

РОДЖЪР ЗЕЛАЗНИ, ДЖЕРАЛД ХОСМЪН ПУСТОШ

Превод от английски: Никола Цонков, 1999

chitanka.info

*Изказвам своята благодарност на Джон Г. Нейхардт,
Бъртън Харис и Фред Наас*

*„... Онази пустош ми го даде,
и вече никога няма да ме
напусне.“*

Карл
Сандбърг

I

КОЛТЪР

През 1808 г. един планинец на име Джон Колтър пробяга сто и петдесет мили полугол, преследван от неколкостотин воини чернокраки.

Трий Фокс, есента на 1808 г.

Джон Колтър, човекът, когото индианците кроу наричаха Сийкеда, Белите вежди, знаеше, че е хванат натясно. Иначе защо настръхваха косъмчетата по тила му?

Той проточи шия и се заслуша. Мушитрънчето, което само преди малко беше чуруликало в дивите череша надолу по брега, прекъсна песента си.

„Може би съм прекалил“ — помисли си той.

Това говореше твърде много за Джон Колтър, човека, който беше ловувал и проправял пътя на Луис и Кларк^[1]. За него се говореше, че е навлизал в неизследваните части на Западните Скалисти планини понавътре от всеки друг измежду живите. Сам беше открил миризливите извори на Йелоустоун, мястото, което сега старите наричаха Ада на Колтър, а година преди това, заедно с малка група плоскоглави и кроу почти беше намерил смъртта си в тъмния гъсталак. Чернокраките^[2] ги бяха сгасили и отупали. Колтър получи парче олово в десния крак и трябваше да доуца обратно до лагера. Но оцеля — макар и досега да не знаеше как стана.

Точно зад Колтър, в реката, където двамата мъже бяха поставили капаните си за бобри, беше приятелят му Джон Потс. Той го чуваше как пухти наоколо. Далече в неясните сенки на елите насмешливият писък на сврака внезапно прекъсна. Потс не го чу или не му обърна внимание, защото продължи да пухти.

Колтър усети опасност и излезе от върбовия шубрак, откъдето слушаше.

То дойде като приглушена гръмотевица от хребета, който се извисяваше над елите.

— Бизони? — извика от потока Потс замечтано.

Колтър не си направи труда да отговори.

Видя ги да се спускат от пролома, около хиляда чернокраки — вероятно цялото племе. За няколко минути той и Потс бяха обградени.

— Виж само колко воители са дошли за главата на стария Сийкеда — мрачно отбеляза Потс.

Когато към него се насочиха стотина лъка, той посегна рязко към пушката си. Чу се свистене на пера и Потс се свлече на колене.

— Джон, мъртъв съм.

Падна в потока, без да промълви и дума повече.

Колтър знаеше какво ще последва. Той огледа лицата. Ястребовите пера танцуваха на слънчевата светлина, черният блясък на свободно спускащите се коси, възрастни, уморени, младежи, облечени с еленови кожи, купешки плат, одеяла, ленти и груби панталони. Наистина бяха много. Не чак толкова, колкото се опасяваше, но нямаше значение. Във всеки случай бяха достатъчно, за да го измъчват до смърт, а той знаеше, че точно това щяха да направят.

Човекът, който пристъпи напред, изглеждаше като шаман. Косата му беше вързана в кок на темето. За него беше прикрепена гарванова глава, която се клатеше с всяко движение. По тялото му се виждаха типичните белези: резки и извивки по голите гърди, истински шедьовър, направен с върха на ножа.

Колтър не помръдна, докато ножът на шамана разрязваше панталоните и ризата му от еленова кожа. Няколко леки движения с острието и хладният есенен въздух обляхна голото му тяло. Шаманът беше окастрил дрехите от него, но беше оставил някакво подобие на набедрена превръзка около слабините му, жалки остатъци от панталоните. За Колтър това беше знак, че ще оцелее. Щом запазиха достойнството му, щеше да се случи нещо необичайно.

Шаманът попита Колтър на езика на кроу дали може да тича. Колтър поклати глава. Тогава мъжът срязва парче от гръдния му мускул. Малко парче кожа увисна, рукна кръв. Индианците бяха изумени —

хората изпуснаха с въздишки сдържания до момента дъх. Разнесоха се учудени гласове.

— Имам кръв — каза Колтър на езика на кроу, — също както и вие.

— Виждам — отвърна шаманът, но очите му гледаха сякаш през него. — Ще бягаш.

— Кога? — попита Колтър.

— Сега. Хайде, тръгвай!

Окичените с пера мъже разбраха, че бягането започва, и се отдръпнаха, за да направят място. Колтър се наклони напред и хукна. Втурна се като жълт елен в бялата ливада до реката, където приятелят му лежеше мъртъв.

Беше изминал осемдесет ярда, когато чу едновременното глухо тупване на хвърлените по земята одеяла и шумоленето на еленова кожа, докато бегачите сваляха набедрениците си. Беше изминал двеста ярда, когато земята затрепери от стъпките на воините. Не посмя да се обърне, за да не се забави. Вместо това разшири крачката дотолкова, че всъщност бягаше, за да догонва краката си. Колтър разбираше колко нелепо е всичко това: колкото по-дълго бяга, толкова по-дълго щяха да го измъчват чернокраките, когато го хванат. Беше въпрос на чест, а не израз на злоба.

Но, разбира се, мислеше си той, аз не мога да се надявам да поддържам това темпо.

И все пак част от него вярваше, че може. Дивият човек, който беше дръзнал да измине петстотин мили сам посред зима, по труднопроходими местности, заснежени върхове, понесъл пакет с шила, мъниста, цинобър, игли, ножове и тютюн, за да търгува с племената. Надбягваше се с мандани, хидатса и абсароки^[3], често излизаше победител. Но предишната зима приятелят му Едуард Роуз нямаше такъв късмет: загуби по-голямата част от носа си, отхапан при някаква свада, а на челото му имаше грозен белег: един воин го беше ударил със запален сноп борови пръчки. Роуз беше човекът, който научи Колтър как да бяга бос, как да се преструва, че куца като ранен заек, и щом другият бегач се опита да го изпревари, да сломи духа му с дълга и силна крачка.

Страстта на Колтър към лишенията вече се беше превърнала в легенда. Един от писарите на Луис и Кларк го беше нарекъл

„двойникът на Даниел Буун“ Колтър сумтеше, като се сетеше за това. Ако изобщо беше двойник на някого, то това беше Микая, шотландският му дядо от Ирландия, който в отряда на Стюарт във Вирджиния беше казал, че винаги можеш да хванеш птица, ако посолиш опашката ѝ. Птиците, казваше Микая, са ми също толкова близки, колкото и мечките, вълците или индианците.

Той почувства как в гърдите му се надига огън. Първият признак на изтощение. Краката му бяха покрити със сребрист мъх от бодливите трънчета, разхвърляни сред сухата трева. Топуркането зад него беше започнало да отслабва, той чуваше множеството крака далече зад себе си, а стъпките на тези, които тичаха най-близо, се чуваха все по-ясно. Те бяха най-бързите. Рисува да хвърли бърз поглед през рамо и видя трима слаби мъже точно зад себе си. Зад тях — светлокафяв облак от прах, останалите седемстотин. Все пак беше оставил по-голямата част от племето на известно разстояние зад себе си. Но той много добре знаеше, че дори това можеше да е номер. Понякога пращаха спринтьорите напред. Така вълците преследват плячката си: когато най-бързият изостане, еленът вече е твърде уморен, за да избяга от другите в глутницата.

Колтър знаеше, че за да издържи на болката, трябва да се прояви като най-жилав, най-силен, трябва да ги накара да мислят, че е нещо повече от тях. Обикновено на състезание той тичаше зад предния бегач, по този начин имаше предимството, че друг пори въздуха вместо него. Накрая, когато дойдеше моментът, той го изпреварваше, прелиташе покрай него като адски пламък. Веднъж излязъл начело, Колтър увеличаваше дяволската си крачка, превръщаше я в яростен спринт. Това продължаваше половин миля, или повече, колкото беше нужно, за да изтощи тичащия след него. Цял живот беше печелил. Веднъж Мериуедър Луис беше казал: „На Колтър никога не се налага да възстановява силите си. Той просто не ги губи.“

Но тук, на Джеферсън Форк, докато тичаше, за да спаси кожата си, Джон Колтър нямаше избор. Смъртта беше по петите му. Вече беше изминал една миля, като поддържаше преднина от около сто ярда. Тримата нямаше да се откажат, Колтър знаеше това. Следваха го неотстъпно, бягаха като антилопи. Той ги видя, или си представи, че ги вижда с тила си: грациозната мускулатура, индианската крачка, която не знае умора.

От друга страна, той беше доста напред — но това не беше достатъчно, трябваше да избяга от преследвачите, да сломи духа им. Те напредваха и знаеха това, но щяха да изчакат подходящ момент, за да го притиснат. Засега изучаваха раменете и гърба му, опитваха се да намерят някаква слабост в краката му, някаква незабележима погрешна стъпка. Колтър, който отчаяно се нуждаеше от някаква хитрина, усети как силите му се топят, металния вкус в устата, ударите на сърцето, огъня, който гореше в гърдите му. Знаеше, че бяга бързо. И все пак не можеше да се надява да остане жив, ако се забави. Ако изобщо имаше някакъв шанс, трябваше да изтощи бегачите, да ги принуди да изоставят това типично индианско бягане на дълги подскоци, да им покаже, че няма да се умори.

Един мандански бегач веднъж го беше научил как да впери поглед в някакъв отдалечен хребет, да се втренчи в него, докато всичко друго изчезне от взора му. Сливането на златистите багри на листата, големите дървета край разливите на реката сега се превърнаха в компас за Колтър. Съзнанието му се сля с огромните дървета и огънят на октомврийските листа остави единствен отпечатък в ума му. Съсредоточен по този начин, той затича с нов прилив на енергия.

Воините забелязаха как Колтър ускори тичането си с нови сили. Като бягаха, с лъскави от пот тела, те видяха как високият бял човек печели преднина. Малко преди това на първия от тях му се струваше, че ще скъсат дистанцията: Колтър изглеждаше уморен, раменете му започваха да се отпускат, да провисват. Но сега забеляза, че у него има повече воля, отколкото предполагаше. Колтър беше обзет от някакъв дух, някаква лудост. Той наистина печелеше преднина.

Най-бързият от тримата разшири крачката си, за да не го загуби. Другите двама, които упорито го следваха по петите, започнаха да изостават.

„Никой не може да тича дълго по този начин“ — каза си индианецът.

Колтър, на петстотин ярда напред, чу тропот на оръжия, хвърлени по земята. Копия, лъкове, дългоцевни пушки, бяха захвърлени, за да облекчат тичащите.

„Добре“ — помисли си той. — „Създавам им трудности.“

Започна да му прилошава от болка, но Колтър беше доволен, че ги беше принудил да изхвърлят оръжията, с които трябваше да го убият.

Някъде на втората миля Колтър усети как нещо потръпва в десния му глезен. Старото счупване напомни за себе си: заседналият куршум — подарък от същите индианци, които днес искаха да го хванат. Костта, счупена на две места, не се беше възстановила напълно; тя изпрати внезапно предупреждение на цялата му нервна система: по-полека! Но Колтър изобщо не мислеше за това. Златните багри на листата бяха огън в мозъка му, а тялото — жалка развалина — вече не беше негово. Краката му, покрити със сребрист мъх от кактус, също не бяха негови. Негови бяха само златните кули от листа. Негови и само негови.

Внезапно той се препъна и падна. Претърколи се на дясното си рамо, отгласна се, запази равновесие и се изправи тромаво на крака. Беше загубил спечелената преднина. Неясната фигура на първия индианец бързо се приближаваше. Колтър влезе в предишното си темпо, като сипеше проклетия към куршума, смлял глезена му. Но вече не беше същото. Куцаше, една болезнена неравномерност се разнасяше по цялото му тяло като кръгове по водна повърхност. Новият ход беше накъсан, с по-малки крачки, болният крак го измъчваше.

Зад него мъжете с вълчи очи забелязаха накуцването му — първият точно зад него, другите двама малко отдясно, увеличиха скоростта си. Големият лос беше обречен, те виждаха това, в ушите им зазвуча кървава песен: той беше техен.

Но Колтър все още поддържаше нещо като спринт, макар сега да бягаше с по-внимателни стъпки, стремеше се да щади старата рана, стъпваше с цяло стъпало, леко наклонен напред, както го бяха научили манданите, пореше вятъра с плещите си. Преодоляваше с усилие границите на болката. Накрая отиде до онова самотно място, до другата страна, до светилището, където времето беше спряло и всичко изглеждаше иначе.

Може би не беше усетил удара на светкавицата, която прониза черепа му, кръвта, която изтичаше от носа и се стичаше надолу по лицето му, по гърдите. Внезапният тътен в ушите сега беше по-лош от

агонията в сърцето му, върху гръдния му кош сякаш беше поставена наковалня.

Кръвта се лееше, Колтър оставяше след себе си следи от червена слюнка по вятъра. Чернокраките видяха това, учудиха се и се хвърлиха в преследването. Скоро, скоро, казваха краката им. Колтър усети соления вкус на собствената си кръв и може би това му вдъхна смелост, а може би не, защото сега той навлизаше дълбоко в пространството, където съзнанието няма господар. Нямаше ги златните корони на дърветата, нямаше го слънцето — голите зимни клони се разпериха над него като замръзнали скелети, обграждаха го. И въпреки че крачките му се смаляваха под изстискващото есенно слънце, той танцуваше със зимните дървета танца на скелетите, издигна се нагоре над преследвачите си, грачещ гарван със сребристочерни криле.

Представи си, че лети. Краката му, безжизнени, които напразно се движеха под него, бяха великата Мисури, не забелязваха човека, който се носеше над тях. След това той беше с Кларк и Друилар, издърпваха огромна риба от реката. Достатъчно голяма, за да погълне дете. Чудовището беше дълго повече от шест фута, с мустаци като каруцарски камшици. Сега Колтър плуваше в дълбокия бистър поток на собственото си съзнание, буден, но някак нежив. Можеше да почувства Мисури и рибата, които се носеха под него. След това чу оживената глъчка от смеха на дяволските мандански деца. Малките червенокожи копелета, които живееха в един мравуняк извън селото. Беше ги виждал, след като чу зимните истории край огъня за това, какво биха направили на човек, и той знаеше, че му готвят същата участ. Те се кикотеха във въздуха, боцкаха го с малките остри животински зъби или удряха задната част на главата му с бойните си тояги.

Той се кискаше. Знаеше защо са дошли дяволчетата. Това място, това противно място беше наречено на негово име. Това пурпурно място за умиране. Разпилени вътрешности, провлачени по земята черва, вонящи изпарения, същински кошмар — искаше му се изобщо да не го е откривал. Само едно племе луди индианци живееше тук, индианците-кучета, клечаха в неясните, мъгливи сенки, счукваха корени и ги готвеха върху горещи камъни. Колтър беше бръкнал в мравуняка, а манданите му бяха казали да не го прави и противно на

желанията на кроу, беше отишъл в пурпурното място за умиране, за да се срещне с индианците-кучета, да опита от горчивите им грудки, да се потопи във врящите им извори.

Тогава той се събуди и откри, че е проснат по гръб и се търкаля истерично. Тримата преследвачи го бяха настигнали, стояха удивени и гледаха. За момент той изплува от съня си и видя феерия от пари с виолетов оттенък, фантоми от тъмночервена мъгла. След това го удари студената вълна на реалността. Пръстите му се вкопчиха в земята, освободени от съня за смъртта, повдигна се на лакти. Под дланите си Колтър усещаше тревистия склон на Джеферсън Форк. Над него ято червенокрили косове чуруликаха и си подсвиркваха един на друг върху огрения от слънцето парапет от листа над главата му.

„Господи“ — помисли си той — „успях.“

Неясните очертания на видението на смъртта изчезнаха и той окончателно се завърна в света. Воините-вълци, които бяха дошли за него, бяха там, бяха го обградили, гледаха, чакаха. Ножовете им лъщяха на слънцето, въздухът беше изпълнен с тежкото им дишане. Колтър потърси пипнешком из мъртвата трева нещо, с което би могъл да се защити. Пръчка, камък, каквото и да е. Но нямаше нищо. Той взе две шепи суха сива трева. Воините отстъпиха назад, помислиха, че ще хвърли нещо по тях. Но Колтър избухна в смях, изплю кръвта от устата си по водача им, хвърли шепите замръзнала трева към небето и затанцува, така, както му бяха казали дяволите, малък замаян пирует, несигурен и нечовешки, със странно въртене на лунатик. Той плюеше, кръвта се разпръскваше по въздуха, чернокраките отскачаха назад и разсичаха въздуха с ножовете си.

Когато завърши изтощен последното си завъртане, Колтър внезапно застана неподвижен. По изцапаните му със засъхнала кръв устни плъзна лека усмивка. Той събра краката си, обърна дланите си навън и направи знака за поздрав на кроу.

Чернокраките се спогледаха, отново отстъпиха колебливо назад. Това не е за тях, казаха си те. Това е за шамана, защото този тук явно е луд. Беше тичал до премаляване, беше изпаднал в умопомрачение. Сега лудият бегач беше един луд дух, оживял мъртвец.

Те отново се отдръпнаха.

Колтър пристъпи напред, протегнал ръце в знак за поздрав.

Земята затрепери от стъпките на приближаващото се племе. Небето беше пожълтяло от прахта изпод краката им. Бяха на около триста ярда, яростен вихър от крака и прах.

Колтър се завъртя във въздуха като танцър и ритна с двата крака като планински овен. Тримата чернокраки се хвърлиха назад, препънаха се един в друг, за да се отдръпнат от пътя му. Когато магическият му танц завърши, Колтър присви крака, подскочи напред и се затича към песъчливия речен бряг. Беше само на няколко метра от тях. Колтър се хвърли върху килима от окапали листа. Тялото му разцепи повърхността и изчезна.

Заплува през зеленикавия мрак. Ледената вода беше като огън върху кожата му, но той не я усещаше, само се плъзгаше през нея, риташе енергично с крака.

Когато се вряза в повърхността на Форк, тримата чернокраки бяха изтичали към брега на реката. За няколко минути, докато газеха наоколо и търсеха Колтър, другите започнаха да се появяват, един след друг, задъхани. Последваха тежко дишане и пресипнали крясъци и хората от племето се появиха на брега на мързеливата река.

Междувременно, на сто ярда надолу по течението, Колтър пое глътка въздух и отново се гмурна. Познаваше реката добре, знаеше къде беше спокойна, знаеше къде течението се превръща във водопади, къде се излива над повалени дървета и капани за бобри. Плъзгаше се над пясъка като сянка. Малки рибки, бързи като стрели, се стрелкаха встрани от пътя му, а големите сънени сомове се отместваха тромаво и се чудеа що за животно е той.

Реката беше отворена книга. Течението ту се изменяше, заобикаляше някакъв дънер, ту се забързваше във вихър от малки камъчета, тук дъното е кафяво, там сиво или жълтеникаво, покрито със ситен утаен пясък. Редуваха се откритите бързеи със стръмни брегове, където подводната растителност беше като разпиляна от вятъра женска коса.

Наближавам мястото, където са натрупани големите дънери, помисли си Колтър. Мястото, където цели стъбла с обелена кора, нахвърляни безразборно и потопени, задръстваха Форк на един завой.

Паметта не го излъга. На това място имаше дълбок синьо-зелен вир, сякаш реката беше гонила опашката си като видра. Дънерите, най-страшното нещо за плаващите по реката салове и шлепове, образуваха

нахвърляна камара, която можеше изведнъж да се срути и да пречупи сал като кибритена клечка. Дънерите. Колтър ги знаеше от дните си по реката с Мериуедър Луис. Самите демони на унищожението. Ако човек тръгнеше по един от тях, стволът можеше като капан с пружина да изскочи от дълбините и да се затъркаля, докато собственото му тегло го повлече отново надолу.

Колтър веднъж беше видял как един ствол издигна човек на петнайсет фута във въздуха. Когато човекът успя да слезе между две търкалящи се трупи, кракът му беше откъснат от коляното надолу. Стволовете бяха така преплетени, че зависеха един от друг, както и от реката. И сега той беше дошъл до това място, а точно зад него се появиха бегачите чернокраки. Втурнаха се покрай брега. Някои плуваха, други тичаха, нагазили в реката. Тези, които още носеха копия, ги забиваха в реката, ръчкаха с тях калта по брега с надеждата да се натъкнат на мека плът.

Но в капана на стволовете плячка бяха и преследваният, и преследвачите. Колтър го знаеше и се гмурна към дъното. Тръгна внимателно надолу по един хлъзгав ствол и откри това, което търсеше. Голям чеп. Понякога, докато огромните дървета бяха живи и впиваха корените си в земята, тези издатини бяха дом на мравките-дървоточници. Тези мравки строяха тайни тунели през сърцевината на дървото, почти от върха до корените. Ако сега имаше късмет, Колтър можеше да намери дупка, през която да диша. Реши да рискува. Изпусна и последния въздух от дробовете си в края на чепа и пое дълбоко от това, което беше там...

... Въздух, в дробовете му нахлу живителен въздух!

Той можеше да диша, на десет фута дълбочина в тъмозелените води на реката, с ръце, вкопчени в голия дънер, можеше да поема кислород в дробовете си и докато чернокраките го търсят, да остане скрит.

[1] Мериуедър Луис (1774–1809) и Уилям Кларк (1770–1838), американски изследователи, предприели експедиция (1804–1806) в северозападните територии на Северна Америка. — Бел.прев. ↑

[2] Кроу, плоскоглави, чернокраки: индиански племена. Чернокраките, наречени още сиха сапа, са традиционни врагове на кроу. — Бел.прев. ↑

[3] Индиански племена, обитавали в миналото територията на
Дакота. — Бел.прев. ↑

II ГЛАС

През 1823 г. един ранен ловец на име Хю Глас пропълзя сто мили през пустинята от Гранд Вали до река Мисури.

Ривър, есента на 1823 г.

Хю Глас имаше само една възможност да убие мечката и не знаеше дали изстрелът беше улучил, или не. Тя се хвърли върху него, отблъсна пушката встрани преди той да успее да реагира, лапата ѝ падна върху лицето му, смачка носа и разкъса кожата на челото. След това големите ѝ предни лапи го обхванаха, ужасният ѝ дъх, вонята на плът и натрапчивата миризма на скунк, съчетана със сладкия мирис на боровинки и мед, го наведоха на мисълта за престоял, парфюмиран труп, стоял твърде дълго непогребан, докато опечалените отдалеч успеят да пристигнат за погребението.

Духът му, изглежда, се въртеше бавно в главата и гърдите му, бяла и сива вихрушка от размити възприятия. В очите му течеше кръв. Струйки се стичаха по набразденото му лице в замръзналата брада. Едър човек, самият той подобен на мечка в очите на другите, Хю не извика, защото не познаваше страха. Беше изпуснал по-голямата част от въздуха в дробовете си и остана без глас. Нападението беше толкова внезапно, че не му остана време да се изплаши. Това, което чувстваше, изглеждаше познато, защото той беше ловец, снабдяваше осемдесет души с дивеч. Изкарваше си хляба, като ежедневно търгуваше със смъртта. И ето че дойде неговият ред. Щеше да е добре да се сбогува с Джейми, но винаги остава по нещо несвършено. Пукането на ребрата не беше толкова ужасно сред падащата бяло-сива пелена. Звукът от счупването на бедрото му беше като изпукване на съчка в някоя далечна гора. Не може да почувства земята, когато се сгромоляса.

Докато яздеше, следван от тропота на конските копита, който отекваше в околните хълмове, Джейми видя как сенките плуват и се сливат. Той се взираше надолу и търсеше приятеля си. Море от кръв, пламък и рози го обливаше всеки път, когато се изкачваше на някое възвишение. Можеше да подуши Гранд Ривър напред и вдясно. Старецът ловуваше тук. Вероятно си беше устроил бивак някъде наоколо.

— Хю? — извика той.

— Хю? — отговори му ехото.

Той продължи на северозапад към разклонението, като от време на време се провикваше.

На върха на един хълм конят му се закова на място и изцвили кратко. Пред него надалеч се простираше прерията. Под него от двете страни се разклоняваше Гранд, виеше се и блестеше в мъглата. Момчето се изправи на стремената, загледа се, прокара ръка през позлатената си от слънцето коса.

Не се долавяше никакво движение освен реката, а далече напред като че ли се вдигаше пепел, чуваше се грачене. Една звезда заблещука над заревото на залеза. Откъм водата към него подухваше лек ветреца. Той извика отново.

Конят отново изцвили и подскочи на задните си крака. Джейми докосна леко страните му и тръгна надолу по хълма. Копитата затропаха по глинестата почва. Когато отново стъпи на равното, конят ускори ход.

— Бивак... — тихо си каза конникът и извика отново. Някъде напред се чу приглушен гърмеж.

— ... Чу ме — каза си той, разсмя се и разклати поводите. Конят забърза и Джейми си затананика някаква мелодийка, съпроводена от чаткането на копитата.

А там пред него от тревата се надигна една фигура и разпери ръце. Махаше ли му...? Конят изпръхтя и отстъпи, опита се да се обърне. Не беше човек, а нещо твърде голямо...

Конят се извъртя, но Джейми беше забелязал смазаното тяло на земята. Беше разпознал рунтавата фигура с форма на тотем — звяр, ходещ като човек. Клатеше се срещу него. Ръката му легна върху калъфа на пушката. В същия момент конят препусна. Джейми изруга и

дръпна силно юздите назад, но реакция не последва. Зад себе си чу пращането на храсталака, когато голямото животно го подгони.

Отново опъна юздите и заби шпорите в слабините на коня. Този път конят послушно зави надясно. Мечката се втурна и мина зад него. Джейми се отправи към водата. Щом нагази, копитата заудряха по пясъка и вдигнаха фонтан от водни пръски.

На това място потокът не беше широк. Конят се запрепъва по каменистото дъно, но ръмженето отзад му придаваше някакъв устрем. Не след дълго те вече се изкачваха по отсрещния бряг, подгизнали от вода.

Джейми погледна назад и видя, че мечката се беше спряла на края на водата. Ръката му се плъзна към катарамата на калъфа на пушката. Той обърна коня и изтегли оръжието. Беше още сухо.

Насочи пушката с плавно, механично движение, задържа я за миг и натисна спусъка. През дима видя как мечката политна напред, падна в потока и потръпна конвулсивно. Той гледаше агонията и си спомни как Хю го учеше къде да се цели. Очите му се замъглиха при мисълта за човека, който го беше отгледал като син.

Не след дълго Джейми отново пресичаше водата. Отиде до падналия човек и слезе от коня.

— Хю, съжалявам — каза той и коленичи до него. Обърна главата на приятеля си, за да погледне лицето му и ахна при вида на огромните количества кръв и разкъсана плът, смазания нос, разкъсаните вежди.

— Хю...

Не можеше да каже със сигурност колко дълго беше гледал. След това се чу тихо стенание. Джейми се наведе напред и наостри слух. Последва ужасяваща тишина. След това поемане на дъх, още един стон, бавно движение.

— Хю, аз съм, Джейми — каза той. — Чуваш ли ме?

Човекът издаде тих стон някъде дълбоко от гърлото си и отново остана неподвижен. Джейми се огледа. Хю беше устроил бивака си до един извор. Ромолящите звуци бяха едва доловими. Наблизо беше струпана купчина съчки.

— Сега ще ти запали огън, Хю. Трябва да се стоплиш. Само не мърдай. Аз ще свърша всичко.

Изтегли ножа си и нацепи съчки. Направи купчина от трески и клонки до неподвижната фигура, запали ги, придърпа по-големите клони, хвърли в пламъците още съчки. Слънцето вече се беше скрило под ръба на света. Звездите се показваха една по една като светлините на град в небето. Джейми приседна до падналия си другар. На отблясъците на огъня лицето на стария човек изглеждаше още по-ужасяващо и неестествено.

— Боже мой — каза той. — Май трябва някак да те почистя.

Отправи се към извора, нахисна кърпата си във водата, изстиска я. Върна се и почисти лицето на Хю.

— Спомням си деня, когато ми спаси кожата в онзи бой с рий^[1] — промърмори той. На колко бях... май на четиринайсет. Страшно много трупове. Аз се изтърсих наред всичко това. После дойде ти. Уби неколцина и ме върна обратно. Напляска ме за това, че бях достатъчно глупав, за да не ме е страх. Господи, Хю! Недей да умираш!

Хю Глас беше неподвижен.

— Аз съм, Джейми! — извика той, хвана неподвижната му ръка и я притисна към гърдите си.

Не почувства живот в ръката и внимателно я остави. Върна се на извора и изплакна кърпата си. Опита се да изцеди вода в устата на Хю, но тя потече надолу в брадата му.

— ... Джейми — каза той и се заслуша да чуе сърцето му. Това ли беше? Нежно като подземен поток? Той отново изми лицето. Хвърли още съчки в огъня.

Малко по-късно изгря луната. Някъде в далечината зави вълк. Хю задиша тежко и простена. Джейми отново докосна ръката му и заговори за дните им, прекарани заедно, местата, където са били, нещата, които са видели, всичко, което са направили. След известно време очите му се затвориха. Той млъкна и се унесе в сън.

... Пътуваше с плоскодънна лодка с хората на майор Хенри. Търгуваха с коне в селата на рий. Той отново видя Ливънуъртската кампания и отблясъците на огъня... пролетното затопляне и зимния студ... изкормването на дивеча с Хю... спането на открито, миризмата на коне, миризмата на земя... и бурите, и преминаването на бизони... лицата на родителите му в далечината...

Изцвили кон. Главата му рязко се надигна и Джейми усети болката в гърба и раменете, вратът му... той се протегна и отново задряма, засънува необятната прерия.

... А сънищата на Хю бяха изпълнени с болезнени видения от мрак и огън, макар да чувстваше, че не е сам в болката си. Чувстваше, че е говорил с някого, макар да не беше сигурен дали езикът и устните му се бяха движили. Сякаш беше пуснал корени, които проникваха дълбоко в земята, и като жилавия шубрак той се вкопчваше в нея, за да устои на природните стихии, а крайниците му смучеха живителни сокове.

... Изцвили кон. Земята потрепери. Джейми отвори очи, светът беше изпълнен с утринна светлина. Конят му стоеше наблизко. Той усети вибрациите от конски копита по земята. Разтърси глава, разтри очи с длани и седна. Докато прекара пръсти по косата си, в главата му нахлуха спомени. Погледна Хю: главата му беше увиснала настрани, а гърдите бавно се надигаха и спускаха.

Тропотът на копита приближаваше. С надеждата да не е група рикарии той скочи на крака и се обърна към посоката, от която идваше звукът.

Не, не бяха рий. Майор Хенри и хората му препускаха в долината откъм изток. Те извикаха и му махнаха, когато го видяха. При вида на падналата фигура на Хю, всички се умълчаха, приближиха и погледнаха тялото.

— Джейми, какво се е случило? — Майор Хенри слезе от коня и дойде по-близо.

— Хю е смачкан от мечка — отговори Джейми. — Много е зле.

— По дяволите! — Майорът коленичи и постави ръка върху гърдите на Хю. — Лошо се е наредил.

Останалите слязоха от конете и пристъпиха напред.

— Ще трябва да го вземем до лагера, там ще му е по-удобно — каза един от скаутите.

— ... И да го лекуваме някак — добави друг.

— Доведете товарния кон — извика майорът.

— Не съм сигурен, че трябва да местим Хю — каза Джейми.

— Длъжни сме да направим всичко възможно за този човек.

Когато доведоха коня и разтовариха багажа от него, Франк и Уил, червенокосите братя от Сейнт Луис, се наведоха и хванаха Хю за

раменете и глезените. Започнаха бавно да го вдигат от земята.

Хю простена — ужасен, нечовешки звук. Франк и Уил го положиха отново.

— Май няма начин да го преместим, без да го убием — отбеляза Франк.

— Аз мисля, че и така ще умре — каза Уил. — Няма смисъл да го измъчваме допълнително.

— Бедният Хю, не му остава много — съгласи се Франк. — Нека го оставим на мира.

Майор Хенри поклати глава и постави ръка на раменете на Джейми.

— Мисля, че са прави — каза той тихо.

Джейми кимна.

— Ще почакаме малко — каза майорът. — В случай, че свърши скоро.

Хю лежеше като труп, от време на време изпускаше въздишка, простенваше. Денят се затопляше. Хората направиха чай, насядаха по земята и заговориха по-тихо от обикновено за следи, които са проследявали към Биг Хорн, за последната кампания срещу рий, за активността на индианците в района. Неколцина отидоха при трупа на мечката, за да вземат месото.

Лицето на Хю ставаше ту по-светло, ту по-тъмно като явен белег за борбата, в която не можеше да има съюзници. Ръцете му потръпваха, като че ли искаха да хванат нещо. Известно време дишаше дълбоко. Потта на лицето му сякаш беше стъклена маска. Джейми отново почисти лицето му.

— Скоро, момче, боя се, че ще е скоро — каза майорът.

Джейми седна и се загледа.

Запахна птици. Денят продължи да се затопля. Слънцето се издигна високо в небето. Хю все още дишаше тежко. От ъгълчето на устата му се беше проточила слюнка. Пръстите му правеха бразди в земята.

Когато слънцето вече беше високо, майор Хенри погледна към ранения. Гледа го известно време и се обърна към Джейми.

— Може да изкара повече, отколкото смятахме. Доста е жилив, Джейми.

— Знам — отговори Джейми.

— Хората стават малко неспокойни, пък и рий точно сега са много войнствени.

— Разбирам — каза Джейми.

— Затова по-добре да потеглим към лагера на запад, преди да продължим. Знаеш накъде ще поемем.

— Знам.

— Затова смятам да ти оставя един човек, който да остане с тебе и да ти помогне да държите вълците настрана, докато... свърши. Останалите ще сме напред, ти ще ни настигнеш по пътя.

Джейми кимна.

Майор Хенри го стисна за рамото.

— Съжалявам за Хю, Джейми. Знам какво означаваше той за тебе. Сега ще поискам един доброволец и потегляме.

— Добре, сър.

Мечката отново се приближи до Хю, а той не можеше да ѝ избяга. Краката му сякаш се бяха превърнали в корени. Мечката вървеше, изправена на задни лапи. Лицето ѝ се носеше като черна вода. Той видя баща си и лицата на хората, които е бил принуден да убие. Черни птици се разлетяха от нея, пляскаха с крила в лицето му. Усети пресищания сладък мирис и вонята на гниlost... след това мечката отново го сграбчи и го стисна. Започна да кашля. С всеки болезнен спазъм усещаше вкуса на кръв. Като че ли имаше някакви гласове — много гласове. Говореха му отдалече. Чувахе се тропот на копита, които идваха и си отиваха. Той видя мечката мъртва, одрана. Кожата ѝ някак си го обгръщаше, лицето ѝ стана негово, кървящо, с усмивка без хумор. Обвиваше го плътно, стана част от него. Ръцете и краката му бяха рунтави, в устата си усещаше гаден вкус. Краката му все още бяха като вкоренени. Все още черпеше сила от земята. Почти тъмна, лееща се песен...

Шапката обикаляше и се пълнеше с монети, една по една, докато Жул Ле Бон почувства прилив на състрадание и пожела доброволно да остане с Джейми при приятеля му. Нисък, жилист мъж, от лявата страна му липсваше един зъб. Той пожела всичко хубаво на останалите и

постоя прав, докато се отдалечиха. След това седна при Джейми, въздъхна и погледна към Хю.

— Удивително силен е този човек — каза той след малко.

Джейми кимна.

— Значи не знаеш да има някого, на когото да пишем?

Джейми поклати глава.

— Жалко — каза Ле Бон. — Беше страхотен ловец. И все пак си мисля, че самият той би искал да свърши точно така — докато си върши работата... Погребан на едно от местата, където е ловувал.

Джейми отмести поглед. Ле Бон замълча. След малко стана и се отпрати към огъня, който другите бяха оставили. Тенекиената кутия с вода беше все още топла.

— Искаш ли чай? — извика той.

— Не, благодаря.

Ле Бон си сипа една чаша и се върна с нея. Малко по-късно пушеше лулата си. Пийна още чай. Денят преваляше. От време на време Хю мънкаше нещо неясно, след това отново притихваше. Ле Бон поклати глава и се загледа в далечината.

Когато сенките плъзнаха на изток, Ле Бон вдигна глава.

— Чуваш ли копита? — попита той.

— Не — отговори Джейми.

Ле Бон се наведе и допря ухо до земята. Дълго време остана неподвижен.

— Чуваш ли нещо? — попита Джейми.

— Не. Бях се объркал. Стана отново.

— Тревожех се малко за рий — каза той. — Стори ми се, че чувам разни неща. — Засмя се, хвана кичур от косата си и го подръпна. — Просто не биха ни допаднали като компания, това е.

По-късно, когато си направиха вечеря от провизиите, които майорът им беше оставил, Ле Бон разказа за участието си в последната кампания. Джейми кимаше от време на време и гледаше Хю. Когато падна нощта, той го покри с одеяло.

— Удивително силен — повтори Ле Бон. — Тъжно е, когато си силен и това ти пречи. Когато няма надежда.

Сънищата на Джейми бяха объркани: за Хю, за мечката и индианците, за майор Хенри и хората му, които препускат, препускат в далечината. На сутринта се събуди неспокоен, остави Ле Бон да спи и

хапна малко сухари с чай. Състоянието на Хю изглеждаше непроменено. Все още се бореше — може би, както казваше Ле Бон, срещу собствената си сила: от време на време помръдваше, но не проговори. Лицето му беше изпито, сиво. Пръстите му се мъчеха да сграбчат нещо. Колко ли време му трябваше на човек, за да умре?

По-късно Ле Бон поклати глава.

— Изглежда ми по-зле — каза той. — Още днес или тази нощ ще свърши.

— Може би си прав — отговори Джейми.

— Надявам се — каза Ле Бон. — Не само заради нас — макар че, Бог ми е свидетел, аз съм виждал какво могат да направят рий на човек — но заради него, дето се бори така, без да има смисъл. Несправедливо е това, което прави смъртта с човек, като го кара да страда. На колко години си, Джейми?

— Почти на шестнайсет.

— Значи животът тепърва ти предстои. Да се надяваме, че краят ти няма да бъде мъчителен, както на Хю.

— Да — каза Джейми и отпи от вече изстиналия си чай.

До следобеда Хю изглеждаше като изваян от восък, с полуразтопено лице. Имаше моменти, когато Джейми си мислеше, че вече е свършил. Но винаги забелязваше някакво потрепване, тих звук, задавен дъх. Ле Бон изпускаше кълбета от дим, пухтеше и гледаше. Прелитаха птици, към реката и обратно. Издаваха пронизителни звуци и кратки нежни мелодии. Небето се заоблачи. Чу се далечен тътен, но не заваля. Надигна се вятър и денят стана по-хладен.

— Чудя се къде ли са в момента майорът и хората? — каза Ле Бон.

— Трудно е да се каже.

— Сигурно се чувстват някак по-сигурни, щом се отдалечават от рий.

— Вероятно.

— Ако дойдат сега, няма да чуем даже и копитата им заради тази гръмотевица.

Джейми потрепери от студ.

— Сигурно.

Ле Бон стана, протегна се и отиде да се облекчи в храстите. Хю не помръдваше.

Издигнаха навес от клони за себе си и за Хю и повесиха върху него брезентово платнище. Дъждът барабанеше тихо. В съня на Джейми звукът се превърна в удари на боен барабан и в тропот на копита...

Утрото беше сиво и влажно. Хю още беше жив.

— Сънувах, че група от тях минава покрай нас през нощта — каза Ле Бон. — Може би наистина са минали.

— Значи сме късметлии.

— Засега. О, Господи! Той изглежда ужасно.

— Също както вчера.

— И все още диша. Кой би повярвал, че човек може да издържи толкова?

— Хю не е като другите — каза Джейми. — Той винаги знаеше какво да прави. И винаги беше достатъчно силен, за да го направи.

Ле Бон поклати глава.

— Вярвам ти — каза той. — Не е естествено да продължаваш да живееш, когато си разкъсан като него. Много пъти съм виждал умиращи, но никой от тях не се е държал така. Май трябва да свърши скоро, а?

— Може би.

— Би било нелепо ние двамата да умрем заради някой, който сам ще свърши всеки миг.

Джейми отиде на извора, наkisна кърпата и отново почисти лицето на Хю.

Вечерта, когато се увиха в одеялата си, Ле Бон каза:

— Това е, момче. Съжалявам. Знам, че той беше за тебе единственото семейство, което някога си имал, както и ти за него. Кажи няколко молитви, ако знаеш. Аз също ще се помоля, преди да заспя.

Слънцето ги огря на сутринта. Първите мисли на Джейми бяха за Хю. Обърна се, стана, вгледа се в него. Беше ли се случило през нощта? Не. Беше все така бледен, но сега дъхът му беше по-лек, не като преди, конвулсивно, задавено хриптене. Гърдите му леко се повдигаха, с по-бързо, но по-спокойно дишане.

— Виждал съм такива хора и друг път — каза Ле Бон. — Скоро ще свърши, момче. С Божията благословия.

Джейми заплака тихо. Знаеше, че не трябва да иска това да се случва.

— Просто искам да спре да се мъчи — каза накрая той.

— Скоро ще престане, Джейми. Скоро. — В гласа на Ле Бон се долавяше тъга. — Малцина могат да се борят като него. Но скоро мъките му ще свършат. Ще видиш.

Джейми кимна и избърса с рамене сълзите от бузите си.

След закуска Ле Бон стоя около час, загледан в лежащия пред него човек. Накрая проговори:

— Мислех си пак за рий. Знаеш, че се страхувам, а и ти също се страхуваш. Не искам да звучи като неуважение, но Хю ще свърши скоро, а да погребеш човек отнема време, особено когато трябва да копаям с ножовете си. Рисуваме да ни открият, а бихме могли вече да сме далече.

— Така е.

— Да бъдем практични — и, както казах, без да се смята за неуважение — мисля, че е добре да го изкопаям още сега и да сме готови. И без това си седим така, а дали ще го изкопаям преди, или след това, за него е без значение. Има значение духът, това, че приятелите му се грижат за него. Ако се приготвим, това няма да му причини болка. Но може да е по-добре с оглед на нашата сигурност.

— Да — каза Джейми. — Мисля, че той би разбрал това.

Ле Бон изтегли ножа си, стана и се отдалечи на няколко крачки. Той очерта с острието дълги линии по земята, като премери на око огромната дължина и широчина на тялото. След това заби и изрыза първите чимове, които трябваше да се махнат.

— Прахта се превръща в прах — каза той, — както казва Писанието. Ще го направим добре, Джейми. Точно по размера и достатъчно дълбоко, за да го запазим от природните стихии и от животните. Ще го направим добре. Знам колко си загрижен за него.

След известно време Джейми стана и отиде до другия край на очертанния участък, поколеба се за момент и започна да копае.

Копаша през целия ден. Използваха ръцете си, където земята беше мека, и забиваха ножовете там, където не поддаваше. Вадеха камъни, корени и много пръст. Стигнаха доста голяма дълбочина, след

което почистиха ножовете си в тревата и се измиха на извора, преди да се върнат при Хю.

Дъхът му беше все така учестен.

Изядоха храната си, а последната светлина на деня оцвети лицето на Хю. Гледаха го, докато започнаха да се появяват звездите, след което си пожелаха лека нощ и придърпаха одеялата си.

Във всичките си сънища Хю беше част от земята.

[1] Рий, или арикара — индианско племе. — Бел.прев. ↑

III

КОЛТЪР

Чернокраките знаеха коварството на речните задръствания и първите млади воини, които тръгнаха да се катерят по големите дънери, бяха повикани обратно от по-възрастните. Нетърпеливи, младежите се стълпиха по брега и зачакаха някой да ги окуражи. Но възрастните гледаха печално във водата. Човекът, когото преследваха, Белите вежди, беше тук. Нямаше съмнение. Нито пък имаше съмнение, че той не е кой да е — можеше да тича като елен, и също така като елен да изчезне. Той се крие някъде, казваше им реката. Но къде? Може би там, където най-малко очакваха... Някъде точно под носа им. Те закрепиха стрели в лъковете и се загледаха в зеленото, студено, бързо течение.

Реката съюзник ли му беше?

Можеше ли той да диша като риба?

Къде беше отишъл?

Хората бяха потънали в мълчание. Оглеждаха бреговете, за да намерят някаква следа. Младите нарушиха мълчанието и зашепнаха помежду си, разкъсаха кръга на очакването. Миризмата на плякката им беше твърде близо, за да чакат. Когато изстреляха стрелите си във вира, никой от по-възрастните не вдигна ръка да ги спре. Стрелите изплуваха на повърхността; момчетата отидоха да си ги приберат. Това се превърна в по-опасна игра: възсядаха стволовете, вглеждаха се надолу в зелените води, пускаха стрели по сенките.

Възрастните отново не направиха нищо, за да ги спрат. Хитростта да стъпваш като лисица по обеления ствол, да балансираш, да отскочиш и да стъпиш върху друг ствол — всичко това караше момчетата да крещат от удоволствие. Внезапно изпод водата се чу стенание, като че ли се беше събудило спящо водно чудовище. След това внезапен, противен звук от всмукване. Един изправен ствол, широк като лодка, се срина в реката, докато друг, със същия размер, се издигна. Стволовете смениха положението си.

Джон Колтър, все още обхванал с ръце калния дънер на дъното на вира, почувства бъркотията. Навсякъде около него се носеше вой и стенания на дънери, като че ли дъното на реката искаше да се издигне на повърхността и всичко щеше да се обърне надолу с главата. Макар да не можеше да види нищо, той усещаше треперенето по подгизналото дърво, в което се беше вкопчил, и се молеше да не се раздвижи и то в цялата суматоха.

Стволът, който се люлееше на повърхността, вдигна един от младежите чернокраки срещу върха на дървото на Колтър, притисна крака му при коляното и го пречупи като крак на насекомо. Момчето нададе сърцераздирателен писък и кръвта му оцвети в червено водата над главата на Колтър. Разбира се, той не видя това, но някаква част от него го почувства. Знаеше какво става. Речният вир се беше превърнал в място на разруха. Стволовете се бяха раздвижили. От калното дъно изплуваха мехури колкото гюлета. Стволовете стенеха като ранени китове.

Обзет от опасения да не бъде внезапно разкрит, Колтър изхвърли от ума си мислите за трудното положение, в което се намираше. Знаеше, че всяка секунда дънерът, неговият спасител, можеше да го издигне на повърхността. Залъгваше се, като насочваше вниманието си другаде. Веднъж, преди две години, на един лов с Мериуедър Луис той се беше спуснал на кон по един стръмен пролом. Конят му, с увита около копитата лосова кожа, което улесняваше преодоляването на камънаците, се беше подхлъзнал на един обрасъл с мъх камък и беше паднал презглава. Колтър не беше имал време да скочи. Мериуедър Луис гледаше безпомощно от другата страна на реката как най-добрият му ловец и най-добрият му кон се катурват в бързеите, където, здраво закрепени един за друг, изчезват в разпенените води на Хънгри Крийк.

Същия ден Колтър се беше пошегувал с това. Появи се на повърхността петнайсет ярда по-надолу по течението, все още на седлото, като държеше дървената ложка на пушката в дясната си ръка.

— Късметлия си ти, Джон Колтър — беше казал Потс, клатеше глава и се чудеше как е възможно човек да има късмета на ирландците, но да няма проклятието на шотландците.

— Това е нечовешки късмет — му отвърна Луис замислено и смучеше лулата си. — Като че ли е пришил самия Господ Бог в коженото си яке.

„Дали все още е така?“ — чудеше се Колтър, докато поемаше въздух през чепа. Чудеше се. Не вярваше много в молитви, но както и всеки друг, молеше се всеки път, когато трябва. Досега не беше занимавал Господ с глупости, при положение, че може да се оправи и сам. Но сега, когато дишаше през дървото под водата, за да си спаси кожата, всеки крайник на тялото му беше замръзнал. Главата му пулсираше. Мислеше, че не би могъл да издържи много. Може би трябваше да се предаде и да последва примера на Потс: да се превърне в игленик, вместо да стане жертва на мъчения.

На речния бряг чернокраките издялкаха елшови пръти, за да освободят младежа, който, смъртно ранен, гледаше безизразно хората, опитващи се да му помогнат. Нагоре и надолу, момчетата и мъжете натискаха с прътите, но стволът, който беше приковал младежа към дървото на Джон Колтър, не се помръдваше.

И тогава това се случи — мощно повдигане. Когато мъжете на брега опряха раменете си в прътите, тътен раздра слънчевия следобед и стволът се отдели от момчето. В същото време дървото на Джон Колтър се отмести съвсем встрани със завъртане по оста. След това се издигна право към небето, като че ли излети.

Когато дървото беше изхвърлено, индианците издърпаха ранения младеж от водата и се пръснаха като есенни листа. Те се обърнаха и изтичаха към дърветата в момента, в който Джон Колтър беше запратен в небето като ракета. Старият потопен дънер направи пирует на повърхността като подскачащ от дълбините кит, след което отново се сгромоляса във водата.

Когато индианците хукнаха, Колтър незабелязано беше изхвърлен в короната на едно надвиснало над брега дърво. Зашеметен, той се намери в едно изоставено гнездо. Отдолу в реката стволите бяха като полудели в разпенените води. Реката вреше като гейзер и плискаше върбите, надвиснали над бреговете.

Малко по-късно, когато и последният дънер се успокои, племето се върна — сега, когато всичко това беше свършило, със сигурност премазаното тяло на Джон Колтър трябваше да изплува на повърхността. Когато след няколко минути това не се случи, те отново претърсиха брега. Старейшините поклатиха глави и изпратиха бързи млади бегачи на изток, на запад, на север и на юг. Останалите устройиха временен лагер край реката. Нямаше какво друго да правят, освен да

чакат някакъв знак или завръщането на бегачите с новини. Всяка педя земя внимателно бе проверена. Белите вежди беше някъде наблизо, не можеше да се е измъкнал. Реката ги изигра. Имаше една легенда, според която реката има раздвоен език и винаги говори две истини.

Когато бегачите се завърнаха с празни ръце, без да забележат никаква следа, беше решено мъжете да останат на бивак тук през нощта, а на сутринта най-добрите следотърсачи да претърсят тресавището. Там е единственото място, където би могъл да се крие Колтър, решиха старейшините. Денят, който беше започнал с обещанието за едно хубаво бягане и пленяването му, се превърна в дълбоко размишление за човека, когото наричаха Белите вежди. Беше ли той двукрак, като тях? Или може би беше някакъв друг вид създание, приличащо на човек, но съвсем различно отвътре? Те размишляваха над това. Всеки имаше свои мисли, които другите не споделяха.

Богът или боговете, които бдяха над Джон Колтър, го бяха издърпали от реката и го бяха оставили на едно дърво, скрит в някакво грубо изплетено гарваново гнездо. Така, скрит от погледите, обграден от неопадалите листа, той беше съвсем невидим, а от мястото си можеше да надзърта иззад листата и да вижда какво става под него.

Веднъж разбрал, че е скрит, Колтър започна да преглежда краката си, които бяха покрити с малки трънчета. Годиците, прекарани с Луис, го бяха научили как да се оправя с тях, едно по едно. Слънцето, което преваляше над върховете на елите по западния хребет, показваше колко дневна светлина остава, преди долината да се изпълни с есенни сенки. Той се зае с грижите за изранените си крака.

Твърдите мазоли, които имаше от години, се бяха оказали полезни.

— Откъде са се взели тези твои крака, Джон? — беше го попитал веднъж Потс край лагерния огън.

— Танцували са върху мандански мравуняци, върху снеговете на кроу и изгорените хълмове на чернокраките — отговори Джон Колтър.

Двамата се засмяха на поетичния език на Колтър, на склонността му към такива умели метафори.

— Виждал съм ги тия малки огнени мравки — закиска се Потс, — а снеговете на кроу — май имаше някакви дървари, които бягаха боси по тях, но не знам да има някой бял, който да е издържал на бягането на чернокраките. Тия са най-бързите бегачи в Скалистите планини.

— Това беше при Галатин, бягах, за да спася кожата си. Бях само с една обувка. Кръвта се стичаше по крака ми, там, където ме беше ударил куршум от мускет — и между другото, все още си е там — отбеляза Колтър.

Той разказа на Потс легендата как чернокраките са получили името си, като ходели по изгорели хълмове. Стара история от незапомнени времена за това, как хората вървели дълго по изгоряла земя, как изяли мокасините си, как изгорили ходилата си и как, според легендата, оставяли следи от зелена трева.

Сега неговите собствени крака изглеждаха като задницата на подплашен таралеж. Но не беше по-зле, помисли си, от предната година, когато се беше мъкнал петстотин мили на един крак без огниво. Носеше само малка чанта с шила, мъниста, цинобър, няколко игли, нож и парче тютюн за дъвчене. Това му беше останало от търговията с кроу. Спомни си лагера, където кроу бяха прекарвали зимата на 1806 г. Бяха хранили конете си с кора от дървета, а когато тя стана кът и температурите паднаха до минус четиридесет, индианците бяха изкопали някаква малка вечнозелена трева, която миришеше на градински чай, и нахраниха с нея гладуващите животни. Самият Колтър яде от нея. Беше твърде суха — ставаше за коне, но доста вкусна.

От живота си сред кроу беше научил, както каза на Потс, да тича бос в снега, с което почти винаги — но не съвсем — печелеше симпатии. Това, което всъщност му доставяше удоволствие, беше неговата издръжливост на болка. Но сега, седнал в небрежно свитото гнездо, Колтър започна да преценява шансовете си. Всичко, което се беше случило досега, беше направо фантастично — чудо след чудо. Това го накара да се замисли дали Луис не беше прав. И все пак ловецът в него знаеше, че късметът все някъде свършва.

Сега чернокраките бяха навсякъде около него. Палеха огньове, за да си приготвят храната, и постилаха одеяла за през нощта. Миризмата на пушек и печено месо достигна до ноздрите му и му напомни, че не

беше ял от сутринта. Стомахът му се нахвърли върху него с ръмжене. Той взе парче кора, за да облекчи болката на присвития стомах. Не искаше самата кора, а сладката тъкан, която беше между кората и ствола на дървото. Успя да я изчегърта с нокът и започна да се храни малко по малко. Дъвчеше дълго и бавно, за да залъже глада.

В лагера на чернокраките на пръчки до огъня се въртяха парчета филе от лос. Нощта дойде с първите признаци на зимата, на снега, който настъпваше към високите планини. Повечето от воините се бяха върнали в селото. Забавлението беше свършило — гонитбата, тръпката от преследването. Останаха само тези, които бяха подготвени за това. Останалите се прибраха на топло при жените си, при домашното огнище и задушеното бизонско месо. Момчето, което беше заклещено от стволите, умря от загуба на кръв. В селото го оплакваха, чуваха се ужасяващите писъци на обезобразяването, когато жените от семейството кълцаха ръцете си в знак на скръб.

Най-бързият бегач от чернокраките беше по-голям брат на умрялото момче. Той видя Колтър да се гърчи в тревата като змия. Беше се поколебал да го убие, защото мислеше, че е луд. Сред племената се ширеше някакъв неизказан страх от лудостта и на лудите, за които често се смяташе, че са докоснати от боговете, се даваше голяма свобода. Но сега, седнал с чичо си до малкия огън, воинът знаеше, че Колтър не е луд, или ако беше луд, то това беше лудостта на свраката. Лудостта, която те подмамва към собствената ти смърт.

Белите вежди определено не беше луд.

— Човек като него е избраник — каза чичо му, който се казваше Дългата ръка. — Белият човек има свои богове, така, както и ние си имаме наши. Неговите не са същите като нашите, но са силни. Белите вежди има богове, които постоянно го закрилят.

Това не беше достатъчно за племенника на Дългата ръка. Наричаше се Камък в лицето. Той никога не беше губил надбягване, никога не беше губил битка. Беше откраднал много понита на кроу и вече имаше две жени. Беше млад и силен и мразеше белия човек от първия ден, в който го видя.

— Великото тайнство не е благосклонно към бледоликите — каза Камък в лицето, докато дъвчеше пушено лосово филе. — Там е работата.

Дългата ръка въздъхна. Вечерницата беше изгряла. Той я погледна и обърна своето месо на пръчката, след което впери пронизващ поглед в племенника си. Видя искрите на отмъщението в очите му и поклати глава.

— Казано е, че Великото тайнство е създало три вида хора, племеннико. Първият вид са били бледолики. Великото тайнство не е останало доволно от тях. Сътворило втори вид, по-тъмни, но все още не било доволно. Накрая сътворил хората с нашия цвят, и бил доволен, защото добри неща щели да произлязат от неговото творение.

Дългата ръка замълча за момент и придърпа одеялото към раменете си.

— Има и други истории, които нашите хора разказват — продължи той.

Камък в лицето изчака да продължи. Той ценеше думите на чичо си. Почиташе го повече от всеки друг и се вслушваше в съветите му.

— Казват — каза Дългата ръка, като отхапа от месото, — че някога имало едно голямо езеро. Много, много отдавна един бял човек отишъл при тази голяма вода и се измил вътре. Той използвал повечето от водата и когато свършил, тя вече била мръсна. След това си отишъл. След него дошъл един от нашия народ. Той се измил с водата, която останала след белия човек, и казват, че когато излязъл, кожата му не била така чиста, както тази на белия човек. Била кафява и мръсна. А водата от езерото вече не била хубава.

Дългата ръка се засмя и отново погледна Вечерницата. След това се усмихна, докато дъвчеше месото си.

— Не бъди толкова гневен, племеннико. Това е просто история за край огъня. Не знам дали е вярна. Научих я от едно племе далече на юг.

Камък в лицето погледна мрачно към пламъците.

— Казвали са ми, че има хора без богове. И без достойнство. Спомни си какво направиха тези хора с бобрите — избиват ги, за да могат други хора да си ги носят като шапки. За тази глупост те изтребиха бобрите от нашата земя.

— Това не означава, че нямат богове. Те имат свой път, ние си имаме нашия. Така е.

— Не, чичо. Техният път не е път. Те правят това, което поискат, когато си поискат и то винаги е за тях самите. Само за тях. Спомняш

ли си, когато водачът им, човекът, когото наричат Много времена^[1], беше застрелян в гръб от един от своите? Това се случи, защото белите стреляха без мярка, убиваха повече лосове, отколкото им беше нужно. И какво ни дадоха в замяна? Наричат онази лоша вода, която изгаря ума и сърцето, Млякото на Великия баща. Ако този баща е толкова велик, защо пие мляко, което изгаря? Дал ни е нещо, което наричат „Лицето на Джеферсън“ Ненужно парче метал. Видях едно такова да виси на врата на един скелет.

— Сънуваш ли, племеннико? Нашият вожд носи такъв медал, той го взе от един кроу, когото уби в битка. Казват, че това е лицето на Великия баща, който живее на изток.

— Това е лошо знамение. Скелетът, който видях, също беше на кроу. Вярвам, че металът го е убил, или Млякото на великия баща, защото те са едно и също.

Мракът се беше спуснал над двамата мъже и на тях вече не им се говореше. Повече им се искаше да слушат. В елите отекна гласът на бухал — кратка гама от пет ноти, завършващи с кашлица. Това направи тишината в лагера по-глуха.

— Смятам да почивам — каза Дългата ръка. — На сутринта пак ще търсим Белите вежди — след което се закиска, — но не мисля, че ще го открием. Чувствам, че е наблизко, дори сега, но също както нашия брат бухала той може да вижда в тъмното...

— Днес — изсъска Камък в лицето — можеше вече да съм го убил, когато се извиваше на земята като змия. Вместо това го оставих жив. При следващото слънце ще го проследя. Когато го открия, обещавам ти, че ще изям черния му дроб пред собствените му очи.

Колтър трепереше в скривалището си високо на дървото. С настъпването на вечерта зъбите му започнаха да тракат, крайниците му затрепераха. Той присви колене и притисна гърба си към грубата кора на дървото. От време на време под него в дълбокия мрак се движеха фигури. Хората идваха към реката, за да си напълнят съдовете и кожените мехове с вода. Докато се бореше с нощния студ, Джон Колтър си състави план за бягство. Ще изчака, докато стане късно и хората заспят в одеялата си. Ще слезе от дървото, ще допълзи до реката и ще плува надолу по течението до бента за бобри. Ако имаше

късмет да открие бърлога на бобри, ще прекара там остатъка от нощта, след което ще тръгне към планините.

Имаше една река, която кроу наричаха Мирепеаунца. От надвисналия над нея хребет можеше да се види мястото, където Смърдящата вода се влива в Биг Хорн. На юг беше празното легло на древното вътрешно море, оградено от изток от Биг Хорнс, а на запад — от Скалистите планини. В ясно време можеше да се види Оул Крийк и планините, които бяха вододела на Биг Хорн на повече от сто мили на юг. Планината, от която се виждаше всичко това — как се наричаше? Колтър прерови паметта си.

„Аммаххапаишша“

Прошепна името, заслуша се как се плъзва от устните му като реката под дървото и се унесе в сън.

И засънува.

Отново ловуваше за Луис и Кларк и черноопашатите елени бяха пръснати навред около него като огромно кафяво езеро. Той и Потс се чудеха кой да застрелят пръв, докато се движеха сред тях. Ходеха сънливо през синкавите сенки на храстите. Имаше толкова много животни, които не се страхуваха от хората и пасяха спокойно и невъзмутимо. Колтър знаеше от опит, че беше необходим елен и лос или може би петстотинфунтова мечка, за да задоволи вълчия апетит на хората на Луис и Кларк. Те лапаха, като че ли им е за последно, което го изненадваше, понеже той винаги ядеше оскъдно, като опосум през зимата.

„Как могат хората да ядат толкова много животинско месо“ — чудеше се той. Той беше ловец и обичаше зова на дивото, мириса на гонитбата. Но не беше голям консуматор на животни, нито запален убиец. Той беше ловец.

— А бе, знаеш ли какво, Джон — каза Потс, — не ни трябва да ги гърмим тия животни. Трябва само да ги фраснем по тиквата с някоя цепеница.

— Честно, предпочитам да си паса като тях — отговори Колтър с безразличие, — отколкото да гръмна някое.

— Е, това вече е върхът! — Потс плю. — Виж там, в сумрака, вълчетата си играят с еленчето.

— Май нещо като в Светото писание — каза Колтър, загледан в стадото.

— Е, хайде, господине, на работа — Потс вдигна оръжието и се прицели. — Нали знаеш колко обичат момчетата в лагера мръвка от еленче.

В съня си Колтър вдигна ръка, за да предотврати изстрела, но беше твърде късно. Синкавият пушек изпълни неподвижния въздух и надвисна като воал над раменете им. След това всъщност не нещастното еленче, а Джон Потс умираше.

— Колтър — изхриптя задавеният глас, докато течението го отнасяше. Потс беше в потока, след като чернокраките го бяха застреляли, устата му беше задавена с кръв и речна вода. Колтър гледаше как устата на Потс се разширява. От нея се роди бизон, черноопашат елен, петниста сърна, бобър, дървесен плъх, полска мишка. Последната се задържа на края на устната на умиращия.

— Говори ми, Потс — каза Колтър.

Но Джон Потс остана в потока с отворена уста и мъртви очи, по долната му устна подскачаше полска мишка.

След това сънят се разтвори в есенния поток и Джон Колтър видя себе си залегнал на някакво зимно бойно поле. Под него имаше сняг. От лоялност беше останал с кроу и техните приятели плоскоглавите, но и двете племена заедно наброяваха около петстотин души. Чернокраките се спускаха от заобикалящите ги хълмове, около хиляда и петстотин на брой. Колтър беше единственият бял в битката.

Кроу и плоскоглавите бяха изтласкани към една борова горичка. Струпани нагъсто, те се въртяха като в магически кръг. Стреляха с лъковете и с малкото пушки, които имаха, по настъпващите ездачи чернокраки. Колтър, вече тежко ранен, сякаш висеше от ръба на магическия кръг, стреляше и зареждаше отново, без да обръща внимание на ранения си крак.

Внезапно от навалицата изскочи един ездач, яхнал пони на черни и бели петна.

— Бели вежди! — извика той.

Колтър се обърна. Видя как конникът води пъргавия си кон покрай ранените и убитите. Димът от битката се стелеше около него, но той не му обръщаше внимание. Воинът имаше черно лице с формата на нож от обсидиан.

— Как те наричат? — попита Колтър.

— Камък в лицето — отговори воинът, — и когато ме видиш отново, ще те убия и ще изям черния ти дроб пред очите ти.

След това цялото бойно поле забуча. Върху снега потече черна река от кръв и отнесе падналите. Колтър драскаше с ръце като ранен рак. Хвана се за някакво дърво, което се откъсна. Бликна кръв. Безпомощен, той протегна ръка слепешката в тъмния потоп. Опънатите му пръсти се склупиха около някаква човешка ръка. Бученето на черния кървав потоп нарасна. Ръката издърпа Колтър нагоре.

Той вдигна поглед и видя, че това, което го беше спасило, беше скелет с черни кости. На врата си носеше червено-бяло-синя лента със златен медальон.

Джеферсъновият медал, даден от Луис и Кларк, за да спечели враждебно настроените индианци за каузата на Великия бял баща.

— Върни го — извика Джон Колтър и дръпна медала от врата на скелета. Когато направи това, гората наоколо се сви, като че ли панделката и привързаният към нея скелет бяха епицентър на света. Той дърпаше и дърпаше, крещеше „Върни го, дивако!“ и когато откъсна панделката, дърветата се сгромолясаха, планините се изравниха със земята и от раните на земята рухна река от черна кръв.

— Върни го...

След това се събуди, стиснал някаква клонка, увиснал надолу към земята, като паднало от гнездото птиче. Шибане на клоните, глухо тупване върху твърдата земя. Той беше на четири крака. Опита се да си спомни къде се намира. Все още беше тъмно, но небето започваше да просветлява. Пред себе си видя чифт мокасини, обшити с мъниста, гамаши на мъж — не, не на мъж, на момче.

От мястото, където стоеше край реката, понесло мях за вода от лосова кожа, момчето беше видяло падането на един бог от небето. Да, беше сигурно — някакво божество се беше спуснало от звездната нощ като роса върху тревата, и го гледаше. Момчето се чудеше: двукрак ли е, или четирикрак?

[1] Игра на думи: изразът „Много времена“ (Many Weathers) на английски звучи подобно на Мериуедър; вероятно индианецът има предвид Мериуедър Луис, но интерпретира името погрешно. — Бел.прев. ↑

IV ГЛАС

Когато Джейми се събуди, погледът му падна най-напред върху купчината изкопана пръст, преди да погледне Хю. В този момент изминалият ден се върна при него в своята цялост. Той трябваше да направи усилие, за да насочи поглед към лицето на приятеля си.

И все пак имаше движение. Все още се чуваше слабото му дишане, една крехка верига от вдишвания и издишвания, която свързваше тези дни един за друг. Дали беше изпълнен с мъка, или с радост при вида на тези движения, той не можеше да прецени. Както и да е, гърдите му се изпълниха с такава мъка, че той въздъхна. След това се изправи и седна.

— Хю... — каза той, и почти му се стори, че дишането се поколеба при изричането на името. Но това беше всичко и когато заговори отново, друга реакция не последва.

Той пак легна и се унесе в сън. Отново яздеше и косматата, подобна на мечка фигура, изправена, размахваше лапите си. Това почти беше Хю — викаше ли го? Или го предупреждаваше за опасност? Може би по някакъв начин и двете...

Светът се преобърна и разпадна, сякаш преминаха много копита...

Когато почувства топлината на деня, той остана да лежи със затворени очи. Съзнанието му бавно се пробуждаше, знаеше какво ще види само след миг и искаше да отложи този момент, да остане в сянката на съня. Накрая отвори очи. Погледна първо купчината изкопана пръст, след това Хю.

Изминаха няколко мига. След това забеляза, че слабото дишане продължава. Разбра, че е съдържал собствения си дъх и го изпусна.

Отиде на извора, изми се, пи, гребна малко вода за чай. Когато се върна, завари Ле Бон, опрял ухо в земята, да вдига пръст към устните си при приближаването на Джейми.

Изчака водата да заври. Минаха няколко минути.

— Чух нещо — каза накрая Ле Бон, стана и изтупа панталоните и рамото си.

— Копита — продължи той. — А ние знаем, че майорът е далече. Е, не искам да кажа, че е изключено да са бизони, но може и да са рий.

Джейми кимна.

— Изглежда, очертава ни се лош късмет — продължи Ле Бон.

Погледът на Джейми се премести върху Хю, чието слабо дишане отново беше станало неравномерно.

— Бедният Хю! — каза Ле Бон. — Точно накрая. Бог знае какво има отвътре този човек, за да издържи толкова дълго. Е, сега почти е свършил. Погледни го! Диша с усилие. Господи! Само ако знаеше какво преживяват приятелите му! Мисля, че би се предал веднага, вместо малко по-късно. Послушай земята, Джейми! Допри ухо до земята!

Джейми го послуша. Чу биенето на сърцето и ехото от дишането си, писъците на птиците, шумоленето на вятъра през тревата. На фона на всичко това — слабо, едва доловимо — като че ли се чуваше друго туптене, пулсиране. Или се лъжеше. Той продължи да слуша. Може би съвсем слабо топуркане...

— Не знам — каза той. — Може би. Да, може би нещо се движи.

— Аха — каза Ле Бон. — Това не означава, че идват насам. Разбира се, не означава и че няма да дойдат. Само мисълта, че са някъде там, е някак си страшна, нали?

Джейми кимна, вдигна чашата си и отиде да види водата.

— Двамата нямаме никакъв шанс — каза Ле Бон и погледна назад към Хю. След това отново се просна на земята и се заслуша.

— Чувам ги, Джейми! Помогни ми, чувам ги!

Джейми погледна към Хю. Беше ли спрял вече дъхът му? След дълга пауза видя гърдите едва забележимо да се повдигат.

— Мисля, че би трябвало да съберем нещата си и да оседлаем конете — каза Ле Бон. — Всичко трябва да е готово, за да можем да се махнем бързо.

Джейми облиза устните си, огледа хоризонта.

— Добре — каза той.

Движенията на Ле Бон бяха бързи, почти панически. Припрените му движения заразиха и Джейми и той също се забърза. Почти се

спъна в седлото, защото не улучи от първия път катарамата с подпръга. Ле Бон оглеждаше всички посоки в далечината.

Когато бяха готови, Ле Бон застана до Джейми.

— Почти, Джейми — каза той. — Почти.

Очите на Джейми го засмъдяха. Ле Бон се наведе и вдигна пушката на Хю, която лежеше до него, и я праметна през рамо.

— Можем също да приберем и нещата, които няма да му трябват.

Той вдигна големия ловджийски нож в кожен калъф за ремъка, на който висеше, и го праметна през другото си рамо. Изтърси и сгъна одеялото.

... И кремъка му — каза той, потърси го, намери го и го прибра.

Джейми изхълца и отвърна поглед встрани. Усети как Ле Бон върви натоварен с нещата към конете.

— Хю, съжалявам — прошепна той.

Не знаеше колко дълго беше гледал със замъглен поглед, когато усети ръката на Ле Бон на рамото си.

— Знам, че е трудно — каза Ле Бон, — но той би разбрал. При суровия живот, който е водил, би разбрал тази практичност.

Джейми отвърна поглед встрани, кимна.

— Виж, не ми се иска да го намеквам — продължи Ле Бон, — но нашият живот сега е в опасност и ако загубим скалповете си, за да отдадем последна почит на Хю, само след малко ще му бъде все едно. Той би разбрал и това, знаеш. На наше място сам би постъпил така. Разбираш ли какво имам предвид?

— Да — отговори Джейми.

— Така че аз мисля, че е по-добре да се махнем оттук — колкото по-скоро, толкова по-добре. Тези рий могат да изскочат съвсем ненадейно.

— Искам да остана за малко сам с Хю.

— Да. Разбирам. Ще те чакам при конете.

Джейми отиде до Хю, коленичи и заговори тихо. Ле Бон стоеше до коня си, загледан в далечината. След известно време Джейми стана, отиде до коня си и го яхна.

— Хайде да вървим. На запад — каза Ле Бон и поклати поводите.

Джейми се обърна, но всичко, което можеше да види, беше купчината пръст.

Докато се рееше, той гледаше надолу към бялата фигура в синевата, виждаше как променя формата си — птица, планина, риба — и бавно пламва, разцепва се, изчезва. Появи се друга, цялата нажежена, обърнат щит, разцепи се, отново се съедини. А след това беше горяща лодка. Тя също отплува. Гледаше как синевата — вода ли беше? — придобива по-тъмен оттенък. Някъде далече встрани цветовете бяха по-ярки. Изведнъж му се прииска да се движи. Когато се опита, дойде тъмнината. Всичко изчезна.

Глас почувства светлината, докато лежеше, отпуснал глава на рамото си. Забеляза огнените багри върху синия фон. Думата „сутрин“ достигна до съзнанието му и отново изчезна. Той примигна и се загледа.

Небето просветляваше. Беше по-лесно да гледа само в една посока, отколкото да се обръща встрани. Имаше червено, с розово по края, след това оранжево. След известно време тези цветове отлетяха и слънчевият диск, изскочил над ръба на земята, причини пареща болка в очите му. Той премести погледа си нагоре и главата му се търколи назад. Така на очите му беше по-приятно, да, само синьото. Пое дълбоко дъх и го издиша. Усети болките в гърдите си.

И тогава си спомни мечката, как изстиска дъха му и му даде своя, вонящ и сладникав... Спомни си колко бързо се беше приближила и го беше хванала. И нещо за лицето ѝ, как очертанията му се бяха размили и то се променяше, докато съзнанието му плуваше и духът му се носеше надалеч...

Задиша по-дълбоко, въпреки болката. Ами Джейми? Джейми е бил тук, нали? Като че ли си спомняше гласа му, като насън, говореше му, отдалечен във времето. Джейми...

Над него — синя необятност, под него — земята... Чувстваше се вкочанен. Небе и земя. Това място беше негово. Беше станало негово по силата на някаква безсловесна, вековна физическа близост. Дотолкова, доколкото той не се движеше, не нарушаваше връзката, времето щеше да е спряло, мястото щеше да го пази, спотайващият се ужас щеше да бъде на безопасно разстояние.

И все пак той трябваше да се движи. Сега духът му се беше завърнал от скитанията си. Той го накара да се измъкне от земния сън, да пристъпи към деня.

Издърпа ръцете си нагоре покрай тялото. Лактите му се протегнаха навън, опря длани в земята. Пое дъх и го задържа. След това натисна, повдигаше се с наклонена напред глава. Раменете бавно се отлепиха от земята. Чу прилива на кръв в ушите си, почувства как изпълва лицето му. Натисна по-силно.

Започна да трепери. Първо ръцете, след това се пренесе бързо до раменете, врата, главата. Лявата ръка не издържа и той рухна отново. В главата си усещаше удари още преди да се удари в земята. Пред него преминаха вълни от червено и черно. Загуби съзнание.

Усети тежкото си дишане и веждите му се овлажниха. Сякаш бяха минали само няколко мига, преди отново да отвори очи. Но сега вече не се чувстваше вкочанен. Времето беше залитнало напред, като избито от оста колело от каруца. Сякаш беше докоснат от нещо, което се беше спотайвало и го беше чакало.

Загледа се в синевата над себе си, дишаше дълбоко, въпреки болката, която това му причиняваше. Лицето му пулсираше, сякаш върху него бяха поставили гореща маска. Миглите му бяха напластени с прах. Усещаше го всеки път, когато се срещаха и разделяха. Погледът му се премрежваше от едрите, тъмни налепи в тях. Вдигна дясната си ръка, погледа я известно време, после отново я свали.

След това стисна зъби. Наведе се напред, избута се с лакти и ги плъзна назад, за да се опре на тях. Към болката в гърдите се прибавиха болките в гърба и страните, докато накрая се почувства така, като че ли торсът му беше увит със стегнат горещ пояс. Въпреки това той пое дълбоко дъх и издиша.

Огледа се. Конят му го нямаше. Със сигурност беше избягал при нападението на мечката. Но къде беше Джейми? Беше сигурен, че е бил наблизо, че беше чувал гласа му в призракен разговор, отдалечен някъде във времето.

И земята... беше утъпкана, като че ли бяха минали много коне. Имаше и отпечатыци от ботуши. Да не би да е идвал майор Хенри? Тогава защо сега беше сам? Къде бяха отишли всички?

И за какво беше онази голяма купчина пръст?

Той отпусна ръце на земята, избута се и седна. Подпря се така, че да издържи замайването, което беше сигурен, че ще последва. И беше прав. Главата му заплува. Пое още веднъж дълбоко дъх и го задържа, изчака, докато погледът му се проясни и световъртежът премине.

Сега — да стане. Придърпа краката си и натисна. Левият се подчини, но дясното бедро беше разкъсано от ужасна болка, която почти го докара до агония. Ръцете му не издържаха и той рухна отново. Тупна глухо на земята. Болката продължи да пулсира. Той стисна зъби, лицето му се изкриви в гримаса.

След дълга пауза болката се успокои. Премести ръка върху крака си. Нежно докосване. Усети повишената чувствителност, всеки най-нежен допир го изгаряше като огън. Счупен. Сигурно кракът му беше счупен.

Къде бяха отишли всички, щом той е в такова състояние?

Отново се повдигна бавно, обърна се надясно. Легнал настрани, той издърпа левия крак върху десния и го отпусна, като знаеше какво ще последва. Повдигна хълбоците и продължи да се обръща. От извиването на десния крак му причерня пред очите, но той остана по корем, задъхан, с вдигната глава, опрян на лакти.

Погледна зората и дългите сенки, които дърветата, клоните и скалите хвърляха. Скоро майор Хенри щеше да мине от тук с хората си, за да продължи на запад. Значи той ще трябва да се върне за него, нали? Нещо не беше наред, но не разбираше какво. Беше му трудно да приведе в ред мислите си.

Вместо да мисли, той започна да пълзи, като дърпаше безполезния крак след себе си като тежък клон. Обърна тялото си и се придърпа към купчината пръст. Може би там щеше да намери нещо, което да му подсказва какво се беше случило, докато е лежал в безсъзнание.

Приближи купчината и погледът му се натъкна на ямата. Придърпа се по-наблизо. Какво ли представляваше тази голяма дупка тук, в тази пустош? Той видя колко е дълбока, огледа правилно очертаните ъгли...

Гроб. Разбира се. Това беше гроб. Макар и празен. Чакаше. Гроб...

Чий?

Започна да трепери. Веждите му отново се навлажниха. Колко дълго? Колко дълго беше лежал тук? Колко ли му беше трябвало, за да запълни тази дупка? Значи, приятелите му всъщност са били готови да го пуснат вътре? И все пак, защо са чакали с него толкова дълго, а после са си тръгнали, точно когато отново се връщаше към живота? Той поклати глава.

Движението накара гърлото му да се чувства така, като че ли беше натъпкано със сухи листа. Изведнъж изпита жажда. Толкова силна, че всичко в съзнанието му остана на заден план. Отново се примъкна по земята, обърна се, остави крака си да се влачи и запълзя към извора.

На няколко пъти спираше, когато ръцете, раменете и кракът му оставаха без сили. Лежеше задъхан, с глава, отпусната върху протегнатата напред ръка. Чудеше се каква сила му трябваше за това изпитание. И всеки път, когато ставаше отново, за да се придърпа по-близо до водата, жаждата му беше съпроводена с тежко дишане и огромно усилие.

Когато накрая стигна, не можеше да се удържи. Смяташе да свие шепата си, да я потопи и бавно да сърба от нея, но вместо това цялото му лице падна във водата, той засмука жадно и преглътна. Напълни устата си още веднъж. Този път се задави. Закашля се. Отдръпна се назад. Страните го боляха, а лицето му започна да гори. Раните му се съживиха. Почувства се така, като че ли си беше опарил веждите. За момент усети изгаряща болка и в гърлото, но тя премина бързо. Този път наистина използва свитата си шепа и пи по-внимателно. Но не можеше да спре. Бавно поглъщаше шепа след шепа, докато студеният товар в стомаха му натежа. Накрая се насили да се отдръпне и като отпусна главата си, заспа.

Когато се събуди, той отново пи и изми лицето си. След това запълзя и огледа това, което беше останало от лагера. След като тялото му не беше прободено с копие, тези, които са идвали, едва ли са били рий. Значи е бил майорът, а и следите водеха на запад. Да не би да са чакали да се оправи и накрая да са се отказали, или пък да са се уплашили? Прясно изкопаният гроб и дишащото му тяло противоречаха на последното.

Или...

Колко дълго? Колко дълго беше лежал в безсъзнание? Повече от един ден? Няколко дни? Това ли беше обяснението? Дали не са чакали твърде дълго и след това да са си тръгнали? И все пак...

Той изпълзя наляво и се отправи към следите от копита в пръстта. Огледа ги с очи на следотърсач, след това се пресегна и стри бучка пръст между пръстите си.

Стара. Изсъхнала. Опипа вдлъбнатината. Няколко дни, заключи той. Бяха минали няколко дни, откакто групата беше минала оттук. Възможно ли е да се е наложило да вървят и да са оставили някого, който да го гледа? Малкият навес от клони близо до мястото, където беше лежал... Той се отправи към него. Придърпваше се, оттласкваше се със здравия крак. Да, вероятно някой се е прислонявал тук, за да се пази от лошото време.

Отиде до навеса и огледа наоколо. Тревата под него беше утъпкана. Пръстта беше набита от две страни. Тук са спали хора може би няколко нощи. Плоско парче кора с кръгли отпечатьци като от дъното на чаша... можеше да си представи как Джейми, седнал тук, пие чая си и го наглежда.

Един подслон... Достатъчно голям за Джейми и още някой... Само един подслон... Значи бяха останали тук, когато хората на майора са потеглили. Разбира се!

Но защо сега ги нямаше?

Той отново се обърна. Изпълзя от навеса далече от мястото, където беше лежал, зад гроба и купчината пръст. Огледа утъпканата земя на мястото, където са стояли конете. Не... Но ако са останали двама, къде ли бяха завързвали конете си? До онези фиданки, откъдето биха могли да достигат тревата. Самият той би спял тук собствения си кон, ако беше имал време. Той запълзя в тази посока, като на няколко пъти спираше да почива.

Следи... Беше прав. Тези бяха по-пресни от останалите. И конският тор беше само от преди няколко часа, прецени той.

Отново отпусна глава върху раменете си и се опита да си състави картината на това, което се беше случило.

Групата беше тръгнала преди известно време. Джейми и още един човек бяха тръгнали по-късно. Изчакали са и също са се оттеглили... Защо?

Той се повдигна и огледа хоризонта. Нищо.

Запълзя отново. Когато достигна навеса, трепереше. И отново беше жаден. Трябваше да свърши някои неща, но му липсваха сили.

Той допълзя вътре и се изтегна.

Когато се събуди, кракът, лицето и страните му пулсираха от болка. Той отново се зачуди къде се намира. Някъде пееше птица.

Дълго време остана да лежи там, докато сутрешното пътешествие изплува в съзнанието му — пълзенето до извора, оглеждането на лагера, следите, които беше открил. Заслуша се внимателно наоколо. Нямаше звуци, които да показват, че някой се беше върнал или се връщаше.

Приповдигна се, изчака да премине световъртежът и изпълзя навън. Спря за момент, запълзя, отново спря и огледа хоризонта. Нищо.

След това се обърна и се придърпа до извора. Този път си наложи да пие съдържано. Поглъщаше бавно, докато утоли жаждата си. После написка лицето си с вода и внимателно го избърса с ръкав. Студената вода все още му действаше като шок и пулсиращата болка пак дойде, макар да беше малко по-слаба. След това се обърна и погледна към лагера.

Възможно ли беше Джейми просто да се е отказал? Дали се беше уморил да чака приятелят му да умре или да се оправи? Дали не си беше мислил за майора и хората му, които яздеха все по-далече на запад, което правеше собственото му пътуване по-тежко, по-рисковано с всеки изминат час и накрая се бе отказал от стария Хю и си беше тръгнал? Не му се искаше да мисли така, но следите недвусмислено показваха, че беше прав.

Реши, че е възможно никой да не се върне за него. Така ли беше в действителност? Той разбра, че не може да си позволи да мисли другояче, че обстоятелствата изискваха да приеме най-лошото.

Тогава отново се отпусна върху ръцете си и тялото му се разтърси от сподавено ридание. Беше вярно, излиза, че е вярно. Приятелят му го беше предал.

— Джейми... — каза той с тих, хрипкав глас.

При изричането на името го връхлетя потоп от спомени. Как беше спасил сирачето в онази битка, как го беше приел като син, беше го научил да ловува; за вятъра, който развяваше русата коса на момчето, докато препуска из прерията, за смеха му...

Не. Ако Джейми го беше напуснал, за това имаше някаква основателна причина. Явно имаше нещо, което той в момента не разбираше. Бяха прекалено близки, за да допусне, че може да му извърти такъв гаден номер.

За момента беше по-важно да реши какво да прави, защото беше ясно, че не може да се надява някой да му се притече на помощ. Все още можеше да застреля някакъв дивеч, да запали огън, да се завие с одеялото си. Трябва да разпредели силите си по подходящ начин и да следва някакъв план.

Отново пи вода. След това със стиснати зъби се примъкна под навеса. Време беше да огледа това, с което разполагаше.

Той потърси пушката си около навеса и на мястото, където я беше оставил, погледна дори около купчината изкопана пръст и в дупката. Не я намери никъде. След това установи, че и ножът му го няма. Претърси джобовете си. Кремъкът също беше изчезнал. И одеялото го нямаше.

Огънят, храната, подслонът му... Нямаше ги. Джейми ги беше отнесъл. Беше се уморил да чака и си беше тръгнал... с всичко. Животът му. Нямаше го. Момчето беше крадец. Колко глупаво, да се грижиш толкова за някого, когото изобщо не познаваш.

И отново пред него изникна образът на Джейми, този път с лукаво изражение, което не беше забелязвал преди. Сляп... Бил е сляп за истинската природа на момчето, за егоизма и неблагодарността, които криеше в себе си. Но сега... Сега знаеше — и какво от това? Във въздуха витаеше някакво чувство на обреченост. Беше го обгърнало плътно, здраво, като прегръдката, която го беше премазала. Беше виждал ранени животни, животни, хванати в капан, животни, които искаха да умрат. Сега знаеше какво са осъзнавали те. Че когато дойде моментът, ти си сам.

Той изруга. Не беше животно. Беше Хю Глас, ловец. Да умреш е лесно. Смъртта постоянно те преследва — понякога отдалече, а понякога, както и сега, толкова близо, че почти можеш да я помиришеш.

Изруга отново. Предаден от един нехранимайко, който му беше изкопал гроба, беше го лишил от всякакъв шанс да оживее и го беше изоставил. Стовари юмруците си върху земята. От гърдите му излезе ръмжащ звук и той удари отново. Ще намери някакъв начин.

След известно време се успокои. Зад клепачите му затанцуваха кървави форми. Той се унесе и те се пренесоха в съня му. Когато се събуди, все още беше изпълнен с ярост, но вече утихнала и тлееща.

Измъкна се от унеса и погледна небето. Наближаваше пладне. Запълзя наляво, докато стигна изкопаната пръст. След това се обърна бавно, болезнено на една страна, разкопча си панталоните и се изпика в гроба си.

V

КОЛТЪР

На сумрачната светлина Колтър погледна момчето. Видя ножа в украсената с пера ножница, привързана на кръста му. Ръцете му се стрелнаха, хванаха момчето за глезените и го събориха. Напълно изненадано, то падна тежко на земята със стон.

Но преди Колтър да успее да се нахвърли, момчето се претърколи назад през лявото рамо, скочи на крака и замахна с ножа към лицето му. Стоманеното острие блесна и одраска скулата му. Колтър усети как по врата му се стича кръв.

Момчето се изуми. Очевидно богът не беше добър боец. По бузата му течеше кръв... Може би все пак, както казват някои, Белите вежди беше човек...

Изпълнено с любопитство, момчето пристъпи напред. Замахна няколко пъти към корема с лъжливи движения. Колтър отклони леките удари и се престори, че залита. Прие ролята на сънлива мечка, едра, тромава и с бавни мисли. Момчето се хвана на въдицата и се втурна в безразсъдни, невъздържани атаки. Изведнъж Колтър хвана китката му с лявата си ръка, изведе го от равновесие и нанесе тежък удар с десния юмрук, който рикошира от скулата и го уцели между очите. Момчето се завъртя съвсем леко, изпусна въздуха си през зъби, преви се и падна. Остана да лежи настрани, стиснало шепа листа в лявата си ръка. Ножът потъна в тревата.

Колтър взе ножа, захапа го и пристъпи безшумно между дънерите. Пое дълбоко въздух и тихо се плъзна във водата.

Огнени ивици пълзяха по кожата му, пламъци изгаряха гърдите му. Костите го заболяха от леденостудената вода, но той трябваше да се отдалечи колкото може повече от заспалия лагер на чернокраките. Момчето скоро щеше да се свести и да се превърне в глашатай. А преди да влезе във водата, Колтър видя през боровете да се процежда светлината на зората. Доплува до бързото течение и излезе на повърхността, за да си поеме въздух.

Реката го подхвана и докато се носеше върху гърба ѝ, видя как два лоса, които пиеха вода, вдигнаха муцуните си и го огледаха с любопитство, докато преминаваше покрай тях. Течението беше силно, но той си спомни как по-нататък то се разлива в по-малки разклонения на Форк и превръща земята в блатиста местност, обитавана от бобри. Планът му, ако можеше да го осъществи, беше да преплува около миля и да намери подходящ подслон в една от големите боброви хралупи.

Преди две години той и Потс бяха поставили тук доста капани и вече виждаше огризани елши там, където бяха идвали бобрите. Заикоти се при спомена как видяха цял отряд бобри, които гризяха един и същ дънер цели седмици, през цялото лято. Накрая Потс отиде да огледа поваленото дърво. Беше як дънер, твърд като камък.

Досега, прецени той, заспалият лагер се е вдигнал, събуден от момчето. Следотърсачите вече са по следите му. Но той вече бе стигнал мястото, където започваха бентовете и бродовете, цели декари подпухнала и подгизнала земя. Никой не би могъл да навлезе или да излезе от това място, без да остави следи в калта.

Освен ако не можеше да плува като бобър и да мисли като човек. Като преследван човек...

Той щеше да ходи по паднали дървета, когато е възможно... да се връща по дирите си като лисица... да пълзи по корем във вода, дълбока няколко сантиметра. Знаеше някои трикове. Знаеше също, че и чернокраките ги знаят.

И щяха да внимават за тях.

Камък в лицето огледа мястото, където момчето се беше било с Колтър. Можеше да подуши едрият мъж — или си мислеше, че може. Притиснал нос към тревата, той подуши това, което търсеше, някаква миризма, различна от неговата собствена: малко кръв от лицето на Колтър.

Усмихна се и кимна. Посочи на юг и каза на следотърсачите да вървят нататък, да следват реката между върбите. След това погледна слънцето и каза утринната си молитва:

— О, Слънце — пееше той, — направи ни храбри, направи ни силни. Направи така, че да преживеем този ден в твоя чест.

В ръката си имаше малко пращец от тръстиката, която растеше в блатото. Той го поръси върху перата по главата си и на мястото, където в тревата беше капнала капчицата кръв от Колтър. След това поведе хората си и всички тръгнаха, облени от червените лъчи на слънцето.

Джон Колтър беше на по-малко от миля напред. Водата беше леденостудена и мускулите му започваха да се схващат. Трябваше да излезе в тръстиките, където смяташе да остави следа като от гризли. Това щеше да ги отклони — беше нещо, което щяха веднага да видят и лесно да проследят.

Но след това следата трябваше да се скрие: той щеше да направи така, че тя да изчезне във въздуха. Спомни си лицето на момчето, отворената уста, удивлението в очите му, когато го видя. Все пак това му даваше някакво предимство, можеше да ги изиграе.

Тръстиките бяха по-високи от главата му и остри като саби. Калта под тях беше коварна. На места се спотайваха плаващи пясъци. Беше отлично място да се загуби човек и той стоеше в тръстиките, готов да побегне. Ранното утринно слънце докосна затворените му клепачи и те пламнаха. Каза молитвата си:

— О, Господи, дай ми този ден!

След това се втурна през тръстиките. Пробиваше си път сред тях, огъваше ги надолу. Калта поглъщаше краката му, но той бягаше твърде бързо, за да затъне.

След малко излезе от тръстиките и се озова на открито място, обрасло с трева и острица. Оттук беше започнало нашествието на бобрите и земята се простираше надлъж и шир, неравна и необятна, заплетена мрежа от тресавища.

Погледна напред и видя нещо голямо и смътно, което се отразяваше в тъмните води. Когато го приближи, различи сивата фигура на затънал в блатото лос. Потънал наполовина, мъртъв. Чукачетата на плешките и бутовете бяха оголени от хищници и мършояди. Колтър забеляза в близките смърчове група свраки, които се караха и го чакаха да си тръгне.

Тогава му хрумна една идея. Може би тя нямаше да му спаси кожата, но би могла — ако я осъществи бързо — да му спечели малко време. Започна да реже с откраднатия нож предните и задните копита

на гниеция лос. Стиснал носа си с една ръка, той кълцаше жилите и костта. Копитата се отделиха по-лесно, отколкото беше очаквал, поради гнилата плът. Отдели ги и ги положи на тревата. След това се покатери върху главата на лоса и отпусна цялата си тежест върху рогата на мъртвото животно. Провисналият череп се разчупи и изпусна гнила смрад. За момент Колтър помисли, че ще повърне, но се съвзе. Голямата рогата глава и тялото на лоса започнаха да потъват в калта. Колтър стоеше отгоре и трупът скоро потъна в старата тиня. Остана върху рогата на животното докато върховете им бяха погълнати, след това скочи и се приземи върху една туфа трева.

Пъхна ножа в ремъка, който придържаше остатъка от панталоните му, след което хвана копитата и отново нагази в плитката вода. Можеха и да видят къде е влязъл, но, надяваше се, не и откъде се е измъкнал. Наблизо имаше нещо като остров от изсушени от слънцето сиво-сини борове. Той се отправи натам.

Водата беше дълбока само около един фут, но той вървеше внимателно. Стигна до острова и се скри сред ниските борчета, където изряза четири ленти от остатъците от кожените си панталони. След това завърза здраво задните копита на лоса към краката си, така, че когато стъпваше с копитата в калта, краката му щяха да стъпват върху лосовата кост. Към ръцете си привърза предните копита.

Беше виждал как плоскоглавите танцуват танца на елена, хванали копитата по същия начин, и когато идеята го осени, той знаеше, че ще му свърши работа, особено във водата — и особено ако преследвачите не забележат нищо от потъналия лос. Беше сигурен, защото трупът напълно потъна в плаващия пясък.

Камък в лицето знаеше къде отива Колтър и се досещаше какво ще направи, защото на негово място той щеше да постъпи по същия начин, ако трябваше да бяга, за да спаси живота си. Спасението в блатото беше примамлива идея.

— Той ще се скрие в едно от леговищата — каза Камък в лицето на воините си.

Един мъж със сноп сврачи пера, привързани към косата, се обади.

— Леговищата са много. Ще ни отнеме дни да ги претърсим.

Камък в лицето се усмихна. Сам беше помислил за това. Наистина, в Долината на водите имаше повече от сто големи боброви бърлоги. Вярно, не можеха да претърсят всички, но...

— Той ще изключи големите. В тях бихме могли да влезем твърде лесно.

Смехът му прозвуча уверено. За събралите се мъже беше ясно, че Камък в лицето познава мислите на Белите вежди по-добре от всеки друг.

— Малките, по-труднодостъпни бърлоги — ето къде ще се скрие той. И точно тях ще запалим — тази нощ, когато си мисли, че ще правим бивак. Горящите бърлоги ще грейт в мрака. Ние ще го видим и ще го хванем. Жив. И помнете, че той е мой.

Воините се заеха с издирването на Колтър в блатото. Задачата не е трудна, забеляза Камък в лицето. Дори за ранен човек, нагазил в тръстиката, следата беше прекалено очебийна. Това беше още един от триковете на Белите вежди.

— Стой — нареди той, точно когато бяха стигнали мястото, където беше потънал лосът. — Той не е тръгнал натам. Той иска да си мислим, че е тръгнал натам. Минал е оттук, после се е върнал, за да ни заблуди, промъкнал се е като змия през тръстиката. Нека не се мотаем тук, а да тръгваме направо към бобровите бърлоги. Ще намерим следите му в черната кал по брега.

Колтър си представи неравния бяг на ранен лос. Мога да прибавя, прецени той, нещо необикновено, нещо, което не е в ред. Например задният крак да се влачи, като едва докосва земята.

Така в главата му като видение се появи обърканият танц на смъртно ранено животно. Обзет от тази мисъл, самият той затанцува с накуцване, самият той се превърна в лос, който пробягва последните часове от живота си. Олюляваше се, нагазил в плитката вода, където следите му щяха да се загубят в калта, притискаше ръцете и краката си дълбоко, без да забравя счупения заден крак, който едва докосваше земята и оставяше плитка, провлачена диря. Накрая, когато стигна до по-дълбока част от езерото, той доплува до входа на една боброва дупка и остави копитата в тунела, който водеше навътре. Те ще си помислят, прецени той, че животното е доплувало до другия бряг.

Междувременно нямаше да открият нищо, което да им подсказва, че човек на два крака е минал някъде наблизо.

Дотук късметът му работеше. Но сега той чу гласове между борове. Те бяха много близо. Почти го бяха настигнали. Набеляза целта си: най-голямата бърлога в езерото. Доплува под вода до мястото, където би трябвало да е тунелът, водещ навътре. Голямата бърлога трябваше да има дълъг и заплетен тунел, а самата тя да е построена като крепост.

Откри дупката, водеща към брега, скрита в папратта. Бърлогата, на около двайсет и пет фута навътре в езерото, беше широка, може би четиридесет фута в диаметър, с десетфутов таван. Той провря главата си в двайсет и пет инчовия тунел и се запромъква навътре. Пълен наполовина с вода, както беше очаквал, тунелът криволичеше под калта. Той пълзеше навътре, като се придърпваше и отгласкваше с крака. Не беше трудно да си поема въздух, просто трябваше да надигне глава като костенурка, след което продължаваше. Напредваше постепенно, гърчеше се ту насам, ту натам. Накрая усети свеж въздух и разбра, че е близо до входа на бърлогата.

Но въпреки че чувстваше свежия въздух по краката си и знаеше, че почти е стигнал, раменете му се бяха заклешили в тясната дупка. Той пое дълбоко въздух, обърна се през глава напред и се завъртя настрани, така че да може да се напъха в бърлогата с краката напред.

Успя да смени положението си, но отново заседна, този път в тесния край на тунела. Стори му се, че е твърде едър, за да успее да влезе. И все пак нямаше избор. Можеше да диша едва-едва. Тунелът вече беше почти пълен с вода и започваше да се срутва около него, а така навлизаше още вода.

Колтър си помисли: това ли е краят? Дупката, която води към ада...

Но когато тунелът се срути върху него, входът към бърлогата малко се разшири и Колтър откри, че наполовина беше извън бърлогата — долната му половина. Предната му част все още беше заседнала в срутващия се тунел. След това вече нямаше въздух и от всички страни към него нахлу вода. Това разшири входа още повече. Колтър закрепил краката си за някакви клони в леговището и се придърпа навътре. Веднъж влязъл, той отново почувства свежия въздух. Беше в бърлогата, дишаше тежко.

Дълго време не се движеше, усещаше как гърдите му се надигат и спускат, слушаше сърцето си. Нямаше никакъв друг звук. След малко кръвта му се успокои. Той остана да лежи, изтощен, поемаше жадно въздуха в гърдите си. Навън, под яркото есенно слънце, един изненадан воден бик нададе неприятния си вик. Някъде отдалече се чу писък на блатен сокол. Колтър не се опита да помръдне. Напълно изнемощял, той лежеше на пода на бърлогата и се опитваше да мисли, да сложи някакъв ред в съзнанието си, което беше започнало да избледнява.

Имаше нужда от храна — и то скоро. Чувстваше се отпаднал, беше му лошо. Сърцето му биеше по-равномерно, но от време на време прескачаше някой удар и хукваше като непослушно дете. Колтър почувства, че настръхва.

„Не се предавай, сърце, точно сега недей“ — каза си той.

Имаше много звуци. Но досега не се долавяха човешки гласове. Унесе се в дълбок мъртвешки сън. Докато спеше, неподвижен, скритите звуци на блатото идваха и си отиваха. Дървесни жаби подсвирваха като птички. Леопардови жаби надаваха хъркащи и тракащи звуци. Други жаби издаваха звуци, все едно плат се разкъсва от пирон. И винаги сред тези звуци се открояваше басовият глас на голямата северноамериканска жаба.

Когато Колтър се събуди, денят беше към края си, макар да не можеше да забележи това в тъмнината. Единствената му мисъл беше, че още е в безопасност. И все пак някак си чувстваше, че те са отвън. Нямаше никаква представа за времето. Не знаеше колко дълго е лежал тук, но ставите му бяха сковани. Връхлиташе го някакво болезнено, трескаво чувство. Гърлото му беше възпалено и преглъщането му причиняваше болка.

Претърколи се по корем, приближи лицето си до входа и пи вода. Нямаше солен вкус, беше доста студена, с вкус на мъх. Той пи дълго и жадно, за да успокои треската. След това се примъкна заднишком навътре в бърлогата и седна. Беше студено и той затрепери.

Тогава си спомни нещо за бобрите и дупките им. Чудни създания, доста приличаха на хората. Имаха място, където се подслоняваха при лошо време, както и отделно място, където си складираха храната, нещо като кухня или килер, обикновено доста близо до главната бърлога. Спяха в специална ниша, повдигната над

влажния под на дупката. Потърси с ръце наоколо и напипа нещо твърдо на около четиринайсет инча от пода. Нишата — покрита с пресни ивици от наскоро обелена елшова кора. Благословени да са малките им тлъсти кожи, помисли си той, изпълзя отгоре и се зарови в парчетата, сякаш бяха рогозка. След малко се стопли. И умът му заработи отново.

Как наричаха бобрите?

Амик.

Постави думата на езика си. Амик, каза той, благодаря ти, че ме приюти. След това се почувства малко глупаво и благодари на Бога, че го е запазил жив.

Но докога?

Този неизбежен ужасен въпрос го връхлетя. В съзнанието му изникваха неясни картини и отново се разтваряха в нищото. Големият мъртъв лос изскочи от калта и се отърси. От водата изплува бобър, два пъти по-голям от бърлогата, в устата си държеше водна лилия. Колтър се смали колкото мравка и попадна в някакъв буен водовъртеж. Завъртя се и отново загуби съзнание.

Когато се събуди, в главата му имаше само една мисъл.

Храна.

Трябваше да намери нещо за ядене.

Спомни си за хранителните складове, които той и Потс бяха изкопали. Бобрите бяха вегетарианци. Тяхната проста храна се състоеше от острица, която не ставаше за ядене, и от горски плодове. Колтър се размърда, тръгна на четири крака и потърси пипнешком изхода, който би го отвел до склада с храна.

Бърлогата беше голяма. Докато лазеше на четири крака, той мислеше за живота на бобрите, за това как изграждаха канали, шлюзове и бентове. Удиви се при мисълта за техните бърлоги, направени от кал и дървесина, със стени, дебели четири фута, глинени тераси, настлани с трепетлика, елша и върба. Складираха храна в изобилие, имаха вода в изобилие, създаваха сигурност, за която човек би могъл да си мечтае. Най-лошият им враг, освен койотите, дивите котки и понякога росомахата, беше човекът. И сега, скрит зад стените на бобровото леговище, Колтър си напомни, че е отнел живота на толкова много от тези добродушни малки животни. Една сутрин, съвсем сам, беше хванал деветдесет и шест бобъра. Сега животът му

не струваше повече от техния. Той знаеше какво значи да се чувстваш преследван.

Опипа с ръце наоколо и откри дупка в стената на бърлогата. Може би друг изход. Той се напъха в него. Широките му рамене се провираха с усилие между коничните криволичещи стени от дърво и кал. Накрая се измъкна в съседното помещение. Входът към помещението беше доста голям. Вероятно, предположи той, за да могат вътре да се примъкват големи храни — например, големи клони с много листа.

Може би съм попаднал в килера, помисли си той.

И наистина беше така: помещение за храна. Но звукът от тракането на резци го върна към нова реалност. Някъде съвсем наблизо имаше бобър. Колтър почти усещаше топлината на тялото му и ясно чуваше тракането на острите му зъби. Той знаеше, че бобрите не се бият помежду си. Много рядко нападаха и враговете си — бяха твърде умни за това. Но понякога ги беше виждал да се изгърбват, а тогава ставаха свирепи. Зъбите, които прегризват дърво, можеха да преминат през плътта като през масло.

Бобърът изсъска предупредително и се отдръпна. Колтър закри лицето си. Без да може да вижда, той беше напълно уязвим. Бобърът затрака със зъби.

Тогава Колтър разбра, че е запушил единствения изход на животното. Бавно се отмести встрани. Веднага се чу тупане на ципести крака и бобърът се измъкна към голямата бърлога. Колтър се отмести още по-встрани и удари главата си в някакви клони. Той опипа наоколо с ръце и се усмихна. Улучи! Кухнята беше негова. И беше пълна: голяма купчина боброва храна: острица, ягоди, коприва, гъби, кравешки пащърнак, папур, цветове, луковици от перуника.

Колтър въздъхна със задоволство и затърси нещо вкусно сред купчината. Ягодите бяха пресни и той започна лакомо да яде от тях. По бузата му се стичаше сок и раната от нож го засмъдя. Когато ги изяде, потърси пащърнака и гъбите. За разлика от сладките ягоди, те бяха сухи и горчиви. Странният аромат на гъбите, напомнящ за месо, го наведе на мисълта колко обичаше да събира големите червени и златни припънки. В гората беше виждал и много отровни гъби, но той, както и бобрите, познаваха разликите. Гъбите, макар и много сухи, бяха добри за ядене. Продължи да тъпче устата си наслуки. Преглъщаше трудно,

гърлото му пулсираше от болка. Но стомахът му беше започнал малко да се успокоява. Той откри нещо, което беше почти деликатес — плод от царска папрат, току-що откъснат. Изяде го. Измежду тревите и корените откри малко кресон, също пресен. Докато го хрускаше, установи, че изпитва силна нужда да пие отново. Този път наистина пи до насита, ледената вода успокои ума и душата му, и болката в гърлото.

След като се нахрани, Колтър се почувства уморен. Сит за пръв път от два дни насам, той реши да не се примъква обратно в главната бърлога, а да се настани тук. Въпреки, че в склада за храна нямаше ниша за спане, той намери едно леко повдигнато място, покрито с трепетлика, вероятно там спяха малките бобърчета, когато майките им работеха. Той се покри с меката трепетлика и веднага заспа.

— В началото — казваше Дългата ръка край лагерния огън, докато пламъците подскачаха пред лицето му — народът на бобрите е бил навред по тези места. Но те не са го направили такова, каквото го виждате, защото така им се е искало, а са построили тези водни долини, за да се защитят от прищевките на Койота. Той направил свои бентове от планини. Те направили своите от кал и клони. Но, както знаете, те са подобри строители и спечелили. Бобърът е свещен и не бива да бъде смятан за глупак. Да се изгорят леговищата е лошо и накрая от това ще страдаме ние. Това е всичко, което имам да кажа.

Пламъците подскачаха с шумен пукот върху смърчовите цепеници. Някои кимнаха и казаха „Аи“, и Дългата ръка разбра, че се присъединяват към него. Но най-лудешки танцуваха пламъците в очите на Камък в лицето. За него нямаше друг път. Бяха прекарали целия ден в търсене на някакъв знак и всичко, което откриха, бяха замазаните отпечатъци на ранен лос. Белите вежди пак беше напуснал гората без следа.

— Човекът, когото търсим — каза Камък в лицето, — е само човек. Виждаш съм кръвта му, тя е червена като нашата.

— Нека момчето, Братът на ракуна, разкаже какво е видял — каза един от мъжете.

Всички погледи се насочиха към младежа. Той облиза устни и насочи празен поглед към пламъците. Духът на говоренето не беше в

него, но той щеше да им разкаже какво е видял. На мястото, където го беше ударил Белите вежди, имаше пурпурна подутина.

Той заговори не като момче, а като мъж.

— Както знаете, аз видях този, когото наричат Белите вежди. Той дойде от небето и се приземи на четири крака. Погледна ме в лицето. Аз не можах да го гледам дълго, затова не си спомням как изглеждаше.

Братът на ракуна гледаше как тихата струйка дим се издига през големия комин на нощта и се изгубва сред огньовете на звездния народ.

— Кръвта му — продължи той — може да е като нашата. Но казват, че дори от голямата мечка на небето капе кръв върху земята по това време на годината и оцветява листата в червено.

— Белите вежди не е нищо повече от човек — извика Камък в лицето. Някои от останалите промърмориха някакво съгласие. Един или двама дори се засмяха, но след това се заоглеждаха през рамо към сенките.

— Времето настъпи — обяви Камък в лицето. Воините станаха и всеки взе факла от огъня.

— Търсете първо в малките бърлоги — каза им Камък в лицето. — И ако някой види Белите вежди, нека извика като бухал, за да разбере.

Само момчето, Братът на ракуна, и старецът, Дългата ръка, останаха край огъня. Другите отнесоха пламъците си в нощта.

Извън бърлогата, където спеше Джон Колтър, звуците на нощта промениха мелодията си. Излая лисица, ясно и студено, някъде много далече. След това жабешкият хор покрай брега секна. Като голямо, диплещо се одеяло, нощните шумове се промениха. Колтър се събуди и се заслуша. Чуваше се шепотът на водата, а също и други звуци, които не можеше да определи. Проточил врат, той слушаше.

Разтри ръцете си и усети засъхналата по тях кал. Опипа лицето, гърдите си. Калта го покриваше като обвивка от мрак.

Добре, няма да ме забележат лесно.

Колтър знаеше, че покривът на бобровата бърлога е по-тънък на върха, където бобрите са оставили дупка, за да влиза свеж въздух, а

спареният въздух да излиза. Беше същото, както и дупката за пушека в индианското жилище.

Той се изправи, извади ножа и заби острието в извития купол на скривалището. Започна усърдно на дупчи, острието се забиваше все по-дълбоко в покрива.

Внезапно се чу изпукване.

Стъпки.

По покрива на скривалището ходеше човек. Колтър слушаше скърцащите стъпки над главата си. Някои от съчките, сред които беше забивал ножа, изпрацяха и паднаха. След това внезапно един крак провисна пред лицето на Колтър. Той го сграбчи и с едно рязко движение издърпа тялото на човека в скривалището. То се сгромоляса шумно.

Колтър беше над него, замахна с ножа. Но воинът се отмести светкавично и ножът се заби в настланата трепетлика. Мъжът хвана Колтър за врата и двамата се търколиха със сумтене и ритници. Всеки се опитваше да хване противника в смъртоносна хватка. Колтър беше загубил ножа в схватката, беше някъде под тях.

Едно коляно халоса Колтър по черепа. По периферията на очите му блесна светкавица и той се сгромоляса. Хватката около врата му се стегна и започна да го души. От устата му се разхвърча слюнка. Той сграбчи нещо отпуснато и меко и силно го дръпна надолу.

Държеше в ръката си кичур коса, с който можеше да се пазари за живота си.

Когато мъжът склучи ръце около гърлото му, Колтър дръпна косата назад, дърпаше и дърпаше, докато почувства хватката около врата му да отслабва. След това изведнъж дръпна рязко главата на мъжа, доколкото можеше. В тъмнината се чу стенание. Главата се завъртя със сила и отново се изправи. Колтър отново дръпна дългата гривеста коса и главата отново се килна назад. Всеки път Колтър чуваше пукането на прешлени, но човекът, стиснал гърлото му в смъртна хватка, не се предаваше.

Търкаляха се из бърлогата, хвърляха се към острите колове, които стърчаха от стените. Внезапно Колтър почувства, че изгарящата хватка около врата му се изплъзва. Душещият захват се разкъса. Без да губи време, той съсредоточи цялата си сила в собствената си хватка, докато чу противното изпрацяване и разбра, че е свършено.

Той опипа земята под мъртвия. Откри липсващия нож под рамото му. От едната страна на врата му имаше отворена рана — един от острите колове беше пробил дупка.

Нямаше време за нищо друго, освен да бяга. Колтър изхвърли тялото през дупката, която се беше появила при неочакваната поява на воина, изпълзя отгоре и застана приведен на върха на скривалището. Нощта беше осветена от пламъци, бобровите леговища горяха зловещо. Мъже тичаха от една бърлога до друга, опитваха се да запалят всички.

Колтър разбра, че най-добрият път за него е дългият бент, който водеше към средата на езерото. Беше само на няколко фута. Веднъж стъпил върху него, той можеше да бяга и да намери убежище в блатото.

Скочи в тъмното и стъпи отгоре, без да се подхлъзне. След това претича по бента към брега. Чу се свистене на стрели. Той се гмурна в листака точно когато една запалена стрела се заби в дървото зад него.

Джон Колтър отново бягаше, за да спаси живота си.

Тичаше през гората като през паяжина — кафяв, покрит с кал човек, препъваше се през блатото, изпълнено с виковете на онези, които искаха кръвта му.

Промъкна се през един върбов шубрак и пристъпи в осветения от огъня кръг. Там нямаше никой. От един зелен смърчов дънер изтичаше мъзга. Колтър отиде до него, потри топлата мъзга между пръстите си и си я размаза по косата. След това пъкна върха на главата си в огъня. Косата му, покрита с кал, сякаш оживя с малки сини светкавици, искрящи около главата му.

Старецът и момчето, които току-що бяха дошли до огъня, видяха нещото, което стоеше там. Кафявото тяло, свършено кръглата синкава глава, която светеше като звезда.

VI ГЛАС

Хю Глас се напи с вода на извора. Нахрани се от сивия храст наблизно, където растяха зачервени боровинки; откъсваше всеки плод и механично го поставяше в устата си, без да обръща внимание на киселия вкус. Той пи отново. Преглъщаше насила глътка след глътка, докато се нагълта така, че усещаше как водата в него бълбука с всяко движение.

След това се обърна на юг, защото на север бяха лошите земи на Литъл Мисури, черни и обгорели като гръбнака на дявола. На юг течеше малък поток, край който имаше някаква растителност, а и пътят водеше по-далече от рий. Придърпа се на един човешки бой разстояние и спря да си почине.

До Форт Кайова на Мисури имаше повече от сто мили. Би било лудост да се опита да пропълзи това разстояние. Но да остане тук, беше равносилно на смърт. Придърпа се на още един човешки бой и отново спря да почива. И отново. Всеки път, когато усетеше някаква капчица сила у себе си, пропълзяваше няколко инча напред. На юг. Потокът ще се отклони, след известно време ще е пресъхнал. Теренът ще стане по-труден. Но той нямаше избор. Нямаше никаква причина да стои и да чака, но пък имаше много причини да върви. Придърпване, почивка, поемане на дъх. Отново придърпване. Трябва да има някакъв идеален ритъм за това. Той ще го открие. Почивка. Придърпване.

Пълзеше напред, повлачил ранения си крак. Понякога се придърпваше на лакти, а понякога се опираше на ръцете си. Опитва се да се побутва със здравия крак. Ребрата и гръдната кост го боляха, когато се изправяше, гърбът също, когато пълзеше ниско. Раненият крак се влачеше като мъртва вещ, парче метал, дървен труп. И това му причиняваше болки в гърба. След малко болката в крака се събуди. Съживен, но все така безполезен, кракът започна да пулсира с тих огън и от време на време пронизваща болка. Но вътре в него гореше друг

огън, породен от друга болка. Той беше по-горещ и надделяваше над съпротивата на тялото, караше го да забива лактите си в земята и да се придърпва, да спира, за да си поема дъх, и пак, и отново. Чувстваше я в корема си, усещаше как гори зад очите му и извикваше нежелани картини...

... Яздеше в суматоката, размахваше пушката си като сопа, изтръгна момчето от нападателя му. След това го беше напляскал, за да се научи. И мечката, изправена на задните лапи като човек, пристъпи напред, за да го прегърне, там, на полето, където и двамата имаха пушки, и той го научи как да прикладва, с изнесен напред лакът, да задържи дъха, да издиша; мирисът на мускус и мед, уханието на ягоди и миризмата на гнило, Джейми, който язди пред него и се смее, усуканите змии в ръката му, големите пукнатини в земята, ударите на копитата, които водят към мрака и влагата...

Събуди се с ръмжене. Веднага се надигна и запълзя отново. Сенките се бяха удължили. Земята беше корава. Топчести корени стърчаха и го убиваха отдолу, докато пълзеше върху тях. Пълзеше надолу, в дерето на потока. Заплиташе се в тревата. На пътя му се изпречи малък гъсталак.

Придърпа се до гъсталака и спря, за да си почине и да набележи най-добрия път през него. Искаше да достигне водата преди падането на нощта, за да пие и да може да се освежи на сутринта. Това беше трудна задача, въпреки че можеше да подуши водата, а ако притихнеше, можеше дори да чуе ромоленето ѝ.

Той тръгна по набелязания маршрут. Крехки израстъци се закачаха за дрехите му, убиваха го. Освобождаваше се от едно растение само за да открие, че друго се е вкопчило в него. И този неподвижен крак... Никога не забелязваше, че счупеният му крак се е закачил за нещо, докато не усетеше пронизващата болка.

Облян в пот, задъхан, той се влачеше през лещака, като често спираше да почива. Нападаха го насекоми, кашляше от прахоляка и от цветния пращец, който вдишваше. Докато успее да изпълзи от тръстиките, беше станало значително по-тъмно. Когато спря, за да избърше очите си и да си поеме дъх, забеляза, че е по-студено.

Почти го налегна отчаяние, когато си помисли, че ако беше на по-високо място, можеше да се обърне и да види лагера, който беше

напуснал. Ако там се появи някой, можеше да извика. За целия следобед беше изминал толкова късо разстояние...

По-нататък. Само още малко. Чувстваше се изнемощял, но водата беше близо. Изглежда му беше нужна цяла вечност, за да пълзи сантиметър след сантиметър по този неравен терен. Сега не можеше да си позволи да спре, не и когато малката му цел беше толкова близо. Болката в крака му се усили. Той си наложи да се съсредоточи върху пътя си. Дишаше с мъка, когато изпълзя върху едно малко възвишение и погледна надолу.

Вода. Виждаше се. Едно последно усилие и вече беше до потока. Потопи лице в него, почувства водата, засмука. Отдръпна се с кашляне, след това захълца, пи отново, въздъхна и отново пи.

Докато пълзеше последните метри, вече се беше стъмнило. Той се отмести малко на една страна и подложи ръка под главата си. Почувства глад. Но още повече му се спеше.

Чу птичките, които чуруликаха над гроба му. Унесе се. Лежеше в дупката, там, в лагера, до нея се издигаше купчината пръст. Приятелят му го беше поставил там. Но сега усещаше хладните повеи на вятъра и слушаше песните на птичките. Размърда се при спомена за яростта, която пулсираше в него като второ сърце, и поиска да стане. Изстена, стисна зъби и преглътна. Ще стане! Ще стане и отново ще тръгне. Защото някъде чакаше Джейми и му се смееше. Нямаше вечно да е така. Той ще го намери. Ще допълзи бавно като насекомо. Ще пълзи. Не вечно, разбира се. Отново ще ходи, ще е жив. Ще намери този, който го беше поставил тук. Отвори очи: птичи песни, лек ветреца, светлина; сутрин.

Събра сили, премести се наляво и пи дълго. След това огледа мястото на дневна светлина. Имаше много дребни плодове и растения, чиито корени ставаха за ядене.

Размърда се отново и се погрижи за закуската си. Обра всички корени, които можеше да види наоколо, и ги натъпка в джобовете си. Навярно между Моран и Гранд ще ги среща по-рядко. Отново се примъкна към потока и напълни търбуха си с вода, след което почина няколко минути.

След това се изтегли нагоре от потока и запълзя. Сухата долчинка, в която беше навлязъл, щеше да става все по-дълбока, все по-широка и щеше да прерасне в голямо дърво, преди да го изведе до

голямата равнина. Някъде напред ще загуби потока, а може би и живота си. Придвижи се малко, направи почивка, пак запълзя. Беше тръгнал с най-доброто темпо, на което беше способен.

Изсъхналото корито извиваше и се издигаше с лек наклон. Камъни драскаха тялото му на десетки места. Вятърът го брулеше, пълнеше очите и устата му с прах. Два гарвана проявиха интерес към него, но решиха, че твърде много се движи и продължиха по пътя си. Преодоляваше възвишения, влачеше се над остри отломки от детритови скали по равните участъци. Денят се затопляше и той почувства първите капки пот по лицето си. Плю и продължи, като на всяко по-високо място гледаше как потокът все повече се смалява. Накрая водата намаля дотолкова, че трябваше да пие още веднъж, и това щеше да е последното му пиене за дълго време.

Докато пиеше последните глътки от шепата си, той отново се сети за този, който го бе изоставил и докарал до тази жалка животинска борба за живот. Ако стомахът му не беше пълен, то поне сърцето му имаше достатъчно горчива храна, която го подкрепяше в това пътуване, даваше му сили да се върне и да уреди сметките си.

Откъсна се от калната депресия и продължи пътя си, като яростта изместваше болките в тялото му. Сантиметър по сантиметър — нагорнище, той репетираше наум думите, които щеше да каже, думите, които трябваше да бъдат точно на място, когато дойде великият ден на разплатата. Повтаряше си ги отново и отново. Всеки път малко ги променяше, виждаше пред себе си стреснатото лице на този, за когото бяха предназначени, всеки път предугаждаше отговорите — нагли възражения. Това сякаш го подкрепяше по пътя му — очакването, господар на волята.

Някакъв особен вид щастие го изпълваше в тези моменти, когато пълзеше през широкото дърво и мечтаеше за отмъщение. Дълго се взираше в лицето на момчето, след това изруга и се отърси от видението. На юг... Напредваше бавно, отхапваше парче корен, задрямваше, събуждаше се облян в пот и продължаваше.

Дерето продължи да се разширява, стените му се извисяваха над него. Нямаше нищо за ядене и пиене. Той пропълзя нагоре по един наклон, спусна се по друг. Кракът го болеше през цялото време. Ръцете му вече не бяха изтръпнали, а само малко сковани. Лицето му още

пулсираше. Грозните струпеи се пропукваха и кървяха. Ребрата все още го боляха.

Движеше се напред, докато слънцето се издигаше все по-високо. Наближаваше пладне. Умората и изтощението пропъждаха другите, по-незначителни болки. Слънцето започна да се спуска, а той все още се влачеше напред. Жаждата му растеше. В началото се сецаше за нея само от време на време, но когато слънцето се спусна съвсем ниско, тя се беше превърнала в негов постоянен спътник. Когато стигна до едно място, където почвата беше влажна, потърси някакъв извор, но не намери нищо. Опита се да го изкопае с ръце, но не откри нито капка, ни най-малка следа от вода. Накрая, почти обезумял, той допря устни до земята и засмука. След това започна да плюе, надигна се с ругатни. Вкусът му напомняше собствения му живот напоследък — кал, песъчинки между зъбите. И яростта го обзе отново. Сега нагоре. Това горе трябва да е знак за някакъв извор. Жаждата му даваше сили да пълзи. Нагоре, по пръст и камъни, накрая навлезе в някакво кално място, също като първото, в което беше спрял. И все пак то го подтикваше да пълзи нататък. Беше знак за нещо, което го чакаше там, горе.

По пътя си срещна още влажни места, които го докараха до полуда. Слънцето се спускаше на запад, а стените на дерето хвърляха дълги сенки. Облаците вече бяха оцветени в розово, когато видя нещо напред да блести.

Да, това беше езерце. Задъхан, той се повлече нататък. Спокойната вода отразяваше обагреното небе.

Добра се до него и потопа главата си. За кратко изпита блаженство. След това се отдръпна и плю. Толкова горчива! Водата се беше процеждала през алкални наноси и вкусът ѝ опари устата му. Той плю отново, и още веднъж.

Отдръпна се назад и изхлузи ризата през главата си. Това беше сравнително лесно, въпреки че хълбоците го боляха. Панталонът му създаде проблеми, докато го изхлузваше от контузияния крак. Откопча го и легна на една страна, при което остри болки пронизаха десния му крак. Когато освободи бедрата си, той се изправи до седнало положение и смъкна панталона до коленете. След това за пръв път от срещата си с мечката погледна дясното си бедро. Беше ужасно подуто. Целият крак беше посинял, виолетов, с тъмночервен оттенък. Почти

беше болезнено да го гледа. Посегна и го докосна съвсем внимателно. Нищо. Беше почти вкочанен. Потупа го леко и прехапа устна, за да не извика от внезапно събудилата се болка. Докато чакаше болката да утихне, той опипа мястото на счупването, като се чудеше как ще се оправи, ако, разбира се, доживее да се лекува. Не можеше да прецени дали в цялата тази подута плът костите са разположени накриво. Все пак едва ли прави услуга на природата, като се влачи така. Той поклати глава, смъкна панталона по-надолу, задържа го и бавно измъкна левия си крак.

Спря за малко, за да се съвземе, и избута доколкото можеше десния крачол. Там, около пресеца, започна проблемът с неподвижността на горната част на крака. Най-лесно е, реши накрая той, да легне назад, да подхване крачола с левия крак и да го изхлузи. Веднага си представи, че после ще има проблем с обуването, но прецени, че ще може да го направи и продължи. Бавно, малко по малко...

Преобърна се отново и запълзя бавно. Беше съвсем различно да пълзи с гола кожа върху земята. Не по-лошо, само по-различно. Пясъкът и камъните се отъркваха в него, гол като корем на змия; чувстваше грапавите им ласки.

Влачеше се упорито, устремено, движеше се напред, докато докосна водата. Тогава се примъкна и се потопи в нея. Потрепери за кратко и продължи напред. Водата се изкачваше по хълбоците, по страните му, нагоре по китките и лактите, сякаш бавно се потапяше в някакъв сън. Още по-нататък, докато накрая се потопи целият, с изключение на повдигнатата глава. Да почувстваш как хватката на гравитацията се отпуска, да се понесеш почти в безтегловност, след цял ден пълзене по земята... Преобърна се с лекота по гръб и се загледа в небето. Можеше ли да попива вода през кожата си, или това бяха бабини деветини? Няма значение, реши той. Беше приятно просто да опита.

Небето продължи да се смрачава, преливаше постепенно от мрака над него до плътно черното на стените на дерето. Дойде нощта и обсипа небето със звезди. Над него подухна ветреца. Всичко освен лицето му остана скрито от докосването му. Един висок, рехав перест облак сякаш се нажежи до бяло от съзвездията, които обхващаше. Вятърът зашепна между камъните и след малко той се почувства

уютно, удобно неподвижен. Звездите следваха пътя си, като че ли нощта бавно се преобръщаше, обвиваше го, всичко стана замъглено и очите му започнаха да се затварят.

Виждаше Джейми, който седеше до лагерния огън с него и слушаше. Всички проблеми бяха минали. Хю говореше, разказваше за това как е пълзял, за скали и пясък, корени и боровинки, за неочакваната схватка с мечката, за това как нощем е киснал в отровното езерце... Димът се увиваше около лицето на Джейми...

Събуди се призори, изтегнат на брега, където беше изпълзял по някое време през нощта. Слънчевият диск надничаше иззад ръба на стената на дерето отляво и го огряваше косо. Той бавно се измъкна от съня. Изобщо не му се искаше отново да тръгва на обреченото пътешествие, което беше предприел, нито сантиметър повече. По-добре да остане тук до края, потопен във водата и в дрямката.

Слънцето се издигна по-високо и той още веднъж влезе в езерцето, за да се накисне. Накрая изпълзя и започна дългата церемония по навличането на дрехите, изсъхнали, след като предната нощ се бяха изпрали. Когато беше готов, прокара ръка през брадата, през косата си, обърна се по корем и се отдалечи от езерцето. Отново се отправи нагоре. Не чуваше никакви други звуци, освен своите собствени и ехото им, отразено от каменните стени.

Той пълзеше, но вече не с вчерашната енергия, въпреки че все още усещаше жаждата. Сега пътят му се виеше постоянно нагоре. От време на време трябваше да се хваща за изпъкналости, за да се издърпва по-нависоко. Беше решил този ден да се щади. Нямахше да се натоварва до пълно изтощение, да се превръща в запъхтян труп. Почиваше и продължаваше, когато дъхът и силите му се възвръщаха. Днес щеше да се движи с по-умерени усилия, да почива по-често, независимо от това, дали изпитва нужда да спре.

И той пълзеше и почиваше, пълзеше и почиваше, пестеше силите си. По пладне обядва с шепа корени, след което се унесе в лек сън. Когато се събуди, запълзя отново, а слънцето бавно се движеше по небето над него. Когато жаждата му се разгоря като пожар, той намери някакво малко гладко камъче и го засмука, като продължаваше да пълзи.

Стените на дерето от двете му страни постепенно се снишаваха. Над тях все по-често се появяваха пълзящи лози и храсти. Около него

тук-там се мяркаха малки дървета. Земята се нашари с трева.

В далечината напред сред лозите се показаха тъмни петна, а дърветата растяха все по-нагъсто. Първоначално той сметна безразборните тъмни петна за сенки сред листака, но когато спря да си почине, погледът му отново попадна на тях и изведнъж сякаш светът се преобърна.

Грозде! Гърлото му се сви и в устата му се появи влага. Виолетово, сочно... Той се обърна и се помъкна към свежите лози. Мисли за видения на умиращи изникнаха в съзнанието му — миражи, сънища, желания. Той пълзеше. Гроздовете не се люлееха, очертаваха се все по-ярко. Продължи да се влачи натам, както се беше влачил към езерцето, но по-бързо, напрегнат до краен предел. Отпусна се само веднъж. Грозде. Да. Това беше охолство. Няма да си тръгне, зарече се той, преди да сдъвче и погълне и последното зърно, до което можеше да се добере, преди свежите му сокове да са потекли в тялото му.

Сега бяха пред него. Той протегна ръка. Забеляза, че трепери. Но те не изчезнаха, когато подхвана леко един грозд и го откъсна от лозата. И той ядеше, тъпчеше в устата си, задържаше сладкия вкус, преглъщаше. Стомахът му се възпротиви само за миг със силен остър спазъм, като стреснат от сън. Но това премина веднага. Преглъщаше отново и отново и пак посегна за нов грозд.

Вторият грозд също беше бързо изяден, и третият, и четвъртият. Той не забави темпото, с което ги откъсваше и ядеше, докато не откъсна всички, до които можеше да достигне. След това допълзя до друго място и отново започна. Когато и там свърши, пак се премести и тогава нещо в растящите наоколо дървета привлече вниманието му.

От тях висяха малки червени плодове. Някои бяха изпадали по земята. Сливи, забеляза той, тук имаше и сливи. Той продължи да яде грозде. След това... със сливите можеше да продължи и на пълен стомах. Само тези, които можеше да достигне или обрули.

Той обра лозите и се изпълни с чувство за пълнота. И голяма отпадналост. Тогава се изтегна и си почина от усилията. Отпусна глава върху протегнатата си напред ръка и затвори очи.

Събуди се разтреперан, лапите му — ръцете му — се протягаха пред него. Частица от съня, който почти си беше отишъл, се бе завърнала, беше хванал Джейми и стискаше гърлото му. Чертите на младото му лице бяха изкривени, лукавото изражение беше изчезнало,

очите бяха широко отворени от страх. По страните и челото му се разстилаше неестествена червенина. Беше направил меча хватка, за да пречупи този врат. И беше изпълнен с дива радост, докато през стиснати зъби изръмжа думите „Крадец! Предател!“. Устните на Джейми се раздвижиха, но той не можа да чуе отговора. Щом отпусна ръце, разбра, че още изпитва тази радост, че ще бъде добре да направи тази хватка, да даде в този финален момент воля на чувствата, които беше потискал от момента, в който се беше събудил до приготвения му от момчето гроб.

Без да иска нито да пропъди, нито да задържи тези мисли, той се надигна и се огледа, внезапно разбрал, че е по-силен, че сега се чувства най-добре от онова пробуждане насам. Сенките се бяха удължили. Погледна обраните лози, изпълнен с признателност за подкрепата, която му бяха дали. Сега насочи вниманието си към няколкото сливови дървета и запълзя натам.

По средата на пътя си се спря и се загледа в земята. Стар, изсъхнал, изронен по ръбовете, там имаше отпечатък от голям крак. Той посегна и леко го проследи с пръст. Мечка. И същите тези лози, още преди неочакваната среща с мечката. Странно, това послание от времето преди смачкването. Да го намери тук. Белег за това, какви са били нещата, или за това, какви тепърва ще бъдат?

Той поклати глава. Какви странни размисли...

Запълзя покрай отпечатъка към дърветата. Всички плодове, които бяха по клоните, бяха извън обсега му, но някои бяха изпадали по земята. Той ги събра. Ядеше в движение, смучеше, дъвчеше, плюеше костилките. И намери пръчката, на която се беше надявал: един паднал клон вляво от него.

Когато изяде всички плодове, допълзя до ствола на дървото и го блъсна няколко пъти. Дървото се разклати, листата зашумоляха. Още три сливи паднаха на земята. Събра ги и ги изяде. След това замахна с пръчката към тези, които не можа да достигне, и събори няколко, които запази. Когато вече не можеше да достигне други плодове по този начин, той се придвижи до следващото дърво, събра опадалите плодове и повтори разклащането, бруленето и яденето. Някъде по пътя усети, че вече е сит. И въпреки това реши да не тръгва оттук, докато не прибере цялата достъпна храна. При последното дърво просто събра

всички опадали плодове на купчина, към която прибави всички, които успя да обрули. След това си почина от усилията и потъна в дрямка.

Събуди се, без да си спомни дали е сънувал нещо, и дълго време остана да лежи, вдъхваше мириса на тревата, плодовете и земята, толкова близо до лицето му. Когато почувства, че вече може да се движи, крайниците му изскърцаха. Той се почеса и разтри изтръпналото си дясно бедро над мястото на счупването. След това изяде останалите сливи и хвърли клона по короната на дървото. Обрули още две. Хвърли още веднъж и клонът увисна горе, заклещен в короната на такова място, където не можеше да го достигне. Поклати дървото няколко пъти, но клонът остана да виси. Щедростта на това място беше достигнала своя край.

Изяде последните два плода с наслада. Но вкусът на плодовете, изядени на пълен стомах, не можеше да се сравнява със сладостта на първите.

Почина си отново. Нямаше никакво желание да напусне това място за ободряване, после отново задряма, а денят преваляше. Сенките се сплитаха в една тъмна цялост. Когато отново се събуди, той се огледа в нощната тъмнина, после се обърна и тръгна напосоки към неравния наклон, по който беше пълзял. Сега нагоре, към мястото, където ръбът се съединяваше с равнината. Налучкваше пипнешком пътя и пълзеше.

Движеше се в мрака. Нощният хлад облекчаваше усилията му. Така е по-добре, реши той, докато пълзеше нагоре по наклона, по-добре да се движи през нощта и да почива през деня. Ще се поти по-малко и ще пести течностите, които слънцето изпаряваше от подгизналите му от пот дрехи. Да следи пътя си по звездите беше също толкова лесно, колкото и по хода на слънцето през деня. А през деня равнината щеше да е гореща...

Влачеше се нагоре, като от време на време почиваше. Тъмната линия на ръба на дерето, осветена от звездната светлина, се открояваше по-близо. Той усети, че се е забързал и отлага почивката си, за да достигне тази граница. Когато накрая стигна там, отпусна глава и задиша тежко. Смяташе това за победа, макар и малка. Изчака, докато дъхът му отново стана равномерен, а изтръпналите му ръце и крака си починаха и треперенето в крака му утихна, преди отново да

запълзи напред. Два фута, четири, шест, десет, по равния терен под обширното небе.

Повдигна глава и погледна нагоре. Черпакът на Голямата мечка беше увиснал вдясно от него, наклонен към хоризонта. Отново запълзя през поле от натрошени камъни. Сега наляво, обърнал гръб на север. Чувстваше как прерията се простира навред. На слабата звездна светлина тя стигаше до безкрая. И голямата черна грамада, която закриваше звездите напред — хълм, по който ориентираше посоката си.

Той пълзеше към него. Вече усещаше под себе си трева, а не гола земя. Докато напредваше, тревата ставаше все по-гъста. Раненият крак се влачеше през нея със съскащ звук. Някъде в далечината вой на койтоот раздра нощта.

Докато се отдалечаваше от дерето, изпита чувство на освобождение, като че ли изпълзява изпод земята, където се беше влачил до този момент. Освобождаваше се от нейната хватка, докато се изкачваше по дългия склон. Вече не се заплиташе в корени и стърчащи филизи. Сега се плъзгаше върху трева, която омекотяваше пътя му. Малките неравности не можеха да се сравняват с камънаците, с които се беше борил там долу. И тази необятна нощ беше някак си по-чиста, нямаше я онази тягостна влага, която не можеше да утоли жаждата. По равния терен се движеше по-бързо. Понякога сграбчваше тревата и просто се придърпваше. Сега чувстваше, че денят се приближава по-бързо — денят на неговата гибел или денят на отмъщението. Гибел или оцеляване. Той се беше устремил към този ден, към черната грамада наскре прерията. Вятърът почти пееше, докато звездите се носеха във величественния си танц, а чистият въздух изпълваше дробовете му. Движенията му станаха по-плавни, вече не му се налагаше толкова често да почива. Макар да спираше от време на време, той удължи времето между тези почивки. Почувства как в ръцете му се завръща предишната сила. Дори болките в гръдния кош се бяха успокоили, така че когато го връхлиташе пристъп на кашлица, не го болеше.

След известно време движенията му станаха хипнотични в своята равномерност. Когато се изпречеше някакво препятствие, усещаше проблясъци на бдителност, които сякаш го издърпваха от някакъв сън. През една от почивките той задряма и сънува, че пълзи. В известен смисъл беше същото. Важното беше да продължава.

По-късно луната изгря и обля прерията в сиянието си. Сребърните лъчи докоснаха тревата и ниските храсти. Контурите на хълма се очертаха с най-малки подробности. Той коригира леко курса си. Сега сенките му бяха спътници. Неговата собствена сянка се протягаше малко пред него като тъмен дух, който го теглеше напред. Беше му забавно да си мисли, че не може да умре, преди да е покрил това място, което винаги беше пред него.

Той следваше сянката си, унасяше се в сънища и се плъзгаше обратно в реалността. Понякога му се струваше, че минава през ливада на дневна светлина. Навсякъде около него имаше цветя. Дори можеше да долови мириса им, понесен от лекия пролетен вятър. Беше почти като у дома си, сякаш отново бе дете, пълзеше сред тях, играеше на лов на елени, или на война.

Сянката му се премести и луната се изтърколи по небето. Лицето на хълма се промени. Той пълзеше, от време на време почиваше. Стръковете трева гъделичкаха лицето му. Воят на койота сякаш идваше от друг свят. Веднъж от тревата до него изскочи подплашен заек и насочи вниманието му, което се беше разпростряло надалеч, отново върху собственото му тяло. Луната беше точно над него. Всички сенки се скриха. След това тя увисна отдясно като фенер, окачен на някакъв невидим фургон. Сега цялото му съзнание беше луна, дори когато почиваше. После луната се приближи и отново промени формата на неподвижната грамада; сега тя се превърна в пън на огромно дърво, сякаш той беше стволът, който търсеше пъна, за да се слоят отново и да се извисят. Докато пълзеше, изпита копнеж за цялост, за единение с натрошения крак, който се влачеше безпомощен. В други моменти като че ли счупеният крак го преследваше; злобно създание, което го беше хванало и го теглеше назад. Тогава той му се караше, казваше му да го пусне и да го остави да си гледа работата, ругаеше го. Луната продължи да се спуска на запад. Усети как сянката му се плъзна наляво. Но хълмът беше напред. Той гледаше към него, зовеше го, чувстваше се така, както може би се чувстваше кракът му — теглеше, стремеше се да се съедини с по-голямата част от себе си. Извини се на крака си. Извика отново към хълма. Две птици изпърхаха във въздуха и той рухна на земята, тежко задъхан. „Върни се...“ — каза той. Отново дойде на себе си. Изпита жажда. Облиза тревата наоколо с надеждата да поеме капчиците роса, след което отново запълзя. Бавно. Спираше

се да оближе тревата след всяко придърпване. След известно време се почувства като някакъв гигантски еднокрак охлюв, който оставя утъпкана следа след себе си. Постепенно влажният вкус на тревните стръкове освежи сухото му гърло. Луната докосна хоризонта, разряза се на две и постепенно изчезна.

По-късно на изток небето просветля. Звездите лека-полека угаснаха. Омразата. Усещаше как тя затопля вътрешностите му. Все още се придвижваше напред, въпреки че беше решил да спре на зазоряване. Тази купчина камъни беше Джейми и той щеше да я достигне. Влачеше се напред, ухапал долната си устна, докато усети вкуса на кръв.

VII

КОЛТЪР

Край огъня грабна едно одеяло от мека купешка вълна. Завъртя се и се втурна през папратта, докато двамата го гледаха зяпнали. Той пробяга няколко метра в бъркотията, хвърли се на земята и зарови глава в пръстта. Имаше гъста коса, калта и смолата бяха спасили скалпа му. Подсмихна се при представата за ефекта — влажни сини кичури по пиратско теме. Момчето и старецът щяха дълго да помнят тази гледка. Овлажни главата си в мократа кал, която беше като руно на пипане. Болезнената чувствителност на челото му го наведе на мисълта, че не е преценил добре — в лудостта на момента не беше усетил изгарянето. Сега опипваше леко челото си и потрепваше всеки път, когато докосваше подутината.

Прибави и това към сметката, измърмори и тръгна през гъстата растителност, като си мислеше: все пак ми прави чест, че съм жив.

Можеше да направи само едно нещо: да се измъкне от разлива на Форкс.

И само един начин за това: да се катери.

Познаваше местността като дланта си. Всички познати пътеки вървяха на югоизток. Извън блатото имаше едно място без дървета, обрасло с трева хълмче, където си беше правил бивак с Потс и бяха яли боброви опашки, сочни тлъсти боброви опашки, печени на огън. При тази мисъл устата му се напълни със слюнка. По-назад, нагоре по хълма бяха пещерите, които кроу наричаха Синьото мънисто и които той и Потс бяха нарекли Каменоломната. В тези пещери индианците издълбаваха необикновените си каменни лули от тъмносините камъни, които се намираха там.

Тези мисли минаваха през главата на Колтър, докато стигна до могила, огряна от звездна светлина. Дробовете му изгаряха от дългото тичане по нагорнището. Зад него се чуваха гласовете на преследвачите му. Между величествените стволове на борове се виждаха осветени от факлите бягащи фигури, които го преследваха.

Беше понесъл навитото одеяло около врата си. Сега го свали, изряза две дупки, провря ръцете си през тях и го наметна. Студеният въздух хапеше, въпреки че тялото му беше изпотено. За пръв път, откакто вождът му беше дал знак и той беше побягнал, за да спаси живота си, сърцето на Колтър неистово пожела всичко това да свърши: да лежи неподвижен, да не мърда. Болката в прасците беше непоносима. Сухожилията го боляха, сякаш бяха одрана плът. Раните от изгаряне, контузиите и натъртванията си казваха думата, а трънчетата от кактус, които не беше успял да извади, пулсираха и напомняха за окаяното му състояние. Усещаше болки по цялото тяло. Събудена от претоварването, старата рана на крака го болеше и той накуцваше в унес.

Още веднъж си зададе въпроса: какви са ми шансовете?

Но ако сега се предаде, знаеше какво ще направят. Първо, ще устроят пиршество в негова чест, ще му окажат почести, както подобава, след това ще го завържат на дърво с обелена кора, ще разпорят корема и ще развият червата му, после с танци ще ги омотаят около него — блестяща кървава паяжина; след това ще сготвят парче от собствения му бут и ще му го поднесат върху гореща дъска. Беше чувал ужасяващи истории. Някои бяха измислени, но други — истина. Веднъж беше наблюдавал как разчленяват човек. Отризаха му крайниците един по един, докато той стана просто един привързан към дървото торс, все още жив. Устата му бълваше кръв. Човекът не спря да крещи, дори когато отризаха главата му. Главата още крещеше, сякаш не знаеше, че е вече мъртва. Крещеше и потъваше в кърваво забвение.

Не, ако ще се мре, поне да не е чрез отстъпление. Той се втурна, удряше ръце в изпречилите се на пътя му фиданки. Теренът беше стръмен — тези, които го преследваха, трябваше да се катерят.

Скоро широколистните дървета оредяха. Вместо тях вече се срещаха борове, поникнали в подножието на широко възвишение. Плътната зелена маса остана назад, а напред се простираше сиво-синя скала, обляна от трептящата светлина на звездите.

Колтър се отправи към скалите, високата каменна грамада, която кроу наричаха планината Сърце. Някъде на юг, отвъд гората, гъсталаците и прерията и отвъд мястото, където земята се превръща в

мръсна разпенена вода, беше фортът... Той тичаше, почти пълзеше нагоре, не можеше да си спомни името...

... Форт Мануел Лиза, последният „цивилизован“ пост, от който беше тръгнал преди две години. Беше тръгнал, все още неопитен и нетърпелив, да опита късмета си в търговията с кожи. Да напълни кесията си, като краде кожата от гърба на бобъра и я продава на дебелият търговец в Сейнт Луис, които щяха да я препродадат в Англия, за да могат изисканите англичани да се разхождат по Ходинг Лейн по най-новата мода: шапка и яка от боброва кожа.

Той плю при тази мисъл. Алчност, чиста алчност го беше накарала да се захване с това. А сега щеше да види бая зор да се измъкне.

Залинелите борове бяха единственото, което го насочваше по пътя, ако това беше път — по-скоро разрушени сипеи и скалисти проходи, натрошени парчета от сипея, които се разпадаха при допир като китайски чипс. Бос, той преви гръб, захвана се здраво за стърчащите от земята корени и започна да си проправя път нагоре, като използваше краката си за опора. Катереше се по непроходими места. Накрая стигна до плътна каменна грамада, която се извисяваше пред него.

Няма да мисля за падане, измънка той.

Само за пълзене.

Отдолу, измежду дърветата, блясъкът на катранените факли раздираше мрака.

Те идат... Нищо ли не може да ги спре?

Камък в лицето извика към хората си да спрат да рият земята.

— Ще почиваме тук. Не продължавайте.

— Ще спечели време — каза задъхано Братът на ракуна. — Белите вежди ще се изкачи до Бобровата луна. Тя ще го вземе в ръцете си и ще ни се смее...

Неколцина от мъжете, уморени от преследването, мечтаещи да се сгушат в типитата си, се засмяха. Останалите изкривиха лица в гримаса и не казаха нищо.

— Да, там е Бобровата луна — съгласи се Камък в лицето — и може би тя покровителства Сийкеда. Но ето че идва някой, когото не е

смятал да посрещне толкова скоро — Старецът Сняг. Той идва. Не усещате ли леките стъпки на мокасините му по дърветата?

През това време Дългата ръка беше докуцукал до мястото, където стояха, под свода от борови клони, по дългия склон на сипея.

Задъхваше се, дългите му бели коси се спускаха по раменете. На светлината на катранената факла самият той приличаше на Стареца Сняг. Воините забелязаха това.

— Отдъхни си, чичо — каза Камък в лицето, — почини си спокойно. Утре ще решим дали ще се катериш по-нататък, или ще останеш...

— Няма да продължа — изхриптя старецът. — Стигнах прекалено далече. Право казваш. Време е да си почина, време е Старецът Сняг да ни остави да почиваме — у дома, където ни е мястото. Усещам го как опъва своя дълъг, тих лък във въздуха. Скоро всички ще почувстваме стрелите му.

Те кимнаха: внезапното му, неочаквано приближаване се усещаше като осезаемо присъствие. Влажният, пронизващ студ обхвана мрачната група, хапеше пръстите им, уморени от безсмисленото преследване. Факлите бяха хвърлени на земята в кръг. Над тях бяха натрупани сухи дърва. И те се приближиха до пламъците на огъня под голото било на планината Сърце и почувстваха обтягането на студения лък от север.

За Джон Колтър светът се беше свил до едно-единствено парче скала, до това да го хване, до треперенето на ръката му, когато го сграбчи и се протегне за следващото. Не беше катерач, но вече бе го правил по тези каменни грамади откъм страната на Сънлит Бесин, пълзеше нагоре, хватка след хватка, животът му се беше вкопчил в дъха.

Под мигащите звезди на млечната светлина на забулената луна, за която знаеше, че предвещава ранен сняг, той можеше да вижда. Ниско долу гласовете се усилиха и отново се разнесе умопомрачителният мирис на месо. Той се отдръпна, доволен от одеялото, което го предпазваше от жестокия нощен студ.

Имаше шанс, само някакъв малък шанс снегът да се забави до зазоряване. Тогава, макар да знаеше, че не би било възможно да стигне до върха, можеше да намери някаква пролука, място, където би могъл да се подслони за известно време и да изчака да отмине бурята, когато

дойде. Това беше нож с две остриета: ще създаде трудности и на преследвания, и на преследвачите. Но ако ускори ход и се изкачи по-високо, може би утринният скреж щеше да ги обърка — или при следобедната гонитба щяха окончателно да се откажат.

Както и да е, задачата беше пред него.

Скала.

Цели купища ерозирали камънак. Веднъж ръката му се беше протегнала твърде рязко и отчупи парче напукана скала. Друг път, когато се изтегляше нагоре с агонизиращо усилие, подплаши малък бял бухал, който беше кацнал над главата му. Докато пълзеше нагоре, той чу тихия уплашен плясък на криле. Веднъж нещо падна отгоре, като подскачаше и прелиташе във въздуха — напомни му, че скалата е жива и се движи в тъмното, докато сънува каменните си сънища.

След няколко часа бавно катерене той вклини коленете си в една цепнатина, обгърна с ръце някаква нищожна каменна изпъкналост и се отпусна в положение, в което можеше да си почине. След малко дишането му се успокои. Сърцето му заби в ушите. Останалата част от него, нещастна измъчена плът, висеше като сланина на стоманена кука.

Но Колтър постоянно си напомняше: още съм жив. И висеше, като дишаше дълбоко. Някъде отгоре се усещаха едва доловими капчици във въздуха. Дъжд? Не, може би поток, някакъв малък водопад, който изтичаше от високите части на планината. Устните му бяха сухи, напукани. Докато преглъщаше, адамовата му ябълка се надигаше в гърлото и задавяше накъсаното му дишане. Беше плувнал в пот и замръзнал до кости. И болен, знаеше, че е болен. Но нямаше какво друго да прави, освен да се катери.

Да се катери.

Този ужасен момент продължи дълго през мрачната студена нощ. Докато трескавата плът пълзеше бавно нагоре, по небето запрехвърчаха снежинките, предсказани от чернокраките. Най-напред само няколко се зареяха във въздуха. След това десетки, а сетне хиляди. Нощното небе се покри с облаци. Почти нищо не се виждаше. Колтър бе принуден да се притисне плътно до скалата, опрял буза в камъка.

И все пак точно това искаше той, на това се беше надявал. Те не биха могли да го преследват в буря, а тя се задаваше. Малко преди зазоряване пръстите на краката му бяха вкопчени в скалата. Ноктите

му се впиваха в малките цепнатини между плоските грамади, които се изправяха в един свят в бяло, където нямаше граница между планината и нощта. Долу, ниско долу, го гледаха, а снежинките се въртяха и падаха, напомняха му за гравитацията. Белият свят го беше погълнал.

Скалата го хвърляше в унес. Прелъстително го караше да прави бързи, необмислени движения. Той стигна до края на своето катерене. Внезапно нямаше повече за какво да се хване. Всичко, което го прилепваше към скалата, изглежда, беше само лудото му сърце. Ноктите му бяха съвсем изпочупени и ръцете му отказваха да се хващат. Студът го пронизваше до костите и проникваше в душата му.

Изглежда, беше достигнал някакъв край, мястото, откъдето няма връщане назад. Нямаше никакъв ръб, където упоритите му, неотстъпчиви ръце да намерят опора. Снегът го заслепяваше, а скалата го нараняваше. Той увисна безмълвен — не знаеше на какво...

Може би просто собственият му натиск над себе си... Дали не се бе превърнал в камък... дали ледът не беше врязал кожата му в скалата? Изглежда, да. Сега не се движеше, нито се опитваше да се движи. Светът се въртеше в кръг с бръмченето на бяла нощна пеперуда, а той, заедно с него, се въртеше в пространството.

Дойде на себе си, като дращеше и се опитваше да се хване. Беше заспал. Плъзгаше се надолу. Като кал той се изхлузваше, смъкваше се надолу по каменната повърхност. Лек тласък надясно — черен ръб, пукнатина. Той се хвърли към нея. Откри я, дясната му ръка риеше бързо, свита в дебел юмрук, който се пхна в пукнатината и здраво го прикова. След това, изглежда, цялото му тяло се изля като течност в пукнатината. Тя се отвори, когато той се сви и се напъха в нея.

Костите му омекнаха. Ръка, лакът, рамо, глава — постепенно се напъхаха в разширяващата се дупка. Той падна върху някаква издатина. Пролуката в скалата се беше превърнала в убежището, което търсеше. Планината Сърце го прие и приюти. Той беше твърде унесен, за да се усъмни в късмета си. Сви се на кълбо в откраднатото одеяло и заспа.

Зората дойде и от небето се изсипа още сняг. В късното утро спря да вали. С тракащи зъби Колтър се събуди от несигурния хлъзгав сън и се изправи пред дилемата си. Беше паднал през голяма пролука върху малка издатина, в чийто заден край имаше тъмен проход, комин.

Той загреба шепа сняг и засмука жадно ръцете си, за да овлажни подутите си устни и език.

Снежната вода беше сладка, но беше трудно да я преглътне. Сякаш имаше натрошено стъкло в гърлото си. Когато се опита да пие, да накара мускулите си да работят, в очите му се появиха сълзи.

Той се измъкна към издатината, като поддържаше центъра на тежестта на тялото си зад себе си. Надолу изглеждаше както и нагоре: навсякъде бяло, пластове от замръзнал, навян от вятъра сняг, който обвиваше канарите.

Той се усмихна с безмълвно, болезнено задоволство. Не биха го преследвали в такъв снежен водовъртеж.

Благодаря ти, Господарю Скала, каза той, като се опитваше да се отърси от треската. Но не можеше да се отърве от нея. Значи, няма повече катерене. Въздъхна и погледна оголените си, натъртени и ожулени кокалчета.

Но дори в това разнебитено състояние можеше да види, че единственият смисъл е зад него. Да излезе навън или нагоре би означавало смърт. Стръмната скала блестеше от лед. Но зад него, изглежда, имаше някакъв отвор.

Той го изследва и наистина зави нагоре към вътрешността на планината Сърце. Значи, сърцето на Сърцето...

Затова ли я бяха нарекли така?

Колтър пълзеше на четири крака, драскаше с ръце в тъмния тунел, който вървеше по спирала все по-нагоре. Голите му крака стъпваха по всевъзможни дреболии, сухи съчки, което означаваше, че някъде горе трябваше да има излаз към върха. Всичко това е било довлечено тук от буря. След малко ъгълът стръмно се изостри, тунелът тръгна право нагоре, комин от просмукана от влага скала.

Като притискаше раменете си в скалата и подпираше краката си на отсрещната стена, той можеше малко по малко да се придвижва нагоре. Светлината от сивото небе се отразяваше от терасата, където беше спал. Блясъкът на снега го следваше нагоре, докато се изкачваше с помощта на раменете и петите си. Но колкото по-високо се изкачваше, толкова по-тъмно ставаше. Вече се срещаша два потока светлина: един ниско долу и един отгоре. Нагоре тунелът беше като цев на пушка, насочена срещу слънцето. Той се бе прицелил към него, притискаше гърба и раменете си и напредваше сантиметър по

сантиметър с трудно движение, първо едното рамо, после другото, после единия внимателно опрян крак, след това другия.

Докато напредваше нагоре малко по малко, изпита старото познато чувство на страх. Колтър не обичаше високото. Странно, докато се изкачваше, пространството под него сякаш ставаше по-голямо. Едно е да пълзиш по стръмна скала, която усещаш непосредствено под лицето си, съвсем друго е да се наведеш и да погледнеш в бездънната паст на най-големия си страх. Отворът, слънчевата светлина, разливащото се бяло пространство, през което той смътно можеше да различи върховете на отрупани със сняг дървета, стотиците футове под него. Пулсът в корема му се процеждаше като нежелана пот в слабините му и стягаше кожата около тестисите. Много му се искаше да погледне нагоре, но краката му бяха винаги по-ниско. Когато ги издърпваше нагоре един по един, трябваше да поглежда надолу, за да вдигне тези влудяващи го крайници по-нагоре. Бавно единия, след това другия проклет крак. Звукът на тишината, бавното изкачване нагоре, снежинките, навявани надолу в комина, гъделът от потта в слабините му, опънатата кожа на тестисите му.

Започна като малки водни капчици върху главата му, неравномерно капене, след това неравномерен поток по стените, когато стигна върха на комина. Накрая бученето на топящия се сняг. Беше се подпрял и изтласкал от комина — на един лакът височина, и бялата ослепителна светлина връхлетя очите му. Потокът, който се лееше от горната част на купчина разхвърляни камъни, се разплискваше около него. Слънцето грееше, бурята беше отминала. Джон Колтър беше на върха на планината Сърце, оставаше му само едно последно препятствие.

Пи до насита от малкия басейн, образуван от топящ се сняг. Ледената вода причини болка в задната част на черепа му. Напрегнати спазми пробягаха по мускулите на корема му, отпуснати след катеренето. По лицевите му мускули преминаваха нервни тикове, а прасците трепереха болезнено. Слънцето го печеше, а светът, или това, което се виждаше от него от издатината, на която лежеше, представляваше бял блясък от черен лед.

Погледни бедния си слуга, Сърце, каза Колтър с подути устни. Съсипано тяло, смазан дух, това, което е останало от мене, не става

дори за мърша. И все пак — ето ме тук, на върха на света!

Той говореше на планината нежно, както някой би говорил на любимия човек, след като е лежал в обятията му с часове.

Отново пи вода, като потоци лице в басейна, отвори очите си под водата, мигна. След това се опита да стане, отново се свлече по корем и остана проснат, напълно изтощен.

Разбирам, измънка той. Добре, Сърце. Нека бъде по твоему — ще трябва да продължа като твой слуга и да изпълзя от твоето благоволение.

И той започна да пълзи по хлъзгавата скала, не толкова човек, колкото нещо, което драска по повърхността. Пламналите му крайници се оплакваха, говореха му за купища болка. Но мозъкът му беше отпуснат, обезсилен от напрежението и не забелязваше това, което прави. Накрая волята му се налагаше, докато той се влачеше към крайната цел.

На върха на планината Сърце вятърът виеше и проникваше до костите му. Той придърпа одеялото, което се беше превърнало в дрипа. Сухият сняг валеше силно, танцуваше около главата му, дразнеше го. Снежната виелица изглеждаше като вълни от златна вода. Той погледна и през забулената светлина видя тъмна фигура, нещо прегърбено, потайно.

Твърде уморен, за да продължи, сграбчи шепа сняг, който вече не го изгаряше. Опита се да хвърли снежна топка по тъмната фигура. Тя дойде до него.

Дъх на риба. Зъби, подаващи се от черни венци. Подуши го от главата до петите, ухапа го леко, колебливо, за да провери състоянието му. Той не направи нищо, не почувства нищо. Нервните му сензори бяха изключени.

Джон Колтър беше почти в безсъзнание. Но последното нещо, което видя през цепките на затворените си от снега очи, беше лицето на росомаха, студения набръчкан нос, челюстите, гладните очи на животно, пъргави и жестоки.

През съзнанието на животното той го видя да повдига човека на раменете си. Козината му като перушина докосваше бузата му, когато увисна. И тогава то го пое като чудовището, което племената наричат Уандиго, и тръгна срещу вятъра. Единствената следа, която остави, беше само една капка кръв. Той видя себе си и вече не беше той. Беше

просто това, което съществото носеше, торба кокали, една безжизненост, месо за зимното скривалище.

„Къде го носиш?“ попита той росомахата.

„Там, където са складирани кожите“, отговори росомахата през зъбите на вятъра. А...

Той знаеше мястото: скривалище, преди две години.

Значи росомахата щеше да го занесе там и да го складира с другите неща, за да бъде изяден, бавно, на малки зимни хапки.

Нека е така, той знаеше, че е мъртъв.

Но той я видя да се превръща в момчето, което го имаше някога, момчето от отряда на Стюарт, което можеше да си напише името и на чието рамо стоеше сойка и кълвеше... С момчето бяха двамата му братовчеди, братята Рей, всички на път, за да посрещнат Мериуедър Луис в Мейсвил, Кентъки... „Имаш чертите на г-н Даниел Буун“, възкликна Луис, развеселен, беше го харесал веднага и той беше нает ей така, още там, и назначен за трийсет и пет месеца и двайсет и шест дни служба за 179 долара и 33 1/3 цента, което отиде за двайсет капана с приспособления и муниции за две години, ножове, барутници и водни бентове... Къде са сега тези неща?... Той ги видя заровени заедно с четири фунта барут, шест фунта олово, брадва, свредел, рендета, пили, ковашки мехове, чукове, клещи, брашно, сушено месо, две буренца свинско, бъчварско шило, малко меча кожа, боброви кожи и рога от дива овца... Скривалището беше сигурно място за складиране на неща. Беше построено като котел или кюп, широко и тумбесто на дъното и тясно на върха, с хлътнал чакълест под, покрит с меки дървесни кори, върху тях сено, а най-отгоре — кожи... Човек би могъл да се пъхне в такова скривалище и да доживее там до края на дните си... След това на преден план излязоха нещата, които човек трябваше да пълзи, за да открие и да оцелее, а калните насипи бяха прекалено хлъзгави за катерене и той се плъзна пак долу, в плискащите се кафяви води на Мисури. Като използваше опашката си за кормило, той изпълзя нагоре, докато не удари бял пясъчник, изваян от дъжда в хиляди чудати парапети и изтъркани скулптури, колони, пиедестали, пирамиди от конични структури с ниши и алкови. Човек трябва да се покатери по всичко това едно по едно и да ги преодолее... В ръцете му възжето от лосова кожа, а под едната мишница минатарийската футболна топка, която беше намерил в бързея, заседнала сред

камъните и разпенената вода... И накрая беше стигнал върха през кален чакъл, пясък, елшова клонка и памуков корен и през хилядата и един трупа на бизони, изхвърлени през калния насип, за да умрат там, където минатариите ги бяха подгонили, и сега бедният как-се-казваше трябваше да се влачи през този лабиринт от кости към върха на света...

Росомахата беше чудесен домакин. Беше облечена в дълга космата одежда. Предложи му чай от диви череши. Тя не можеше да чете, но имаше много книги. Една лоена лампа хвърляше златисто сияние в скривалището и върху купчините от книги, които принадлежаха на Мериуедър Луис. Росомахата не можеше да чете, но обстановката с отворените книги ѝ харесваше и ако от време на време лапите ѝ разкъсваха страниците, когато ходеше върху тях, беше ѝ простено.

Лоената лампа се люлееше от нощния вятър, който проникваше в скривалището през отвора, който служеше за отдушник. Медната купичка, пълна със счукани въглища, смесени с пчелен восък, от време на време хвърляше отблясъци по подобното на заек същество, което шеташе наоколо. Отвън се чуваше канонадата на градушката върху пръстения покрив на скривалището, звук, наподобяващ тропот на копита. Веднъж беше видял човек, убит от град — беше ударен точно над окото. Но росомахата, изглежда, не обръщаше внимание на този грохот и му предложи бульон от невестулка и още чай от диви череши. В един рог от бизон беше пъхната пожълтяла от времето бележка. Съобщение от Луис до Кларк, написано върху парче пергамент, в което се съобщаваше размерът на москито по тези места. Когато не бяха заедно, те си пишеха бележки и ги оставяха в овчи рогове по пътя си. Тези москито, казваше Луис на Кларк, са по-големи от зайчета и биха изгълтали човек, камо ли да го изсмучат целия.

Колтър започна да разказва каквото знаеше за двамата благородни джентълмени на росомахата, която обичаше да присвива устна и да се смее на историите и понякога разливаше бъзовото вино върху раирания си нагръдник. Росомахата хареса особено онази история, как Луис преминаваше през върбалака и един изстрел случайно го уцели в задника. Той беше извикал Крузат, който го придружаваше, да излезе от храстите, за да могат двамата да намерят по-добро укритие. И двамата накуцваха. Луис придържаше с ръце

наранената си задница, препъна се и падна по не особено благоприличен начин.

Росомахата зави весело и показа ред черни зъби в подобната на пещера уста. След това, когато спираше да се кикоти, тя се потътряше над отворените книги, като разкъсваше страниците им с дългите си, свирепи нокти и наложи подутите жлези на събеседника си с влажни люспи от див лук. Разтри го с отвара от чай, като употреби четка от мъх, толкова нежно, че Колтър си помисли, че това го прави жена, само едно случайно изплъзване на нокът раздра плътта му.

Когато се събуди и можеше да каже името си, бурята беше свършила.

Надигна се и с изненада откри, че зад него е поставена подпора от върба, покрита с боброви кожи, за да се опира на нея. Да, той помнеше това място, скривалището, което бяха направили с Потс. Той носеше риза от еленова кожа и чифт меки кожени панталони. Кожата му миришеше на меча мас, някой го беше разтрил със смес от билки и меча мас. Устата му миришеше на риба.

Смътно си спомняше чая от диви черешки, черната отвара, която предизвиква потене като лек против треска. Видя чашката от дървесна кора до лакътя си. Някой се беше погрижил за всичко това — но как?

Беше сравнително затоплен. Нещата в скривалището, всичко, което не беше от метал, беше надъвкано и почти изядено от гризачите. Презрамките от кожа на гърмяща змия, направени от кроу, бяха нагризани и представляваха само нишки, които висяха от един триножник от лято желязо. Процеждаше се димяща светлина. Наоколо, покрай мрачните стени на скривалището, стърчаха зловещи на вид корени. Цялото място беше пронизано от тях.

Очите му зашариха из старото скривалище в търсене на неща, които би могъл да използва отново. За съжаление не беше останало много. В най-тъмния ъгъл видя останките от кръглата, подобна на чаша кожена лодка, която той и Потс бяха направили от гъвкави върбови клонки и навлажнена и изсушена лосова кожа. Това, което беше останало неизядено от гризачите, беше като чифт крила: две парчета, които биха могли да паснат на ръцете на човек, ако човекът беше прилеп.

Джон Колтър, помисли си той. Вслуша се в това име. Неговото име.

Жив. Кой би го повярвал! Потс не би повярвал. Може би Луис. Вероятно Мануел Лиза. Кое го наведе на една мисъл, която измести всичко останало: кой, за Бога, го домъкна тук? Кой го е довякъл през снега, напъхал го е тук и се е грижил за него? Той си припомни с известно отвращение образа на животно, нещо подобно на вълк, което се беше грижило за него в съня му. Абсурдно...

Огледа се. Покривът на скривалището беше точно над главата му. Ако не животно, значи някакъв малък човек. Ако не малък човек, значи момче. Да, точно това е. То дойде при него, обляно в ярка светлина, също като момчето, което той е бил някога: с качулка на росомаха и с наметало от същата кожа на раменете си.

Момче... значи това е било. Картината се сглоби, частичка по частичка, малките солени бисквити на паметта.

Зад мускусното лице на росомахата се криеше момче... и тогава му проблесна — същото момче, с което се беше счепкал край реката, момчето, което той беше надвил, по някакъв начин го беше спасило! Може би никога нямаше да разбере как разнебитеното му тяло е било намерено на тази височина, брулено от ветровете на върха на планината Сърце, но той беше толкова сигурен, че това момче му е спасило живота, колкото беше сигурен, че изобщо е оцелял.

VIII

ГЛАС

Хю се събуди от някакво сияние, което още висеше във въздуха. Не можеше да каже със сигурност кога се е проснал и заспал. Нощното му пътешествие беше една бъркотия от сънища наяве, движение и объркани емоции. Слънцето се бе спуснало ниско на запад и обагреше краищата на ниските облаци в червено и розово. Хю разтри очи и докосна струпеите, обърна глава и потърси възвишението. Сега то беше наполовина червеникаво, сякаш някакъв кръвоизлив беше бликнал по западната му част.

Той направи едно колебливо движение напред и гърлото му се сви. Сухо. Повече от сухо. Пресъхнало. Опита се да събере слюнка, за да го овлажни, да облекчи дразненето, което го стържеше като едър пясък. Но не потече нищо. Откъсна снопче трева и я натъпка в устата си, дъвчеше, дъвчеше. Нищо. Беше сухо, също като него. Изплю тревата, обърна се към възвишението и отново се придвижи.

Кракът му се влачеше зад него като вечност. Слънцето се скри. Той започна да почива толкова често, че си определи брой движения, които да извърши, преди да спре да почива.

Главата му започна да пулсира. По-късно лаят на койота отекна болезнено в слепоочията и във веждите му. Налегна го силна отпадналост, отново заспа. Не беше дремал дълго, но когато отвори очи, вече беше съвсем тъмно и пулсирането в главата му беше прераснало в тъпа болка. Устата и гърлото сякаш бяха изгорели.

Отново запълзя нерешително. Волята не вземаше участие в това. Едва по-късно той си помисли, че може би вече е въпрос на навик. Съзнанието не му беше нужно и можеше да бъде оставено да се рее свободно, където си поиска, докато парчето месо, което му служеше за дом, трепваше, стягаше се, отпускате се, движеше се така, както месото се е движело по земята от векове.

... Вървеше край един хладен поток в сянката на плодни дървета. Коленичи, потоци ръка и я поднесе към устните си. Почувства как

водата се разплисква около бузите му. По земята лежаха червени ябълки. Ръката му посегна към една. Вдигна я и я захапа...

Тревата... Той пълзеше през тревата към хълма. Видението отлетя, жаждата остана неутолена. Не беше само гърлото, а и стомахът и цялото тяло плачеха за вода. Ближеше тревата, но по нея още не беше кондензирала влага. Знаеше, че така може да пререже езика си, но бе достатъчно вкочанен, за да му обръща внимание.

Миризмата и видението на ябълковите дървета дълго останаха с него, а споменът за водата върху лицето му беше по-ярък от всичко. Той се връщаше към него отново и отново. Почти усещаше вкуса на тази мисъл.

Малко по-късно бръкна в джоба си, където бе останало малко от корените. Дъвченето беше сухо, преглъщането му струваше големи усилия, които предизвикаха остри болки в гърлото му. И все пак чувстваше, че все някаква влага трябва да е останала, все нещо е поел.

... И хълмът — понякога далече напред, понякога съвсем наблизо, доби синкав оттенък, като че ли по склоновете му течеше вода като фонтан, за да залее местността. Колко време беше нужно, за да го застигне водата? Той се понесе на вълните на това чувство, макар да знаеше, че е лъжливо, най-малкото за да се разсее, заради мечтата за облекчение, която идваше с него.

Омразата, също както и придвижването му, вече не беше съзнателна. Тя пълзеше заедно с него, сякаш имаше собствена воля. Изпълваше всичко, което той правеше, виждаше, мислеше, сънуваше, превърна се в негово естествено обкръжение. Може би точно това бе движението, това, което протягаше ръцете му напред, отново и отново, към променящата се, но все така неизменна каменна грамада. Звездите бяха изчезнали зад струпаните облаци, но въпреки тъмнината тя някак си насочваше ръцете му в правилната посока, проправяше пътя пред него, черна пътека в мрака.

Тя надделя над жаждата. Надделя над мисълта, че може би скоро ще умре. Насочваше енергията на живота му и щеше да го прави, докато тази енергия се изтощи съвсем.

И той пълзеше. Тя го топлеше и го подхранваше, въпреки че го изяждаше и изгаряше. Наяве или насън, когато сънуваше, че ловува, върви по неясните следи на пляквата си с оръжие в ръка. Това, което той трябваше да открие и убие, беше оставило следа. Той трябваше

само да я открие и проследи. Някъде напред ще се натъкне на нея, независимо накъде е тръгнала. Ще я преследва докато има сили. И животът ѝ ще падне в ръцете му. Той ще ѝ го отнеме. Защото беше ловецът. Усети дъха си, вонящ и сладникав. Като на мечка, дойде му на ум.

... В овощната градина ябълките бяха изпадали по земята. Ручеят ромолеше наблизко. Той се примъкна към него. Наведе глава да пие и се вгледа в отражението си — грапаво, набраздено чело, навсякъде косми, тъмни бляскави очи. Мечка или човек? Едно и също. Той повдигна глава, за да измие този образ...

... И пълзеше, все още пълзеше към тъмното възвишение. Вятърът въздишаше край него. Жаждата отново го беше налегнала. Поредица от спазми го накара да се превие и да се хване за стомаха. Когато спазмите отминаха, той масажира известно време ранения си крак, опипа ръцете за забити трески, засмука бузите си отвътре с надеждата, че ще пуснат влага.

Вятърът утихна. Неподвижността на въздуха изглеждаше почти нереална. Вятърът го беше придружавал толкова дълго, че досега не го бе забелязал. Той се зачуди колко време му трябва, за да умре, ако просто легне и чака. Един ден? Два дни? Въпрос на часове? Докато мислеше за това, съзнанието му отново отлетя. Той задряма. От време на време тялото му потрепваше.

Събуди се след няколко минути, без да осъзнава, че е бил в несвяст, кашляше и поемаше дълбоко дъх. Сякаш беше на дъното на морето. Налягането в дробовете му внезапно се повиши. Зачуди се дали това е отговорът на въпроса му. Сега ли бе моментът? Това ли бяха последните глътки въздух?

Но все още вдишваше и издишваше. Вече не изпитваше болка, но като че ли имаше някаква промяна в самия въздух, която го караше да вдишва. Недоумението му премина бързо, когато жаждата отново се надигна. В гърлото му гореше огън, спускаше се надолу до стомаха, който все още бе болезнено чувствителен. Усещанията се разпространиха до крайниците му. Може би все пак е по-лесно да лежи и да чака.

И все пак имаше някакъв избор, дори при ясната мисъл за края. Ако въпросът беше дали да чака да умре, или да продължи, неговата природа му даваше тласък. Той трябва да пълзи, трябва да продължи

със силата, която му е останала, трябва да се движи, докато животът го напусне.

Той се напегна, натисна със здравия крак и отново се придърпа напред. Усилието беше много по-голямо, отколкото преди, но той стискаше зъби и продължаваше. Още няколко пъти и ритъмът му се възвърна.

Не бе изминал голямо разстояние, когато чу някакъв далечен тътен. Най-напред си помисли, че това е кръвта, която избива в ушите му. Но тътенът се усили, превърна се в ясно доловимо бучене, което явно беше извън него. След това блесна светлина и небето се пропука. Нещо изплющя като камшик. Появи се някакъв съскащ звук и вятърът задуха отново. Той спря.

След миг върху него се изсипа плътна стена от вода, придружена от силен вятър, който го притискаше към земята. Светкавицата блесна отново и гръмотевицата отекна около него. Той веднага подгизна от пороя. Бореше се срещу вятъра и контузения си крак, за да се обърне по гръб. Езикът бавно опипваше пространството около устните и търсеше стичащите се по лицето му капки.

Накрая успя да се обърне и се просна, обърнал широко отворена уста към небето. Дъждът го шибаше безмилостно. Множество удари се сипеха по него. Но капките падаха в устата му и беше все едно, беше му безразлично, че го бяхтеше здраво, щом гърлото му се овлажняваше. Той запуши устата си при първата глътка и продължи. Изхлузи нариснатата риза, вдигна я и започна да я изстиска над устата си, преглъщаше, забравил за студените удари, които се сипеха върху корема му. Отпусна ризата, разстла я, но почти веднага я вдигна и отново я изстиска.

Стомахът му се сви, отпусна се, затрепери и отново се отпусна. Пожарът в гърлото беше потушен. Сухотата изчезна. Той продължи да гълта. Вдигаше ризата и я изстискваше отново и отново. Водата течеше през косата, през брадата, омекотяваше кожата му и сякаш се просмукваше през нея.

Светкавицата блесна още веднъж и гръмотевицата изтрещя. Пороят се усили. Хю трепереше и пиеше жадно. Това, което го връхлиташе, беше живот и той го поемаше в себе си, продължи дори след насищането. След това за първи път се запита кога ще спре дъждът.

Водата продължаваше да го шиба, вятърът го блъскаше. Земята около него и под него се разкаля. Водата беше проникнала до всеки сантиметър от кожата му. Той затвори очи и зачака. Блясъкът на светкавиците проникваше през клепачите. Водата се стичаше в носа му, което го караше да се обръща настрани и да я издухва. Той покри лицето си с ръка.

Докато лежеше, той си представи как земята става толкова мека, че потъва в пръстта, дълбоко в този подземен свят, който беше обитавал дълго — колко отдавна? Сега изглеждаше сякаш е минало дълго време, откакто беше напуснал изоставения лагер и бе в друг свят, в който се движеше бавно и гледаше света от височината на заека и прерийното куче. Тук, долу, знаците бяха по-ясни, но също така беше и по-уязвим.

Водата все така се изливаше върху него. Той започна да си представя, че е потопен в поток, планински ручей, който се излива върху него, унесен в своя бяг към морето.

Спомни си океана, как тичаше срещу него, как вълните се разбиваха в него, спъваха го, той падаше, пръхтеше, обърнал лице назад, вълните го поемаха за момент, мъчеше се да стане, което беше по-трудно, отколкото си мислеше — след това момент на паника — и вълните, големите вълни, сякаш го връхлиташе хълм — той си спомняше. Мокър до кости. Смееше се — той се смееше — и вълните. Той си спомняше.

Понякога се губеше във вълните и в спомените. Събуди се с кашляне. Ръката му се беше изплъзнала встрани и носът му отново се бе напълнил с вода.

Изправи се до седнало положение, като кашляше. Водата все още се лееше като из ведро и се стичаше по цялото му тяло. Следващото проблясване и гръмотевиците бяха по-далечни, встрани от посоката към хълма, а вятърът като че ли беше малко утихнал. Дъждът, изглежда, беше отслабнал.

След известно време отново засмука влагата от ризата си. Вече не беше жаден, но искаше всичко, което можеше да има, и пи, докато се поду. След това отново легна и се остави дъждът да го плиска.

Звуците на бурята, вече отслабнали, вече приглушени, продължиха да се отдалечават. Той лежеше и дишаше тежко, като че ли

се беше напрягал. Коремът му беше като бъчва, която се повдигаше леко с дишането.

След това изведнъж всичко спря. Той остана за момент да лежи, озадачен от промяната. Тогава разбра, че е свършило, и извика. Свърши. Цялото му тяло беше изтръпнало. Известно време чувстваше като че ли по него все още падаха призрачни капки.

Малко по-късно, с прилепнали към тялото подгизнали дрехи, гален от лек ветреца, той започна да трепери. В главата му се появи картина на самия него, как киха и кашля, носът му тече. Беше време отново да започне да се придвижва: ако не за друго, то поне да се стопли.

Той плесна корема си, цялото му тяло беше придобило някаква течна инерция, като мях, пълен с вода. Когато се опита да запълзи, пръстите му потънаха в пръстта. Въпреки това той се придърпа напред, съпроводен от жвакащи звуци.

И отново поредицата от пълзене и почивки, докато бурята продължи да се отдръпва. Облаците над него се разкъсаха. Сред тях блеснаха звездни реки. След малко студът напусна Хю и той се обля в топлината, породена от усилията му. А по-късно, колко по-късно, не знаеше, облаците се отдръпнаха и той видя, че небето на изток е порозовяло.

Хълмът беше изчезнал, скрит зад трептяща стена от бяло, но тялото му сякаш само знаеше посоката. От влажната прерия се издигаше пара, трептяща и лепкава. Той пълзеше през нейните воали, като оставяше изгряващата светлина вляво от себе си.

Светът ставаше по-ярък, навсякъде около него се виждаха локви. Днес, реши той, днес няма да почива по светло, а ще се движи напред. Прохладата ще компенсира слънчевия пек, а и той може да пие, преди водата да е попила в земята или да се е изпарила.

Пълзеше напред. Видя как небето над него се прояснява. Мъглата бавно се оттегли. Никакви облаци не премрежваха синевата. Земята все още беше подгизнала. Хълмът се появи отново, точно там, където чувстваше, че трябва да бъде. Той пълзеше по подгизналия си път към вече блестящия хълм. Утрото остана хладно, почувства, че е постъпил правилно, като е решил да се движи по това време, вместо да почива и да очаква спускането на мрака.

Опита се да си спомни колко дни бяха минали, откакто бе напуснал лагера, но времето беше някак замъглено. Всичко, което можеше да си спомни, беше самото пълзене през особено труден терен — нагоре по склона на дерето, храсталаци, къпинаци и някои особени места, като езерцето и мястото, където растяха лозите и сливовите дървета. Всичко останало беше размазано в заобикалящия го пейзаж от кал, скали и трева. Времето се измерваше с равномерността на бавните усилия, с изгледа от бавно преминаващия край него терен. Но споменът за гроздето и сливите остана с него, вече не толкова заради сладостта, която утоляваше жаждата, колкото заради сочната маса, съдържаща тази сладост в себе си. Той си спомняше всяко преглъщане, чувството за нещо, което влиза в стомаха му. Жадуваше за нещо различно от вода, нещо, което би могъл да сдъвче, за да получи чувството за храносмилане. Пребърка джобовете си и намери няколко останали парчета корен. Бързо ги пхна в устата си, сдъвка ги и ги глътна. В началото хрускането беше забележително усещане, но в следващия момент вече ги нямаше.

Не след дълго го връхлетя ужасен глад. Корените само бяха напомнили на тялото колко отдавна не беше ял истински. Той огледа тревата от двете си страни, докато пълзеше, търсеше знаци за нещо, което става за ядене. Спираше до всяка локва по пътя си, за да пие вода и да държи корема си пълен. Жаждата вече я нямаше, но вероятно би могъл да залъже глада с тежестта на водата в стомаха си.

Докато утрото напредваше, той забеляза, че редовните му почивки стават по-дълги и все по-трудно тръгва отново. В някои от тези моменти затваряше очи, задрямваше и се събуждаше, когато главата се удряше в земята. Започна да се страхува да слага глава върху ръката си. Полагаше усилия дори да не затваря очи, когато спре.

За известно време си наложи да пълзи малко по-бавно, като почива съвсем кратко след всяко придърпване, да пести силата си, да изпревари изтощението. В един момент забеляза, че при всяка от тези почивки затваря очи. Веднъж главата му се отпусна в калта. Силната болка в раненото чело веднага го събуди. Опита се да си наложи да пълзи по-бързо, но когато спря го обзе още по-голяма летаргия. Пи вода от близката локва. Разтърка очи. Тогава реши да си измисли някакъв начин за отвличане на вниманието. Да разтрие крака, да се огледа наоколо, да се вгледа в хълма, да масажира раменете си, да

примигне с очи, да погледне слънцето, отново да примигне, да пие, да си поеме дълбоко дъх, да си намери камъче, което да смуче, да си тананика мелодия, да изплюе камъчето, да прокара ръка през косата си, да докосне раната, да почувства болката, да потърси нещо за ядене...

Гладът... Това, изглежда, би свършило работа. Щом не може да го утоли, вероятно би могъл да го използва. Да мисли за храна, да мисли за ядене всеки път, когато умората достигне главата му...

Докато пълзеше, той си мислеше за пържоли и яйца, хляб, кафе, чай и вино, парче шоколад. Твърдо, тежко, плътна маса, която да напълни стомаха на човек. А след обилен обяд спането е толкова хубаво!...

Започна отново, с бекон, риба, лук, царевичен хляб, ябълки, парче черешов пай...

Усети силна болка в стомаха и престана да пие. Примигване, масаж, тананикане. Отново пълзене. Спри да мислиш за храна за известно време. Твърде много сокове потекоха.

След малко сънливостта се завърна и той откри, че се прозява. Започна пак да се бори с това, като повтори предишните номера. По-късно, докато пълзеше, усети внезапно движение от дясната си страна — изпод него изскочи един уплашен заек.

Заекът спря, не много далече, носът му трепкаше, главата се обръщаше. Хю облиза устни. Плъзна лявата ръка назад по крака, хвана ботуша, подръпна го и започна да го смъква. Без да подплаши заека с резки движения, той събу ботуша. Мислеше си за смъртта на животното, мислеше си за убийство. Помисли си за Джейми — сега беше далече, но може би не вечно. Пое ботуша с дясната ръка, отдръпна ръката назад. Джейми...

Изруга и хвърли ботуша. Заекът избяга. Джейми...

Запълзя напред и намери ботуша, потърси заека наоколо, но вече не можеше да го види. Изруга още веднъж, отпусна ръката с ботуша и започна да го намъква на крака си. Все пак имаше някаква полза от това, помисли си той, защото вече не му се спеше.

Веднага запълзя отново. Ако наоколо имаше един заек, значи вероятно има и още. Следващия път, когато се опита да хване някой, ще се постарее да се владее по-добре.

Но през целия ден не видя друг заек. Пиеше вода от всяка локва по пътя си, но не откри нищо за ядене. Изкара някак си деня и по-голямата част от нощта без сън. Или беше спал? Не беше сигурен. Пълзенето на яве и насън толкова си приличаха! Спомняше си, че през нощта пълзеше, а преди зазоряване загуби съзнание.

А сега беше вечер. Погледна хълма. Ще го заобиколи отляво, реши той. Какво разстояние беше изминал? Трудно бе да прецени, след като дори не беше сигурен колко време е пълзял. Но имаше нещо друго... Сега, в далечината, отвъд това, което беше целта му в момента, той можеше да различи грубото очертание на хребета по южния хоризонт. Това беше билото на вододела. Веднъж да го пресече, там ще открие долини и ливади, плодни дървета, ручей. Там беше животът му, ако само успее да се добере до него. Дори само това, че беше стигнал дотук, че го виждаше пред себе си, бе един малък триумф. Да, хълмът беше по-близо, вече беше загубил своята значимост и не изглеждаше така очебиен. Обля го малък прилив на сила. Сега имаше истинска цел пред очите си, независимо колко далече, и това сякаш промени неговия поглед върху собственото му съзнание, чувствата му. Този момент беше отплата за всичко изтърпяно досега, и той беше готов да заплати по същия начин, за да преживее и други такива моменти.

Тръгна напред с нови сили, които го подкрепяха дълго през нощта. Все още му се явяваха сънища на яве, измъчваха го видения за храна, но в хлътналите места по пътя имаше вода, а крайниците му се движеха с ясното съзнание за цел. Може би утре щеше да има храна...

Звездите бяха ярки, въртяха се в безкрайния си кръговрат. Някъде много отдалече се чуваше вой на койоти. Вятърът беше хладен, но не и студен. Той би пълзял толкова дълго, колкото можеше. Ще се опита да възобнови цикъла си на спане през деня и пълзене през нощта. Ще се движи напред. Да бъде буден изглеждаше по-важно от това, какво разстояние изминава.

По-голямата част от следващата нощ премина в пълзене и почивки. Но почивките се удължиха. Преди зазоряване той заспа и сънува земята отвъд хребета.

Събуди се от топлината на деня. Повдигна глава и огледа хребета. Сега хълмът беше вдясно от него, слънцето грееше високо, приближаваше пладне. Разтри крака си и се зачуди дали наоколо е

останала някаква непресъхнала вода. Кокалчетата му изпукаха, той се прозя. Разтърка очи и докосна коричката на раната на челото си. Облиза устни. Протегна се. Почеса се по врата. Гладът още не се беше събудил, но той знаеше, че това скоро ще стане. За момент се почувства цял, сякаш можеше да стане и да ходи. Но знаеше, че когато започне да се придвижва, илюзията ще изчезне. И все пак... Трябва да се движи.

Протегна ръце напред, изпъна тялото си, придърпа се, избута се със здравия крак. Поне земята беше изсъхнала дотолкова, че не му се налагаше да пълзи сред кал. Отново протегна ръце.

По пладне все още пълзеше. Изведнъж някъде отдясно чу тихо цвърчене. Веднага позна звука на лалугер и почувства как стомахът му се стяга. Спря, за да определи точната посока на звука, след което бавно и тихо запълзя нататък. Внимателно наведе стръковете трева пред себе си, когато достигна до едно оголено място и видя животното пред дупката си.

Ръката му още веднъж се плъзна към ботуша и го изхлузи от крака. Този път не го хвърли, а го остави настрана и смъкна дебелия вълнен чорап. Постави го пред себе си и започна да го разплита.

Разкъса възел в плетката, измъкна една нишка и останалите започнаха да се разплитат. В следващите няколко минути той дърпаше и разнищваше тъканта. Попадаше на износени места, дупки, където му се налагаше да връзва нишката. Накрая разполагаше с дълъг конец, който опъна и приглади, намота и отново размота.

След това направи примка, нахлузи пак ботуша на крака си и запълзя напред. Лалугерът бързо се шмугна в дупката си. Тогава Хю внимателно разположи примката около дупката и я приглади. Хванал нишката в ръка, той се отдалечи, настани се в сравнително удобно положение и зачака. Вероятно трябваше да мине известно време, преди животното да се покаже отново, затова се приготви за дълго чакане. Почти веднага през главата му започнаха да минават мисли за месо.

На няколко пъти променяше позата си, мислеше си за яденето. От време на време отпускате глава и притискаше ухо до земята, слушваше се за звуци от движения. Не чуваше нищо, но това не го отчайваше. Плячката му трябва да има няколко входа и изхода и много тунели отдолу. Нямаше основание да очаква да минава през този вход

по-често. И все пак, веднъж го беше направила, рано или късно ще го направи пак.

Държеше нишката доста опъната. Беше се разположил така, че сянката му да не пада близо до дупката. Дъхът му беше затаен. Сянката му се проточи на изток. От време на време поглеждаше към хребета. Сега беше забележително по-близо. Още веднъж си помисли за яденето, като стегна коремните мускули, за да спре куркането.

Бяха минали може би час или два, Хю не можеше да каже със сигурност, когато му се стори, че в дупката шавна някаква сянка. Ръката му се стегна и той забеляза, че съдържа дъха си. Още едно леко движение. Чакаше, отново дишаше бързо. Минаха минути. Нищо. Минутите се точеха.

Следобедът също се точеше. Съществото си е променило решението, реши той, насочило е малкото си внимание към нещо друго. Отново се намести, разтри ранения крак и прецени дължината на сянката си. Той можеше да чака. Отдавна беше изучил изкуството да чака.

Отново помисли за храна и ядене и за това, как Джейми го беше докарал до това положение — да чака пред дупката на някакъв гризач, с надеждата да си улови мизерна храна от сурово месо и да се наслаждава на мисълта за това. Ах, Джейми... Къде ли си сега? Обядваш с бизонска пържола и пържени картофи с майор Хенри и хората му? И дебели филии хляб, а може би и ябълка? Мислиш ли си понякога за стария Хю, какво ли е станало с него? Или вече съм напълно заличен от паметта ти?

Заслуша още веднъж земята, но не чу никакви звуци отдолу. Слънцето продължи да се спуска на запад. Сега към глада се прибави и жаждата. Той изруга беззвучно и продължи бдението си.

Ето! Някакво леко движение в дупката. Той се приготви. Още веднъж! Беше се придвижило леко напред, сега надничаше навън. Помисли си за Джейми и за хвърления ботуш. Силно пожела съществото да излезе, почувства сякаш беше вътре в малкото тяло и го тласкаше напред.

То пристъпи още малко по-напред, издаде цвърчащ звук. Хю усети как устата му се изпълва със слюнка. Животното продължи да се движи, главата се подаде над дупката.

Само още малко... Ето. Готово.

Той дръпна рязко нишката. Примката се стегна точно около врата на лалугера. След това се скъса.

Хю изрева и се хвърли напред, протегнал ръце, опита се да хване връвта, преди лалугерът да е изчезнал. Но той се беше шмугнал обратно в дупката с диви писъци, преди ръцете на Хю да успеят да го достигнат. Докато лежеше, той чуваше писукания и звуци от лазене. Изведнъж очите му се навлажниха.

Той псуваше дълго и високо, докато мислеше за корема си и за дългото чакане на Джейми. Ловец, който цял ден е дебнал някакъв гризач, без да улови нищо... Това беше почти смешно, ако от него не зависеше животът му.

Обърна се с лице към хребета и отново запълзя. Стомахът му куркаше, а устата му беше суха. Изпсува и се отправи по пътя си в здрача.

IX

КОЛТЪР

Колтър потрепна при вида на светлината, която влизаше в тъмното скривалище. Погледът му блуждаеше из безпорядъка, унищожените неща на някакъв забравен планинар. От обраслите с корени стени до хлътналия покрив скривалището беше една дупка, просмукана от подпочвена вода. Той беше в средата, капките падаха върху него.

Как е попаднал тук?

Прокара вяло ръка през лицето си, напипа наболата брада. Гърдите и краката му бяха покрити с някакво одеяло в окаяно състояние, с изрязани дупки за ръцете. Прокара пръсти по влажната вълна. Знаеше, че трябва да е благодарен, защото одеялото и скривалището му бяха спасили живота.

Приглушен вътрешен глас: Кой си ти?

Известно време не последва отговор.

И все пак той беше нещо.

Опипа черепа си. Той му каза само, че косата му е прекалено дълга, и все пак чиста, като че ли наскоро измита. На челото му имаше белег, студен като лед. Може би от изгаряне, не можеше да си спомни. Костите го боляха, но не знаеше от какво. Бузите и челюстта му бяха обрасли с брада. Безобидна, като се изключи сърбежът. Набраздените му крака бяха почти излекувани. Ходилата явно бяха използвани като стенобойни машини, ноктите бяха изпочупени, а пръстите изприщени.

Лежа дълго. Мислеше си за окаяното състояние, в което се намира — винаги ли е бил така? Не знаеше. Знаеше само, че е нещо, което балансира нещо друго, неизвестно. Бог или съдбата го държеше в дланта на света. Неговите прадеди на островите бяха наричали своя бог, който не беше никой друг, а съдбата, с името Уирд^[1] — така му беше казал веднъж баща му. Той чешеше брадата си и се зачуди дали сега старият Уирд го гледа отнякъде. Или дали Уирд, без глава и без тяло, не беше нищо друго, освен последователност от предопределени

стъпки, в които жалките и безпомощни хора се опитват да стъпват, препъват се и падат, докато се опитват да направят следващата крачка.

Но сега не можеше да прави нищо друго, освен да се опита да се измъкне, преди тази купчина кал да се е срутила над главата му. Той изстена и седна, подпрян на лакти. През дупката, която служеше за вход на скривалището, се виждаше слънцето. Наблизо се чуваше шуртенето на вода по скалите...

Не е ли бил вече на планината? И не беше ли?... Мислите му секнаха. Той запълзя по пръстения под, загледан в купчината развалени вещи, сандъчета с барут, мокри, замръзнали, отдавна предадени на земята. Останалото от няколко ръждясали брадви и свредели беше незначително — съсирена плацента от ръжда. Рендета, пили, всички покрити с ръжда; буренца с храна, която някога е ставала за ядене, сега изядена от мишки, вмирисана; мечи кожи с подстригана козина, сухожилия, все още запазени, може би някъде беше останал и чифт мокасини. Той погледна още веднъж подутите си боси крака. След това се обърна към нещата, натрупани в скривалището — пощаденото от ръждата сега беше обгърнато от огромни бели корени, дебели змиеподобни пипала, които се бяха примъкнали в скривалището и бяха проправили пътя на стичащата се отгоре подпочвена вода.

Внезапно, рязкото почукване на юмрука на Паметта...

... Спомням си как складирах тези неща, купчини зимни запаси, подавах ги отгоре през дупката на Потс, а той мърмореше отдолу в тъмното като тенджерата вряща меласа.

А с името Потс дойде и цялата картина за собственото му аз, кой е и какво прави.

Той се подсмихна, вече разбрал кой е. Да проверим. Последен прякор: Сийкеда. Последно занятие: трапер. Предишно занятие: ловец. Причина за съществуване: оцеляване. Причина за оцеляване: да съществува.

Доволен, той изпълзя от дупката на слънце и веднага примижа заслепен. Закри очите си с ръце и започна да надзърта измежду пръстите си, малко по малко, доколкото болката му позволяваше.

По дяволите, чувствам се като старец...

След това: На колко години съм? Не съм сигурен... На колко зими, казваха кроу...

Той започна да брои, обърка сметката. Трийсет и четири, може би трийсет и шест.

Опита се да издърпа суровата мечка кожа, по чиято сиво-синя повърхност тук-там стърчаха кичури козина. Уви, тя не можа да се провре през дупката. Колтър изруга и я пусна обратно в мрака.

Това съм аз, одеяло на гърба, нож на колана...

Той седна под топлото есенно слънце и изчака очите му да свикнат със светлината. Точно зад скривалището бучеше реката, пълна с вода от разтопените снегове. Виеше се между смърчовите и изчезваше зад един завой. Тогава до ушите му дойде отчетлив, силен пукот от дърво. Погледна нагоре и видя сноп от сипеца се от небето жарава. Нагоре по склона на планината над буйната река гореше един мъртъв смърч.

Това му беше познато. Беше живял сред кроу и позна знака. Някой, дявол знае как, беше запалил дървото. Това означаваше, че предстои хубаво време, молитва към създателя за повече от същото, благословия и благодарност, запалено дърво, пламъци, издигащи се към небето.

Североизточният вятър погъделичка бузата му. Колтър потрепери, отвърна поглед от дървото на надеждата, погледна реката, която бучеше в камъните и се изгубваше зад завоя. Знаеше, че тече на юг. Знаеше, че скача в пропасти, тича през побелели ливади, призрачни прерии, земи, пълни с пасящи животни. На юг бяха широките слънчеви пътеки, по целия път към каньона, който бяха нарекли на негово име, мястото, наречено Ада на Колтър.

Така да бъде. Ще последва знака и ще тръгне по потока. Пътят на горящото дърво.

А тези, които ме гонят, нека ме последват до Ада на Колтър. Нека дойдат.

Той избухна в смях.

Пукащият смърч изригна фойерверк от жарава, живите въгленчета прелетяха над реката. Студени следи от пушек маркираха полета им. Колтър ги проследи с поглед. Край мястото, където паднаха, имаше друга, най-невероятна изненада — там, до речния бряг, сред червените върби беше скрито нещо чудесно...

Грубата лодка от върба и бърз, покрита с изсушена от слънцето лосова кожа, някога беше негова. Отново го връхлетяха спомени и той

си спомни деня, в който я бяха направили с Потс, същия ден я скриха в пещерата над скривалището. Използваха пчелен восък, бизонска мас и стрити на прах въглени, за да запушат дупките по опънатата кожа. Шевовите се бяха отпуснали за двете години, откакто бе направена, но лодката все още изглеждаше стабилна. Две години — толкова отдавна ли беше? Той скочи в нея, краката му се синееха на слънчевата светлина, крехки като краката на стара жена.

Ще се наложи да изкараш още едно гребане, преди да те зарежа, изтананика Колтър и плю на земята.

Вътре беше смърчовото гребло, което той беше издялал, с неговите инициали. Грубо издълбаните „Дж. К.“^[2], над които беше изобразен познатият кръст, неговият знак. Това си беше неговата шега — инициалите и кръстът. До лопатата имаше чифт мокасини с двойни подметки от бизонска кожа. За първи път, откакто чернокраките го бяха обградили, Колтър се усмихна и умората и насъбралата се болка сякаш се отдръпнаха.

Одеяло и нож, напяваше си той. Лодка и обшити с мъниста мокасини. И затанцува лудешки по пясъка.

Къде би могъл да отиде човек?... Човек може да отиде там, където може, избъбри той безсмислено.

Ха! — Целият път до Сейнт Луис... и ако се измъкна от тази банда диваци, о, Господи, обещавам ти, че веднъж завинаги ще изоставя този натрапнически живот, ще си направя сигурен дом във високата трева, ще престана да търча наоколо и ще се оставя на твоите грижи...

Той погледна към небето и съзря един черен сокол, който премина пред слънчевия диск. Сключените нокти държаха мишка. Дългите черни нокти, създадени за копаене, и надменната уста със стърчащи от нея зъби, муцуната с къса козина, черните ноздри, обърнати нагоре...

... Сокол?

Неясните контури на образа се изгубиха. Кръвта на разпнатия сокол се изгуби в короната от облаци.

Колтър разтърси глава, за да се отърве от видението.

Крий, крий.

Понякога ловците окачат соколи по дърветата, с приковани криле, живи, зоващи към човечност.

Човечност?

Той се зачуди дали светът, в който живее, е животински или човешки. Какво неживотинско животно е това животно човекът, който не може да се разбира нито с хората, нито с другите животни. Беше виждал всичко това. В дивата пустош, по неравните пътища на преселниците, които се молеха на мъглите и водопадите на островите, където бели мечки оставяха белези по двестафутови дървета.

Хората от експедицията се молеха, спомни си той, на богове непознати, или познати само в кръвта. Самият Христос беше полузабравен, в горите той сякаш съществуваше, за да им докарва по-скоро проклятие, отколкото късмет. И те го проклинаха в отговор, като в същото време го молеха да им даде своята благословия, защото тук всичко беше ново, една нова и ужасна, ако не обетована земя.

Затова Колтър оставяше навсякъде своя знак, където и да отиде, Дж. К. с кръст. Върху дърво или камък, по стените на пещери и по стъблата на крехки фиданки, които някой ден ще се извисят величествено и ще носят неговия знак върху живата си плът.

Ловец. Той беше ловец, убиец. Но само за да живее, за да яде. Дори това понякога му се струваше престъпно. Беше виждал смъртта на хиляди бизони в прерията, избити само заради езика и гърбицата. Мериуедър Луис беше застрелял един от тях в гърдите, докато пасеше с телето си. Той би застрелял и телето на телето, ако имаше такова...

Защо един ловец винаги пази такива спомени за смъртта?

Беше чувал как вятърът свири на костите на избитите животни като на арфа под прерийното слънце, беше виждал стръкове див овес, прорасли през дупките за очите в избелелите им черепи. А хората на Луис и Кларк носеха гръмотевици в ръцете и светкавици в коланите си, гърмът и светкавиците бяха техният съюзник, техният бог — така казваха племената.

Едва на следващия ден, надолу по реката, Колтър наистина оцени късмета си. Вече си спомняше как рухна на върха на планината

Сърце. Останалото бе неясен спомен — някой излекува треската, някой го спаси от мразовитата нощ.

Някакъв крехък сън се беше слял със съзнанието му. За него се бе грижила вълчица, така, както шаманите на кроу се грижат за ранените — облизваха ги целите. Имаше чувството, че нещо подобно се е случило и с него, но подробностите му убягваха. Остана само чувството за майчинска грижа, топлината, миризмата на пушек и мас, дъхът на риба и усещането за козина.

Реката беше спокойна. Късметът и пропускащата лодка го държаха на повърхността до падането на нощта, когато се натъкна на давяща се антилопа. Не за пръв път виждаше такова нещо. Голямата плоскодънна лодка на Мануел Лиза се беше провирала през трупове — повече месо, отколкото биха могли да си представят всички онези мъже, с цялата си лакомия. Стотици удавени животни. На местата, където реката се влачеше бавно през гъста растителност, се носеше воня на мърша. Но там, където буйното, безгрижно течение подхващаше животните — бизони, лосове, антилопи и елени, и месото беше още прясно и готово за транжиране, за всекиго имаше порция говеждо и малко ром.

Сега ромът го нямаше, нямаше я надигащата се топлина в стомаха, но за това пък за пръв път наистина се нахрани с бут от антилопа, изпечен на жаравя. Наоколо из поляната край реката, където беше устроил бивака си, растяха някакви билки и той ги хвърли върху жаравата, за да може месото да поеме сладкия мирис. Вече втори ден плаваше по реката. Планините зад него се дигнаха като театрален декор. Реката беше придобила цвета на кафе с мляко. Той ядеше цариградско грозде и диви стафиди, които намираше в храсталаците. Докато пируваше, около него се разхождаха дружелюбни стада от белоопашати елени, без да се боят. Побутваха го с муцуна, за да се доберат до малките плодове. Сойки със сини гребени кряскаха отгоре и се караха на човека и странните му приятели.

До пладне бе преминал по най-лошите бързеи. Сега гранитните скали останаха далече зад него и изчезнаха, също както и планините преди това. Реката течеше дълбока, буйна и кална. Бреговете бяха набраздени с ивици червена и бяла глина, от която племената правеха боите за бойната си украса.

Този край беше за него като дом. В миналото планините винаги го привличаха. Но веднъж навлязъл в тях, те станаха груби. Планините оставяха белези, равнините ги лекуваха. Тук черноопашатите елени следваха лодката му като кучета, без да се страхуват. Заедно ядяха белите земни ябълки, които Друилар наричаше *potte de praire*^[3]: корени с формата на ряпа от семейството на фъстъците, които можеха да хранят човек или цяла група с дни, дори със седмици, когато няма нищо друго за ядене. Елените в тези обширни прерии бяха охранени, не като гладуващите планински елени, които бяха виждали с Потс. Те ближеха лицето му заради солта, докато той седеше и се приличаше на слънце.

Разбира се, имаше го и трескавото чувство на преследвания: ловеца, който беше плячка. След като се измъкна при планината Сърце, сега той беше по-лесна плячка отпреди. И все пак не вярваше, че ще прехвърлят планината. Те ще заобиколят на изток, с изящни снежни обувки, изплетени от върба. Ще си отдъхнат. Най-напред ще поправят типитата, ще ядат месо, ще разказват истории, ще поспят. След това щяха да дойдат за него. Беше толкова сигурен, колкото в това, че има мокасини на краката си. Ще дойдат най-добрите бегачи, прерийните бегачи, тези, които нямаше да спират през нощта. Легендарните бегачи, способни да пробягат сто мили.

Истината бе, че същинското преследване на Джон Колтър едва сега започваше. Това, че досега на два пъти успя да се измъкне, си беше техен късмет, не негов. Играта продължаваше, залогът бе животът на Колтър.

Той знаеше, че да почива тук, край реката, да храни душата си със слънцето и с приятелските лица на елените е опасно пилеене на време, но не можеше да направи нищо. Нещо в него знаеше, че те са след него, че губи ценно време, че скоро може да стане твърде късно. И, дявол да го вземе, това чувство му харесваше.

След като яде прерийни ябълки, той се върна при реката и огледа лодката. Забеляза, че вече просмуква твърде много вода. Това му напомни, че най-добрата лодка на Луис се беше оказала абсолютен провал. Рамката бе направена от ковано желязо, нейната направа им отне седмици. Тежката лодка пропускаше по всички шевове. След това, същия ден, когато лодката потъна, дойде лошото знамение — счупиха се тринадесет дръжки на брадви. Новите, направени от дива

череша, не бяха толкова добри. През целия ден хората гледаха иззад рамо.

Колтър се отърси от спомена и отново пое на юг по реката, като се ориентираше по височината на слънцето. Откритите ливади по бреговете станаха по-широки. Бодливите храсти цъфтяха с восъчни жълти и виолетови цветове. Над реката надвисваха слънчогледи, също цъфнали, и Колтър забеляза изобилието от сладки треви, диви краставици и всевъзможни бурени. По тези ниски места земята още задържаше частица от лятото и растящите неща, които радваха окоето му, бяха в изобилие. Трудно беше да повярва, че животът му е в опасност.

Няма да гладувам, не и тук, в никакъв случай.

Боровете постепенно се изместиха от широколистни дървета, а след това от високи бързови храсти. Широкият низини постепенно се превърнаха в тучни ливади, признак за големите равнини, които се простираха на юг. Докато гребеше, забеляза видри и мускусни плъхове. На всеки плитък участък се натъкваше на жертвите на реката: елени, антилопи и бизони, подхванати от бързея, които не са могли да се изкачат по хлъзгавия бряг. Веднъж, докато гребеше по средата на течението, той видя мечка гризли, която надничаше иззад оголените ребра на удавен лос. Белезникавото лице на мечката беше изцапано с кръв. Мечката вдигна лапа, не толкова заплашително, колкото любопитно. Колтър вдигна гребло, сякаш поздравяваше колега гребец, след което изчезна зад завоя.

Преди три години Луис беше застрелял едно от тези величествени животни. То го беше последвало във водата, тупаше с лапи, сякаш играеше. Луис изстреля девет куршума в звяра, а мечката вдигна високо лапи, завъртя се сред фонтан от водни пръски, изглеждаше като че ли изобщо не е улучена. Колтър и другите обсипаха танцуващата мечка с дъжд от куршуми, тя изръмжа и заплува след Луис, който се опита да се скрие във водата. Но звярът идваше към него. Накрая всичко, което се виждаше от Луис, беше само носът му и побелелите кокалчета на ръцете, които стискаха огниво. Водата покриваше всичко останало. Мечката напредваше, тупаше с лапи, хората я бяха обградили, пушките гърмяха.

Големият звяр беше ударен от куршуми, които биха били достатъчни да натръшкат трийсетина души, и най-последно потъна под водната повърхност, но преди това нададе странен плачещ звук, който напомняше за умиращо дете.

Колтър си мислеше за умиращата мечка, докато си правеше лагер на един малък остров, обрасъл със залинели брези. Средата на острова е изпепелена от мълния, реши той. Или може би индианците бяха направили това. Във всеки случай сърцето на острова е изцяло изпепелено, и то неотдавна.

Старият чепат дъб беше устоял на големия пожар. Колтър отиде до него и откри кръг от почернели камъни, грижливо подредени около дънера му. Тогава се отдръпна, разбра, че дървото е свещено. От най-дългите клони висяха нишки, към които бяха привързани дарове — малки, обсипани с мъниста щитове, разлюлени от вятъра. В основата на изгорения ствол, в центъра на почернелия кръг от камъни лежеше плосък порфирен камък, който не беше докоснат от огъня. На Колтър, който беше виждал нещо подобно при преселението, кръгът заприлича на манданско колело на съдбата. Хората се молеха на свещените камъни в центъра на кръга. Хранеха ги с всевъзможна храна, издихаха към тях пушек. След като изразяваха почитта си, човекът или хората, които питаха за бъдещето, лягаха наоколо, пушеха киникини^[4], свещения дим, и чакаха знак.

Колтър коленичи в пепелта на стария дъб и склони глава към камъка в средата, който беше с обиколка десет фута и почти люляков цвят. Сякаш блестеше на светлината на късния следобед.

Не, трябва да му принесе нещо...

Върна се при лодката и донесе малкото си парче сушено месо от антилопа, последната му вечеря.

Е, няма да ям...

Строгите очертания на дървото се открояваха на гаснещата светлина. Но камъкът, който като че ли беше впримчил в себе си северното сияние, сякаш излъчваше собствена светлина. Нямахше нужда да го докосва, знаеше какъв е на допир. Мек, като женска гърда. Беше гледал как мъж и жена се любят до такъв камък, манданска жена, която, изглежда, не можеше да роди. А след това коремът и се наду и напролет бебето дойде, здраво и читаво.

Загледа се в камъка, който блещукаше в здрача. Вятърът довя мека пепел откъм реката и посипа главата му. Той затвори очи и положи на земята парчето месо. Това е всичко, което може да даде. Веднъж беше видял как един мъж отрязва десния си показалец и го остави, насочен на изток, там, където той сега беше хвърлил месото. На сутринта пръстът сочеше юг и мъжът тръгна натам, уверен, че съдбата му е в тази посока. И наистина беше така. По-късно той стана вожд.

Загубил съм твърде много от себе си при цялото това скитане, измънка Колтър. Разпилял съм се по всички хълмове и ручеи на Форкс.

Той склони глава. Камъкът светеше. Някъде отвътре сякаш се чуваше мандански шепот, който се смесваше с шепота на реката и се губеше в нощната пустош.

След няколко минути тишина, през които той не мислеше за нищо, а сърцето му беше празно. Колтър стана, върна се при лодката, седна на една скала и се замисли какво да прави. На отсрещния бряг имаше един удавен бизон, полуизяден от цял рояк крадци: свраки, вълци, гарвани. Заслуша се в звуците от късане на месо и мляскане и стомахът му изкурка. Малките бели грудки отдавна бяха свършили — коремът му искаше още, искаше плът. Но и свещеният камък искаше същото. И камъкът имаше месото, което Колтър нямаше.

Той седеше на скалата и гледаше зловеците криле над кървавата мърша. С настъпването на вечерта се появи мечката гризли, която беше срещнал нагоре по реката, и изгони мършоядите. Той чуваше шумоленето на реката, шумното мляскане, звука от лочене на кръв.

Легна на земята, увит с одеялото. Въпреки това студът го пронизваше. Нощният вятър стенеше, докато гризлото се справяше с лигавото месо на мъртвия бизон. Колтър се разтрепери. Стана, отиде до пепелището и започна да копае с пръсти в мекия пясък. Колкото по-дълбоко копаеше, толкова по-топла ставаше земята. След няколко часа изкопа дупка, в която да легне, близо до светлината на камъка, до стария дъб, по чиито клони танцуваха нишките и привързаните нишани с мъниста.

Така, заровен в рохкавата земя, той се стопли. Заспа, стиснал ръба на одеялото под брадата си. Потънал дълбоко в сън, в опушените жилища на манданите, където старите седяха в кръг, а младите мъже бяха зад тях, с жените си, скрити под бизонови роби.

Колтър и Луис стояха един до друг, бяха поканени да присъстват. Какъв беше този обичай, какво ставаше? Знаеха, че е нещо, свързано с бизоните, но нямаха и най-малка представа какво точно. Младите жени бяха голи под робите си. Младежите приближиха до старците, хленчеха и ги врънкаха на мандански, умоляваха старите да се напъхат под робите и да се любят с жените им.

Дългите дни, прекарани в дивата прерия, си бяха казали думата. С крайчеца на окото си Колтър забеляза, че някои от неговата група се намесват в суматоката...

— Дяволски работи — промърмори Луис. — Чумата да тръшне онези, които мърсят тези непросветени диваци.

Луис напусна земянката, облечен в голямата си шуба, като мърмореше проклетия през зъби.

Все пак Колтър не напусна. Нещо повече от обаяние го беше приковало към мястото. Той отвърна хищния си поглед от глупаците, наети от Луис и Кларк, и се загледа в старейшините, белокози хора с провиснала плът, как влязоха под робите, един по един, изпаднали в някакъв унес, безпаметност, несвяст, а жените им се отдаваха...

Колтър не се съпротивляваше повече. Отгърна робата и влезе, легна с нея. Помещението беше огласено от пъшкането на старците, въздишките на отдадените жени, странните стенания на хленчещите млади мъже, които предлагаха жените си, според обичая, на всеки, който пожелае да влезе в меката отпуснатост на мъхнатите роби.

Той легна с нея. Млада, здрава, тя се бореше с него. Сълзи на признателност потекоха по бузите му... ръцете му... притискаше гърдите си върху нейните. Разкъсваше я с продълговатата си муцуна.

Събуди се в суровата утрин, разтреперан. На отсрещния бряг мечката вече се беше заела със заниманието си, заровила муцуна в трупа на бизона. Над главата му, в клоните на черния дъб бе кацнал сокол, който пискаше пронизително на вятъра. Колтър лежеше по корем, с лице, изложено на вятъра. Тялото му беше омотано в одеялото, полузарит в пясъка, със стиснати ръце. Краката потрепваха в несъзнателни конвулсии.

Устните му бяха покрити с пясък, беше изпотен. Стана, стиснал одеялото около раменете си. Долу, край лодката, имаше храст от дива череша, който беше забелязал предния ден. Той извади ножа си,

направи няколко прореза в кората, изряза няколко ивици и ги задържа. Знаеше, че дивата череша помага против треска.

След това стана, отворен от мляскането на мечката отсреща — беше твърде мъгливо и мрачно, за да я види, и се върна при изпепеленото място. Соколът беше отлетял.

В центъра на камъка имаше нещо.

През целия ден, докато подтичваше, Колтър си мислеше за това, което беше видял. То се въртеше в мислите му, ту изчезваше, ту се появяваше. Обхващаше го, както треската, която го измъчваше, после се успокояваше. Видението на камъка се появяваше и изчезваше, примамяваше го в някакъв сън наяве. Беше изоставил лодката, защото започна да пропуска твърде много вода. Намери удобен бряг, на който да слезе, далече от мечки и вълци, и сега вървеше напред. Потта охлаждаше горящото му чело.

Около реката се простираше златистокафява равнина. Вятърът, който идваше от запад, предупреждаваше за дъжд. Той тичаше, олюляваше се, спираше, поемаше си дъх, свличаше се на колене, заслушан в ударите на сърцето си.

Само да не го връхлети градушка. Веднъж видя как един човек буквално беше прикован към земята — как ли се казваше? — станал мишена на ледените парчета от небето с размери на куршум от мускет...

Това му напомни за Луис, улучен в задника, който не можеше да измисли подходящ епитет, беше си добряк по душа. „По дяволите, ти ме застреля“ бяха най-силните думи, които можа да измисли.

— Не съм ви застрелял, сър — Колтър се върна.

Но Луис беше инат. Упоритост, съчетана с благоприличие, бяха главните му черти.

— Хайде, човече, признай истината. Ти ме гръмна отзад. Гръмна втори път там, където трябваше да има само една дупка!

— Ти носеше кафяво. Изглеждаше като мечка, когато се наведе...

— За бога, човече, защо не застреляш москитото? Те са големи от птица и... аах, застреляния ми гъз, нещастното ми повредено седалище...

След това двамата се снишиха и навлязоха сред дивия лук, а той растеше в изобилие наоколо. Вървяха един до друг, Колтър и Луис, сякаш бяха двойка пасящи елени.

— Съветвам те, Колтър, да поставиш по една глава лук във всяко ухо — каза Луис наставнически. — Привържи по две от всяка страна на тези твои подуте жлези, точно под тази динозавърска челюст, която мели през цялото време.

Той направи това, което му се каза. Чувстваше се глупаво, да запуши така ушите си, но Луис беше лекарят на лагера и разбираше от тези неща.

След това настъпи известно облекчение. Вече не бягаха, просто ходеха. Минаваха през дълги, китни мандански градини, засети с царевица, тиква и тютюн. Вървяха и разговаряха.

— Тези червенокожи хора, тези индианци — казваше Луис, — те са чудесни хора, доколкото се ограничават само с отглеждането на градини, което е подходящото занимание за едни простодушни диваци. Между другото, какво стана с оня човек, който се беше захванал с индианците?

— Роуз ли имаш предвид?

— Същия! Какво стана с мистър Роуз на онези пътешествия, на които бяхте заедно?

— Спомням си един бой между Роуз и стария шарлатанин, Мануел Лиза. Беше свиреп бой. Добре, че го има Потс, който се намеси и ги разтърва, точно когато се беше стигнало до удари.

— Потс умираше да се прави на Спасител — прекъсна го Луис. — Навираше се между шамарите по най-ужасния начин, нали?

— Потс, разбира се, беше размазан от Лиза, който след това се качи на пирогата си и отплава, а по-късно беше ударен от Роуз, който гръмна по него с оръдието на форта. Гледах как Лиза потъва, когато някакъв тип на име Сунър подскочи във въздуха. Зарядът на оръдието мина точно между краката му, при което Сунър се тръшна на палубата и започна да се кълне на всички присъстващи, че е мъртъв!

— И на тебе да ти мине изстрел между крачолите, бас държа, че и ти ще направиш същото. Което ми напомня, Колтър, за мечката, която застрелях. Помниш ли онова шестстотинфунтово страшилище, чиито тлъстини бяха като свинска мас? От носа до петите имаше девет

фута, а вратната обиколка беше три фута и единайсет инча, с петинчови нокти...

— Чудя се какво общо има между мазнината на мечката и изстрел, предназначен за нечий топки? — Колтър спря неочаквано.

— Само това — отвърна Луис сдържано, — ако сърцето беше като на вол, колко мислиш, че бяха големи топките на мечката?

— Не по-големи от твоите — пошегува се Колтър.

Луис не му обърна внимание.

— Онези тестиси бяха по-големи от билиардни топки и всеки беше в отделна торбичка, а не като нашата колективна история.

Колтър смени темата.

— Сърби ме кракът! — измънка той. Семената на прерийната трева бяха проникнали в мокасините му и краката го сърбяха. Той седна и прикани Луис да направи същото. Двамата събуха мокасините си, почесаха зачервените си крака и гледаха облените от слънчева светлина облаци.

— Какво не бих дал да се напия хубаво с изворна вода — въздъхна Колтър.

— Какво не бих дал да разбере какъв е този пушек ей там — Луис посочи замислено хоризонта, където се издигаше сива струйка дим и се губеше в следобедното небе.

Колтър се усмихна.

— Това не е нищо друго, освен нечие избавление — каза той, докато разтриваше крака си.

След това се обърна кръгом, с лице към север, и каза:

— А онова там не е нищо друго, освен боен отряд.

Луис погледна изненадано маранята, която се издигаше от сухата трева. Тъмни сенки се издигнаха, като духове, разкривени от нажежения въздух, неясни фигури на бягащи хора.

— Нищо ли не може да ги спре? — попита Луис.

— Нищо, което не би могло да спре и нас — каза тихо Колтър.

Луис се завъртя още веднъж към противоположната посока. Струйката дим на юг вече я нямаше.

— Каквото и да е било това, вече не е — заключи той. — Най-добре да тръгваме.

Те тичаха в мълчание. Двама мъже, един до друг, лакът до лакът. Крачката, която установиха, беше равномерна. Лактите им почти се

допираха и като часовници отмерваха скоростта на техния бяг. Ръцете описваха дъги във въздуха, а ходилата се повдигаха от земята и тупваха леко в сухата трева. Дишането им се установи в премерен ритъм. Доверяваха се на монотонното повдигане и отпускане на ходилата, доверяваха се на ритъма на сърцата си, доверяваха се на кръвта, която течеше във вените им, тичаха в следобеда.

Зад тях бяха неясните тъмни очертания на смъртна присъда. Напред беше Адът на Колтър. Трудно бе да се прецени какво е разстоянието между двете. Само лекото, равномерно тупане на краката, беглото докосване с лакти, равномерната крачка, само това имаше някакво определено значение. Колтър погледна човека до себе си. Приятелят му, неговият шеф, Мериуедър Луис, не беше там. Колтър се засмя сухо.

— Никога не си бил кой знае какъв бегач — каза високо той на празния въздух. И продължи...

Тича, докато краката му станаха по-тежки от верига.

Тича, докато слънцето не се скри зад облак и соколът, който го следваше, се загуби в небето. Тогава Колтър почувства пристъп на болка в раменете си. Изкрещя — криий! Соколът...

... пореше вятъра с тъмните си криле.

Сега е по-лесно.

Движи се бързо, плъзгай се. Облак. Гмурни се в него.

Плъзна се над облака, отново изчезна в него. Профуча. Сокол. Криий!

Писък на сокол.

Нощта обви равнината в мрак.

Нощното небе се обсипа със звезди.

И крилете на раменете му се приготвиха да спят.

Той седеше, сякаш впил нокти в клон. Около него се носеха звуците на земята и небето, далечен ромон, шуртене. Не се страхуваше, защото можеше да лети. Унесе се в дрямка, пъхнал глава под крилото си. Отново, със затворени очи, той видя себе си, така, както се беше появил върху магическия камък, с разперени криле. Нощта постепенно изчезваше в небитието. Водата вреше. Калта бълбукаше. Земята, старата Земя въздъхна. И той Я видя в соколския си сън: като малка и кръгла синя топка, реките Я опасваха като сини вени. Отдалече, от това огромно разстояние, Тя беше красива,

загърната в меката си одежда от облаци, крехко синьо яйце, стъкленото кълбо на окото му гледаше как Тя се върти. Соколите знаеха, умиращите хора и хората с видения имаха мехури на главите си, а соколите — огнени криле, познаваха Я, обичаха Я, любеха се с Нея.

[1] Уирд — понятие, олицетворяващо съдбата у скандинавските народи. Смятало се е, че Уирд е еманация на върховния бог Один. — Бел.прев. ↑

[2] Игра на думи: на английски инициалите J. C. (John Colter) биха могли да означават и Исус Христос (Jesus Christ). — Бел.прев. ↑

[3] Прерийни картофи (фр.). — Бел.прев. ↑

[4] Киникиник: смес от листа и др., употребявана за пушене. Бел.прев. ↑

Х ГЛАС

На хребета се виждаше един пролом и Хю се отправи нататък. Небето притъмняваше в унисон с мислите му. Сега силата му идваше от яростта, която като че ли винаги беше с него, омотаваше и размотаваше крайниците му. Дълго време не спря за почивка.

Когато накрая спря, той си припомни срещата с лалугера, докато накрая се унесе в сън и засънува за това. И Джейми беше там, имаше пръст в цялата работа. Усмиваше се и държеше скъсаната нишка, която може би бе живота на Хю, с разрошени коси и играещи очи. След това всичко изчезна и той засънува, че отново пълзи към пролома, към спасението от отвъдната страна на хребета.

Събуди се постепенно и откри, че наистина пълзи. Беше ли спирал изобщо? Или просто беше пълзял и сънувал едновременно? Постоянно бе уморен, трудно беше да прецени от тази гледна точка. Когато пълзеше, често изпадале за дълго в унес. Спираше и разтриваше краката си. Понякога му се струваше, че цял живот е пълзял, всичко останало е било просто поредица от сънища.

Придърпваше се напред, слушаше тревата, докато се плъзгаше върху нея. Понякога се чувстваше, като че ли е дълбоко под водата, движенията му бяха бавни като на плувец. В други моменти сякаш нямаше съпротива и той лазеше с див устрем към своята цел, хребета.

Накрая трябваше да си почине и отново задряма. И мечката беше тук, и Джейми. Събуди се, обзет от ярост, и отново запълзя с настървение. Нощта преваляше, а той се влачеше. Задрямваше за кратко и пак продължаваше с неотслабващо темпо.

Събуди се разтреперан. Наистина ли е пълзял, или просто е лежал проснат? Не беше сигурен. Но светлината на деня беше дошла, процеждаше се през облаците. Той веднага се вгледа на юг. Сега хребетът и проломът бяха по-близо. Беше изминал доста път. Въздъхна и разтри крака си над мястото на счупването.

През този ден той стигна някакво кално дере — по-скоро езерце, образувано от пороя, предположи той. И все пак калта изглеждаше достатъчно влажна...

Запълзя надолу по най-сухия склон — сух поради това, че е каменист. Бръкна с ръка в калта. Мокро, много мокро. Веднага започна да копае. Почти веднага дупката започна да се пълни с вода. Докато чакаше да стане по-дълбока, той реши да я изчака да се утаи, да стане по-чиста. Избърса ръцете си в земята, след това в панталоните си. Гледаше покачващото се ниво на кафявата вода.

Когато вече можеше да загребе с шепи, той пи. И отново. Просто беше невъзможно да чака повече.

След около двамазет минути се беше напил достатъчно с вода. Дупката вече се пълнеше по-бавно. Обърна се и запълзя обратно, за да излезе от дерето. Имаше поне това. Да гладува — да. Но не и жажда. Плю на няколко пъти, за да се отърве от калния вкус, и се отправи към пролома. Вече беше сигурен, че ще успее да стигне дотам. А тогава... нещата ще бъдат по-добри. Започна да си съставя картината на това, което го чакаше отвъд хребета — тучни долини, гъмжащи от дивеч, блестящи бистри поточета...

Сякаш се движеше по-бързо. Да не би да е станал по-силен в резултат на усилията си? Или силата на очакването го тласкаше напред? Каквато и да беше тази сила, той бе решен да я използва до последната капка.

Пълзя през цялата сутрин, забравил омразата, безчувствен към болката. Дори гладът беше някакво далечно усещане, докато се плъзгаше по равнината и хребетът срещу него се очертаваше все по-ясно и ставаше все по-голям. Една змия избяга от пътя му. Няколко черни птици се появиха на небето, устремени на юг, прелетяха над хребета и изчезнаха.

По-близо, много по-близо, реши той, докато си почиваше под следобедното слънце и разтриваше бедрото си. Възможно е, може би е възможно да стигна там днес. Преди му се струваше, че големият хълм е много далече, но той го беше отминал. Сега хълмът е някъде отзад, на запад. Дори не си направи труда да обърне глава, за да го види.

Влачеше се напред през целия следобед. Хребетът пред него ставаше все по-висок, проломът се разширяваше. Когато теренът стана по-стръмен, той все още плъзгаше, почивките бяха сведени до

минимум, отказваше да ги удължава. Напредваше по пътя си към вододела по все по-каменистия терен.

Докато си разказваше истории за това, което беше отвъд, той се заизкачва по склона, като си спомняше катеренето по онова дърво и онова, с което бяха възнаградени усилията му накрая. Влачеше се по камънак и чакъл, без да обръща внимание на болките в бедрото и по целия крак. Понякога се забавяше, за да преодолее някой особено труден участък.

Накрая достигна целта на пълзенето. От двете му страни се издигаха купища камънак. Забави ход, разбрал, че е наближил мястото, откъдето се вижда това, което се простира отвъд. Знаеше също така, че неговите сънища за това бяха просто истории, които той разправяше за себе си, за да облекчи пълзенето до това място. И все пак...

Бавно, много бавно, допълзя последните метри. Когато гледката постепенно се разкри, пред очите му се появиха една по една редици от жълти хълмове. Спря и ги огледа. Историята, която си разправяше, беше толкова приятна! Той отпусна глава върху ръцете си и зариде.

Знаеше, разбира се, че знаеше, каза си той. Но да види как продължителната заблуда се разпада, за него това беше като тежък камък, стоварил се внезапно върху гърба му, пречупил волята му, изцедил силата му, оставил само тези чувства — загуба, безсмисленост, изоставеност. Вятърът свиреше в скалите на пролома. Той стисна зъби — не искаше да погледне отново гледката пред себе си.

Остана да лежи дълго, след като риданията спряха. Напразни, всичките му усилия бяха напразни. Знаеше, че никога не би могъл да прекоси това, което се простираше напред. Защо изобщо да се маха оттук? За това, което предстоеше да стане, това място беше толкова добро, колкото и всяко друго. Така да бъде, реши той, нека тук бъде краят.

Но след известно време вдигна глава, обърна се и погледна назад към пустинята, която беше прекосил. Видя колко малко изглеждаше всичко оттук. Големият хълм, към който се беше стремил толкова дълго и упорито — къде е сега? Когато накрая го забеляза, той се намръщи и вдигна ръка. Беше станал достатъчно малък, за да може да го закрие с нокътя на малкия си пръст.

Толкова далече... Трудно беше да повярва, че се е справил с цялото това разстояние. Той гледаше. Толкова далече...

След това се усмихна при мисълта, че би могъл да върви по-нататък, към жълтите хълмове, през тях, отвъд. Толкова далече, колкото трябва. Отвърна поглед от хълма. Огледа се. Колкото и далече да е...

Започна да пълзи. През пролома. През вододела. Надолу. Към жълтите хълмове.

Спускането беше по-лесно. Той се смъкна по склона на хребета. Отвъд вододела се движеше бързо, почти се пързаляше. Усилията му вече не бяха така напрегнати, както преди. Всяко следващо придърпване напред даваше своя скромнен принос.

Новото настроение се задържа у него дълго, докато се спусна на равното, вечерта и през цялата нощ. Кракът и бедрото все още го боляха, в кръста и раменете усещаше тъпа болка, която понякога се разпростираше и до гърдите. И все пак, засега телесните оплаквания бяха настрана, изместени от вълната еуфория, породена от всичко това, което беше постигнал досега.

Падането на нощта не откри никакъв ориентир, който да следва, затова се водеше по звездите. Тази нощ те бяха много ярки и той пълзя дълго, докато се почувства като смазан от огромна тежест. Спря да почине и бързо се унесе в сън, без сънища, които да си спомня.

Когато се събуди, денят беше сив. В костите му се беше промъкнал студ. Около него се стелеше мъгла, развявана от студен вятър. Гладът беше тук, както винаги, но студът го измести от мислите му и той веднага започна да се движи, за да раздвижи кръвта си и да се стопли.

Сега не се водеше нито по ориентири, нито по звезди, нито можеше да определи посоката си по слънцето. Пълзеше в посоката, в която беше насочено тялото му, от положението, в което беше паднал. Заради студа движенията му бяха бързи.

Мъгла. Не нощи и дни беше това, което той преодоляваше, а по-скоро нереалния пейзаж, през който бе пълзял толкова често последните няколко дни. Крайниците му се движеха, студът беше надвит и той все по-малко осъзнаваше своето физическо съществуване. Все повече се сливаше с бавните, призрачни движения, докато те станаха част от него и той от тях. Той стана част от танца им,

а те — от неговите объркани усещания. Минаваше през ливади от детството си в далечна Пенсилвания, до него достигаше нечие ридание. Той ли беше това, или някой друг?

Разбира се. Беше Джейми. Защо плачеше момчето? Не можеше да си спомни. Внезапно усети сълзи по бузите си. Сякаш двамата плачеха с едни и същи сълзи. Не знаеше защо. Няма значение. Той пълзеше през мъглата, разплакан, и когато това отмина, беше потиснат. Мислеше си, че Джейми лежи някъде мъртъв. Мислеше си за боен отряд на рий, който се приближава и ще пресече пътя му. Страхуваше се от евентуална пукнатина в земята, която не би забелязал и в която би могъл да падне.

Пълзеше през страха, опипваше пътя пред себе си, дишаше тежко, когато почиваше. Но останеше ли неподвижен твърде дълго, студът отново го обземаше. Движеше се през това, което трябваше да е сутрин, а завесите от мъгла го обграждаха отвсякъде. Пълзеше. Жаждата беше тук, гладът също. Ледените повеи на вятъра станаха по-силни.

Тъгата ту го обземаше, ту го напускаше, а вятърът понякога беше като плача на Джейми. Вчерашното чувство за победа отлетя много далече, сякаш някакъв сън, като Пенсилвания или като сянката на мечката. Страхът идваше внезапно, макар и без причина. В такива моменти той лягаше разтреперан или пълзеше като луд.

Теренът беше неравен. Мъглата висеше неподвижно. Веднъж му се стори, че чува над себе си крясък на диви гъски. Когато се спускаше в ниски места, ветровете утихваха, а когато пълзеше по склонове, те се връщаха, за да го измъчват. Когато мъглата притъмня и дойде нощта, той избра едно ниско място, където да почива.

Заспа, унесен от стенанията на вятъра. Сънува последното си хранене.

Събуди се, скован от студ. Зората беше бяла. Падината под него беше изпълнена с мъгла. Навред цареше дълбока тишина. Той не се помръдна. Част от света на сънищата беше дошла с него. Погледът му се зарея високо нагоре. Видя клони, отрупани със сливи, които само чакаха да бъдат изтръскани. Но той знаеше, че плодовете са в съня му и си наложи с усилие на волята да ги отнесе със себе си в света, където лежеше замръзналото му тяло. Задържа ги с поглед, докато нарастващият глад не го принуди да тръгне отново.

Докато се движеше, всичките му болки бяха с него. Но сливите отказаха да изчезнат и болките бяха забравени. Сиво-зелените петна над него наистина бяха листа на сливово дърво. Той се надигна и откри, че има много плодове, до които може да се добере.

Сълзи изпълниха очите му, когато хвана една и я откъсна. Да спи цяла нощ под тях, без да знае... Започна да яде.

Дневната светлина пронизваше белотата наоколо. Докато Хю се хранеше, мъглата започна да изтънява. Когато гледката се избистри, той разбра, че е спал в началото на долина. След известно време го докосна топлина, въздухът продължи да се прояснява.

Надолу в долината можеше да се проследи едва доловима линия, може би поток. Доколкото познаваше местността най-общо, вероятно той водеше до Мороу, а тя се вливаше в Мисури. Не му оставаше нищо друго, освен да следва потока.

Светлината и топлината продължиха да се спускат около него, докато се хранеше. Когато откъсна всичко, до което можеше да се добере, той се обърна и се отправи надолу към долината. Бедрото го болеше от усилията на предишния ден и от студа. Ставите му се бяха схванали. Когато тръгна, изстена. И все пак пред него беше надеждата, която облекчаваше болката с присъствието си.

Докато пълзеше, подкрепен, той съзря малко зелено петно далече напред. Значи там имаше ручей, подхранван от извор, както си беше мислил. Да, когато се приближи, видя, че зелената ивица се удължи.

Вода. Веднъж да я достигне, ще я следва. Край на жаждата. Може би щеше да гладува, но поне да има вода, а по пътя сигурно имаше някакви плодове и корени. Той забърза. Когато се спусна в долината, и последното късче мъгла се беше разсеяло.

Пълзенето беше дълго. Слънцето се изкачваше все по-високо. Денят стана по-топъл. Накрая той достигна зеленината, където водата бълбукаше в малък, препълнен вир и се изливаше на юг. Докато пиеше, той отново си помисли за пътешествието, което го беше довело дотук, за пътешествието, което беше пред него, за края на това пътешествие. Изведнъж почувства, че ще успее. Щом е успял да премине през всичко това до сега, значи ще преодолее всяко препятствие от тук нататък! А тогава... тогава оставаше само да се оправи с Джейми...

Той пи отново. Водата беше сладка.

Остана малко по-дълго при извора, пиеше, сърбаше, почиваше си, разтри крака си, задряма. Прекрасно беше това чувство.

Прекара така повече от час, преди да тръгне отново. Но вече пълзеше с удоволствие край малката рекичка. Той щеше да я придружава, да я гледа как расте, как увеличава силата си. Знаеше, че тя ще сподели тази сила с него.

И той пълзеше, като пиеше вода всеки път, когато спре за почивка. По пътя се появиха корени и малко боровинки. Той яде и пи вода през целия ден, и през следващия, и през по-следващия, докато се движеше на изток и гледаше как потокът отляво става все по-буен. През цялото време си мислеше за това, което го е докарало дотук. Гневът се надигна и отново му стана спътник. Сега беше много по-вероятно да оцелее, да успее да предприеме този странен лов. Както беше проследявал дивеч, така ще надуши и следите на Джейми, веднъж само да го подгони...

Докато пълзеше на утринната светлина, попадна на пресни мечешки изпражнения. По-късно се натъкна на храсталак, в който откри боровинки. Пред тях имаше прясна мечка следа. По-високите клонки от храстите бяха съвсем оголени, но отдолу бяха останали няколко наръча. Мечката ми е оставила закуска, помисли си той. Беше ли това някаква компенсация за раните му, да бъде хранен от духа на мечката? Ако беше така, то беше малко скъпернически. „Можеше да ми остави повече“ Това върна мислите му до деня, в който се беше срещнал с мечката. Щом му беше отнела нещо, беше ли му дала нещо в замяна? Оттогава сякаш го изпълваше тромавата, неумолима решимост на мечката. Но можеше ли това да се сравнява с боровинките? Не беше ли взела мечката повече, отколкото му беше дала? За това, което му даваше сили да върви — беше ли сделката честна? Той отново долови сладникавия миризлив дъх. Смърт и ужасна енергия — и сладостта на живота. Сега имаше енергията, но кое от другите неща беше вдъхнато в него? Какво бе вдъхнал самият той в себе си?

Огледа отново мечката следа, след което поклати глава. Мисля като индианец, реши той. Тотемите и тяхната сила. Дневна сила, нощна сила... Нощният дух на мечката ли беше това, което го изпълваше? Дори да е така. С готовност ще приеме нейния дар, защото той го подкрепяше и някак си ще го заведе при Джейми, беше сигурен.

Пийна вода от поточето, избърса устата си с опакото на ръката. Потопи ръце и прокара мокри пръсти през косата си, поглади брадата си с тях. Докосна счупения си нос. Беше чувствителен на пипане, но вече не така, както в деня, когато се събуди. Усещаше го като зурла. Челото все още беше покрито със струпей, но и там болката беше намаляла.

И той упорито пълзеше, като почиваше редовно. През слънцето минаваха облаци, които ту го закриваха изцяло, ту го оставяха да свети. Още гъски прелетяха на юг, крясъкът им достигаше до него. Гладът ставаше все по-осезаем. Сега, когато жаждата най-после вече беше утолена, гладът прииждаше на вълни в стомаха му, обливаше предната част на тялото му, връщаше се обратно и се стичаше в крайниците. Плодовете и корените, които срещаше по пътя си, бяха като божия благодат всеки път, когато се натъкваше на тях. Но те не го засищаха напълно. Винаги изпитваше болезненото желание за още. Опипа изпосталелите си ръце. Ребрата му се брояха. Искаше да пълни корема си редовно. Искаше месо. Сънуваше пържоли и печени птици. Вдъхваше на сън уханието на месото, което се пържеше и печеше. Искаше заек, птица, еленско филе, бизонски пържоли. Всеки път, когато изравяше малко корени или поглъщаше шепа боровинки, се чувстваше някак си по-зле, отколкото без нищо. Това го запълваше малко, без да го засища, и сякаш усилваше глада, караше го да мисли за храната, която наистина искаше — катерица, пъстърва, говеждо, бекон, съомга. Почувства как се изтощава с всеки изминал ден. Усещаше, че има още сила у себе си, но знаеше, че я изразходва всеки път, когато си погледне ръцете. Големите му бицепси и едрите му ръце бяха повехнали, сухожилията му изпъкваха като въжета. Едва разпозна отражението си в потока — измършавяло и набраздено лице, обрасло с коса, очи, потънали в тъмни дупки до размазаната от мечката зурла, тъмната ивица на раната над веждите. Сега гладът и гневът му бяха едно, източникът им един — Джейми и мечката. Но яростното пълзене, упоритото търсене на храна — мечката му беше дала нещо, с което да се подкрепи, докато Джейми само беше взел. Прекосяването на равнината изчерпи голяма част от тялото, от духа му. Беше останало само това, което се оказа най-силно — възвърнато, пречистено, първично. Той се беше превърнал в глад, а месото беше неговият обект.

Мисълта за Джейми предизвика чувството за топло, кърваво месо...

И той пълзеше. Понякога му ставаше много топло, въпреки студения вятър, и той се придвижваше към сянката. Тогава разбра, че има треска, но това беше без значение. Ще пие и ще продължи, изпотен, заслушан в гласовете от миналото, които му нашепваха забравени неща за места, където отдавна не беше ходил. Отново плаваше по Карибско море, играеше в долината в Пенсилвания, бореше се, ловуваше и пируваше със сиуксите...

Понякога му се струваше, че мъглата се е завърнала, а когато отново се проясни, че пълзи през градски улици и минувачите не му обръщат внимание. Около него на огромна височина се издигаха странни светли сгради, профучаваха необикновени превозни средства без коне... Понякога беше лято, а понякога зима, редуваха се дъжд и сняг, багрите на сезона се сменяха. Сякаш пълзеше не само през местността край потока, но и през години...

... А гладът беше с него дори тогава, когато във въздуха прелитаха странни форми, подминаваха го странно облечени хора. Запълзял край ручея, с пламнала от треска глава. Той чуваше бълнуващия си глас и не можеше да разбере себе си. Но това беше без значение. Напред, следваше устрема на водата.

Потокът ставаше все по-широк, в него се вливаха по-малки ручейчета. Сега зеленината бе повече, дърветата по-високи. Птичи песни изпълваха въздуха в зараждащия се нов ден, птици прелитаха и гонеха насекоми.

Треската се успокои и той потопи лицето си за дълго време. Набра някаква мършава маруля, изяде я и продължи по пътя си. Малко по-късно рухна на земята и заспа.

Събуди се от усещането за студена пот, която обливаше тялото му и се беше просмукала в дрехите. Пи отново и запълзя. По-късно долината стана по-тясна, по-скалиста, като че ли и по-дълбока. Съпровождаше го прохладата на постоянната сянка, а земята сякаш потъваше, и той заедно с нея. Пълзеше предимно по осеяния с малки камъчета бряг и по-рядко по обраслата с трева ивица.

На сенчестата светлина на следобеда той се обърна и последва един внезапен завой на дефилето. Изведнъж светът сякаш изчезна: пред него се разкри равният, обрасъл с дървета и храсталаци бряг на

Мороу, в която се вливаше потокът. Погледът му се стрелна по широката, тъмна течаща повърхност.

Придърпа се по-напред, за да има по-добър изглед към мястото. Дълбокото корито на потока се спускаше на изток. Жълтата скала отдясно се издигаше високо нагоре. Не след дълго долови слаб шептящ звук, който не беше от вода.

Това беше най-трудното изкачване, откакто беше започнал да пълзи. На места беше много стръмно, а в крака и хълбоците му се появиха нови болки. Пътеката, по която беше поел, криволичеше много, на три пъти му се налагаше да се връща и да търси друг път. Следобедът преваляше.

Стигна до билото още по светло. Докато лежеше, а ниското слънце го напичаше отзад, той отново се заслуша в звука, който не идваше от реката, и потърси източника му.

Далече долу, по виещата се равнина, през която течеше реката, забеляза голям облак прах. Далечните дървета, които се очертаваха на фона му, трептяха.

Постепенно звукът като че ли се усили, макар да разбираше, че това може да се дължи на това, че е фокусирал вниманието си върху него. Гледа облака известно време и накрая различи там някакво движение. От време на време прашната завеса се залюляваше. За момент като че ли се разцепи, после пак се сгъсти, отново се разпръсна...

Тогава в сумрака Хю различи множеството мигриращи бизони. Бяха се отправили към зимните си пасища, той знаеше това. Гледаше ги — жива река от месо, минаваха, минаваха, докато слънцето се скри и нощта изпълни небето. Звукът от преминаването им го унесе в сън.

В съня си той седеше край огъня, над който цвърчаха езици и пържоли, и изсмукваше вкусния мозък от една кост. Когато се събуди, той чуваше мучене, а тропотът на копита се беше усилил. Луната като резен висеше над водата и осветяваше долината. На нейната светлина неясната, движеща се маса изглеждаше много по-близо, преминаваше, преминаваше.

Заспа отново. В съня си влачеше един бизон по снега, който ставаше все по-дълбок, докато накрая вече не можеше да продължи. Събуди се от постоянния тътен на копитата. Огромно стадо от тях сега бяха точно под него, придвижваха се на запад. Той гледаше как

слънцето изгрява над тази сцена. Сякаш всичко това беше едно-единствено дълго живо създание, което се плъзга край него, покрито с тъмни буци от тежка плът.

Да гледа как отминава беше непоносимо. Да знае, че не може да се възползва. Ако имаше някакъв начин поне един от тях да бъде умъртвен, да остане долу, докато се довлече до него... Той се огледа.

Видя един голям гладък камък. Знаеше, че не може да го вдигне, но камъкът беше достатъчно заоблен и може би щеше да успее да го дотъркаля до ръба. Тежък, разбира се. И все пак, веднъж да го търколи...

Допълзя до него, опря с ръцете, натисна със здравия крак. Камъкът се поклати, но остана на мястото си. Хю разбра, че ще трябва да го клати. Закрепи здраво крака си, разкърши рамене, раздвижи ръцете си. След това натисна и отпусна, отново натисна, отпусна, натисна... Със всеки натиск камъкът постепенно се разклащаше, малко по малко. Натисна...

Камъкът се раздвижи във вдлъбнатината, където лежеше. Отпусна. Отново натисна.

Успя да го прехвърли извън вдлъбнатината. Натисна силно и камъкът се претърколи напред.

Хю пълзеше, държеше ръцете си върху камъка и продължаваше да натиска. Блъскаше напред. Към ръба на стръмния склон.

И изведнъж камъкът изчезна. Претърколи се надолу. Хю пропълзя бързо последното разстояние, за да наблюдава падането му. Камъкът падаше тежко, удряше се в склона, подскачаше. Полетя към преминаващото стадо, профуча покрай една женска, търколи се напред и спря. Стадото го заобиколи.

Хю изрева, вдигна някакъв камък и го хвърли. Още един! И още... Те падаха сред стадото, случайно като дъждовни капки. След малко той спря и се загледа.

Накрая се отдръпна и отново тръгна надолу към потока. Пи вода и хапна корени. След това тръгна покрай потока към ниската, равна земя. Пътят беше неравен, той се придвижваше бавно. Всичко го болеше, челото му отново беше горещо. Почувства как треската се надига.

Докато утрото се изнизваше, вибрациите по земята като че ли намаляха. Отминаваха... Навярно основната част от стадото вече е

отминала — около пладне, той беше сигурен в това. Сега ударите на копитата бяха по-слаби. След като преодоля един каменист участък, отпусна глава върху ръката си и си почина. Няма за къде да бърза, няма защо да припира. Имаше температура и цял се тресеше. Затвори очи и се заслуша в затихващия тътен.

Когато се събуди, сенките се бяха удължили. Пи вода от потока и си изми лицето, преди да продължи. Усещаше нещо различно.

Изминаха няколко минути, докато разбере какво се е променило. Сега беше тихо. Земята вече не трепереше от копитата на преминаващото стадо.

Продължи бавно. Преодоля още два трудни участъка, след това наклонът стана по-лесен. Когато излезе на равното, той отново си почина преди да продължи. Въздухът все още беше замъглен от стелещия се прах. Реката беше кална, плитките места бяха утъпкани от хиляди копита. Всички листа по ниските клони на дърветата бяха опасани, фиданките стъпкани. Той продължи напред, за да огледа по-добре сенчестата долина.

Доколкото можеше да види, пътят беше разрушен. Набеляза маршрута в ума си, след което тялото му потегли. Докато пълзеше по утъпканата земя през късния следобед, той реши да измине колкото може по-голямо разстояние по светло. Постепенно проследи лекия завой на Мороу на изток. Обилният мирис, който се носеше от водите, го радваше.

Докато пълзеше в здрача, иззад следващия завой се чу шум. Приличаше на лай, кратки пронизителни звуци. Изведнъж нещо в него трепна при мисълта какво би могло да означава това. Запълзя по-бързо.

Зад завоя видя труп на бизон, почернял от цяло ято гарвани, които летяха над него. Трупът беше заобиколен от подобни на кучета създания, твърде големи за да са койоти. Той се огледа бързо за някакво оръжие.

Близо до водата се търкаляха пръчки. Някоя от тях би могла да му послужи. Той запълзя натам. При завоя реката беше изхвърлила много клони на брега. Потърси сред тях някой, който да е дълъг около метър, с удебеление в единия край. Накрая намери един, който му се стори подходящ, когато го развъртя над главата си, а при удар в земята не се строши.

След това запълзя към трупа и завика. Вдигна един камък и го хвърли в тази посока. Извика отново, хвърли още един камък. Някои от гарваните литнаха и закръжаха наоколо. Други отлетяха и след известно време се върнаха. Три вълка застанаха неподвижно и го гледаха няколко секунди, след което продължиха да се хранят. Пръстите му се склучиха около друг камък. Вдигна го и го хвърли. Камъкът падна малко встрани и никой не му обърна внимание.

Хю почувства как в него се надига ярост... Той, ловецът, е принуден да се бори за някаква мърша, и при това мършоядите не му обръщат внимание. Яростта го обля като гореща вълна, накара космите му да настръхнат. Крайниците му сякаш набъбнаха.

Той изрева, после още веднъж. Запълзя напред бавно, тежко, тромаво като мечка. Когато се приближи, развъртя тоягата пред себе си и птиците отлетяха с шумни протести. Вълците останаха. Гледаха го, без да издават звук. Нямаше значение какво правят. Ако го нападнат, ще се отбранява, доколкото може. Ако самият той бъде убит и изяден, нека бъде така. Изрева отново.

Вълците отстъпиха назад и се отдръпнаха от трупа. Хю продължи да реве и хвърли камъни след тях. Чу как един от тях изквича, докато се оттегляха към храсталака край реката.

Нахвърли се на кървавия труп, остави тоягата настрана и пъкна ръката си в разкъсаната плът. Месото беше хлъзгаво, разтягаше се и се изплъзваше. Всеки път, когато пръстите му докопваха някаква мръвка и той започваше да я дърпа, тя се измъкваше. Отново наруга Джейми за това, че му е откраднал ножа. Накрая изрева и заби зъби в плътта. Хапеше, дърпаше, разкъсваше. Когато преглъщаше, подмяташе главата си встрани и гледаше сенките. После пак. Смучеше, лочеше, захапваше, разкъсваше. Всичките му сънища за месо се завъртяха в лудешки танц в такт с ударите на сърцето и на кръвта, която течеше в жилите му. Захапа една мръвка със страничните си зъби и завъртя глава настрана, за да я откъсне. Глътна я наведнъж, без да я дъвче и потърси друга.

Смрачаваше се. Докато се хранеше, забеляза как от храсталака излизат тъмни сенки и бавно и колебливо тръгват към него. Той изрева и видя как това ги накара да спрат. Веднага се наведе и откъсна друга хапка от топлата плът. Този път дъвчеше бавно. Когато отново вдигна глава, те отново бяха започнали да се приближават. Прокрадваха се,

движеха лапите си с някаква тиха нерешителност, свели ниско глави. Очите им сякаш горяха в сгъстяващия се мрак и той изведнъж почувства, че нощта им принадлежи, че тоягата му вече няма да му помогне срещу новата им смелост. Той изръмжа по-тихо, отдръпна се и запълзя към близкия склон. Още не беше го достигнал, когато те се нахвърлиха на трупа и започнаха да ядат.

С изцапана с червено брада, с изцапани с кръв ръце, той ги гледа известно време от височината как се бутат и ръмжат. От време на време самият той изхъркваше и изръмжаваше, щом си спомнеше за вкуса на плътта, от която беше прогонен. Облиза устните си и ги засмука. Стомахът му се присвиваше и куркаше от непознатото съдържание. Топлина обля лицето му. Внезапно, докато наблюдаваше, усети голяма слабост в крайниците. Ту потреперваше, ту се обливаше в пот. Умът му беше замъглен, фигурите долу му изглеждаха ту много далечни, ту близки, а след това размазани и неясни като насън. Той се опъна на каменистата повърхност и отпусна глава върху ръцете си. Вятърът беше хладен, но не му беше студено. Долу вълците ръмжаха и лаеха. В съня си той също беше там, един от тях, пробиваше си път към месото, разкъсваше я с изпълнена със слюнка уста.

XI

КОЛТЪР

Кръжащи соколови криле — сокол, зареян в тъмното небе, кристална топка — ослепителната синева на води, процеждащи се през булото на плуващите облаци, тъмните очертания на планините, зелените корони на дърветата, нишки, сините очертания на реките, сокол във висините, око на сокол, уловило блясъка на ледени полета, пълзенето на глухия тътен под облака от прах над набраздената равнина, кръгообразни дъги, остър връх отвъд океана, пътят на прелетните птици, огласен от техните песни, създаден за да води сезоните, сега спускане, стремително, като покрит с пера камък, стремително гмурване, надолу, през рехавите пари, крясък на сокол, вик на ловец, над Нейната вечно въздишаща, окаляна същност. Носеше се срещу накъсани планински вериги, спускаше се по стръмни склонове под черното небе, обсипано със звезди, падаше, падаше, сред планински върхове, хълмове, пропасти и сипеи, в тъмни пещери, надолу, огнени очи, отвесни стени, оцветени от минерали, ниско, ниско, тежестта на Земята, тежко, толкова тежко, тя стене, докато се върти, приземяване, кацане, нервни стъпки по клона, спускане, спускане под тежестта на света, по-дълго, по-широко, по-дебело, обвит с тиха енергия, напред, на четири крака, надолу, още надолу, вътре...

XII

ГЛАС

Онова изначално място, където през мрака течаха тъмни потоци, слепи риби се носеха из безмерни пещери, стени, обрасли със светещи лишеи, очертаващи лицата и формите на всички предци на всички племена на света, крехки перести листа, разпилени сред пластовете от вкаменелости, бобри, елени, своя собствен праотец мечката, котките, народа на рибите, птица, която беше сънувал цял живот, змия, прилеп, ракун, вълк, койот и целия народ на насекомите, затворени в кехлибар, сънуваха съня на Нейното тяло, сред скъпоценни камъни и петролни езера, горещия тътен на разтопената скала, която се лее вечно, дълбоко, дълбоко, а светлината на долния свят го обливаше, дори и мъж и жена, космати ловци, бродещи вечно по земята, и големите цветя, странните, непознати цветя, самият той, бродещ наоколо, с кръв по муцуната, в устата, в гърлото, отмята глава назад и надава рев, защото долният свят знае, че той все пак се движи, че всичко е в постоянно движение още от самото начало.

XIII

КОЛТЪР

Събуди го жуженето — мек, бръмчащ звук, като пчели край кошер. Отвори очи и го видя: продълговато кълбо с пясъчен цвят, което се нави и зае формата на осморка, а след това на примка.

Точно под дървото, вперила поглед в него, една голяма гърмяща змия надаваше сухия си монотонен звук: шззз, шззз. Опашката беше вдигната високо над триъгълната глава, мрачна и опасна. Тракането на опашката се носеше в утринния въздух.

Той поклати глава и погледна надолу към змията, която не можеше да го достигне. На клона, на който се беше покатерил, можеше да види вонящата земя, която се простираше пред него. Неговата земя, или поне така звучеше, защото беше наречена на негово име.

Ада на Колтър... И нищо чудно, че в това прекрасно, вмирисано утро ме поздравява създание от свитата на Сатаната...

Голямата змия продължи да трака с опашка. Облаци от жълти пари се издигнаха в небето. Земята се надигна, прогърмя, въздъхна и отново се успокои. Той погледна замислено на север.

Ако посмеят да навлязат, то няма да е там, където гейзерите бълват пара. Звукът на змията стана по-дълбок, по-заплашителен.

Той погледна надолу към нея и си спомни какво беше писал Мериуедър в дневника си, когато беше спал до десетфутова гърмяща змия.

„Люспите на дрънкалката са подредени в правилни редове като зърната на царевичен кочан... устата е розова, а предните зъби са извити и бели. При светкавичната си атака на пръв поглед животното удря неточно, поради ограниченото си полезрение. Но колко е грациозна, когато се придвижва под следобедното слънце...“

Да, именно тази мъртвешка глава беше нейният знак. И Луис изобщо не беше прав за това, което тя можеше да направи с нея. Колтър пусна парче кора и видя как кълбото се размота. Очертаха се

златистокафявите ромбовидни шарки и белезникавите люспи на корема.

Глава с искрящи очи, определи той. Жезълът на Сатаната.

Змията тракаше възбудено.

И сега какво? Цял ден ли трябва да седя тук?

Змията се премести, ромбовидните шарки се раздвижиха, извитото тяло се плъзна от плоската скала и се отдалечи от дървото.

„Толкова по-добре за тебе. А и за мене!“ — пошегува се Колтър, докато голямата змия пълзеше като кафява коприна през ниския шубрак, после изчезна.

— Сийкеда — каза един глас тихо.

Колтър помисли, че змията е проговорила, след което огледа неподвижната фигура в основата на дървото. Слабо момче, наметнато с вълча кожа. По цялото му тяло беше полепнала червена и черна глина. Около очите му имаше тъмни кръгове.

— Как те наричат? — попита Колтър на езика на кроу, без да помръдва на дървото.

— Братът на ракуна — отговори момчето на същия език.

След това се заоглеждаха. Не пряко, а с периферното зрение. Очите описваха полукръгове, по индиански маниер.

— Сийкеда — каза момчето отново и сведе глава.

— Какво искаш?

Позата на момчето беше някак си умолителна, сякаш беше протегнало ръка напред. Но лицето остана тъмносиво.

Момчето не каза нищо.

— Дошъл си... за мене? — попита Колтър. Очите му огледаха хоризонта. На североизток прерията беше пуста, утринното слънце огряваше сиво-синята трева с червеникави оттенъци... пусто...

Момчето не проговаряше.

Колтър скочи от дървото.

Момчето инстинктивно отскочи назад.

Те се гледаха, никой не казваше нищо. След това момчето докосна Колтър по ръката. Той не помръдна, чакаше. Ръката на момчето се плъзна нагоре по лакътя на Колтър, премина по бузата му, спря се при веждите, докосна първо лявата, после дясната. След това се отпусна и падна като птичка от гнездо. Устните на момчето се

разтеглиха в тайнствена усмивка, която изчезна бързо, както се беше появила.

Момчето отвърна поглед и се загледа в издигащите се от Ада на Колтър пари. Зад облаците от изпарения се простираше мочурлива земя с врящи езера, огнени гейзери, студени локви със зеленикав лед, който блестеше на слънцето. Бледовиолетови бълбукащи лагуни. Подгизнали от влага зеленикави скали сред пожълтялата тръстика. Засъхнала тиня — като странен омлет, от който се носеше миризма на гнилоч, серни миризми, насищащи въздуха с невидимите си изпарения. Жълто-зелени извори, като големи зелени очи на гигантски жаби, обвити с воняща мъгла.

Момчето огледа всички тези неща без следа от изненада по лицето си. Колтър се зачуди дали би могло да разтълкува всичко това в морално измерение, както беше направил той, когато го откри за пръв път. Вероятно не. Но той беше чувал за долния свят на манданите, за малките червени дяволи, които го населяват, също както в Откровението.

В надигащите се привидения Колтър разпозна Божия гняв. Тези облаци, литнали високо, бяха душите на грешниците, изблъсквани нагоре и притискани надолу — цялата работа беше едно егалитаристко изгаряне, един синхрон на издигане и падане на човешките стремежи. Огън, сяр, апокалипсисът, където Сатаната седи сред огненото си езеро и властва над зловонията, бликащата кал и кръв, гной и урина.

— Никога не съм си мислил, че пак ще видя нещо такова — лицето на Колтър се изкриви в гримаса. Той разтърси глава при гледката на мястото, наречено на негово име. Бълващата дупка, където се беше зарекъл, че вече няма да ходи.

Момчето гледаше невъзмутимо.

— Е, да вървим към баните — промърмори Колтър.

Няма какво да се прави, трябва да се махне мръсотията, да се измият очите, да се подмие задникът... Ела, момче, познавам мястото.

Момчето послушно го последва.

Вървяха през венци от магьосничество. Колтър се тътреше около врящите извори, дупките, пълни с кал, и гейзерите, докато момчето вървеше внимателно зад него. В далечината се издигаха високо в небето облаци пара. Камъните под краката им бяха нажежени като тигани. Земята постоянно трепереше. След потрепванията се чуваше

дълбок тътен, като спазми от някакво неясно ръмжене. Колтър вървеше като елен през поляните, по които стърчаха изсъхнали дървета с мъртвешки блед цвят, прогорени като кости от честите изригвания на гейзери. Калта, по която стъпваха, имаше смарагдовосиня кора на повърхността си.

Минаха по тераси, които се издигаха стъпаловидно върху песъчливи хълмове от сивкава глина. В краката им бълбукаха локви с виолетови води, по краищата им се бяха насъбрали утайки: надиплени драперии от мръсна пяна, които по-нататък пропадаха в дълбоки пукнатини — коктейл от клокочеща материя.

Той реши да почине под една от тях: златна чаша, пълна до ръба с бистра тюркоазна течност. Там той се съблече и седна в топлата вода. Момчето седна на брега, обграден с пясъчни хълмчета, по които на места имаше туфи със сива изгоряла трева. Изглеждаше като жива, но всъщност беше мъртва от векове.

Той се изкъпа. Изтърка изсушената си от слънцето кожа с пясък. Момчето гледаше на север, като че ли нещо там го привличаше.

Постепенно у Колтър изникна силното желание за хладния поток наблизко. Стана и отиде до него. Хлъзгави камъни, покрити с тиня. Легна в студената вода.

Тинята покриваше гърба му. Притвори очи. Не след дълго тялото му се охлади. Той стана, върна се при чашата и отново се накисна. Денят премина по този начин. Мъжът дремеше лениво, момчето се оглеждаше за нещо, което все не идваше, но оставаше на хоризонта на съзнанието му. Погледна към хълмовете, отвъд опаловите тераси на Ада на Колтър. Търсеше. Очите му търсеха това, което трябваше да дойде.

Към края на деня Колтър огладня. Беше открил едно място, висока площадка, откъдето имаше обширен изглед към местността наоколо. Устрои лагера си там. Седеше, задрямваше, чакаше. В далечината се чуваше крясъкът на гъски, шумоленето на тръстики в езерото от другата страна на горящото тресавище. Щом ги чу, момчето веднага скочи. Едва сега Колтър забеляза лъка и стрелата под дрехата му от вълча кожа.

Докато момчето се отдалечаваше сред мъртвите дървета, Колтър обмисли шансовете. В подножието на лагера беше гърлото на малък гейзер, който изригваше серни изпарения на всеки час. Около тази уста

— той сметна, че дупката прилича на отворените устни на неандерталец — имаше тънка, фина варовикова кора, под която горещите води очакваха невнимателния. За да се стигне до площадката, където Колтър си беше устроил лагер, трябваше да се пресекат едни стъпала, покрити с ярко оцветени водорасли.

„Лебед би могъл да стигне дотук“, помисли си Колтър. „Някой мармот също би прескочил...“

Но човек, без специално да му се покаже пътят, не можеше да се промъкне тихомълком дотам.

С тези мисли той легна и заспа. Когато се събуди от сън без сънища, някак отпочинал, момчето отново беше с него. Беше опекло една гъска и предложи на Колтър. Той си взе една кълка и лакомо я захапа. Ядяха храната си в мълчание. Момчето размазваше мазнината на гъската в косата си.

Слабият огън хвърляше отблясъци върху сухата могила. Нощното небе беше осеяно със звезди, а студеният въздух хапеше. Но на мястото, където се бяха настанили, се издигаше силна пара. Горещите камъни им отдаваха топлината си. Обширната гледка на мрачните градини, които ги заобикаляха, накара Колтър да повярва за момент, че са на сигурно място.

Той огледа лицето на момчето. Може би беше глухо, помисли си Колтър. Осмукваха костите, заслушани в диханието на изпусканите газове. На Колтър, който хвърляше костите в устата на неандерталеца, му се стори, че чува доволно оригване.

Той легна в замъгления мрак и се загледа във въртящите се звезди. Отново беше самият себе си, човек, роден от безгрижие. Почувства как собствената му природа излиза на преден план на това дяволско място, което беше негово. Отново се наслади на желязното здраве, което го отличаваше от всички останали. Почувствал това доволство в себе си, той затвори очи и си представи големите западни равнини, такива, каквито ги беше видял за пръв път:

... Висока трева и бодливи растения на цели мили напред, възвишения, покрити с тръстика, отстрани до скалистите възвишения растеше френско грозде... „Големите равнини са точно толкова обширни, колкото човешкото съзнание“, помисли си той тогава, докато проследяваше с поглед вървящите без пътища и посока елени... тук

само от време на време се срещаха малки пътеки, водещи към слънцето...

... а после сякаш всичко това се преобърна върху него, неприкосновеното блаженство на съня му: щедрата пазва на земята, дългите реки, бездънните пропасти, уморените, нащърбени планини...

Отново видя малките кръгли камъчета, които краката мразеха. Големите овни или диви кози, които, след като ги застрелят, се оказваха жилави. Дивите пуйки, които имаха вкус на кожа за ботуш. Денят се измерваше в ритъма на мускулите, докато ръцете усилено гребяха срещу течението. Москито, които пиеха кръвта на хората, а слънцето изсмукваше душите им, нощите, изпълнени с диви, брутални сънища...

... Ясно утро, студена нощ, духът, подгизнал от падналата роса, бизонско месо на закуска, изпечени на огън черва по мандански. Гори от червено дърво и върба. Един човек с тумор, друг с треска...

... Луис, докато се опитва да застреля вълк, вместо това стреля срещу котка, подобна на тигър, жълтокафеникава, застанала до една бърлога, готова за скок. Той я застрелва, но когато аз отивам да я видя, раненото животно е избягало. Единствено по рода си. Ние скалпваме груба скица, която горе-долу си прилича, но нищо не може да се сравни с гледката на този необикновен звяр...

... Студена нощ, тежък нощен преход, преминаване през река, лазене по хлъзгави камъни, студени духове ни влачат надолу, надолу, надолу...

„... Към ада?“ пита Потс от носилката си.

„Не“, казвам аз.

„Как така, не можеш да ме убедиш...“, казва той.

Аз казвам „Адът е отличие, което трябва да заслужиш... Не е безплатно.“

Той казва „Добре, знам поне едно: че този бряг тук не е раят...“

След това Луис. Прекъсва ни, както винаги: „Не мога да преценя дали съм ударил онази тигрова котка, или не, но почти съм сигурен, че я уцелих. Пушката ми е точна, а аз бях неподвижен, опрян в пиката си, която се оказа много удобна в откритата прерия. Сега ми се струва, че всички зверове от околността са се съюзили, за да ме унищожат, или пък някаква луда съдба е решила да се забавлява за моя сметка...“

... О, тези назъбени скали и стръмни канари и влажното настроение на измокрения, уморен пътешественик, който не мечтае за нищо друго, освен за собственото си домашно огнище, но вятърът разнася зараза, а дъждът разранява кожата и зверовете в околността са се съюзили, съюзили са се, казвам ви...

Той се обърна в съня си и намести глава върху ръцете си.

Момчето стана от огъня, постави в него още един пън и покри изпотения Колтър с наметалото от вълчата си кожа. Заслуша се как нощта разпръсква духовете си, а водите свистят пронизително. Някъде Колтър чуваше хора, долавяше гласове през свистенето на парата. Святкаха огньовете. Те бяха близо, близо до устните на гейзера. На сутринта ще дойдат и ще го убият. Той сънуваше това...

Проповедта беше изнесена над струи от пара, осветени от четири фенера. Луис се беше обърнал към хората със скръстени ръце. Полюляваше се на пети, а мръсните изблици оплискаха дърветата зад главата му. Хората бършеха лицата си с кърпи. Луис, който беше оплискан от изригването, не направи нищо, само се клатеше еуфорично на пети с присвити устни. Приготвяше се, като котка, да се хвърли напред.

— „... пълнете земята, обладайте я“, казва Писанието, „и господарувайте над морските риби, над небесните птици и над всякакви животни, които пълзят по земята...“^[1]

Колтър се изправи на крака. Чувстваше се отмалял, но остана прав.

— Ние се кланяхме на звяра — каза той, — чийто белег е на челата ни. Пили сме от кръвта му. Часът на отплатата дойде. Погледнете това място, огледайте се. Адският гняв, виното на звяра. Писанието казва: „Димът от мъчението им ще се издига вовеки веков; няма да имат покой ни денем, ни нощем ония, които се покланят на звяра и на образа му, и които получават белега на името му“^[2]

Тълпата изрева и се разбяга, множество от пляскащи криле, сякаш гарвани заудряха серните наноси.

Роуз наистина носеше белега на звяра на жигосаното си чело.

Всеки един от тях се беше търкалял с манданските жени, въпреки неодобрението на Луис.

Той се беше молил над убита плът, плът, която ще бъде убита, плът за убиване. Беше убивал и убивал, другите също. Безкрайна беше

кръвта, в която се бяха къпали.

Четири фенера наподобяваха слънцето по яркост.

Разнесе се силен трус. Мъжете се пръснаха на вятъра, превърнаха се в гарванови пера, превърнаха се в чудовищна черна власеница, луните станаха на кръв. От чашата дойдоха гръмотевици и светкавици, море от кристално стъкло, ослепително, наред което се завръщаха животните от страната на смъртта с тлеещи очи. Рогати животни хъркаха в езерата от сяр.

Събуди се разтреперан. Момчето седеше с кръстосани крака и голи гърди пред него. От огъня се издигаха облачета дим, беше почти угаснал. Момчето го поздрави с някаква любезна безучастност. На устните му се беше изписала странна полуусмивка.

— Не би се смял така, ако знаеше какво видях току-що — изстена Колтър и енергично разтърка очи.

— Имал си видение...

— Да, имах... Знаеш ли, приятелю, че нищо няма да остане? Че всичко ще изчезне? Че твоят живот и моят не си струват трохи, с които се хранят...

Момчето слушаше внимателно, странната усмивка караше устните му да се извият в радостна гримаса, но лицето остана неподвижно, сякаш беше каменно. Меките млади черти се очертаваха неясно на задимената светлина.

— Имах видение — каза момчето.

Колтър вдигна поглед, поклати глава.

— Кога?

— Тази нощ.

Колтър огледа внимателно младата кръгла глава. Почувства собствените си рамене. Наметката на момчето от вълча кожа лежеше отстрани.

— Това беше ти, нали? Иначе щях да съм мъртъв... Момчето погледна студено покрай него към изпаренията, които се носеха в тъмния въздух. Малката котешка усмивка изчезна. Спокойното лице беше старо, без чувство за хумор, притихнало. Набръчканият врат на костенурка, на който се крепи главата, готова всеки момент да падне и да се изтърколи надолу по стъпалата в огнените води. Колтър се приведе напред, за да я подхване.

Момчето беше като замръзнало. Над тях бяха звездите. Отдолу — оригваща се и пърдяща земя. В средата — двама души от камък: той и момчето. Колтър почувства, че винаги са били тук, той и момчето, още от първата пръдня на времето.

— Какво ти каза твоето видение? — попита той момчето.

То раздвижи устни. Парата се прокрадна край него и забули лицето му.

— Белите мечки дойдоха — прошепна момчето. — Те ме взеха далече горе в планините. Когато ме оставиха, бойните орли ме вдигнаха и ме понесоха по-нататък. Стигнах върха на планините, там, където те се съединяват с небето. Там един глас ме помоли да пролея малко от кръвта си. Аз направих това.

И там, където паднаха капките кръв, в планината се отвори дупка. Аз влязох в дупката и вървах дълго, много дълго. Стигнах до едно място, дълбоко под земята, където живеят мъртвите. Там един бизон-вожд с големи извити рога дойде при мене и ми каза следното: „Ние всички сме мъртви. Някога бяхме живи, бяхме безброй. Сега сме мъртви.“

Аз му казах, че не вярвам, че може толкова много от неговия народ да са си отишли от земята. Той ме увери, че е така. Очите на бизона-вожд горяха като малки огънчета в тъмнината.

„Погледни“, каза той, „ще ти покажа...“

И той призова своя народ от земята, и земята се разтrese и забуча от тропота на копитата им. Не можах да ги преброя, бяха много. Копита, глави и рога пресичаха пътя ми, препускаха с тътен по повърхността на земята.

Накрая излязоха през една дупка — момчето посочи с жест към обвитата с пари уста на неандерталеца.

— Тук — прошепна то настоятелно. — Това е дупката, през която излязоха...

Колтър огледа кръглата мрачна уста, от която се издигаше тънка струйка серен дим.

— Това ли е всичко? — попита той.

— Това не бяха истински животни — каза момчето. Това бяха странни създания от света на мъртвите. Те са населявали света на живите, но са се държали странно. Пасели са както нашите бизони, но не вдигаха глава за поздрав, когато минавах покрай тях. Много от тях

лежаха, но не като бизоните. Те бяха много и на петна, бяха странни. Не издават звуците, които издават бизоните. Когато говореха, сякаш издаваха някакъв особен, нисък, тъжен звук. Рогата по главите им бяха малки и къси. Очите бяха големи и кръгли, главите не бяха големи, но опашките бяха дълги, с топка от косми накрая. Това, което видях, идва от друго време, не от нашето. Смятам, че е лошо знамение за неща, които предстои да се случат.

Момчето спря да говори. Погледна встрани. Колтър забеляза сълза в окото му. То не си направи труда да я изтрие.

Измежду яловите, изсъхнали дървета без листа се виеха струйки пара. Треперещата земя издишаше дъха на смъртта. Нощното небе беше обсипано с цял рояк звезди, замъглени като насън. Колтър разтърка очите си и подсмръкна.

— Значи проклетите бизони ги няма — избоботи той. — На Потс никак не му е весело, сега той е с тях... Там в твоето пътешествие през ада не видя ли случайно един смешен тип, който прилича на игленик?

Момчето се загледа в сухите дървета, по чиито клони се виеха змийски духове.

— Ще дойдат за нас сутринта. Ще ни убият — каза то тихо. — Сега трябва да си приготвя лицето за смърт.

Едва сега Колтър забеляза познатото посивяване на небето. Нощта беше към края си, утрото приближаваше.

— Не се страхувай за живота си, мой млади спасителю — извика Колтър, когато момчето тръгна надолу по хлъзгавите стъпала.

— Внимавай със засъхналата тиня, под нея се крие огнен и воден гроб...

Но момчето не се спря, за да чуе тези думи. Внезапно неандерталецът избълва голям облак гореща пара. Колтър се хвърли напред, прихвана момчето около кръста и го блъсна встрани от пътя на втората струя пана. Струята се издигна високо във въздуха, но Колтър се превъртя като кълбо и двамата паднаха в една пещера наблизо. Горещите капки изпръскаха ръба на укритието. Те слушаха спазматичните изригвания на неандерталеца, които обляха всичко наоколо с кална маса.

— Цялото място е нагласено така, виждаш ли — Господин Дяволът го е навил като часовник. Само да знаех какво беше това...

Момчето го погледна недоумяващо. Сякаш Колтър, както и момчето, вече бяха мъртви.

— Е, добре. Върви да си правиш лицето за смърт. Аз ще остана тук да чакам твоите хора.

Докато небето просветляваше, Колтър се кикотеше. Скоро слънцето се показа и обля със свещена кръв прокълнатото тресавище. Гейзерите бълваха, разрушаваха скалите, обливаха лунния пейзаж наоколо с разяждаща смрад. Дяволският концерт радваше ухото на обзетия от треска човек, Колтър, който танцуваше върху своя кален и хлъзгав трон.

Кикотеше се.

Смехът му се отекна надалеч, край друг лагерен огън. Едно момче се събуди сякаш от сън. Вдигна глава, заслуша се.

Те дойдоха призори, с тихи котешки стъпки.

Колтър, изпаднал в състояние на дива възбуда, беше готов за тях. Дълги ивици водорасли бяха препасваха раменете и гърба и висяха от главата му. В ръцете си държеше въже, също изплетено от водорасли. Капаните за глупаци бяха нагласени. Той чакаше. И те дойдоха.

Камък в лицето беше пръв. Надникна иззад яловите дървета и видя далечната фигура на човек, който танцуваше и въртеше въжето си. Изстрел с лък не беше това, което искаше. Той остави лъка и изхлузи колчана със стрелите. Кимна към хората си. Около петнайсетина от тях се събраха на края на тресавището. Той продължи по-нататък.

Колтър изрева, обзет от дива радост, и изчезна в отвора на пещерата.

След няколко минути, като стъпваше по паднали и замръзнали стволове и пънове, Камък в лицето стигна подножието на лагера на Колтър. Парата се издигаше на стълбове около тях. Насочи ножа си към дупката, в която беше изчезнал Колтър. Един от хората му се наведе и влезе в нея.

„Хайде“, просъска Колтър през зъби, „ела във вътрешността на ада и аз ще те науча на шахматната игра на Дявола...“

Тунелът водеше надолу. Стените бяха горещи на пипане.

Колтър чу как воинът загуби равновесие и се подхлъзна на тинята.

„Това ще те накара да омекнеш“, изръмжа той и приготви въжето.

Воинът зави зад един дълъг завой, светлината остана зад него. Премина като сянка покрай Колтър, който стоеше неподвижно, зелено нещо, подобно на камък, стълб от тиня.

Изведнъж тинята се стрелна напред и улови мъжа за врата с въжето си. Те се сбориha. Скалите в подземното помещение забучаха. Наближаваше времето, когато изтичаше онзи половин час от часовника на Дявола. Те се търкаляха. Зелената униформа на Колтър се размаза по ръцете на воина, докато го душеше с въжето, което се скъса в борбата. Сега те се бяха вплели един в друг. По стените на пещерата сякаш отекваха гръмотевици.

Навън, под яркото слънце, останалите от племето си намериха укритие. Неандерталецът избълва най-напред облак дим, след което като дъжд се посипаха живачни капчици. Последва конвулсивното изхвърляне на основната маса. Хиляди литри изгаряща вода и сярa бяха избълвани от устата на неандерталеца.

Трима мъже изпаднаха в паника, побягнаха лудо по белезникавата засъхнала тиня и веднага потънаха в езерото от сярa. С неистови крясъци те се изгубиха завинаги под повърхността. Останалите се пръснаха, подхлъзваха се на слузестата мръсотия по стъпалата, падаха, тичаха към близките дървета. Там клекнаха и зачакаха.

Между стените на пещерата, изцяло погълнати от борбата си, Колтър и неприятелят му си нанасяха яростни удари, които отекваха глухо в сумрака. Веднъж Колтър успя да нанесе страничен удар в гърлото на другия, но ударът беше прекалено встрани — мъжът се приведе и юмрукът се плъзна по гръбнака. Воинът се хвърли напред и повали Колтър с удар. Ръцете му го сграбчиха. Колтър се почувства притиснат към стената на пещерата, стегнат в желязната хватка на индианеца. Захърка. Индианецът ръмжеше. Над очите на Колтър се спусна голяма чернота, която се готвеше да го погълне.

Колтър се залюля между два свята. Противникът му беше по-едър и по-силен и той чувства как гърбът му се отрива в стената на пещерата. Можеше да направи само едно нещо и той се постара да го стори възможно най-добре. Протегна ръце с разперени пръсти и

повдигна челюстта на воина, като търсеше артерията. Палците напипаха мястото и той ги заби като пирони в меката плът.

В този момент от устата на противника му се раздаде вик. Натискът върху ребрата на Колтър отслабна. Другият издаде хъркащ звук и хватката се отпусна. Двамата се търколиха на земята. Колтър посегна към главата на другия, хвана го за ушите, сякаш държеше зелка, и блъсна главата три пъти в една изпъкнала скала. Човекът падна в безсъзнание върху насъбраната пяна по пода на пещерата.

Колтър беше на четири крака и не можеше да стане. Ръцете му горяха. Дъхът му беше накъсан. Дробовете му го боляха, не му достигаше въздух. Изправи се на крака, като се олюляваше. Краката му трепереха като водни растения. Закуца към обвития в пара вход на пещерата.

Другите чернокраки се бяха отдалечили на безопасно разстояние от неандерталеца. Гледаха от олисялата гора от бели дървета как Колтър излиза и се държи за ръба на пещерата, сякаш всеки момент ще падне. Тогава един от тях вдигна лъка си, прицели се внимателно и пусна стрелата. Изстрелът беше точен. Колтър я забеляза твърде късно, наведе се бързо. Стрелата се заби в десния гръден мускул и той падна в пещерата.

Ядосан, Камък в лицето удари стрелеца с опакото на ръката си.

— Не трябваше да правиш това! — каза той ядосано.

Когато отново погледна към пещерата, Белите вежди беше изчезнал.

Колтър вървеше пипнешком и гледаше учудено стрелата, забита в гърдите му. Направи три вяли стъпки в тъмнината и се свлече на земята. Малко по-късно, когато дойде в съзнание, видя как поваленият от него мъж се вдига на крака. Индианецът напипа с треперещи ръце удобни места по стената, за които да се хване, и се придърпа нагоре. Движеше се много бавно.

Колтър се претърколи по корем. После, пръст по пръст, се придърпа напред и приведе дясното си коляно в положение, удобно за изтласкване.

Воинът се беше изправил и разтриваше очи. От него капеше разпенена вода, вдигаше се пара. Блестеше, сякаш беше скулптура, а не човек.

Колтър придърпа свитото коляно към стомаха си и се претърколи, така че и двете колена едновременно се оказаха отдолу. Човекът все още беше обърнат с гръб към него. Нестабилно, с олюляваща се глава, сякаш тежка хиляда фунта, той тихо се изправи на крака, но при това движение простена и се издаде.

Пещерата сякаш се завъртя. Колтър размаха ръце несигурно. Гравитацията го свали отново на колене. Тогава мъжът се обърна към него, размахал томаха.

Провлачил ръце по пода, Колтър напипа нещо хлъзгаво. Подгизналите остатъци от въжето му от водорасли. Омота го около ръката си и склучи здраво юмрука си около него. Заби пети в грубата скала на пода и започна да се надига.

Воинът мислеше, че Колтър е само с голи ръце. Бързо се втурна и се наведе близо — прекалено близо. Колтър вдигна юмрука си, пълен с горещи, капещи водорасли и нанесе силен удар по лицето на индианеца.

Воинът политна назад от удара. Стъпи малко встрани и замахна назад с томаха. В този момент Колтър хвана ръката му и нанесе дясно кроше. Главата се вдигна високо и отскочи напред. Колтър нанесе бърз удар в неприкритата адамовата ябълка.

Чу се изпукване и човекът се строполи тежко. Главата му се удари в пода, очите се извъртяха нагоре, клепачите се затвориха.

Колтър се държеше за коленете и дишаше тежко. От това положение перата на стрелата докосваха носа му. Стана, хвана финото стъбло и рязко го издърпа от мускула си. Част от кожата се откъсна със звук като от разпаряне на плат.

Колтър хвърли извадената стрела на пода. Отново беше време да бяга. Като по даден знак пещерата забуча и избълва дим. Неандерталецът беше готов да изхвърли поредната струя вода и сяра.

„Накъде ли води това нещо“, измърмори Колтър и тръгна по тунела. Той се спускаше надолу. Мина покрай езеро със студена вода, зави зад един ъгъл и отгоре леко просветля. Колтър тръгна по подобния на цев тунел. Докато тичаше, светлината се усилваше.

Възможно ли е?

Внезапно пещерата се обля със слънчева светлина.

Колтър стигна изхода. Стоеше на открита площадка пред широк отвор в стръмна скала. Под краката му скалата се спускаше отвесно

надолу в открито пространство. Долу се виеше коритото на Смърдящата вода. Проследи я с поглед. Тя се разливаше и образуваше широки лагуни, докато прерасна Биг Ту Форк, която водеше до подножието на планините на шошоните.

Шошоните бяха последната граница между него и Форт Мануел Лиза. Трябваше да се прехвърли през тях и му оставаше само голямата насечена равнина. Погледна за кратко слънцето и боровете от един свят, недокоснат от дяволските образувания от горещи скали. Отново се завръщаше в страната, която Бог не е забравил. Небето беше синьо и чисто, край слънцето се носеше облак. Раната на гърдите му кървеше, но той не й обърна внимание.

Скочи.

[1] Битие 1:28. ↑

[2] Откровение 14:11. ↑

XIV ГЛАС

Сънува, че лежи с натрошени кости до гроба си, а приятелите му се отдалечават с конете си на запад. Беше ги чул как си говорят, как се канят да тръгнат, но не беше в състояние да отговори. Сега чуваше копитата на отдалечаващите се коне. Усещаше ги през земята, долавяше гласовете им, докато си говорят.

Видя светлина. Заслуша се в думите, които постепенно се изгубиха в далечината. Над него грееше уморена луна. Той я погледна със замъглен поглед. Зората беше процедила светла ивица през пластовете мъгла. Нямаше вятър, който да ги разпръсне. Ударите от копита като че ли отново се усилиха. Той си спомни вкуса на кръв, дъха на мечката. И пълзенето...

Събуди се окончателно. Звукът от копита се оказа истински. Обърна се и погледна надолу. През мъглата видя трима индиански ездачи, които яздеха по следата на стадото бизони. Хю понечи да извика към тях — можеше да са сиукси. Но можеше да са и рий, а той не беше изминал целия този път, за да се остави в ръцете на враговете си. Лежеше неподвижен и гледаше как изчезват в мъглата на запад.

А може би след тях по пътя на бизоните идваше цялото племе. Ще почака известно време и ще види какво ще последва. Ако са голяма група и преминават бавно, ще може да различи дали са врагове, или приятели. И тогава... Ако са сиукси, щеше да бъде нахранен, щяха да се погрижат за него, раните му щяха да бъдат излекувани. Щеше да им разказва истории край огъня, да се отплати с истории от неговите странствания. След това отново щеше да ходи, ще се заеме отново със своя лов.

Почака, докато мъглата се позлати. Слушаше, гледаше. Слънцето бавно изплува от изток в продължение на около час. Неочаквано от потока се вдигна ято черни птици, грачеха и пляскаха с криле. Придвижиха се на запад и се настаниха в група дървета. След това чу кучешки лай и цвилене на коне. Иззад високите храсти се появи група

воини и отминаха на запад покрай подножието на хълма, на който лежеше Хю.

Той гледаше. Ударите на сърцето отекваха в главата му. Яхнал петнист жребец, водачът им беше по-възрастен, лицето му беше грубо и набраздено, косата — прошарена с бели кичури. Хю го позна: това беше Лосовия език, военният вожд на рий. Зад него се стичаха все повече и повече от хората му, минаха покрай хълма и се отправиха на запад.

Хю видя стари мъже и жени, болни, както и здрави. Това, изглежда, не беше просто лов — около четиридесет семейства следваха Лосовия език, понесли цялата си покъщнина, а не само нещата, които носят със себе си на лов. Вероятно сиуксите най-после са успели да ги изтласкат от източните им територии. Сега те се оттегляха. Понита влачеха травои^[1], натоварени с кожи, посуда, барабани, кошове с храна, някои метални приспособления. Върху камарите покъщнина седяха малки деца. Онези, които бяха твърде болни, за да ходят или да яздят, бяха привързани към отделни носилки. Бавачки носеха бебета на гръб. Всички изглеждаха измъчени. Хю почти можеше да долови мириса на горящите им царевични полета. Те щяха да следват стадото, да се хранят от него и да продължат към земите на роднините си поуни край река Плата.

Хю подсмръкна. „Рий“ беше съкратено наименование на „арикара“ На няколко пъти бяха нападали мирни пътници, което доведе до Ливънуъртската кампания, в която сиуксите се бяха съюзили с белите, защото самите те също се бяха сблъскали с безсмисленото насилие на тези хора. Поуните, братовчеди на рий, бяха по-толерантни, по-малко склонни към битки или засади без явна причина. Тъй като самият той беше поуни, Хю говореше свободно езика им, както и диалекта на рий, макар да не беше сигурен, че рий ще признаят кръвната му връзка с тях.

Не че поуните бяха точно дружелюбни...

Докато племето преминаваше, мислите му се върнаха назад през годините. Къде започна всичко това? След долината Пенсилвания, където беше роден, какво го беше докарало дотук? Късмет, предположи той. Късмет и човешката подлост — подлостта на един

бял, французин, негодник както всички останали негодници, които беше срещал из прерията — бели и индианци. Никоя раса, нация или племе нямаше монопол над това да бъдеш негодник. То просто беше част от това да бъдеш човек. Спомни си морето.

След онази война през 1812 г. беше отишъл да работи на търговски кораби из Карибско море. Никога не беше изпитвал истинско желание да види планините или да се скита по равнините. Беше открил тропическите пристанища, беше изпил своя дял ром, беше оцелял в опустошителни бури в повредени съдове. Наслаждаваше се на морето и на неговите миризми и настроения, харесваше ярките птици и цветя и момичетата по пристанищата, харесваше вкуса на обилните им ястия, виното им. И все още щеше да е там, ако един следобед в залива не се беше случило онова.

Когато забелязаха лъскавия съд с много платна, никой не се разтревожи, докато не показа истинската си същност и не нададе предупредителен изстрел.

Капитанът се опита да избяга, но това беше грешка. Пиратският кораб бързо ги изпревари. Опита се да се сражава, но това също беше грешка. Отстъпваше по маневреност, по огнева мощ, по численост. Всъщност, мислеше си Хю, не можеше да направи нищо. Да се предаде още при първия предупредителен изстрел също щеше да е грешка. Хю щеше да научи всичко това по-късно, от първа ръка, макар че то беше просто потвърждение на слуховете, които беше слушал от години. Капитанът не би могъл да ги спаси от Жан Лафит, който нямаше намерение да оставя свидетели за деянията си в този ден.

Хю видя капитана и другите офицери посечени. С екипажа бяха постъпили по същия начин. Това го отказа от всякакви опити за отстъпление и той реши да продаде живота си колкото може по-скъпо. Опрели гърбове с моряка Том Дикенс, с къса крива сабя в едната ръка и желязна пръчка в другата, той убиваше всеки, който се приближи, изкормваше ги, нанасяше смъртни удари, посичаше лица и крайници. Палубата около него стана хлъзгава от кръв, самият той имаше кървящи рани. След известно време атаката стихна, изглежда пиратите се отдръпваха, нямаша желание да втурнат и да се приближат до него. Накрая той забеляза един висок човек, който стоеше и наблюдаваше клането.

Високият заговори.

— Оставете ги! — заповяда той. — Аз ще говоря с тях.

Хю долови френския акцент и разбра, че това е капитанът, за когото беше слушал да се разказва.

— Вие двамата — каза капитанът веднага, щом атаката спря. — Искате ли да живеете?

— Глупав въпрос — отвърна Хю. — Щяхме ли да се бием, ако не беше така?

Французинът се усмихна.

— Мога да накарам хората си да ви изтощят, а мога и да наредя да донесат огнестрелно оръжие и да ви гръмнат отдалече. Или можете да се присъедините към моя екипаж и да запазите живота си. Отново имам нужда от хора, отчасти и заради вас. Във ваше лице бих имал двама отлични бойци.

— Предпочитам да живея — каза Том.

— Добре — каза Хю. — Аз съм съгласен.

— Тогава хвърлете оръжията си — после може да си ги вземете — и помогнете за прехвърлянето на товара на моя кораб. Ако имате някакви лични вещи, добре е да вземете и тях. Ще потопим това корито веднага, щом свършим.

— Да, сър — каза Хю, отпусна сабята и втъкна металната пръчка в колана си.

Главната квартира на Жан Лафит беше на остров Галвстън. Там Хю и Том получиха жилища. Без да завързва приятелство, Хю се запозна с целия пиратски екипаж. Първоначално новациите бяха приети с известна неприязън, но споменът за тяхното държане на палубата на обречения кораб възпираше другите да преминат към действия. Осмелиха се само двама — тежковъоръжени широкоплещести типове с груби лица на побойници. Якият Хю надви своя противник. Удари го силно няколко пъти, докато оня изпадна в безсъзнание. Том се би с другия и го повали, макар собственият му нос да беше счупен. След това двамата повече не се сблъскваха с насилие от страна на екипажа и вече можеха да си говорят с всекиго. Нямаше истинско другарство. Хората не бяха особено любезни, освен когато бяха пияни, а и тогава то беше под формата на песни, черен хумор, мръсни истории и вицове. Хю не си позволяваше да се напие с тях, защото имаха навика да си палят брадите или да си смъкват един на друг панталоните и да намазват задника с катран.

Хю и Том плаваха с Лафит. Имаше кървави сражения с екипажи на търговски кораби. Стана очевидно, че стратегията на Лафит е да не оставя очевидци, които биха могли да свидетелстват срещу него. Хю се биеше, когато вземаха кораб на абордаж. Биеше се, за да се защитава, но изпитваше някаква малка гордост от факта, че не екзекутира пленници. Това се промени един пролетен ден, когато нападнаха британски кораб.

През деня плениха трима здравеняци. Лафит ги погледна — висок, елегантно облечен, с една ръка на хълбока, вгледа се в очите на всеки от тях, докато пленникът сведе поглед. Тогава заговори, също както и преди.

— Джентълмени, в момента изпитвам известен недостиг от хора. Характерът на работата ни е такъв, че често се налага да правим нови попълнения. Затова аз имам едно предложение към вас. Присъединете се към екипажа ми. Ще имате подслон, достатъчно храна и пиене, както и дял от плячката. От време на време ще има престой на брега на сигурни пристанища, където можете да я употребите. Това е опасен, но възвишен живот. Помислете добре, мислете бързо и ми отговорете.

Двама от тях се съгласиха веднага.

— Ами ако отговорът ми е не? — попита третият.

Лафит поглади брадата си.

— Считайте, че е въпрос на живот и смърт, сър — отвърна той.
— Вие сам вземате решение.

— Цял живот съм вършил това, което трябва, и съм се старал да бъда честен — отговори морякът, — макар че, Бог ми е свидетел, имал съм пропуски. Изхвърлете ме зад борда или ме оставете на някой остров, ако желаете. Предпочитам това, отколкото да се присъединя към екипажа ви.

Лафит вдигна очи и срещна погледа на Хю.

— Довърши го.

Хю отвърна поглед.

Лафит се загледа по-настойтелно.

— Хайде! — добави той.

Хю погледна назад и отново срещна тъмния поглед на капитана.

— Не, сър.

— Отказваш да изпълниш моя заповед?

— Няма да убия беззащитен човек — отговори Хю.

Лафит извади пистолет от колана си и гръмна. Човекът се свлече. Главата му се обагри в червено.

— Изхвърли го зад борда — извика Лафит на друг от екипажа, който веднага изпълни заповедта.

— Не съм доволен от тебе, Хю — Лафит прибра пистолета и се отдалечи.

Хю отиде да помага за прехвърлянето на товара.

По-късно, когато се завърнаха в базата си, Том му каза:

— Говори се, че капитанът не бил доволен от тебе.

— Не се и съмнявам — отвърна Хю. — Отказах да убия един човек, който той ми нареди да убия.

— Чух, че такива неща са ставали и преди ние да дойдем.

— О?

— Старият Жан много държи на дисциплината. Казват, че онези, които са отказали да изпълнят заповед, дадена пряко от него, след това не са живели дълго.

— Какво прави с тях?

— Понякога устройвал нещо като съд и прави от тях назидателен пример. В други случаи давал на неколцина свои доверени хора да разберат, че онези трябва да умрат. Винаги някой се нагърбва с това и ги наръгва с нож докато спят или по друго удобно време, когато не са нащрек.

— Значи си чул, че обикновено се отървяват от тях доста скоро, след като се случи такова нещо?

— Така казват.

— Благодаря, Том. Може би сега не е хубаво да говориш твърде много с мен.

— Какво смяташ да правиш?

— От известно време обмислям да се махна. Сега моментът е подходящ да приключа с тази работа.

— Не можеш да откраднеш лодка, Хю. Твърде зорко ги охраняват.

Хю поклати глава.

— Мисля да изчакам да се стъмни и да доплувам до брега.

— Разстоянието е доста голямо.

— Аз съм доста добър плувец.

— Понякога има акули.

— Е, това е само вероятно, но ако остана ми е сигурно.

— Какво ще правиш, когато се добереш до брега?

— Ще вървя до Ню Орлианс.

— Идвам с теб. И на мене не ми харесва особено тук. Рано или късно ще накара и мене да направя нещо такова и ще се случи същото.

— Тогава си направи малък вързоп с нещата, на които държиш. Ще ти се обадя, когато тръгна.

Хю почака другите да започнат вечерния си запой, след което кимна на Том.

— Ще се разходя.

Срещнаха се на северния бряг на острова, осветен от нащърбената луна и множеството звезди. На тяхната светлина танцуваха малки вълни. Хю и Том се вгледаха във водата.

— Изглежда ни чака дълго бъхтене — каза Том, — но аз съм готов. Кога смяташ, че ще открият отсъствието ни?

— На сутринта, ако сме късметлии. Или по-рано, ако точно тази нощ някой ме потърси, за да ме довърши. Но дори в този случай не могат да направят нищо до сутринта, а дотогава ние или ще сме се удавили, или ще сме далече.

Том кимна.

— Готов съм. Когато кажеш.

— Хайде тогава.

Те се съблякоха, направиха дрехите си на вързоп около личните си вещи, привързаха вързопите за гърбовете си и влязоха във водата. Беше по-студена от нощния въздух, но ударите им бяха силни и след известно време усилията им прогониха студа. Плуваха към сушата, а Хю си мислеше за пиратстването през изминалия месец. Още преди това искаше да се махне, но опасността го беше възпирала. Сега му се искаше да се е махнал по-рано. Да краде, да убива, да се напива всеки ден и да бъде като затворник през по-голямата част от времето — това го накара да се замисли за подлостта на света. Имаше я прекалено много, накъдето и да се обърне. Искаше да бъде сам, на някое голямо място, далече от своите себеподобни, свободен. Чудеше се дали човекът, когото отказа да убие, има семейство. Не беше сигурен дали самият той би искал да има. Може би това беше друг начин да бъдеш затворник.

Докато се движеше във водата, загуби чувството си за време. Обграждаше го монотонността на вълните, равномерното пляскане на Том до него и нощната тъмнина. Двата бряга бяха като сън, плуването беше всичко. Трябваше да продължава.

В един момент си спомни за брега. Сега водите на галвстънския залив сякаш бяха сън, а земята, към която се стремяха, беше реалност. Спомняше си своя смях, спомняше си как чуваше смеха на Том. След това се отпуснаха на повърхността. Дишаха тежко. Усещаха изтръпването по кожата от спрелото движение. Не след дълго заспаха.

Лежеше неподвижен като камък и гледаше преминаването на края на процесията, през мъгла и облак прах — сакатите и възрастните ходеха с тояги, подпираха се на помощници, много жени с деца и вързопи с вещи. Те сами се грижеха за себе си, забеляза той, и почти изпита съчувствие заради бягството им от сиуксите, макар до този преход да ги е докарал собственият им инат. Той и Том бяха заловени от рий при прехода им през Тексас, но успяха да избягат. След това бяха много внимателни, заради начина, по който се отнасяха с тях. Но цялата бдителност на света не беше достатъчна за двама души. Скоро отново бяха забелязани от конен отряд.

Опитаха се да се скрият в един шубрак, но воините разбраха, че са там и бързо ги подгониха. Хю приложи няколко думи на езика на рий, които беше научил по време на краткия им плен, и индианците ги разбраха, както и вдигнатите празни ръце и жестове му. Все пак им дадоха да разберат, че Хю и Том са пленници, като им взеха ножовете и ги поведоха към лагера си.

Вързаха ги и ги охраняваха през нощта. Даваха им вода за пиене, но не ги хранеха, въпреки че им позволяваха да ядат от собствените си оскъдни провизии от плодове и корени, които бяха събрали след първото бягство. На следващия ден не ги обезпокоиха, останаха затворени. Следващата нощ също прекараха под стража. И двете вечери от една палатка наблизо се чуваше оживено обсъждане.

Денят преваляше. По залез бяха доведени на събрание на цялото племе. Те седнаха там. От двете страни горяха огньове и те доловиха миризмата на печено бизонско, еленско и птици. Опитаха от всяко

ястие. Домакините им настояваха да ядат от всичко, да се натъпчат здраво.

Заразиха се от чувството за хумор на индианците и започнаха да се отпускат и да се опитват самите те да се шегуват. Накрая, сити и малко сънливи, започнаха да се приготвят за края на пиршеството, за оттегляне за пренощуване. Тогава изневиделица бяха хванати изотзад от няколко воини и ръцете и краката им бяха вързани с ивици сурова кожа.

— Хей! — извика Хю, след което добави думата „приятел“, която беше научил.

Никой не му отговори. Вместо това занесоха Том до един побит дървен стълб и го завързаха за него. Жените разрезаха дрехите му, оставиха го гол и натрупаха съчки под краката му.

— Оставете момчето! — викаше Хю. — Приятел! Приятел!

Не му обърнаха внимание. Жените се заеха да изрязват ивици кожа от Том.

— Спрете! Спрете, за Бога! — крещеше Хю. Гласът му се губеше между крясъците на Том.

Жените продължиха работата си без да бързат. Смъкнаха кожата парче по парче, от време на време го бодваха с остриетата. Хю забеляза втория стълб, побит малко по-назад от първия. Затвори очи, за да не гледа. Заскърца със зъби и се опита да не слуша виковете на Том. Това не помогна. В известен смисъл да не гледа беше по-лошо, защото въображението му подсилваше картината.

Мъчението продължи дълго, докато накрая Том започна да ги умолява да го убият. По-късно запалиха огън под краката му и хвърлиха в него още съчки. Хю беше крещял без никаква полза и вече беше изразходвал сълзите си. Сега само гледаше как приятелят му се гърчи в пламъците. Опитваше се да не гледа, но очите сами се връщаха към тази гледка. Скоро щеше да свърши. След това, разбира се, идваше неговият ред.

Спомни си за една малка кутийка цинобър, която беше донесъл със себе си от остров Галвстън. Тя имаше известна търговска стойност и той се беше надявал да я продаде, когато достигне някое цивилизовано място. Не искаше тя да изгори, да отиде на вятъра. От него ставаше чудесна боя за тяло, нещо, което индианците, изглежда,

биха оценили. Да върви по дяволите, реши той. Може би тук това би му свършило и по-добра работа.

Той я напипа с вързани ръце в колана, където я носеше. Разхлаби възела с мъка. Когато се развърза, хвана я и се надигна.

Хвърли вързоп на вожда и извика:

— Ето ти един подарък! Не искам да изгори на вятъра.

Вождът погледна пакета, протегна ръка и го вдигна. Извади тенекиената кутийка и я огледа внимателно, докато не откри как се отваря. Когато махна капака, очите му се разшириха. Докосна внимателно веществото с пръст, огледа пръста си и нарисова с него линия по ръката си.

Двама воини вече бяха тръгнали към Хю, но вождът вдигна ръка и каза нещо, което Хю не разбра. Воините спряха.

Вождът пристъпи напред и каза нещо на Хю, но Хю поклати глава и каза:

— Това е подарък. Дар. Не разбирам какво ми говориш.

Вождът продължи да говори. Накрая извика нещо през рамо. Един воин тръгна към Хю и извади ножа си. Хю скръцна със зъби, когато ножът се плъзна по корема му, но индианецът само преряза въжетата.

Воинът му помогна да се изправи. Вождът също се приближи и му помогна. Поведоха го обратно към типито, където Хю веднага потъна в кожата за спане. Вождът каза още нещо, усмихна се и си отиде. Мъжът, който го беше освободил, остана да пази отвън.

Хю не мислеше, че ще може да заспи тази нощ, но все пак заспа. Събитията от вечерта се върнаха в сънищата му. На сутринта си спомняше как на няколко пъти се беше будил от собствения си глас, който викаше Том. След това една жена му донесе закуска и той беше изненадан от апетита си. Изяде всичко, а когато му донесоха още храна, изяде и нея.

Денят се точеше, а той чакаше. Около пладне му донесоха още храна. При него не идваше никой друг, освен жената, която му носеше храната. Не направи опит да се измъкне. Седеше и си мислеше за Том, за Лафит, за Карибско море, за корабите, плаващи в яркия ден, за лятото на Пенсилвания.

По-късно дойдоха за него и го отведоха пак на мястото на пиршеството от предната нощ. Той се огледа бързо, но не видя побити

стълбове. Пристъпи напред и понечи да седне на мястото, където беше седял преди, но придружителят му го спря и го поведе нататък. Беше определено да седне до вожда.

Това пиршество се различаваше от предишното по това, че първо вождът държа реч, а след това изпълни някакъв ритуал, като няколко пъти постави ръцете си на раменете и върху главата на Хю, удари го леко със сноп клонки, завърза косата му с кърпа, обшита с мъниста и накрая метна една малка кожа през раменете му. Пиршеството премина с весело настроение. Другите от племето идваха, прегръщаха Хю или полагаха ръце върху него. Постепенно разбра, че вождът го е осиновил, че е станал член на племето, че сега е поуни.

През следващите месеци научи езика им, обичаите, разбра, че има дарба на следотърсач, стана отличен стрелец с лък, взе си жена поуни, превърна се в един от добрите ловци на племето. Разбра също, че животът сред прерията му допада повече от живота по море, в тесните каюти. Прерията му даваше цялата тази свобода, която имаше и необятното и променящо се море, без ограниченията, които то налагаше. Не знаеше точно кога реши да прекара дните си в прерията. Това решение изникна у него бавно. Още преди да е изминала първата зима, вече знаеше, че е приключил с моряшкия живот.

Да, харесваше му. Но като мислеше за това сега, докато по-лошите роднини на поуните отминаваха на запад и оставяха златист облак прах след себе си, той отново видя този ужасен нрав, в онази нощ, когато жените на поуните бяха измъчвали Том. Вярно, те изпитваха неприязън към белите, но куршум в главата или бърз удар с нож също биха задоволили апетита им за смърт. Той не изпитваше никакви специални чувства към поуните, които все пак бяха добри с него по време на живота му сред тях. По-скоро, мислеше си той, те имаха някаква своя проклетия, защото и те бяха от същия вид, както и всички останали племена по земята.

Избърса прахта от очите си и облиза устни. Време е да запълзи надолу и да пие, да се погрижи да намери нещо за ядене. Спусна се бавно и се отправя към реката, където пи и изми лицето, ръцете и врата си. Земята около него беше прекалено утъпкана, за да се намерят в нея никакви корени или плодове, които стават за ядене. Запълзя към трупа, от който се беше хранил предишната вечер. Но трупът беше оглозган, костите — изпочупени и разпръснати наоколо или отнесени.

Отзад, по посока на хълма, където беше прекарал нощта, измежду дърветата Хю забеляза някакво движение. Легна на земята напълно неподвижен и погледна. Някакъв изостанал от племето рий.

Запълзя напред, между дърветата, през храсталака и пресече напърно един завой на пътеката, за да излезе пред тътрещата се фигура.

Една възрастна жена, облечена в бизонски кожи, се движеше внимателно напред, понесла малкия си вързоп с вещи. Той се облиза и се огледа назад и напред. Отзад не се виждаше никой, а племето отдавна се беше изгубило от погледа, беше далече напред. Със сигурност във вързопа ѝ има някаква храна, а другите едва ли ще се сетят скоро за някого, когото не са си дали труда да изчакат. Кремък, стомана, нож... Дори в неговото състояние нямаше да е проблем да ѝ ги отнеме. Виковете няма да могат да се чуят при шума, вдиган от предния отряд.

Гледаше движенията ѝ. Тя се тътреше все по-близо. Той се замисли за живота ѝ. Колко ли деца е родила? Колко от тях сега бяха живи? Само една стара жена... Гледаше я как отминава, остана неподвижен, докато тя изчезна от погледа зад група дървета.

„Глупак!“, промърмори той. Да я остави да си отмине. Майка на рий! Това не беше същото, както когато отказа да убие беззащитен моряк. Това беше враг. Той поклати глава. „Глупак!“, каза си тихо. Понякога се държеше като глупак.

Обърна се с ръмжене и отново се отправи към реката.

Следваше водата надолу по пътя, по който бяха дошли рий. Пътуването беше лесно, макар че прахта дразнеше носа му и той на няколко пъти спираше, за да измие лицето си. Боровинковите храсти покрай пътеката бяха обрани, както и ниските клони на плодните дървета, покрай които минаваше. Докато беше близо до реката, изкопа няколко корена, изми ги и залъга глада си.

Не след дълго цялата мъгла се разнесе и прахта се слегна. През следващия час той доста напредна. Слънцето разливаше топлина през жълтото и зеленото по клоните на дърветата. През този ден сякаш беше изпълнен с нови сили.

Изпълзя върху едно малко възвишение, спря се и подуши въздуха.

Пушек. Вятърът донесе до него едва доловим мирис на пушек. Някой палеше огън, или това бяха остатъци? А може би някой лагерува наблизо?

Вятърът смени посоката си и мирисът изчезна. А всъщност имало ли го е изобщо?

Отново запълзя напред, като от време на време душеше въздуха. Засега нищо. И все пак...

След няколко минути мирисът се появи отново. Все още беше съвсем слаб, поривите на вятъра отново го скриха. Но той вече бе сигурен. Беше подушил миризма на пушек от горящо дърво. Невъзможно беше да се определи посоката, затова отново тръгна по пътеката.

След още сто фута му стана ясно. Изглежда, пътеката водеше точно в тази посока. Отново се замисли какво би могло да означава това. Помощ? Или враг?

Излезе от пътеката и продължи, вече по-трудно, сред дървета, храсти и скали, които му се изпречваха на пътя. Разумно беше да огледа евентуалните лагеруващи, преди самият той да бъде забелязан.

Миризмата на огън стана по-силна. Той забави темпото, щом разбра, че е вече наблизо. Накрая спря и остана известно време неподвижен, ослушваше се за гласове. Не чу нищо, макар да му се стори, че долавя ръмжене на кучета. Накрая запълзя отново, бавно, без да издава звук.

След малко се приближи до едно открито място. Разтвори леко клонките на един храст и надникна между тях. Очевидно мястото скоро беше използвано за лагер. Не се виждаха хора, наоколо се мотаеха само няколко кучета, виеха и ровеха.

Той огледа земята, където голям брой хора бяха прекарвали нощта. Явно това е бил последният лагер на рий. Тръгнали са оттук и са минали покрай леговището му. Огледа го по-продължително, докато установи със задоволство, че мястото е напълно изоставено.

Тогава се придвижи напред — навлезе в откритото място. Все нещо ще е забравено или изоставено от бягащото племе. Огньовете обикновено се загасяха, но щом сиуксите бяха по петите им, те се движеха бързо. Струваше си да поогледа внимателно. Извика на кучетата на езика на поуни и те се отдръпнаха.

Отправи се към един огън, който още пушеше, след това спря и се загледа в него. От колко време не беше виждал огън, белег за човешко присъствие? Колко време беше минало, откакто не можеше да си запали огън сам? Мислеше си за многото огънове, които беше палил преди — на биваци, в огнища, и внезапно почувства, че наистина е изминал голямо разстояние, че се е завърнал към нещо. Засмя се, когато разбра, че се е проснал по очи пред него. Животът му беше пустош, но все пак много неща го отличаваха от животните. Никоя мечка не може да се почувства така, както се почувства той, когато се завърна до този знак за предишно съществуване. Той погали земята около огнището и продължи напред.

Опитното му око забелязваше всички знаци по лагера — местата, където са яли, местата, където са спали, утъпканите следи към водата и отходните места. Дори да не ги беше видял, можеше да оцени броя им, можеше да различи следите на старците и децата от следите на другите. Кучетата го изучаваха с поглед, но изглежда се страхуваха да се приближат до това нещо с човешка миризма, нисък ръст и движения на животно.

Разрови с пръчка пепелта от огньовете, където трябваше да са заровени отпадъците им. Всичко беше вече изстинало и макар че част от отпадъците — парчета плат, кожа, дърво — не бяха напълно изгорели, изглежда, нямаше нищо по-ценно. Но в петото огнище...

Докато ръчкаше меката сива купчина в центъра на кръга от камъни, той почти пропусна лекото проблясване. Но дори когато го осъзна, не спря, а веднага раздвижи пръчката отново, за да напипа с нея очертанията и да изчисти повърхността. Пред него в прахта лежеше тънко, износено продълговато парче заточена стомана с отчупен връх, полуобгорено.

Той пусна пръчката и го грабна. Стомана, полезна стомана...

Избърса го в крачолата си и го огледа внимателно. Опитна острието. Беше леко затъпено, но лесно можеше да се наточи. Можеше да увие около дръжката някакъв парцал от ризата си. След това, ако му попадне някакъв кремък, ще може да си запали огън, когато си поиска. Усмихна се.

Би могъл да си издялка патерица. Хълбокът и кракът му бяха малко по-добре. Ако има нещо, на което да се подпира, може би ще може да върви изправен.

Огледа камъните, подредени в кръг около изгорените огнища, и затърси сред тях някой, който би могъл да послужи за точене. Да. Ей там, вдясно...

Той взе камъка и започна да точи острието. Забеляза, че изпитва желание да свири с уста, докато прави това, но се въздържа.

По-късно, когато острието беше добре наточено, а нащърбеният му връх някак си притъпен, той се огледа наоколо сред дърветата, за да намери тояга, от която да си издялка патерица.

Прекара почти час в пълзене между дърветата, докато накрая откри подходящ клон. Привдигна се до него, като се хвана за стъблото, а след това сграбчи един по-нисък клон, стиснал ножа със зъби. След като откърши клона от дървото с кълцане, загуби още един час, за да го издялка, да налучка подходящата дължина с многобройни проби. Направи и удобна дръжка за ръката.

Постави я в скута си и я заразглежда. Нож и патерица в една и съща сутрин... Ако патерицата му е също толкова полезна, колкото и ножът, днешният ден наистина беше особено важен.

Постави ръка върху ствола на дървото, придърпа се нагоре, опъна левия крак и се изправи в целия си ръст, след което се подпря, като напъха патерицата под дясната си мишница. Все още подпрян на дървото с лявата ръка, той пренесе тежестта върху патерицата. Тя го издържа. Остави десния си крак да докосва леко земята.

Направи крачка с левия крак, пренесе тежестта, изнесе патерицата малко напред, отново се придвижи. Остави лявата ръка да падне от дървото. Още една крачка с левия крак. Придвижване. Премести патерицата. Придвижване.

Да бъде отново изправен, макар и с патерица, да не пълзи — да, този ден наистина беше изключителен. Той се усмихна. Отправи се към изоставения лагер. Кучетата го гледаха, но пазеха дистанция. Подвиха опашки, когато се обърна към тях. Помисли си да убие някое от тях за храна, но те се пазеха от него. Да, той наистина е човек, сигурно така са решили. И при това странен, необикновен.

Така. Сега. Ето. Време е да потърси парче кремък.

При огледа на мястото наоколо не се намери парче от този камък и той реши да продължи, като оглежда скалистите наноси по пътя си.

Прав. Не му беше необходимо много време, за да навлезе в ритъм с новата си походка. От време на време лягаше, за да си починат

левият крак и дясното рамо. Трудно беше да прецени дали се движи по-бързо по този начин, или като пълзи. И все пак беше сигурен, че когато свикне, този начин на придвижване ще се окаже по-добър.

Вървя през целия следобед, докато жаждата го поведе надолу от пътеката сред дърветата край реката. И точно тук намери своя кремък. Искаше му се да запее от радост. Отпрати се към водата. Когато сянката му падна върху водната повърхност, той видя как вътре се стрелнаха някакви форми. В плитчините плуваха риби.

След като се напи, издялка с острието си копие от една права пръчка. След това застана в такава поза, че сянката му да не пада върху избрания участък от водата, и зачака. Опитва се в продължение на два часа, докато успя да хване два шарана.

С няколко нишки от ръкава си и купчина съчки той запали огън с помощта на новите си придобивки. Подклаждаше го бавно. Когато се усили дотолкова, че да може да поеме по-големи клони, той почисти рибите върху един плосък камък и ги изми в реката. След това ги изпече на върбови пръчки, като се опитваше да си спомни откога не беше ял сготвена храна. Трябваше да се откаже, защото разбра, че откакто пълзи, е загубил представа за дните.

След като се нахрани, той се съблече и се изкъпа в реката. Спомни си за онова горчиво езерце в началото на пътуването му. Тук можеше да потопи главата си и да пие когато си поиска. Така, потопен във водата, докато се движеше плавно, той почувства, че отново идва на себе си.

Изпра парцаливите си дрехи и ги намъкна още мокри. Изкуши се да пропилее деня и да ги остави да изсъхнат върху някой храст, но изпитваше някакъв дискомфорт от това, че е толкова близо до рий. Съмняваше се, че някои от тях ще се върнат, за да видят дали не ги преследват, но това беше възможно, ако сиуксите наистина са ги преследвали известно време. И макар да изглеждаше невероятно, дори на такова дълго разстояние можеше да има изостанали. Някаква злополука може да е забавила някого, който сега бърза, за да настигне останалите. Затова той остана нащрек, докато се тътреше, винаги готов за миг да напусне пътеката при най-малък признак за човешко присъствие.

Следобедът преваляше, единствено песните на птиците и някои проплясвания откъм мързеливата река пригласяха на тихите тупвания

на патерицата му. Няколко пожълтели листа се откъснаха и паднаха край него. Мишницата и рамото го боляха, но кракът му беше по-добре, дори когато го опипваше. Скалпът, челото и носът му също се чувстваха по-добре. Някои от белезите бяха изчезнали след като се изкъпа. Не можеше да си спомни кога бяха изчезнали болките в главата.

По пътя нямаше никакви плодове. Индианците бяха обрулили храстите и дърветата по пътя си. Хю реши, че обядът му пак ще е риба, ако успее да си хване. Накуцваше, разбрал за пръв път от дълго време, че се радва на деня.

Докато се мъknеше, той се замисли за времето, което прекара сред поуните. Унесът, в който беше изпаднал преди малко, вдъхна нов живот на тези спомени. Спомни си как водачът им взе решение да пътува до Сейнт Луис, където щеше да се проведе събрание относно ловуването в големи мащаби. Беше решено, че ще е добре да се изпрати мирна делегация, за да може кожарската компания да разбере, че поуните са надеждни, приятелски настроени хора и на тях може да се разчита като водачи, вестноосци и работници в тяхното предприятие. Вероятно би било от полза за поуните да получат статут на предпочитано племе, когато се стигне до търговия, в частност с метални изделия, огнестрелно оръжие, амуниции, коне. Определено си струваше усилието.

Беше странно да влезе в града, да бъде отново сред своите — но бяха ли свои? Тогава разбра, че се е променил. Трябваше да прекара няколко дни в стаи и по многолюдни улици, за да го обземе чувството за ограниченост. Четенето на вестник със сутрешната чаша кафе беше удоволствие, което той съвсем бе забравил. Именно тогава видя обявата в „Мисури Рипъбликан“, която имаше отношение към пътуването на поуните и която го накара отново да се замисли за неща, хрумнали му през последните няколко дни. Дългогодишната компания Роки Маунтин Фър Къмпани търсеше хора, за да попълни ловджийския персонал на търговския си пункт на Форт Хенри. Майор Ендрю Хенри, на чието име беше наречен фортът, се нуждеше от ловци, както и от трапери, особено хора, познаващи езика и живота на индианците. По-късно щеше да научи, че фортът, разположен близо до

устieto на река Йелоустоун, е загубил хора и коне при нападения на воини асинибойни и чернокраки.

Да, това звучеше като този тип предприятие, което би му допаднало и за което той без съмнение имаше нужната квалификация. Беше се уморил от живота сред поуните. Но всичкото това движение, новите земи, които щеше да открие... Довърши кафето си и се усмихна. Ще трябва да се яви на интервю и да разбере подробностите.

И така, той отиде, говори и получи предложение за работа. Преживяванията му изглежда направиха огромно впечатление на интервюиращите и той беше нает.

През останалите дни в Сейнт Луис Хю се среща с хора, живели в дивата пустош — някои наети на работа за кожарската компания, други просто бяха преминавали, в двете посоки. Един от тях беше онзи странен човек, Джон Колтър, който всъщност беше пътувал до далечния океан с Луис и Кларк. Имаше някаква странна светлина в погледа му, което Хю в началото помисли за скрита лудост, но по-късно реши, че е... нещо друго — нещо като погледа на шаман, който дълго време е бил в състояние на транс. Колтър не разказваше историите със самохвалството на закоравяло дрънкало, а с една убеденост, която Хю намираше някак смущаваща. След техните разговори за пътешествия и приключения Хю си тръгваше изпълнен с вяра в абсолютната искреност на този човек, и щеше да му се чуди години след това...

... По-късно, когато настъпи вечерта, той хвана малко риба, изпече я и се нахрани. След това се изми, разтри крака, рамото и ръката си и се отдалечи на достатъчно разстояние от пътеката, за да си направи лагер. Заспа с чувство на задоволство.

На сутринта се нахрани с боровинки и пи вода от реката. Още няколко дни и ще свикне с това придвижване с патерица. Имаше някакъв ритъм, който той се опитваше да налучка. Вече знаеше, че изправен се придвижва по-бързо и с по-малко усилия.

Всяка крачка го отдалечаваше от рий и го приближаваше до територията на сиуксите. Тук ги наричаха дакота. Беше същото. Те ще му повярват. Момчетата на Хенри винаги се бяха разбирали със сиуксите. Колкото повече се приближаваше до река Шайен и се

отдалечаваше от Мороу, толкова по-добре се чувстваше. Трудно беше да прецени колко дни път имаше до техните земи. Ако са няколко седмици, когато по дърветата има по-малко листа, щеше да има по-добър изглед на запад. Тогава вероятно би видял и Блек Хилс и би придобил по-добра представа къде се намира. Поне знаеше накъде върви. Беше изминал доста път към Форт Кайова и макар да му оставаше още много до там, той бе навлязъл в по-приветливи земи. И силата му започваше да се възвръща. Дългите разстояния, пропълзени инч по инч, вече започваха да придобиват разпокъсания характер на сън...

Опита се да мисли за проклетия човешки нрав — от Лафит и жените поуни до Джейми — но настроението му беше твърде добро. Затова той остави съзнанието си да се издига и спуска като закотвен кораб върху вълните. Денят отмина с парчета картини от Пенсилвания, Западна Индия и планините. Повечето от картините включваха дни като този.

Тази нощ спа дълбоко и не си спомняше сънища. Но на сутринта, когато се отправи към реката, за да се изкъпе и да потърси някакви плодове, откри поредица от обрулени боровинкови храсти, мечи следи и мечешки изпражнения наоколо. Това го разтревожи задълго. Същата нощ, след като беше вървял цял ден, той отново сънува мечката, която го смачкваше, дишаше в него с известно чувство за неотложност, сякаш се опитваше да го издърпа обратно към онова време, онова място, да извърши всичко отново, като този път не го остави да избяга. Събуди се разтреперан и облян в пот. Взираше се в сенките, душеше въздуха, но беше сам в нощта. По-късно отново заспа.

На следващия ден нямаше никакви следи от мечка. На няколко пъти валя дъжд и той беше принуден да се крие под дърветата. През деня напредваше бавно заради калта, която се беше образувала, и заради страха от падане. Не успя да хване риба и яде само корени.

На другия ден земята около него започна леко да се издига, теренът стана неравен и хълмист. Понякога се движеше между хълмове, а реката беше в дерето от лявата му страна. Той пресичаше ручейте и потоците, които се вливаха в нея, и ловеше риба, къпеше се и пиеше вода от тях. Доколкото си спомни, този терен представляваше водоем на река Шайен. Още около един ден и след това щеше да е лесно, спускане надолу към по-сигурно място.

... А болката в хълбока беше най-слаба от нападението на мечката досега. Дори в крака си започваше да чувства малко повече сила. Всеки път, когато по невнимание отпускате тежестта върху него, усещаше остри болки, но това не бяха ужасните болки на счупването. Дори те бяха утихнали за тези няколко дни и той започна да се чуди дали кракът не е заздравял до такава степен, че да може да отпусне тежестта върху него за няколко крачки. Започна да експериментира предпазливо. Малко тежест... Не е зле. Още малко. Пак става. Така боли малко повече. Хайде сега отново.

На следващата сутрин, когато се отправи надолу по един склон, чу звук от коне. Веднага се хвърли към по-близката, дясна страна на пътеката и затърси къде да се скрие. Късно, може би твърде късно, каза си той докато бързаше. Звучите бяха заглушени от една голяма издадена скала, достигнаха го точно преди ездачите да завият. Той заби патерицата, оттласна се силно, без да обръща внимание на силната болка, когато десният крак удари земята твърде силно. Още веднъж опря патерицата напред.

Двама индианци на коне излязоха иззад завоя и от възклицанието на единия Хю разбра, че е бил забелязан. В следващия момент иззад завоя излязоха два товарни коня. Чуваха се звуци, като че ли се приближават и още. Хю спря и се обърна. Първият от тях посегна за пушката си.

Той се обърна към тях, вдигна лявата си ръка с обърната към тях длан. Дясната също, вдигна я дотолкова, доколкото можеше. Иззад завоя излязоха още двама ездачи. Те също водеха след себе си коне, натоварени с кошове и вързопи. И тези ездачи посегнаха за оръжията си.

Когато се приближиха, Хю се увери, че са сиукси, дори предположи, че кошовете са пълни с реколта от градините на прогонените рий.

Отново си помисли за човешката проклетия. Изчака, докато те приближиха и спряха, насочили пушките си срещу него.

— Хю Глас — каза той и добави на техния език — приятел.

[1] Травой (фр. travaux): шейна, използвана от прерийните индианци при миграциите им. Представлява два пръта с дължина около 3 м, привързани от единия край за коня. Свободните им краища

се влачат отзад, леко разтворени. За тях са привързани напречно покъси пръти. Върху тази конструкция (с форма на буквата А) се товари багажът. — Бел.прев. [↑](#)

XV

КОЛТЪР

Соколът се рееше...

XVI

ГЛАС

Мечката се изправи с диво ръмжение на задни лапи.

XVII

КОЛТЪР

Излезе от планините и се заклатушка сред морето от трева, което се простираше до Форт Мануел Лиза. Накуцваше, а слънцето напичаше гърба му. Нямаше повече планини, по които да се катери, нямаше хълмове и възвишения, нямаше буйни потоци. Това, което оставаше, разлюляната от вятъра трева на необятната прерия, беше маршрут, по който и слепец би могъл да стигне до форта. Колтър познаваше прерията като opakото на ръката си. Беше я кръстосвал с Луис и Лиза, а също и сам. Беше скитал по нея, брулен от силните зимни ветрове и от мекия летен ветреца, но никога не я беше кръстосвал, когато костите го боляха и скърцаха, а главата му сякаш плуваше в треска. Сега не можеше да различи дали тревата е вода, или водата е трева. Не можеше да каже дали той се движи, а тревата е неподвижна, или тревата се движи, а той стои неподвижен.

Задоволи се със съня за полет. Треперещото небе беше нажежено до бяло, а прашинките, които го изпълваха, бяха птици, негови събратя. Но той вече не можеше да се присъедини към тях. Дъхът му идваше на бодливи спазми. Едно накуцващо, подскачащо същество — вече не летеше. Тътрещата се несигурност на съдбата му — да се удави в снопове от трева — го плашеше повече от преследването на неговите врагове, чернокраките.

Сега се движеше като ранен сокол. Вече беше виждал птицата, която беше той сега. Изтощен от слънцето, големият екземпляр с червени рамене се беше приземил на един изсъхнал клон, само за да бъде застрелян от Крузат. Повален, соколът се мятеше в мократа утринна трева. Спомняше си очите като живи въглени, безмилостните нокти, несръчното подскачане, докато птицата се опитваше да хвъркне във въздуха.

Мъжете се смееха. Никой не помръдна, за да помогне на птицата да се освободи от мъките си. Дори и той. Срамуваше се да си спомни. Хвърлиха на сокола късове от току-що убит заек. Гледаха го как

отвърща злите си очи с презрение от месото, което не е уловил сам с ноктите си. На следващата сутрин Колтър го видя да накуцва по хълма наблизо, резките движения на главата, натежалото от раната крило. По здрач държеше койотите настрана, а през нощта пропъждаше поровете. Мъжът, който го простреля, не изпитваше никакво съжаление, нито хората, които гледаха бавното страдание на птицата. Те са за съжаление, мислеше си сега Колтър, а не храброто създание, което природата е сътворила. Спомняше си последния час на сокола, неравната птича походка. Накрая, изправен до една скала, не можеше да направи нищо, освен да хвърли презрителен поглед на съдбата, която го е повалила. Накрая Колтър го освободи от мъките с точен изстрел в окото.

Сега искаше някой или нещо, трогнат от патетичното му пълзене, да му окаже същата милост. От време на време спираше и отскубваше кърлежите от кожата си, като ги завърташе обратно на часовниковата стрелка и ги пукаше между ноктите си. Понякога се просваше на земята превит на две и ги откъсваше със зъби или ги хапеше диво, заврял глава под мишница, като смучеше собствената си кръв.

Влачеше се напред през лабиринта от трева. Побутна се с крак, запълзя, приповдигна се, отново се просна. На всеки няколко метра се сгърчваше като тежко задъхана купчина плът.

Кърлежите не бяха единствените паразити, които го тормозеха. В очите му се навираха скакалци с крака като остриета и го боцкаха безмилостно. Остри като ножове тревни стръкове оставяха белези по гърдите и по брадата, прерязваха кожата на краката. Сини мухи и оси атакуваха главата му.

Пред очите му изникна картината как някога с Луис излизаха от обраслата с трева прерия. Видя себе си върху една могила, загледан надолу към морето от трева. Най-после бяха излезли от него и двамата се смееха с облекчение. И точно тогава, на този малък Олимп, беше започнала бедата: първият допир между хората на Луис и Кларк и племето на чернокраките.

— Нека ти разкажа как си го спомням аз — казваше Мериуедър Луис.

— Откъде идваш, човече? — попита Колтър и поклати глава.

Луис му отвърна с широка усмивка.

— Там, където всички ще отидем, разбира се.

— И къде е това?

— Там, накъдето си се запътил ти самият.

Развяната трева шумолеше в ушите на Колтър. Той не беше сигурен, че чува добре.

— Там, където изпратих червенокрилия сокол?

— Там, където соколите и всички останали адски създания се събират и се разпръсват... Ще ми позволиш ли да продължа?

— Към онова място?

Луис се намръщи недоволено.

— Мога ли, скъпи Джон, да продължа с това, което бях започнал да ти разправам, за конфликта с индианците?

Колтър кимна уморено.

— Е, добре... Ние се бяхме събрали на едно възвишение и гледахме огромното море от трева, също както тук, когато аз вдигнах далекогледа и видях трийсетина коня на около миля от нас. Точно над тях, върху някаква могила, видях техните собственици, чернокраки. Бяха точно толкова, колкото и конете.

Приготвих се да се възползвам възможно най-добре от положението. Реших да се представим в приятелска светлина. Наредих на Дж. Фийлдс да развее знамето, което бях донесъл за тази цел, и бавно се приближихме до тях. Е, какво мислиш, че направиха, Джон Колтър?

— Няма какво да мисля, аз бях там.

— И все пак, ако си спомняш, не можеш, поради твоята необщителна природа, да говориш за това току-така. Затова ще ти кажа. Те не направиха нищо, вероятно още не бяха видели цялата ни група. Прецених, че броят им е равен или близък до броя на конете им, и след като нямаше какво друго да правим, реших, че трябва да се приближим.

— Вместо просто да ги посрещнете?

— Така. Ние се движехме с бърз ход и когато бяхме на около четвърт миля, един от тях яхна коня си и се понесе в галоп към нас. Аз слязох от коня и го изчаках. Но когато се приближи на около сто крачки от нас, той огледа нашата група, като че ли търсеше нещо скрито.

— Той беше разузнавачът, искаше да ни огледа.

— През цялото време беше там. Аз го гледах как се приближава.

— Не особено любезно встъпление, нали?

Луис не обърна внимание на Колтър и продължи да говори.

— След това той се върна при своята група и всички се отправиха към нас, когато...

— Бяха всичко осем човека, аз ги преброих.

Луис присви устна и замахна със стрък трева във въздуха.

— Бях сигурен, че има и други, които се крият, защото видях, че оставиха доста голям брой коне.

— Е, какво трябваше да направят, да докарат всичките?

Луис погледна накриво и поклати недоверчиво глава.

— Виж сега, аз ли разказвам, или ти?

— Зависи от това, дали си в настроение да говориш истината — каза лаконично Колтър.

Луис пак не обърна внимание на забележката.

— Аз, като командир, очаквах да имаме известни трудности с тях. Беше съвсем естествено, нали са индианци.

— И те са същата стока — отрязва го Колтър.

— Но като се замисля, ние се отнасяхме към тях съвсем коректно. Когато се бяхме събрали всички и бяхме слезли от конете си, ни поканиха да изпушим една лула. Аз казах „Нашият човек с лулата в момента не е тук, затова ще трябва да почакаме малко“ Така можах да ги огледам малко по-добре.

— Ще трябва отново да се намеся, командире. Откъде разбра, че те предлагат да пушим твоята лула, а не тяхната? Може би нашият преводач е сбъркал. Не му е за пръв път. Във всеки случай отлагането си беше един вид обида.

— Трябваше да е моята лула, моят тютюн — настоя Луис. — В края на краищата ние правехме жеста, нали си спомняш? Освен това аз дадох на един от тях Джеферсънов медал, на друг дадох флаг, на трети кърпа. И всички изглеждаха доволни.

— Така ти се е сторило.

— Привечер аз предложих да устроим заедно бивак, което те приеха с радост. Поведоха ни към едно спокойно място край една река, до големи дървета, пред които постлаха в полукръг големи бизонски кожи. На това място легнахме да спим. Аз казах на тези хора, че съм пропътувал дълъг път от изток покрай голямата река, която тече към

изгряващото слънце; че съм бил при големите води, в които залязва слънцето, и че съм виждал страшно много народи и съм канил всички тях да дойдат и да търгуват с нас на реките от тази страна на планините. След това им казах, че съм открил, че повечето от тях са във война със съседите си и че именно аз съм възстановил мира между тях. Аз заставах първи на пост, до единайсет и половина. Дотогава всички индианци бяха заспали. После събудих Р. Фийлдс и си легнах. Наредих на Фийлдс да наблюдава индианците много внимателно и ако някои от тях се раздвижат...

— ... в съня си...

— ... ако се размърдат заплашително, което сметнах за много вероятно, веднага да ме събуди. Призори един от индианците, на когото бях дал Джеферсънов медал, се промъкна зад Фийлдс и взе пушката му...

— Това не е представлявало особена трудност.

— А друг взе тази на брат му.

— Още по-лесно.

— В същия момент двама други се промъкнаха и взеха пушката на Дрюър и моята.

— Най-лесно от всичко.

— Дж. Фийлдс се обърна и видя индианеца да бяга с неговата пушка и пушката на брат му, когото веднага повика. Двамата хукнаха след индианците и ги настигнаха след петдесет или шейсет крачки...

... защото индианците се оставиха да ги настигнат.

— Щом взе пушката си, Р. Фийлдс наръга индианеца в сърцето с нож. Оня пробяга още около трийсет крачки и падна мъртъв. Докато успеем да си вземем останалите пушки, те се опитаха да избягат с нашите коне и...

— Един мъртъв индианец...

— Уверявам те, че убихме още неколцина, докато се опитваха да ни откраднат конете.

— Един мъртъв индианец...

— Оставихме го да лежи там, където беше паднал, с медала на врата си. Взехме четири от понитата на чернокраките като компенсация. Аз застрелях един в корема и след като той се довлече до скалите, изгорих четири щита и два лъка с колчаните в огъня, наред с много други лични вещи. Разбира се, взех си флага обратно.

— Естествено.

— През тази нощ, докато си почивахме, ти, Колтър, застреля един женски бизон и ние хапнахме малко от месото, което беше доста добро. Пред нас се простираше прерията, равна като тепсия, само тук-там по някой кактус. Над нас бяха надвиснали тежки буреносни облаци. Пътувахме на лунна светлина. Навред около нас вървяха огромни стада бизони, като в сън, сякаш бяха някакви лунатици. А ние сигурно сме изглеждали на тези огромни рунтави животни като същински опърпани призраци. Индианският ми кон ме носеше много добре. С две думи, много по-добре, отколкото моят собствен би ме носил, което не ми дава основание да се оплаквам от кражбата.

— Няма основание — съгласи се Колтър.

След това лицето и фигурата на Мериуедър Луис в кожени дрехи се размиха и Колтър разбра, че е сам. Денят отново се беше превърнал в нощ. Звездните дечица отново бяха излезли и танцуваха. Той ги гледаше изпод завивката си от наскубана трева. Те пееха някакви странни песни.

— Ще ме оставите ли жив още малко? — попита ги Колтър.

— Какъв смисъл? — носеше се песента им. — Какъв смисъл?

— Разкарайте ми се от главата — въздъхна Колтър. — На мене не ми пука дали ще живея, или ще умра.

Не можеше да си спомни кога за последен път е ял. Някакви горчиви корени край реката, кора от дива череша някъде другаде, стари изсъхнали гъби, някакви семена, оставени от прерийните кучета, змийски яйца... Пиеше дъждовна вода, легнал по гръб с отворена уста.

Какво значение имаше?

Яденето и пиенето бяха за онези, които искат да живеят. Той беше едно дрипаво същество, дошло от стотици мили. Създание, което пълзеше, вместо да върви.

Когато нещо в студената трева изръмжа в лицето му, той учтиво го попита какво е. „Кой ходи там?“ — попита той язовеца, тръгнал на своята вечерна обиколка.

Язовецът не пожела да се представи.

Нито изръмжа за втори път. Беше надушил у човека нещо, което беше извън неговите интереси. Мина покрай него, обърнал нос встрани, и отиде някъде на лов.

Нощта стана мразовита.

Толкова студена, че звездните дечица се разтрепериха.

Някъде в края на гората и равнината един старец и един младеж седяха на един хълм на лунната светлина, притихнали в одеялата си, и мислеха за един човек. Човека, когото някога бяха наричали Сийкеда. Сега не го наричаха така. Той беше надхвърлил това име, беше навлязъл в простия свят на непознатите неща.

— Веднъж — каза старецът на младежа, — в едно тресавище намерихме тяло на човек. Този човек дълго беше лежал мъртъв, но по лицето му ясно се виждало какъв е бил някога. Мъжът е бил велик воин, много по-висок от най-високия човек от нашето племе. И кожата му беше с различен цвят: нито много тъмна, нито много светла, нещо по средата.

— Колко дълго е лежал този човек в тресавището? — попита младежът.

— Дълго време — отвърна старецът, — по-дълго от паметта на най-стария разказвач от нашето племе.

— И все още е бил човек?

— Изглеждаше точно като човек.

— Да не е бил един от Първите хора?

— Така мислехме. Но после най-мъдрият човек сред нас каза, че не може да е така. Защото ако е бил човек от Първия свят, тогава магията му си е отишла, тъй като ние го гледахме отблизо.

— И какво направихте, дядо?

— Погребахме го, както му е редът. После го забравихме. Доколкото си спомням, оттогава той не е споменаван.

— Тогава защо ми разказа за него?

— Защото скоро ще забравим за Сийкеда. Ще забравим белия човек, който тича по-добре от най-добрите от нашето племе. Ще го забравим.

— Разбирам, дядо.

— Луис? — извика Колтър, когато се стресна от съня.

Беше малко преди зората, когато двете времена се сливат, когато тъмнината и светлината са разбъркани, а въздухът е обгърнат в

мистерия и мъглата излиза от тревата като стари духове на зайци.

— Луис? — извика отново Колтър и седна в тревата. Сянката не каза нито дума, само постави в краката му малък димящ сноп от сладки билки, привързан, според индианския обичай, с тънко ремъче от червена кожа.

Той позна младежа по меката извивка на раменете му. Около него имаше някакво познато присъствие. Нещо, което го връщаше назад към преминаването през големите планини. Нещо, което му напомняше за Шарбоньо и неговата жена-змия, как беше името ѝ?

Сакагагвеа.

У нея и у този младеж имаше една пъргавина, уверена и чиста като бликащо от скалите поточе. Не беше срещал бял човек, който да се движи така, освен може би Шарбоньо и някои от френските лодкари, които срещна в Сейнт Луис. Онези мъже, които живееха при индианците. По някаква причина той отново видя Сакагагвеа онази сутрин, когато започна да ражда. Нейните вярвания изискваха тя да изяде парче от роговата опашка на гърмяща змия. Това, според нейното племе, Змиите, гарантирало успешно раждане.

След това Колтър отново беше в морето от трева.

Задуха утринен вятър с прехвърчащи малки дъждовни капчици. Колтър потрепери. Над него премина тъмен облак. Той насъбра накъсаната трева около себе си като роба. Младежът направи същото.

— Тръгнах си и забравих името ти, момче — измърмори Колтър.

Младежът направи кръг с палеца и показалеца на всяка ръка и ги притисна към очите си.

Колтър вдигна рамене.

Младежът постави ръцете си отзад.

— Момчето с раираната опашка — каза Колтър.

Момчето се усмихна и каза нещо на своя език.

Колтър се усмихна. Същото беше и на езика на кроу, Братът на ракуна.

Младежът държеше някакъв камък и го гледаше с удивление.

— Аз го издълбах. Това е моят знак. Не съм се научил да чета и пиша, но мога да нарисувам знака си достатъчно добре. Моят тотем — Колтър се засмя и чукна по камъка с нокътя на десния палец.

Младежът се засмя. Дългите прави кичури висяха и закриваха лицето му. Направи някакво движение с камъка. Подаде го обратно на

Колтър.

— Не, задръж го — каза Колтър. — Той принадлежи на твоето племе. Дай го на човека, който искаше черния ми дроб. Кажи му, че съм прогорил още един на ствола на едно дърво в дяволската паст. Има също така един на една голяма открита поляна в подножието на Тийт Маунтинс. Има и други, но...

Лицето на младежа бавно се обля с огъня на слънчевата светлина. Мъглата се вдигна от тревата. Колтър видя друго лице, което се появи върху това на индианеца. То беше бяло, младеж на приблизително същата възраст. Кръчмарката до него драскаше цифри върху една плочка. Колтър не можеше да разчете цифрите. Извади джобния си нож и надраска собствения си знак върху плочката. Кръчмарката го погледна мрачно и поиска да ѝ се плати. Младежът протегна една монета. Сякаш умората от целия живот на Колтър се надигна в гърлото му. Беше сигурен, че ще повърне.

Сега лицето на младежа беше точно срещу него. Човекът пред Колтър изглеждаше досущ като някой младок, дошъл направо от фермата. Но у него имаше нещо жадно. Тесни очи, мечешки поглед, тромави движения и в същото време някаква сръчност.

Колтър се задави и преглътна застоялия металически вкус в гърлото си.

Кой беше този човек, който твърдеше, че го познава, и когото самият той сякаш познаваше?

Гаденето премина като вълна по пътя си за другаде. Той погледна още веднъж младежа в очите. Едър, веселяк, направо от фермата, обвит с някаква животинска топлина. Някой, по когото биха кацали мухи.

— Кой, по дяволите, си ти, млади човече?

Младото лице изчезна в гъстия дим на бара. Колтър въздъхна.

— Няма ли тези видения някога да свършат?

Той изръмжа, унесе се и повърна в тревата. Стомахът конвулсивно изхвърли съдържанието си. Три гарвана се закашляха в облака над него. В позлатената следобедна трева изви вятър.

— Колко дълго трябва да чакам смъртта? — извика Колтър на гарваните.

След това сякаш се вдигна и прелетя над широката река, която минатариите наричаха Заядливата река. Плуваше, летеше, опитваше се

да се приземи. Крилете му пляскаха в тревата. Той излетя от себе си, за да срещне сенките оттатък.

XVIII

ГЛАС

Най-близкият ездач присви леко очи, след което заговори на правилен английски.

— Какво ти се е случило?

— Нападна ме мечка гризли преди известно време — отвърна Хю, след което повтори това, доколкото можеше, на сиукски.

— Мечка гризли? — каза мъжът. — Тя е направила това с теб?

— Да.

— Къде?

— Нагоре, близо до разклонението на Гранд.

— Как си стигнал до тук?

— Пълзях през повечето време.

— Какво стана с мечката?

— Мъртва е.

— Какво си правил по ония места?

— Ловувах. За майор Хенри.

— Ние се сражавахме с майор Хенри срещу рий. Току-що спечелихме още една битка с тях — той посочи към кошовете на най-близкия кон. — Селото им гори. Взехме тяхното зърно и тикви.

Хю кимна.

— Видях ги да се отправят на запад — каза той. — Аз бях с майора, срещу рий.

— Защо сега не си с него?

— Помислиха ме за мъртъв и ме оставиха. Май съм приличал на мъртъв. А може би и сега приличам — той се закиска сухо.

— Гризлитата са корав народ.

— Няма спор.

— Но и ти, изглежда, си такъв. Ела с нас. Ще те нахраним, а нашите жени ще се погрижат за раните ти.

— Приемам вашето гостоприемство — каза Хю.

Първият индианец даде някаква заповед на сиукски и свали пушката си. Останалите веднага свалиха оръжията и слязоха от конете. Отидоха при товарните животни и започнаха да развързват и пренареждат товара им.

Освободиха един кон за яздене и поканиха Хю да се качи на него. С големи усилия го качиха върху гърба на коня в положение за езда. Краката му бяха така разперени, че тежестта му падаше върху задника и основата на гръбнака. Нови болки се разнесоха от десния хълбок до крака му и обратно. Поседя известно време, за да свикне с усещането. След това водачът даде сигнал и тръгнаха с бавен ход.

Отново на кон, след всичко това... всяка стъпка на копитата се превръщаше в източник на болка. Стискаше зъби през по-голямата част от пътуването.

Притискаше се в гърба на коня и си позволяваше да се развлича с всичко необикновено по пътя — всичко, което би отклонило вниманието му от самия него. Когато завиха на запад и се отклониха от пътя, по който беше вървял, това стана по-лесно, дори само заради това, че си отбелязваше наум следите от животни. И въпреки че много искаше да знае, въздържа се да попита за разстоянието до лагера на сиуксите. Знаеше, че това ще се изтълкува като признак на слабост.

На няколко пъти спираха да почиват. Хю беше сигурен, че някои от тези почивки бяха по-скоро за него, отколкото за конете. Водачът, Танцуващия бизон, го разпитваше, докато яздеха, за повече подробности за мечката. Хю отговаряше много изчерпателно, дори спомена някои от сънищата си — знаеше какво значение имаше за тях светът на сънищата. От мечката се страхуваха, почитаха я, тя беше свещена. От многото въпроси, които му задаваха, започна да разбира, че и към него се отнасят с уважение за това, че е оцелял в тази схватка. Колкото повече мислеше за това, толкова повече самият той се учудваше на събитието. Странно беше, че изобщо е тук. Не толкова заради мечката, колкото изобщо, за целия му живот...

Денят беше прохладен и светъл, някои листа вече бяха сменили цвета си. Те яздеха в следобеда. Хю започваше да се чуди защо не спират да ядат, когато му хрумна, че може би приближават селото.

Малко по-късно долови миризмата на пушек. След това чу кучешки лай. До тях достигна детски вик. Не след дълго видяха селото. То беше разположено на едно открито място край поток,

няколко десетки типита. Сред тях се движеха хора и кучета. Кучетата лаеха в нестроен хор, децата гледаха. Някои от мъжете размениха с тях викове за поздрав.

Навлязоха в лагера, където Танцуващия бизон слезе от коня и даде нареждания за разпределяне на донесената храна. След това помогна на Хю да слезе и го поведе към едно от покритите с кожа жилища.

Вътре той му помогна да седне върху едно наметало от бизонска кожа и седна до него. Наоколо имаше няколко жени — съпругите на Танцуващия бизон, реши Хю, освен една по-възрастна жена, която се беше заела да прави чифт мокасини и вероятно беше тъща. Домакинът накара жените да донесат храна за него и за госта му.

Докато се приготвяше задушено месо, неколцина от другите воители, които ги бяха съпровождали, влязоха в палатката, поздравиха и бяха поканени да седнат при тях върху бизонската кожа. Докато говореха, Танцуващия бизон извади една дълга лула и започна да я пълни. Запали я, повдигна я към небето, смъкна я ниско до земята, след което я протегна към всяка от четирите посоки. После дръпна от лулата, издиша бавно тънка струйка дим и я подаде на Хю. Хю направи същото и я подаде на мъжа до него. Докато лулата обикаляше, изпълни го чувство на доволство, което не беше изпитвал от дълго време.

... И мирисът на храна се смеси с аромата на тютюна. Ястието включваше, доколкото Хю можеше да види, еленско месо, тиква и други зеленчуци.

Хю се наслаждаваше на пушенето и на приятната компания, и в частност на удоволствието да не е качен на онзи кон. Хълбоците и седалището още го боляха, но чувството вече прерастваше в някакво притъпено топло усещане. След всичко това — топла храна... Замечта се, като повика останалите мечти от времето на пълзенето, когато си представяше най-различни блюда, техните вкусове и миризми.

Жените на Танцуващия бизон раздадоха дървени купи и всички се отправиха към котела, откъдето им сипаха топло месо и зеленчуци. После отново седнаха върху бизонската кожа и ядоха с пръсти, като след това ги облизаха. Хю тайно преглътна малко въздух, за да се оригне шумно и одобрително.

Когато другите си тръгнаха, Танцуващия бизон накара Хю да се съблече, за да могат жените да поправят дрехите му и да се погрижат за раните. Хю се съблече и легна по очи върху бизонската кожа, така, както го накараха жените.

След като го изкъпаха, те намазаха десния му крак, хълбока и рамото с някакво горещо и лютиво масло. Разтриха го с него, в началото леко, но с нарастваща сила. Беше почти твърде горещо, почти твърде силно. Но никога не беше прекалено. Беше затоплящо, отпускащо... Очите на Хю се затвориха, докато се наслаждаваше на усещането. Скоро заспа.

Събуди се едва на следващата сутрин. През целия ден го хранеха добре. Жените го разтриваха и му даваха някакви лекарства между храненето. Тази вечер той направи няколко колебливи стъпки без патерицата, макар че я държеше в ръка, готов във всеки момент да се подпре, ако залитне.

На следващия ден ходеше повече. Болката продължи да намалява. Всички кори от раните му бяха измити. Той успя да направи десет малки крачки, преди да се подпре на патерицата задъхан. Малко по-късно направи дванайсет крачки. Следобед направи два пъти повече. Чувстваше, че счупеното бедро е зараснало, макар че беше трудно да прецени дали е напълно излекуван, дали болките, които изпитва, са от мускулите, които дълго време не са били използвани. Вечерта отново извървя над трийсет крачки и можеше да ходи и още. Но чувстваше, че на другия ден ще е по-силен и реши да изчака. Отново се остави в ръцете на жените и продължи да се тъпче с храната, която му носеха. Скоро. Той усещаше. Скоро духът му отново ще го открие. Ще си възвърне силата и отново ще тръгне по пътя си. Междувременно се наслаждаваше на останалата част от деня. Чакането не беше трудно в тази обстановка, не и когато нещата се оправяха толкова бързо. Раздвижи големите си ръце и мускулите на плещите. По-добре, по-добре...

На следващия ден ходеше. На сутринта стана без патерицата и повече не я взе. Често почиваше, но вървя през целия ден и през нощта спа добре.

На следващата сутрин жените на Танцуващия бизон му донесоха нова риза, панталон и мокасини от еленова кожа. Той ги навлече — бяха му по мярка. Разходи се с тях. Не го стягаха. Чувстваше се дори

по-добре от преди срещата си с мечката и отиде в гората, за да проследи някакъв дивеч. Отдавна не беше имал възможност да го прави.

След няколко часа се върна в лагера, където взе лък и стрели. Беше открил една следа и искаше да я проследи. Въоръжен, той закуца обратно към гората и се върна към следата. Тръгна по нея. Някаква стара бодрост се беше завърнала при него. Следите ставаха все по-ясни и той започна бавно да ги следва. Скоро щеше да влезе в съзнанието на плячката си и да предугажда движенията ѝ.

Листата бяха започнали да пожълтяват, през тях се процеждаше яркото есенно слънце. Някои бяха изпадали по земята, твърде влажни, за да хрущят под краката му. Прохладният вятър носеше уханието на земя и гниеща дървесина. Една катерица му се скара от клоните над него. В далечината се носеха птичи песни. От време на време спираше, замръзваше абсолютно неподвижен и слушаше всеки звук — изпукването на съчка, прошумоляването на клон, мекото тупване на някой плод или шишарка на земята. Той чуваше около и над себе си преминаването на другите обитатели на мястото.

Хрупаше, разбра той. Нащрек, но не подозрително. Макар да вървеше безцелно, изглежда, най-общо държеше посока североизток. Той продължи по следата, за да се увери.

Когато се убеди в това, Хю се замисли за хода на животното, както и за посоката, в която то се движеше. След това зави наляво и пресече пътя му напъряко. Когато стигна до мястото, откъдето вероятно щеше да мине, той потърси къде да се скрие.

Един малък гъсталак точно пред него щеше да свърши работа. Той навлезе в него и коленичи на земята. След това приготви лъка и взе една стрела.

„Елене, съжалявам, че ще трябва да те убия — прошепна той — но хората трябва да ядат, а тези хора бяха добри с мен. Дължа им някаква малка отплата и искам тази отплата да си ти. Надявам се, че тук няма лоши чувства. Не е на лична основа и искам да знаеш, че ще се опитаме да не пропилеем нищо от това, което ти ни даваш.“

След това замря неподвижен и остави съзнанието си да стане голямо и тихо. Само гледаше.

Измина може би половин час, преди да се появи. Мъжки елен на около три години. Хю изчака, докато животното излезе на открито.

След това опъна лъка и пусна стрелата.

Тя полетя точно към целта, към тялото. Прониза дробовете и вероятно сърцето му. Животното подскочи, залитна и падна на предните колене. От устата му бликна кръв. Опитва се безуспешно да се изправи, падна и остана да лежи, като дишаше тежко. От ноздрите му по земята се проточи червена струйка.

Хю стана и отиде при него. Започна да го дере, след което го закла и го окачи на един дебел клон, като го привърза с ивици кожа. След това почисти ръцете и ножа си с наръч листа и се отправи към лагера.

Когато се завърна, съобщи на Танцуващия бизон за подаръка и те го донесоха заедно на един товарен кон. Тази нощ щеше да има пиршество и той искаше да им благодари за техните грижи.

Така и стана, въпреки че не им каза за намерението си да тръгне на сутринта и да продължи пътя си към Форт Кайова. Тази нощ спа добре.

Събуди се преди разсъмване. Когато посегна за дрехите си, откри, че Танцуващия бизон е оставил върху тях лъка, който беше използвал, заедно с наръч стрели: подарък на раздяла. Той се облече и се измъкна тихомълком от типито. Отправи се към края на селото и навлезе в гората. Беше оставил патерицата. Радваше се на това, че може отново да върви леко, със сравнително нормална походка.

Пое към реката, но този път тръгна на югоизток, а не в посоката, която беше следвал досега. Пътят беше лек, щеше да спести известно време. А и ходенето по нов път си е друго нещо.

Денят го завари далече от селото. По-късно уби една катерица за обяд. Следобед беше вече при реката. Там пи вода и яде боровинки с шепи. Мисури беше мързелива, течеше тихо. По бреговете беше довякла купища клони. Черни птици следваха течението на юг.

По-късно пресече един еленов брод на плиткото, където пи вода. Ръцете го сърбяха, но той реши да не използва лъка. Това беше твърде много месо. Повечето от него щеше да отиде на вятъра. Ще се задоволява с дребен дивеч през останалата част от пътя до Форт Кайова. Продължи нататък. Следобед откри още боровинки и корени. По реката премина кану и той се скри от него. Най-вероятно бяха сиукси, това беше тяхна територия. И все пак... Сега беше вън от опасност и нямаше смисъл да се показва.

Около него падаха листа. Всеки порив на вятъра събаряше още няколко. Те хрущяха приятно под мокасините му. Толкова е хубаво да можеш да вървиш по тях по този начин...

Започна да се чуди колко дни ще му отнеме пътуването до форта. Веднъж да стигне, там ще може да се екипира отново. Предполагаше, че Хенри вече трябва да се е върнал на поста си на Йелоустоун, така че трябва да върви нагоре по реката и да потърси там, ако иска да намери Джейми.

Чудесно. Започваше да чувства, че вече е готов за тази среща. Би било добре ако всичко се уреди скоро, ако си оправи сметките. Още птици прелетяха и се отправиха на юг.

Докато почиваше, Хю опипа белезите си. Върху една могила видя антилопа. Слънцето се скри зад облак. От север се издигна студен вятър. Той разбра, че повратният момент за сезоните е отминал. Скоро нямаше да е възможно да разчита на мекотата на времето.

Студът остана с него през целия ден. Тази нощ температурата падна още. На сутринта стана рано, за да се стопли от топлината на движенията.

Беше навлязъл в долината на Шайен и се надяваше днес да види реката. Студът не намаляваше, а небето беше сиво.

По здрач забеляза в далечината нещо, което би могло да е реката или някаква мъгла над нея. Легна си в добро настроение въпреки студа. Извади от паметта си маршрута от реката до форта.

След като пресече Шайен и продължи нататък, щеше да стигне мястото, където Мисури прави голям завой и тръгва на северозапад, след това надолу на югоизток, около трийсет мили, преди да мине покрай Кайова. В началото на завоя той щеше да остави реката и да пресече местността напъряко до предния пост на Френската кожарска компания. Там ще може да разкаже историята си, да излее мъката си, да си почине някой и друг ден и да се подпише за нова екипировка. Да. Скоро.

На следващия ден той свали една прелитаща гъска за обяд и я почисти. Кракът вече почти не му създаваше проблеми. Хубаво е, че вече не пълзи при такова време, помисли си по-късно, когато го застигна студен дъжд на открито.

Тази нощ спа край огъня, като от време на време се събуждаше, за да хвърля в него съчките, които беше събрал. След като изпече

рибата си за вечеря, реши да остави огъня да гори, за да се топли. Би било добре, ако имаше одеяло, а по-късно и наметало от бизонска кожа.

Следващият ден беше мъглив. През цялото време ръмеше ситен дъжд, докато накрая той се отказа да върви и потърси подслон в една плитка пещера. Седя там с часове, гледаше движещата се мъгла, гледаше как малките локви нарастват, как потичат малки ручейчета. Нямаше нищо сухо, с което да си запали огън.

Спа на пресекулки, а влагата предизвика болки в крака и хълбока. Сънищата му бяха накъсани. Яздеше с Джейми, ловуваше... Мечки, лагерни огньове, индианци... Пълзене през пороен дъжд... Тропот на копита... Под него минаваше дълга процесия — Том, Лафит. Танцуващия бизон, майор Хенри, Джейми, старата жена от племето рий... Гръмотевици и светкавици. И постоянния звук на дъжда. Той вървеше през някаква пещера дълбоко под земята и всичко това беше нарисувано по стените... Мрак, а след това отново мечката. Сега тя се отдалечаваше от него в пещерата и тогава дойде чувството за изоставеност, също както и тогава, когато приятелите му го бяха изоставили в прерията. Той искаше мечката да се върне, опита се да я повика, но от устата му не излязоха думи. Тя ръмжеше и вървеше тромаво надолу. Внезапно той откри, че плаче.

Събуди се облян в сълзи. Бурята все още изпълваше нощта. Избърса очите си и се сви в по-удобно положение. Скоро заспа отново, отново засънува, отново плака, но този път сънищата му бяха доста похаотични и изчезнаха веднага, щом се опита да си ги спомни.

На сутринта през мъглата все още ръмеше леко. Той се надигна в седнало положение, облегна се на скалата и се загледа. Сега е сух. Дали да тръгне и да се намокри отново? Но му беше студено, а движението щеше да го стопли. И все пак, когато спре, студът ще го чака в дрехите му. Знаеше, че скоро ще изпита глад, но при тези обстоятелства беше малко вероятно да се натъкне на нещо за ядене. Искаше да продължи към форта, да си свърши работата. Но какво значение имаше един ден повече или по-малко? Вече беше установил, че е загубил представа за времето от деня на злополуката насам. Придърпа колене нагоре и ги обхвана с ръце, колко време беше гледал сивата пелена на мъглата, не можеше да каже. Може би часове. Но

когато най-послед дъждът спря и той тръгна, не можеше да си спомни какво си беше мислил през това време.

Обвитият в памук ден някак си заглушаваше звуците и той вървеше в тишина. От време на време в тихия му бял свят изникваше ствол на дърво или скала, парчета от друга реалност. Мислеше си за времето, когато беше пресякъл вододела. Това беше същото — един свят, който съществуваше сам по себе си между два други свята, през които Хю преминаваше.

Край него прелетя някаква птица и изчезна. Някъде отгоре се чу крясък на сокол. Всичко беше много бързо и той не можеше да прецени дали птицата, която беше чул, е същата онази, която бе видял.

След това в мъглата видя очертанията на човек, който върви по пътеката пред него. Това го стресна и той почти извика. Вместо това вървеше зад него и се опитваше да установи дали има и други. Но не. Изглежда беше сам. Едър, трмав, накуцваше. Фигурата се измести леко встрани, изчезна, скрита от някакви клони, появи се отново.

Накуцването... синхронната крачка, едновременното движение на ръцете... Той се усмихна.

Спря и вдигна ръце, фигурата пред него направи същото. Свали лявата ръка. Отсреща беше повторено същото движение. След това отново тръгна и двойникът му направи същото, като ту се появяваше, ту изчезваше, когато мъглата се разкъсваше.

По пътя си мислеше за индиански истории, как караха духа да спре и след дълъг път той отново ги настигаше. Това, изглежда, беше точно обратното — като че ли към края на пътуването той се беше втурнал да настигне духа си. Скоро мъглата започна да се разнася и сянката му изчезна заедно с нея.

До пладне мъглата вече се бе вдигнала съвсем и въпреки че небето беше мрачно, не заваля отново. Дърветата бяха загубили още повече от зеленината си и пътеката беше покрита с жълти и позлатени листа, влажни, прилепнали по земята. Той се заизкачва по още един нисък хълм. На върха спря. Мътната сива ивица на река Шайен се проточваше пред него в далечината. Проследи я с поглед на запад, за да реши на кое място да я пресече — там, където на един завой ставаше по-тясна.

Отбеляза си наум мястото, където щеше да остави пътеката, за да пресече направо. Най-послед краят на пътешествието му изглеждаше

реален. Тръгна надолу по хълма.

Докато преминаваше през откритото място, температурата около него падаше. Когато стигна до брега на реката, въздухът беше също така студен, както и водата. Той обиколи брега, провери дълбочината и реши, ако се наложи, да прекара остатъка от деня, за да хване някакъв дивеч, да го сготви и да го изяде, да си устрои лагер в закътаното място, което беше открил, и да премине през реката на сутринта.

Отне му половин час, докато открие заешка пътека, и още двацет минути чакане, докато заекът мина по нея. Изстрелът му беше бърз и беззвучен. Десет минути по-късно улови още един. След това се върна при реката и ги почисти.

Седнал до огъня, той бавно изпече зайците, с билки, които беше набрал. Яде без да бърза, най-после възвърнал нормалния си апетит, и изяде и двата. След това изгори остатъците и дълго пи вода от реката. Натрупа каменна преграда до огъня, хвърли още съчки и се сви край него. От време на време през нощта се събуждаше, за да го поддържа.

На сутринта зари пепелта и се отправи към брега на реката. Изруга лошото време и се съблече. Направи вързоп от вещите си и привърза вързоп с кожен ремък към един пън, който си беше приготвил от предната вечер. След това нагази във водата, стиснал зъби, и зарита към отсрещния бряг. Лъкът стърчеше, а от вързоп се вееше свободно един ръкав.

След няколко минути излезе малко по-надолу по течението. Трепереше под посивялото небе, брулен от студен вятър.

Облече се бързо и тръгна с енергична крачка, като се надяваше бързо да се стопли. В облачната покривка се появиха сини пукнатини, но въздухът остана студен.

Вървя бързо почти час. Минаваше през обрасли с дървета места, изкачваше се и се спускаше. Накрая стигна до върха на един нисък хълм и спря. Пред погледа му отново се показва реката, а на брега ѝ беше постът на Френската кожарска компания. Беше стигнал до него изотзад. Голямата му порта бе откъм реката, от източната страна. Три пъти по-високата от него стена от побити колове обграждаше форта отвсякъде и се простираше на около сто и петдесет фута във всяка посока. Блокхаусът беше откъм реката, в южния край, докато най-близкото вътрешно съоръжение беше наблюдателната вишка. Върху

нея обикаляха двама мъже с пушки. Когато Хю тръгна надолу по хълма, единият от тях спря и погледна в неговата посока.

— Добър ден — извика Хю към него. — Аз съм Хю Глас.

— Хю? Мислех, че си с майор Хенри.

— Бях — отвърна Хю. Приблужи се и видя, че това е Боб Тери, стара пушка, който беше зарязал траперския живот и си беше намерил някаква работа във форта.

— Бях ранен, изоставен. Нуждая се от провизии. Боб, кажи там на някого да ме пуснат.

— Веднага, Хю. Рий ли бяха?

— Не — отвърна Хю, като стигна ъгъла и тръгна по северната стена. — Мечка. По-късно ще ти разправам.

Отправи се към стената откъм реката и зави надясно. Скоро стигна до голямата порта и след малко едното ѝ крило се отвори пред него.

Той влезе и зърна бараката на Младия Кайова от другата страна на двора. Предприемачът — Жозеф Бразьо, построил форта, беше наречен Младия Кайова, за да го различават от чичо му, друг Жозеф Бразьо — основател на Френската кожарска компания, носил прякора Стария Кайова, след като беше уредил по-голямата част от търговията си със сиуксите. Колумбийската кожарска компания имаше пост на няколко мили на север от тук, в земите на манданите, но той беше доста по-малък от Кайова и изобщо не толкова добре снабден.

Домът на чиновника и офисът бяха по-нататък, вдясно. Хю се отправи нататък. Складовете в съседство все още трябваше да са заредени с излишъци от кампанията срещу рий, оставени там, когато генерал Ашли беше минал оттук. Хю искаше да даде поръчката си за ново екипиране, преди да направи каквото и да било друго.

Откъм конюшните отзад се чуваше шумът на ковачницата. Лу — набит, червенокос, един от лодкарите, го поздрави, докато Хю вървеше към канцеларията.

— Хю! — извика човекът. — Мислех, че си с Хенри там на Йелоустоун.

— Трябваше да бъда — отвърна той. — Бях изоставен и загубих малко екипировка.

— Лицето ти изглежда някак размазано. Заради това ли?

Хю кимна.

— Бях ранен. Сега съм добре.

Човекът посочи към стената срещу конюшните.

— Отбий се при мене преди да тръгнеш — каза той. Третата барака от ляво. Искам да чуя историята ти.

— Ще се отбия, Лу. Доскоро.

Той прекоси двора и потропа на вратата на Бразьо.

— Да? Кой е там? — чу се отвътре познатият глас.

— Хю Глас — отговори той. — Нуждая се от продоволствия.

Отвътре се чуха стъпки и в следващия момент вратата се отвори.

— Хю! — възкликна niskият, тъмнокос човек. — Наистина си ти. Защо не си горе на Йелоустоун?

— Дълга история — каза Хю.

— Значи ти трябва чаша бренди, докато я разказваш — отбеляза Младия Кайова. — Искам да чуя всичко.

Хю кимна и се настани в стола, който му посочиха. Пое чашата и започна да говори.

Трябваше да пресуши няколко чаши преди да завърши, а Бразьо само слушаше като хипнотизиран.

— ... така че ако ти ме снабдиш с каквото ми е необходимо, аз мога да се отправя на север към Йелоустоун, да настигна Хенри и да си уредя нещата.

— Разбира се, че ще те оборудвам — каза Бразьо, — но се чудя за неуредените ти работи с някого там.

Хю кимна.

— Има такова нещо, уверявам те. Мога да кажа само, че е лично, а аз винаги съм бил честен човек. Хайде да вървим.

— Както кажеш, Хю. Защо не отидеш отгатък в склада и да кажеш на Пърси да ти даде каквото ти е необходимо от нещата на Ашли? Можеш да останеш отсреща във втората барака, точно сега е празна. Нали ще останеш за малко?

— Тази нощ — кимна Хю. — Може би две нощи.

— ... И ще вечеряш с мене тази вечер, малко след залез?

— С удоволствие — Хю стана. — Благодаря за питието.

Отново му стисна ръката и закуца към склада.

До вечерта беше отново екипиран и настанен в бараката. Получи нова пушка, барут и куршуми, както и риза, наметало, платнище,

шапка и нов нож. Получи също така чай и кафе, сол и тютюн, готварски принадлежности и вещи за размяна.

Изкъпа се и подстрига брадата си. Тази вечер облече нова риза. Подреди вещите си за опаковане, преди да отиде пак при Младия Кайова.

По време на вечерята Бразьо каза:

— Надявам се, че ще вечеряш с мен и утре. Историята ти е прекалено дълга само за една вечер.

— Честно казано, мислех си да тръгна утре.

— Това е глупаво — отвърна Бразьо, — тъй като смятам да изпратя една група нагоре по реката в четвъртък, за да търгуват с манданите преди времето да се е развалило съвсем. Можеш да пътуваш в лодката. Полезно е да ги придружава добър ловец.

— Кой ден сме днес? — попита Хю.

— Понеделник.

Хю изръмжа, след това кимна.

— Това ще ми спести време. Добре — съгласи се той. Бразьо се ухили.

— Така ще можеш да спиш в истинско легло още няколко нощи.

— Предполагам — Хю вдигна рамене.

— Имаш възможност да си починеш. Тук сигурно има някои хора, с които ще ти е приятно да прекараш известно време.

— Вероятно — каза Хю.

— Малцина сме тук, но в общи линии се познаваме.

— Вярно — кимна Хю.

— А и няма кой знае какво правосъдие, както там на изток. Съдилища и прочие.

Хю отново кимна.

— Не че са ни притрябвали — каза той. — Доколкото съм забелязал, повечето хора се грижат сами за себе си.

— И аз мисля така — каза Бразьо. — Самият аз също. И ще продължавам. Така е с повечето.

— Подай ми солта, моля — каза Хю. — Благодаря.

— Би ли имало смисъл да попиташ някого дали мисли да убие друг човек? — отбеляза Бразьо. — Ако каже „да“ и след това с оня човек се случи нещо, това е все едно, че има свидетел.

— Прав си — каза Хю.

... А ако каже „не“, нищо не се знае.

— И тогава това не те притеснява.

— Но един истински добър християнин би трябвало да се опита да го разубеди.

Хю се ухили.

— Познаваш ли някой такъв? — попита той, след което добави

— А ако не отговори нито така, нито иначе, истинският добър християнин просто няма да знае какво да прави, нали?

— Мисля, че не — Бразьо отпи.

— Така че аз не бих казал нищо — отбеляза Хю. — Моля те, подай ми хляба.

— Заповядай. Сега бих искал да чуя повече за твоето пътешествие.

— Понякога ми се струва, че е било насън — каза Хю. По същия начин му се струваше, когато по-късно разказа историята си на Лу с още питиета. Завърна се в бараката си след полунощ, почти опиянен от общуването с хора, но също така изпълнен с приятни чувства, които изпитваше и на сутринта, въпреки лекия махмурлук. Трябваше да мине време, за да разбере, че отдавна не е бил толкова щастлив. Цялото това време, докато тръгнат... Няма да мръдне от тук, реши той. Ще намери начин да го оползотвори. Излезе навън, за да се види с някои познати...

Чудно, колко бързо мина времето, мислеше си той, докато товареше нещата си в голямата плоскодънна лодка. За разлика от времето, когато пълзеше, а минутите понякога му се струаха часове.

Беше влажно, мъгливо утро, изпълнено с червени и златни листа, разпилени от лек вятър. Половин дузина се отправяха нагоре по реката на тази търговска експедиция — щяха да гребат през по-голямата част от деня, освен ако някакъв необичаен за сезона вятър не им помогнеше да използват платното. Пътуването беше по идея на Бразьо, който искаше да се увери, че рий наистина са се оттеглили, и да разбере какви са настроенията на манданите. Беше повече от обикновеното желание за търговия по това време на годината. Хю оцени любопитството му и одобри начинанието. Той докосна новата си

пушка, натоварена заедно с останалия му багаж. Групата щеше да се храни добре.

По-късно същия ден, докато гребяха нагоре по течението, студеният вятър задуха срещу тях. Мъглата се вдигна от реката, но небето остана мрачно. Цели флотилии от ярки листа плуваха срещу тях на юг. Прелитаха гъски, кряскаха. Хю гледаше пясъчните наноси, хълмовете, пътеките по двата бряга, като си отбелязваше движението на дивеча. Говореше си за рий с човека на Бразьо, Лангевин, който беше водач на експедицията. Чесаха си езиците през по-голямата част от следобед.

Малко преди залез слязоха на брега и докато другите приготвяха лагера, Хю отиде на лов с новата си кремъклийка. За първите петнайсет минути изстреля един-единствен изстрел и повали една антилопа. Преди да падне нощта, тя вече се въртеше над огъня.

През нощта, свит на топло в бизонската кожа, той сънува, че е пак в прерията. Този път пълзеше и преследваше една мечка. Но тя беше пред него и се изгуби в далечината и в светлината на зората. Пръстите му драскаха земята. Събуди се, обзет от чувство за преследване. Отнякъде се чуваше вой на койот.

Беше забавно да бъде отново на лодката за по-дълго време. Да слуша пляска на греблата, да усеща постоянното клатушкане. Влага във въздуха... Беше студено, с всички признаци и ухания на есента, и въпреки това нещо му напомняше на някои карибски утрини... На толкова близко разстояние до брега въздухът щеше да е изпълнен с постоянното жужене на насекомите в джунглата, крясъците на папагали... Изведнъж сякаш се озова в тропическа кръчма, където празнуваше успешен рейд. Лафит поръчваше още едно печено прасе и още грог. Когато вдигна ръка. Хю забеляза рязка от засъхнала кръв на ръкава на ризата си.

Засмя се. Лангевин погледна към него.

— На какво се смееш, том *mon ami*?

— Няма папагали — каза Хю.

През този следобед прехвъркнаха няколко снежинки. Реката остана мътносива, валежът не остави никакви следи по нея. Но след около час въздухът побеля. Не след дълго кафявите листа и голите клони придобиха леки бели очертания. Хю протегна ръка напред и погледа как снежинките се трупат върху нея, след това ги облиза. Беше

като нещо, което би направил шаман или някой от онези хора *обиа* от островите, ако те изобщо са имали възможност да вкусят сняг. Беше така, сякаш е придобил власт над сезона, така както мечката го беше сграбчила. Протегна се и се прозя, а вятърът вече не му се струваше студен. Тогава се засмя.

— Какво има сега, *тон ати*? Папагалите?

— Ароматът на зимата — отговори той.

Отново помисли за пенсилванската зима, докато ловуваше в следобедната виелица. Вдигна пушката, за да се прицели в елена, застанал под едно дърво, и се поколеба. За миг му се стори, че е старата жена от племето рий, която беше видял, свела посивялата си глава. Натисна спусъка и картината се обля в светлина.

През нощта той проследи насън мечката в една пещера. Последва я дълбоко под земята, където целият живот беше изобразен по каменните стени като огромен стенопис. Той я последва покрай гигантските гущери и по-назад, към времето преди цветята и насекомите, гледаше как животът се свива и изчезва в морето. След това ловуваше, а мечката зави и двамата се прегърнаха като приятели, без враждебни чувства...

Гребяха покрай пясъчни наноси, боброви бърлоги, високи хълмове. От време на време Хю виждаше малки групи бизони. Имаше достатъчно елени, а понякога се срещаше и по някой лос.

Отминаха реките Тетон и Шайен. Хю гледаше наляво и следеше маршрута си в обратен ред. Ей там беше мястото, където беше хванал две риби с копие... Беше накуцвал с патерицата. Това се случи преди да срещне индианците. На това място болката беше по-голяма, въпреки че надеждите му бяха по-големи...

Странно беше това чувство — да се движиш назад във времето по този начин. Греблата скърцаха, а студените ветрове духаха и той се радваше, че не е срещнал мечката няколко седмици по-късно. Видя малка група антилопи, които пиеха вода от реката... Откъм запад дойде приглушен тътен на гръмотевица.

Дните, също както и времето, бяха размазани в своето еднообразие в една сива студена необятност, изпълнена с воя на вятъра и скърцането на греблата. Река Мороу се появи почти изненадващо. Да, сега той приближаваше мястото, където започна всичко това. Мястото, където срещна мечката, беше по-навътре вляво, а земите на рий — по-

напред. Малко по-късно преминаха устието на Гранд. Няколко мили след това стигнаха до изоставените селища на рий. Опожарените жилища се открояваха сред белотата наоколо. Няколко кучета бродеха из останките. Никъде не се виждаха хора. Той гледаше всичко това, докато изчезна зад завоя.

— Чудя се къде ли са се измъкнали оцелелите? — попита Лангевин.

— Преминали са реката — отговори Хю. — Отправили са се на запад. Май смятат да ходят при поуните. Нали се падат малко нещо роднини.

И той отново видя старата жена да се тътри до него. Изпитваше някакво съжаление за болезнената ѝ походка, въпреки че самият той не можеше да стане и да ходи. И все пак като че ли беше видял живота ѝ, цялото ѝ племе, което се точеше покрай него на запад с ясната мисъл, че краят е близо, и той не можеше да се докосне до онези последни часове, които всеки би искал да има, за да си уреди нещата.

През следващите няколко дни снегът се редуваше с дъжд. Земята под голите дървета беше мокра. Сутрин блестеше от скреж. По-късно сякаш изпускаше пара под ноемврийското небе. Виждаха се само прелитащите черни птици. Тревата беше станала кафява. Тук, по горното течение на Мисури, ветровете постоянно ги съпътстваха. Скоро стигнаха устието на Кенънбол и го отминаха.

Снегът идваше и си отиваше. След като отминаха река Харт, земята отново се покри с бяла покривка. Той накара стария Шарбоньо и шошонската му жена Сакагагвеа, които бяха придружавали Луис и Кларк през 1805 г., да го оставят на брега в деня преди да стигнат манданското селище. Каза, че иска да извърви последната част от пътя. Това разтревожи Хю, който имаше голямо доверие в инстинктите на старите. Сега, когато самият той ставаше един от тях, забеляза, че се чувства неестествено нащрек.

Но на следващия ден Хю пожела да го оставят на брега на няколко мили преди селото, за да може да ловува по пътя и да дойде с някакво месо. Лангевин се съгласи и Хю се отправи сред дърветата. Докато проправяше пътя си на север, той чу боен вик някъде в далечината. Последваха пушечни изстрели. Идваха откъм реката. Въпреки че той и другите бяха обмисляли възможните настроения сред манданите към търгуващите бели след последната кампания, дойде му

наум, че може да е засада на рий. Не мандани. Със сигурност не бяха сиукси. Предположи, че група воители може да не са се съгласили с изтеглянето на запад и да са останали — нещо от този род. Виковете продължиха. Чу се още един изстрел.

Той се обърна, изруга и тръгна обратно. Очевидно приятелите му в лодката бяха нападнати. Ако нападателяте им са достатъчно малко, може би като убие неколцина, останалите ще побегнат... Той забърза.

Когато достигна брега, забави ход и тръгна през един гъсталак. Скоро забеляза около дузина воители рий. Те се смееха и викаха, докато отмъкваха всичко от лодката и го пренасяха на техните канута.

Хю сведе пушката си и бавно се отдалечи. Спътниците му не се виждаха никъде, а някои от индианците носеха пресни скалпове. Беше твърде късно да помага на когото и да било, освен на себе си.

Щом излезе от гъсталака, той се отправи на север, като се прикриваше. Чудеше се каква ли е връзката между манданите и онези рий, които беше видял — ако изобщо имаше някаква. Възможно е, предположи той, рий да са се придвижвали по реката, когато са се натъкнали на неговата група. Както и да е, по-добре да не предполага нищо.

След няколко мили чу женски гласове. Хвърли се по корем и запълзя напред. Работеха в градина край някакво село от пръстени жилища. Говореха на езика на рий. Около жилищата имаше воители рий. Хю огледа разположението на селото. След това се оттегли внимателно, както беше дошъл.

Заобиколи бавно селото. Никога не беше идвал при манданите, но предположи, че рий са ги избили и са се настанили в тяхното селище. Ако е така, той просто трябваше да продължи по пътя си до Йелоустоун. Но не се виждаха признаци за насилствено превземане, а жилищата, които беше заобиколил, определено бяха на рий.

Когато остави селото зад себе си, ускори ход. На няколко пъти се натъкваше на пътеки, утъпкани от мокасини и неподковани копита. Придържаше се към дърветата.

След около двацет минути той забеляза друго село. Изгуби два пъти повече време, за да го огледа. Примъкна се по-близо, наблюдаваше обитателите, вслуша се в говора им, за да се увери, че не говорят на езика на рий. Когато със задоволство установи, че селището

наистина е манданско, стана и бавно навлезе така, че да го видят, със свободни ръце.

От едно жилище излезе един възрастен мъж и се приближи до него. Хю го поздрави на английски и на езика на рий. Индианецът помисли за момент и реши, че на рий му е по-лесно. Наричаше се Сънища за две антилопи, каза той на Хю. Да, съгласен беше, че рий наистина са кучи синове (тук Хю си послужи с английския израз поради липсата на подходящ еквивалент на рий). Неговото племе им позволило да се заселят наблизко, когато другите рий са се оттеглили, срещу обещанието да поддържат мир с белите. Но приятелите на Хю не са единствените, които са убили оттогава.

Сънища за две антилопи го покани в жилището си и му предложи ядене и пиене, което Хю прие. Хю разказа по-подробно за засадата и попита за Шарбоньо. Сънища за две антилопи му каза, че той е пристигнал невредим по-рано и е настанен в едно жилище наблизко. Когато приключат с яденето, ще заведе Хю при него.

По-късно, когато Шарбоньо изслуша историята за засадата, Сънища за две антилопи спомена за близкия форт на Тилсън, собственост на Колумбийската кожарска компания. Предложи им да ги закара дотам, ако желаят да говорят с други бели.

— Колко човека са?

— Четирима.

— А откога са там?

— Построиха го през есента — отговори Сънища за две антилопи. — Тогава бяха повече.

— Какво стана с другите?

— Рий ги убиха. Заради рий построиха форта.

— Дали биха ме снабдили с малко провизии? — попита Хю.

— Вероятно. Сигурно имат повече, отколкото им трябва, след като някои от тях са мъртви.

— Май по-добре да отидем при тях.

Шарбоньо кимна.

— Ще трябва да ги опозная, ако смятам да прекарам там зимата.

— За какво ти е да правиш това? — попита Хю. — Аз самият смятам да потегля веднага, щом получа провизии. Колкото по-далече съм от рий, толкова по-добре.

— За мене май е по-опасно да се върна, отколкото да остана — каза Шарбоньо. Мога да си седя тук. Ако чуят за бял човек тук, ще си помислят, че става дума за теб. Ще направим така, че да се разбере, че и ти си се измъкнал. Мога да почакам до пролетта преди да се върна в Кайова.

— Добре — каза Хю. — Моята работа може да почака. Аз ще тръгна веднага.

— Каква работа? — попита Шарбоньо.

— Смятам, че ми дължат четири скалпа за хората, с които бях. Ще се оправям по-късно.

Сънища за две антилопи каза:

— По-старите — онези, които дадоха обещанието, когато им разрешихме да се заселят тук, те държат на своята чест. Но трудно могат да контролират младите воини. По същия начин е и с нашите хора, а съм чувал, че и при белите е така.

Хю кимна.

— ... А кучият син си е кучи син, независимо от кое племе или раса е. Той просто има повече от човешката проклетия. Хайде да вървим да видим онези във форта.

След четири часа под безлунното небе Сънища за две антилопи и един по-млад воин прекараха Хю през Мисури до западния бряг. Между Колумбийската кожарска компания и манданите Хю отново беше напълно екипиран с нови одеяла, амуниции, чай, сол, пемикан^[1], всичко това във вързоп на гърба. Веднага щом манданите го прехвърлиха отново на източния бряг, той се отправи на север.

Тръгна непосредствено по брега, като при първа възможност се изкачи по-нависоко. Беше хубаво, че отново е на път и отново е изправен въпреки студения вятър, въпреки мразовитите снежинки, които вятърът навяваше в лицето му. А реката му беше стар приятел.

Вървеше и вървеше, вече през по-високите места, сред хълмовете. Температурата продължи да пада и той разбра, че ще върви цяла нощ — за да се топли и да се отдалечи от рий. Имаше около триста мили, прецени той, до поста на Хенри, където река Йелоустоун се влива в Мисури.

На сутринта видя, че е изминал десетина-дванайсет мили. Небето беше оловносиво, а студеният вятър все още духаше. Яде пемикан и потърси място за бивак. Избра една хлътнатина между

корените на едно дърво, уви се в одеялото и се сви, стиснал пушката в ръце. Очите му бяха закрити от слънчевите лъчи. Вече не си правеше труда да се замисля дали е ден или нощ.

Събуди се късно следобед. Пи вода от реката и реши да не стреля само за една катерица. Пемиканът щеше да му свърши работа, докато се натъкне на по-едър дивеч. Отново продължи на север.

Малко вероятно беше наоколо да има рий, но все пак беше възможно, затова реши да отбягва индианците, които би срещнал по пътя си до Форт Хенри. Засега най-опасни бяха чернокраките. Асинибоините можеха да са неприятни, както и минатариите. Но с тях можеше някак да се разбере, докато чернокраките имаха онзи излишък от проклетия, който прави хората опасни.

Този ден и нощта бяха по-студени от предните. Спомни си, че когато пристигна преди няколко седмици, изглеждаше, че зимата със сигурност ще бъде сурова, с обилни снеговалежи. Беше доволен, че студът не се отразява зле на предишните му рани. Страхуваше се, че бедрото и хълбокът ще започнат да го болят, щом дойде зимата. Но най-студено му беше на носа. През зимата винаги беше така с него. Дъхът му излизаше като кълбета пара. Той гледаше звездите през тях, винаги готов да се скрие при звук от копита или човешки гласове.

Но това не се случи. Дните се нижеха с монотонна еднообразност. Той продължи пътя си, като изминаваше десетина-дванайсет мили, преди да легне да спи. Първият път, когато гръмна с пушката си, за да застреля един елен, се замисли, че може да привлече нечие внимание. Закла го бързо и понесе толкова, колкото може. Едва няколко мили по-нататък спря, за да запали огън и да яде. Огънят също не привлече неканени посетители. Той прикри всички следи от него и от себе си и бързо продължи по пътя, като сдържаше песента, която напираше да излезе.

Всяка нощ му се струваше все по-студена, всеки следващ ден имаше по-малко топлина от предишния. Снежни виелици се извиваха и си отиваха. След всяка от тях оставаше все повече сняг. Но още не беше наваляло толкова, че да затрудни придвижването му.

Бяха му необходими малко повече от две седмици, за да види пред себе си мястото, където Йелоустоун и Мисури се сливат. Когато се загледа в далечината, забеляза палисадите на поста на Хенри на мястото между двете реки.

Той въздъхна тежко и веднага се отправи натам. Беше му трудно да повярва, че най-после е толкова близо. Скоро... Само да се прехвърли на северния бряг.

Застанал на брега на Йелоустоун, той се опита да прецени колко нагоре по течението трябва да навлезе в реката със сал, за да мине оттатък преди течението да го отнесе към Мисури. По-добре да бъде консервативен, реши той и тръгна.

Докато успее да завърши сала си, вече беше твърде тъмно, за да го използва. Хапна малко студена храна и легна да спи в едно сухо дърво. Утрото беше слънчево, но студено. Той се намокри, преди да премине на другия бряг. И все пак преценката му се оказа правилна. Слезе на брега на около сто метра западно от форта.

Разтовари нещата си и се отправи към стената. Нещо не беше наред.

Портите бяха отворени. Отвътре не се чуваше никакъв звук. Хвана пушката, готова за стрелба, и влезе. Нямаше никакви следи от насилие, но майор Хенри и останалите ги нямаше. Изглежда се бяха махнали оттук завинаги, тъй като бяха взели със себе си всичко, което можеше да се отнесе. След няколко минути откри съобщение. Беше написано на една дъска, прикована на вратата на най-голямата барака: „Отиваме нагоре по Йелоустоун. Новият форт ще бъде след разклонението при Литъл Бигхорн.“

След като изрече няколко проклетия, Хю напусна форта и тръгна, като до залез беше изминал десет мили. Ден след ден той поддържаше това темпо. Три седмици по-късно прекара коледната нощ в едно дърво под един набързо сглобен навес, хапна заешко и се чудеше колко е разстоянието до новия Форт Хенри. Снегът валеше все по-силно. Изглеждаше, че преспите около бивака му стават все по-дълбоки. Вятърът виеше като ранен звяр. Ако не друго, поне не беше в земите на чернокраките. Чудеше се дали това преместване има нещо общо с тях. По-скоро ловът с капани нататък е по-добър, реши той. Приближаваше се до земите на кроу, а с тях човек можеше да се разбере доста по-лесно, отколкото с чернокраките. Той почисти канчето си, стопи малко сняг и го изпи. Отпи глътка уиски от малкото шишенце, която носеше със себе си и се замисли как ли майор Хенри и хората му прекарват коледния празник. Дали са си приготвили богата вечеря? И сигурно Джейми пееше коледни песнички? Джейми... Колко

ли е разстоянието до новия форт, където сега навярно пеят за любов и доброта? Почувства някаква болка в гърдите си. Ами ако го е пропуснал? Беше извървял доста път. Може да е поел в погрешна посока и сега да се отдалечава от форта?

За момент той беше сигурен, че наистина се е отклонил и го налегна черно отчаяние. Но веднага забеляза факти, които доказваха обратното. Не беше забелязал следи от ловуване или капани, нито следи, които говореха за присъствието на бели. Не, не беше вървял достатъчно, макар да беше сигурен, че е изминал повече разстояние от стария форт дотук, отколкото от Кайова до старото място на форт Хенри. Не че това имаше някакво значение. Не сега. Той се прозина и затвори очи. Извън градовете времето нямаше толкова голямо значение.

На следващия ден си направи снегоходки и тръгна. През тази седмица имаше три лоши виелици. Срещна около половин дузина зайци — и един бобър, който беше по-скоро случайно улучен, отколкото издебнат. През следващата седмица прекара два дни в пещера, като гледаше диплещата се бяла пелена. Дойде Новата година. Това го накара отново да се замисли за хората на майора, които празнуваха и пееха. И Джейми беше сред тях. Чудеше се дали някой споменава неговото име?

Три дни по-късно си проправяше път през гора, след като беше преминал три замръзнали притока на Йелоустоун. Вятърът виеше като някой залутан дух, а снегът налиташе все повече и повече. Той почувства нещо като промяна в налягането, също както и онази нощ, когато пълзеше, малко преди в прерията да се разрази буря. През снега всяка сянка изглеждаше като част от други неща. Внезапно се появяваха дървета, сякаш бяха без корени и се скитаха из този полусвят, както светът на прерийните сънища, когато беше намерил пътя си към долината.

То стоеше пред него. Внезапно големият ствол, който някаква светлина от никъде беше очертала от сенките, се беше появил пред него, достатъчно близо, за да протегне ръка и да го пипне. Само бавните му движения не отговаряха на посоката на вятъра. Вирна муцуна и се вгледа през навяваните снежинки. Хю замръзна неподвижен. Стомахът му болезнено се сви. Не беше гризли, освен ако не беше някоя много млада. Не можеше да види истинския ѝ цвят,

защото беше покрита с навят сняг. Вероятно точно сега и собствената му брада беше покрита със сняг. Мечката се поклащаше, движеше лапи из въздуха. Беше малко по-висока от него. Дъхът ѝ не миришеше като на гризли. Единственото, което той успя да подуши, беше козината ѝ.

Ръцете му стискаха студената пушка. Той я носеше заредена, готова за всякакъв случайно срещнат дивеч. Знаеше, че може да я вдигне и да стреля в мечката, да я уцели, където си поиска. Разбира се, ако изстрелът не се окаже смъртоносен, той щеше да се изправи лице в лице срещу ранена и много ядосана мечка. Затова стоеше и гледаше, като си спомняше последния път.

— Аз те познавам, мечко — каза той, — и може би ние си дължим нещо един на друг, а може би не. Предлагам да си кажем довиждане и всеки да си върви по пътя. Какво ще кажеш?

Мечката стрелна поглед, сбърчи нос няколко пъти, след това се отпусна на земята, леко обърната наляво. След това се отдалечи, а Хю стоя известно време сам. „Е, добре — въздъхна той накрая. — Добре“ След това се обърна наляво и се отправи към група дървета. Тази нощ сънува мечката, цялата в бяло, как си отива.

Три дни по-късно, малко преди мръкване, стоеше върху едно малко възвишение и гледаше оградата от побити колове, издигната край мястото, където се вливат Литъл Бигхорн и Бигхорн. Гледаше издигания се над нея пушек, долавяше мириса му. Най-после беше открил мястото... Внезапно ръцете му се изпотиха въпреки студа.

Тръгна напред, механично, с празно съзнание. Веднъж да се озове вътре, щеше да бъде движен от нещо по-дълбоко от мисъл. Един блед бухал се спусна ниско пред него. Внезапни пориви от североизток хвърлиха още сняг в лицето му.

Когато стигна до портата, той я ритна и почука по нея с приклад. Мина повече от минута преди един глас да извика:

— Кой е там?

— Хю Глас — отговори той, — а тук навън е адски студено.

— Хю Глас? — повтори гласът след дълга пауза.

— Точно така, Мартин. Дълго ловуване беше.

— Чух, че си мъртъв, Хю. Убит от мечка.

— Е, не че мечката не се опита, Мартин. Кой каза това?

— Джейми и Ле Бон. По дяволите, самият аз те видях да лежиш там, почти свършил.

— Сигурно си ме видял. Заедно с много други. Сега ще ме пуснеш ли? Или ме мислиш за призрак?

Последва друга тишина.

— Не, ако беше призрак, нямаше да е нужно да ти отварям вратата. Ти просто щеше да преминеш през нея, нали?

— Точно така. Отваряй проклетата врата.

След минута вратата се отвори навътре и Хю влезе. Мартин, нисък, жилав трапер с опушена брада, се поколеба само за момент, преди да му стисне ръката.

— Абсолютно вярно — каза той. — Ти си истински.

Хю кимна и погледна встрани, защото забеляза майор Хенри и двама други да идват откъм блокхауса. Мартин затвори портата и я залости.

— По дяволите, Хю! Ти си жив! — каза майорът, като му стисна ръката и сграбчи раменете му. — Какво се случи? Ние мислехме, че си храна за червеи. Как стигна дотук?

— Пълзях до Кайова.

— Пълзял си?

— Бях цял потрошен. Но докато стигна дотам, вече ходех. Взех лодка до селището на манданите. Между другото, там все още са останали някакви рий. Вървах до стария форт. След това вървах по реката дотук.

— Мисля, че имаш страхотна история за разказване, а ние искаме да те нахраним и да я чуем — каза майор Хенри. — Да вървим вътре, да се стоплим и да те настаним.

— Добре — каза Хю. — Между другото, тук ли е Джейми?

— Не, за известно време го няма. Получихме съобщение, че е болен и кроу са го взели да се грижат за него. Нагоре по реката.

Хю изстена.

— Ами Ле Бон?

— Той се вдигна и напусна преди известно време. Каза, че смята да се запише в армията.

Хю отпусна приклада на пушката до земята и се подпря на оръжието.

— Какво е станало с Джейми? — попита той.

— Обхванат от треска, отпаднал и изприщен. Само това можа да ни каже индианецът кроу. Може да е тиф.

— Може — съгласи се Хю. — Мисля, че ще остана за вечеря.

— Хайде. Нека те заведе първо до мястото за спане, където да си оставиш багажа. Да си починеш, да се стоплиш и да изпиеш чаша огнена вода.

— Бих изпил един грог — каза Хю. — Да. Хайде да вървим вътре.

По-късно, докато ядяха заешко със зеленчуци, майор Хенри отбеляза:

— Хубаво е, че си отново тук, Хю. Вече ще се храним доста по-добре. Дали не можеш да ни удариш утре някой хубав тлъст елен?

— С удоволствие. Но аз наистина искам първо да се видя с Джейми. Ще ме упътиш ли към онова селище на кроу?

Майор Хенри се облегна на стола си и се втрени в огъня за известно време.

— Какво всъщност смяташ да правиш, когато видиш момчето?

— Ще ме прощаваш, но това си е нещо между нас.

— Ясно. Е, не съм сигурен дали искам да ти кажа къде точно е това място.

— Бих бил много лош ловец, ако не мога да го открия сам.

— Вярно — кимна майор Хенри. — Затова мисля да те оставя да го направиш. Така ако се случи нещо с Джейми, няма да чувствам, че имам пръст в това.

— Справедливо — каза Хю и отпи от уискито си. — Тръгвам утре сутринта.

— Защо не останеш малко повече, Хю? Почини си малко.

Хю поклати глава.

— Може и да умре. Не ми се иска да го изпусна за малко след цялото това чакане. Изобщо не бих искал.

— Знаеш ли, той ловуваше за нас — каза майор Хенри. — Много е добър в това. Добре си го научил, Хю.

— Радвам се, че е научил нещо от мен.

— Когато той и Ле Бон бдяха над тебе, те са си помислили, че виждат някакви признаци за рий наоколо. Наистина, те бяха абсолютно сигурни в това. Именно това ги е подплашило накрая, така да се каже.

— Тъй ли? Аз самият огледах наоколо и не видях рий, нито дори и най-малка следа от тях. Нито след това, когато пълзах.

— Просто ти казвам старата истина, че всяка история си има две страни, Хю.

Хю въздъхна.

— Май си прав. Може би дори е по-добре, че си прав. Предполагам, че кроу са на юг.

— Може би.

— Бих могъл да се върна малко в посока към Роузбъд и да тръгна надолу. Те трябва да са близо до водата.

— Най-вероятно.

Хю се оригна тихо.

— Е, благодаря за вечерята. Май ще е по-добре да си лягам, щом ще тръгвам рано. Сигурно няма да те видя, затова по-добре да си вземем довиждане сега.

— Ще дойдеш ли пак... след това?

— Трудно е да се каже — Хю стана. — Лека нощ, майоре.

— Лека нощ, Хю.

Хю се отправи към своята барака и спа дълго и без сънища.

Ходеше. Проправяше си пътя под просветлялото на изток небе по западния бряг на Роузбъд. Болен. Мислеше си за това. Не по свое желание. Просто не можеше да мисли за нищо друго. Болен. Джейми лежеше там, Бог знае колко болен. Също като онова дете. Да се разболеє във възможно най-неподходящото време. Вероятно той сам си е виновен. Сигурно си е намокрил краката и не си е направил труда да ги изсуши. Вероятно не се е хранил правилно или е пил твърде много. Проклето глупаво дете. Почти се ядосваше. Той искаше да срещне един ведър, здрав, нагъл Джейми, на който не му пука. А сега...

Хю изруга. Отново Джейми беше объркал нещата.

Той вървеше на юг. От време на време се натъкваше на следи от човешко присъствие. Добре, значи върви в правилната посока. Може би утре или вдругиден...

Болен. Чудеше се доколко е сериозно. Потрепна при мисълта за ужасната ирония в това да пристигне и да установи, че момчето си е отишло. Да бъде измамен от самата смърт по този начин.

Хю започна да ругае, докато вървеше, по една дума на всяка крачка, за да види колко разстояние може да измине, преди да изчерпи

вулгарния си речник. След доста дълго разстояние той беше използвал всички думи, които знаеше, и започна отново. Отново... За свое учудване по-късно разбра, че литанията се е променила. Откри, че произнася някаква несвързана молитва.

— ... и не го вземай още при себе си, Господи, моля те. Не и след всичко онова, което изтърпях заради него. Искam да говоря с него. Ако изобщо някой има право да говори с него, то това съм аз. Просто не би било честно...

След това изруга отново и млъкна.

Вървеше с мъка, безмълвен. Дъхът му излизаше във вид на пара. Брадата му беше пълна с ледени кристали. Един заек изскочи от скривалището си и пресече пътя му. Той го остави да избяга. Нямаше нужда. Още не.

Когато денят наближаваше, постепенно ставаше по-леко. Преследваше го студен вятър. Във въздуха се усещаше приближаването на буря и той ускори ход, за да измине колкото може по-голямо разстояние.

Снегът заваля след около час. В началото само няколко внезапни повеи, които по-късно прераснаха в плътен снеговалеж. За щастие вятърът все още духаше откъм гърба му и снежинките го навяваха отзад. Дърветата бяха покрити със сняг и светът стана бял като памук.

Болен? Може би сега бяхтеше този път, за да види един труп, да му отдаде почести, да му каже последно сбогом. Той виждаше как Джейми язди петниста кобила из прерията. Развяната от вятъра руса коса, по-бързо, още по-бързо, към една внезапна вечер, изпълнена с вик на бухали.

„Джейми“ — викаше той, но момчето не го чуваше и изчезваше в здрача. Хю заскърца със зъби и остана сам в един бял свят.

Следобед се образува поледица. На няколко пъти той залиташе в съновидения, в които Джейми беше негов другар на кораба. Минаваха през кръв, стрелба, грабежи. Плуваше до него в тъмните студени води на Галвстънския залив. Беше наполовина одран от индианките, привързан за дървен стълб, крещеше към него да дойде и да го убие. Хю падна на леда и стана. Отново падна и накрая започна да пълзи, отдавна загубил снегоходките си. Пълзеше сред висока трева, лежеше по гръб с отворена уста, докато бурята вилнееше над него, изкачваше се през пролома във вододела, гледаше бизоните, които преминаваха

край него. Гледаше племето рий, старата, олюляваща се жена, която можеше от най-лек тласък да залитне в мрака. Чувахе гласа на Лафит, който казваше „Довърши го“ Вдигна пистолета си, а пред него стоеше Джейми и той започна да му крещи да го убие...

Хю се събуди с тракащи зъби в укритието от скали и борове, където някак си се беше прислонил, увит в одеялото си, обграден от дълбокия мрак, в който се сипеше белота. Избърса снега от лицето и брадата си, обърна се на другата страна и заспа.

Когато отново се събуди, беше затрупан. Не се помръдна, но си помисли за гроба, край който се беше събудил — кога беше това? Да, ето го чувството за погребение, което го беше разгневilo в онзи ярък ден. Нека бъде така, реши той. Мястото е топло и удобно. Трябва да си глупак, за да станеш оттук и да напуснеш сигурността, която то ти дава, да се отправиш към студената неизвестност. Той беше тук с Джейми, може би онази могила, където са положени камъните. Сега те лежаха, отново и завинаги, в мястото, където любовта и омразата никога нямаше да проникнат в дълбоката топла земя, от която те бяха част.

И все пак имаше неща, които трябваше да се кажат и извършат, неща, които никога не са били изречени и направени. Преди беше отказал земята заради тях. И ако другият гроб беше по-скоро поличба, отколкото действителност — а той знаеше, че е така, след като сънят се оттегли като тромавата мечка, — той знаеше, че трябва да стане, макар да желаше съня. Протегна се и сякаш се излюпи. Седна и се изтупа от снега. След това стана, изтърси одеялото, сгъна го, нави го и го напъха в багажа си. Изяде една дажба и няколко снежни топки, облекчи се и продължи.

Снегът продължи да навява около него. Сега той не кълнеше, нито се молеше. Само остави съзнанието си да се носи над цялата шир сред бели дървета, да вижда гробове, които отдавна е забравил, и лицата и фигурите на отдавна мъртви мъже и жени. Мислеше си за морето, погълнало други, които беше познавал, и колко приличаше на тази белота, пълна с вълни, и на прерията, през която беше пълзял.

Следобед снегът спря. Преди да спре вечерта, Хю се натъкна на пресни следи, които водеха на юг. Наближавам, помисли си той. Вероятно наближавам селището им.

Сънищата му бяха смес от мислите и виденията от последните няколко дни. Събуди се с мисълта, че ако не е прекалено късно, вече е близо. Джейми можеше да издъхне всеки момент. За секунди Хю стана, пригответи се и разтури набързо лагера...

Яде в движение, а съзнанието му беше далече напред. След известно време запрехвърчаха снежинки. През цялата сутрин ту прехвърчаха, ту изчезваха.

Някъде в ранния следобед, когато се изкачи на един хълм след един завой, той го видя. Далече напред се виеше тънка струйка дим. Или си въобразяваше. Вятърът я разпръсна толкова бързо, че той не можеше да бъде сигурен. След това снегът отново заваля и той не можа да види нищо повече.

Тръгна надолу по хълма. Чудеше се колко ли път има дотам? Селото ли беше това, или бивакът на някой самотен пътешественик? Дали изобщо е тръгнал във вярната посока дотам?

Изглежда това беше пътят, ако напред има друг завой. Той продължи да върви, а снегът се усилваше. Нямаше никакъв избор.

Проправяше си пътя в ниското. Теренът стана неравен. Криволиченето го обърка. Можеше само да следва пътеката и да се надява, че както обикновено са разположили селището си край течаща вода.

Докато преминаваше през белите завеси, отново се замисли за смъртта, за това колко той самият беше близо до нея през последния месец, за смъртта на Джейми. Вятърът започна да навява отляво — вероятно от югоизток. Той нахлупи шапката си по-ниско и приведе глава.

Вятърът го удряше, блъскаше снежни кристали в лицето му. Хю вдигна ръка, за да се предпази от него. Не след дълго теренът отново започна да се надига. Колкото повече се изкачваше, толкова по-силен ставаше вятърът. По едно време падна, зарови с ръце земята, отново стана. Залитна и продължи.

Докато се изкачи, вятърът вече се беше превърнал във виелица, която го следваше надолу по склона. Чувстваше лицето си, сякаш беше одрано от удари с бич. Вятърът пееше ужасна песен. Струваше му се, че чувства как посяга към Джейми, за да отдели духа от тялото. Вятър-убиец. Вятър, който отнася човек от смъртния му одър.

Дори сега можеше да вземе момчето, малко по малко, да го отнесе далече от него. Хю ускори крачките си. Не след дълго вече подтичваше прегърбен. От време на време залиташе. Препъна се в един камък и отново падна. Стана и продължи. Няма време. Вятърът изяждаше времето.

По-бързо, реши той, когато достигна равно място. Тук мога и по-бързо.

Ускори крачка. Вече тичаше, като че ли го преследват. И наистина изглеждаше така. Вятърът пееше и го дърпаше, отзад го следваше по петите някакво тъмно присъствие. Дали не беше мечката, която изглежда беше с него още от тогава, идваше и си отиваше, в живота и в сънищата му? Или някакво друго мрачно създание?

Той бягаше от него, падаше — вече загубил сметка колко пъти, изтупваше се, ставаше и отново побягваше. Вятърът свиреше в клоните на дърветата, събаряше натрупания по тях сняг върху него. Или може би това беше душата на Джейми? Толкова студено, толкова студено!

Колко ли още има дотам? Точно напред, след следващия завой? Или далече покрай реката? Той тичаше. Студеният въздух изгаряше дробовете му. Онова, което го следваше, сякаш започваше да го настига, почти чуваше дишането му покрай своето.

Сърцето му блъскаше лудо в гърдите. Усети леко схващане отляво.

Надигна се отново и изрева на онова, което го преследваше.

— Няма да ти го дам — каза той. — Ако вятърът вече не го е взел, той не е твой.

Въздухът беше жив в белотата си. Сякаш тичаше под вода, а след това в абсолютна празнота, в нищото. Дори постоянният вой се превърна в някакъв вид тишина. Обзе го странна скованост и той вече не усещаше студа.

А това беше живот, празен в сърцевината на своята пълнота, изпълнен в центъра на своята празнота. Бушуващ и в същото време спокоен. Приемащ всичко, което се пхне в него. И той беше допълзъл дотук през целия си живот, за да застане тук и да му даде или да не му даде онова, което трябваше.

— Джейми! — извика той с думи, които не можеше да чуе. — Дръж се! Идвам!

И той тичаше така, както не си спомняше някога да е тичал, и все пак изглеждаше сякаш е абсолютно неподвижен. Тогава му се стори, че вече не трябва да се завръща в света, който е познавал, че може да остане в това спокойно място и завинаги да бъде в мир, че това е една от земите на духа, за които понякога говореха индианците.

След това чу думите, които беше извикал, „Джейми... Идвам!“, и изведнъж отново се затича по снега. Усещаше студа му през мокасините. Вятърът отново го брулеше. Пред него се изпречи група дървета. Докато си проправяше пътя през тях, той зърна едно зимно типи. Видя пушека, който се издигаше над него. Двама души, индианци, гледаха по пътеката в неговата посока и го видяха как приближава.

Той продължи да тича. Някак си успяваше да се задържи на крака, през дърветата и отново на откритото, с протегнати напред ръце. Оглеждаше се и търсеше нещо, за което да се хване. Не успя да намери нищо и накрая падна в лагера, пред тях. Остана проснат на земята, тежко задъхан, облян в пот. Гърчеше се от напрежението. Усети как ръцете им го вдигат внимателно.

Те му говореха, но в началото той не можа да разбере думите им. Без да се оглежда, разбра, че зад него вече няма нищо. Олюля се, примигна, разтри очи.

— Джейми — каза той. — Тук ли е Джейми? Момчето?

— Джейми. Да, Джейми е тук — отговори един от индианците, като все още го придържаше за ръката. Той погледна пътеката, по която беше дошъл Хю.

— Тичаш, а по лицето и ръката ти има кръв. Да не би да те преследват врагове?

— Да. Не — каза той и се огледа. — Не сега. Вече не. Заведете ме при Джейми.

Другият мъж се премести от другата страна и му помогна. Поведоха го сред типитата.

— Значи... още е... жив? — попита Хю.

— Може би — каза този отляво. — Поне така чух. Син ли ти е?

— Не.

— Приятел?

— Беше.

Към средата на лагера те забавиха ход и спряха пред едно типи.

— Тук вътре? — попита Хю.

— Да. Макар че може да е заспал. Ако е така, по-добре не го буди.

— Не, няма. Ще почакам.

— Влез.

Въведоха го в типито, където в средата гореше малък огън. Димът се издигаше до отвора в горната част. Той примигна няколко пъти в сумрака. Очите му все още бяха изпълнени с белота.

След това видя едно лице над една покрита с кожи купчина. Слаба и бледа. Лицето изглеждаше почти чуждо. Но след това спомените се наложиха върху него като маска и Хю видя...

Заспал, но дори и в съня си белязан от болестта, Джейми отново беше с него край огъня. Хю пусна вързоп и пушката си до входа на типито, приближи се и заобиколи огъня. Клекна до момчето. Джейми беше толкова притихнал... Хю протегна ръка и я задържа над лицето на момчето, докато не усети слабия дъх. След това седна.

— Ще почакам тук при него.

— Искаш ли нещо за ядене?

— Не, благодаря. Не сега. Просто ще седя тук.

Мъжете тихо си отидоха.

Хю гледаше лицето на Джейми. Толкова променено и все пак толкова същото.

— Как я докара дотук, Джейми? — попита той. — Някаква треска от пиене на лоша вода? Трябваше да я превариш. Или не си се пазил на топло и на сухо? По дяволите, Джейми, винаги си много небрежен към себе си. Опитах се да те науча, но ти никога не слушаш. Мислех си, че все пак цениш собствения си живот.

Той подсмръкна, наведе се напред и положи ръка върху завитите му гърди. Кимна, когато усети как бавно се надигат и спускат. След това докосна челото с опакото на ръката си.

— Студено. Ти си студен и изпотен, Джейми. Като смъртта. А това не е работа, момче. По-добре да не се занимаваш с нея — той придърпа и зави по-добре спящото тяло с кожата. — Отново ще се стоплиш. Ще се върнеш към живота и ще можем да говорим.

Джейми издаде едва доловим звук.

— Какво? Какво каза, момче? — попита Хю.

Джейми простена. Очите му се раздвижиха, но клепачите останаха затворени.

— Чуваш ли ме, Джейми? Това съм аз, старият Хю.

Веждата на Джейми потрепна, устните му се присвиха.

— Хю — повтори Хю. — Аз те намерих и чакам тук.

— Хю... — прошепна Джейми.

— Точно така. Аз съм тук с теб.

Джейми отвори очи. Примигна няколко пъти, след което погледна.

— Мъртъв съм, нали? — каза той.

— Не. Не си мъртъв.

— Но ти си мъртъв, значи аз също.

— Не съм умрял, Джейми. Оживях, след като ти и оня другия ме оставихте.

— О, по дяволите, Хю! Не знаех! Аз...

Хю поклати глава. Наведе се напред и постави пръст върху устните на Джейми.

— Шшшт! Няма смисъл да се вълнуваш. Всичко е наред. Аз съм добре. Сега ще се грижа за тебе.

— Хю, сигурно е било...

— Не беше кой знае какво. Почивай си. Опитай се пак да заспиш. И ти ще се справиш.

Момчето кимна, затвори очи и въздъхна. Хю направи същото.

[1] Пемикан — изсушено стрито на прах бизонско месо, използвано от североамериканските индианци като суха храна при преходи и др. — Бел.прев. ↑

XIX

КОЛТЪР/ГЛАС

Сейнт Луис, 1812 г.

Годините минаваха покрай Колтър, който се беше потопил в бавното течение на живота в една ферма в средния запад. Скитането, тичането, пълзенето бяха вече минало, далечно минало. Намери си невеста от долината на Мисури, една Сали в страната на Салитата. Установи се върху парче земя, обработваше я и смяташе, че е щастлив, задето е жив. От прозорчето на бараката си в Съленс Спринг, недалеч от мястото, където Литъл Бъоф се съединява с Биг Бъоф на западния бряг на Мисури, той можеше да гледа корабчетата. Пожелаваше им късмет и изобищо не мислеше за път. Годините на суровия живот в типи сред кроу си бяха казали думата. Накрая Колтър искаше поне малко удобство и го откри у съпругата си. Роди му се син, Хайръм. Старият Даниел Буун, друг голям пътешественик, му беше съсед нагоре по реката. Двамата пушеха и си говореха през вечерите. И двамата не понасяха лъжките, лъжците, особено когато собствените им имена се споменаваха при разказването на някоя дълга история.

Джон Колтър седеше в дъното на Бара на Холандеца. Беше клекнал, вълненото му палто беше закопчано, като че ли възнамеряваше да напусне всеки момент. Изглеждаше досущ като другите, с тази разлика, че дрехите му бяха ръчно ушити от жена му, докато гръмогласните мъже в бара носеха кожени дрехи, къси палта и якета, обсипани с мъниста и с ресни, излъскани от носене край лагерни огньове. Това не бяха градски люде, това бяха планински хора, последните от този вид.

За втори път през последните четири години му се случваше да пътува до Сейнт Луис, за да намери пари за фермата и семейството си.

Не обичаше да търси пари. Още по-малко му харесваше да седи в кръчма. Първо, защото пиеше рядко, и второ, защото откакто Мериуедър Луис беше убит в една кръчма някъде по Начез Трейс, той си имаше причина да не харесва такива места. Още повече, че Луис си беше отишъл от този свят без пукната пара. Все още не се беше издължил на Колтър. Неполучените надници от времето на експедицията възлизаха общо на 337,60 долара и Колтър знаеше, че никога няма да ги получи.

Беше ранна пролет, кипящото време, когато хората, които пътуват по реката, и планинарите се срещат и си говорят за неща, които само те разбират — спестявания, мангизи, пари в брой. Добрите стари времена, когато избиваха бобрите, си бяха отишли, но разказите на тези хора бяха живи. Много от тях бяха все още сравнително млади, но бяха прахосали най-хубавите си години и сега се приготвяха за най-лошите. Повечето изглеждаха стари и дрипави. Животът в постоянна опасност беше закалил нервите, посребрил косите и набръчкал лицата им. Някои от тях бяха само с една ръка или един крак, а някои само с едно око. Неколцина бяха загубили скалповете си. Кожата на челата и лицата им беше провиснала, придържаше се само от лентата на филцовата шапка. Всички тези загрубели мъже имаха едно общо нещо, което наричаха „планинска мъка“ Сега, далече от ужилването на стрелата и куршума, изгарянето от летния сняг и зимния дъжд, те седяха на топло в кръчмата, рамо до рамо. Странна група от измачкани, раздърпани, парцаливи, покрити с пера и козина стари пройдохи, чието любимо занимание беше да говорят големи приказки...

Колтър не обичаше пиво и уиски, но питиетата си вървяха. Той пиеше и скоро се напи. Беше дошъл в града с една цел: да осребри една полица за 45 долара на името на Уилям Кларк. Зърна за миг отражението си в прозореца на кръчмата и въпреки че беше замъглено от дима на лулите на старите, видя образа си съвсем ясно. Макар и по-млад, той изглеждаше по-стар от другите. Беше седнал в един мрачен, тъмен ъгъл. Оставил за малко настрана труда да изгаря пънове, да отглежда царевица и да пасе добитъка, той би трябвало да е абсолютно спокоен. Но не беше. Пиеше пенливото пиво, халба след халба, за да се

противопостави на безпокойството. Шокът от това, да види преждевременно остарялото си лице, го беше извадил от равновесие.

Наистина, на каква възраст е?

Не знаеше със сигурност.

Май още няма четиридесет.

И все пак очите му, така нареченото бяло в очите, беше отровнажълто. Мътен, отчаян, почти безжизнен поглед.

У него имаше нещо, което нямаше да го пусне. Замисли се дали това не е пустошта.

Кожата му беше бледа, с жълтеникав оттенък. Сърбеше го, сякаш в нея живееха термити. Онези малки мандански дяволчета? Бяха го предупредили да не пъха ръката си в дупката им, но той точно това и направи. Целият му живот беше преминал по този начин, в предизвикателства и опасности.

Сред цялата гюрултия той чу едно име. „Колтър“, каза някой. Вдигна рязко глава и видя един мъж, който правеше оживени жестове. Колтър знаеше какво е това. Беше го виждал и преди. Човекът разказваше история за легендарния Джон Колтър.

— ... О, той си има колекция от скалпове, които наброяват не по-малко от сто и един!

Колтър почувства как го обзема старата треска. Главата му беше замаяна от силното пиво. Внезапно усети някакъв хлад. Почеса ръцете си и отново потъна в своята сянка.

... кожените му мокасини жвакали от кръв, а той тичал!

Колтър вдигна осеминчовата си яка и потъна в сигурността на мрака.

... Гол като пушка, той надбягал онези диваци. Всичко, което те видели, било само подскачащия му задник!

Колтър потъна още по-дълбоко в палтото си. Лицето му стана като на птица, маската на сокол, изпъкналият нос. Останалата част от лицето остана в сянка. Яката стърчеше отзад като соколова качулка.

... Тия, които знаят, а аз съм един от тях, разправят, че той оставил червенокожите си жертви седнали, като че ли пият чай. Това бил неговият знак, разбирате ли, нещо като подпис.

Колтър беше станал невидим. От палтото без глава стърчеше една ръка, която държеше халба.

— ... Петстотин мили пробягал тоя ден и когато стигнал до форта, краката му били като бизонски копита!

Колтър затвори очи. Видя как мечката се изправя на задни лапи и напада. Лапата се стовари върху лицето му, размаза носа и разкъса кожата. След това огромните предни лапи го обхванаха. Последното нещо, което си спомняше, беше ужасният ѝ дъх, вонящ на разкъсана плът, примесена със сладкия аромат на боровинки и мед, който го наведе на мисълта за напарфюмиран труп.

Отвори очи сред шум от тупане по гърба и силен смях, звука от чукането на размаханите във въздуха бирени халби. Надникна иззад яката си и видя как един старец се изправи на крака.

— Глупаци! — извика старецът. — Всички вие сте пикльовци. Да се разказват небивалици е едно, но да се лъже е друго. Никой от вас няма право да говори за Джон Колтър, защото никой дори не го е виждал, плъхове такива!

Той приглади с длан рошавата си бяла коса. Хвърли изпепеляващ поглед на планинарите, сякаш ги предизвикваше да го погледнат в очите.

— Казвам ви, тук виждам толкова лъжа и самохвални щуротии, достатъчни да накарат човек да иска да е умрял и погребан. Старият връх от стрела в рамото ми причинява болка, но не толкова, колкото вашите лъжи.

Той огледа събралите се хора. В гърдите му сякаш се беше насъбрал огън.

— Не мога да пия уиски, не ме е грижа за хляба и солта, но лъжите на такива като вас не мога да понасям. Къде съм попаднал? Май ще взема пак да си ходя при индианците. Те поне не се хвалят на всеослушание.

Гласът му отекна в тишината. Загубил желание да говори повече, старецът нахлупи на главата си оръфана шапка от боброва кожа, завъртя се на пети и напусна кръчмата.

Колтър леко се усмихна. Той познаваше този човек или си мислеше, че го познава. Старият Ричардсън. Някога беше трапер, сега прост фермер като него. Истински човек беше той, нямаше у него никакво ласкателство. Само един връх от арикарска стрела.

Той, Колтър, стана да си ходи, да последва стареца навън, но пълната кръчмарка се появи и му подаде сметката, надраскана върху

една сиво-синя плочка.

Той погледна плочката. Не можа да разчете йероглифите по нея и я пое. Извади джобния си нож и надраска своя знак, Дж. К. с разкривен кръст под инициалите.

Тогава младият човек, който седеше на масата срещу него, стана. Хвърли бърз поглед върху надраскания на плочата знак, разпозна го, извади от джоба си едно малко, заоблено, излъскано до блясък парче дърво и го показа на Колтър.

— Един човек от отряда на Стюарт във Вирджиния даде този медальон на татко — бодро каза младежът. След което добави сериозно — Същият като вашия, Джон Колтър, сър.

— Какво общо има това бръщолевене със сметката на плочата ми? — каза кръчмарката троснато. — Като че ли му пука на някого кой си!

Младият мъж веднага хвърли една тежка кръгла монета в протегнатата ѝ длан. Монетата подскочи и звънна върху каменния под. Кръчмарката, яка, мускулеста жена, се хвърли на пода като котка и я хвана. След това си взе плочката и се оттегли, като кълнеше под мустак планинските хора.

Колтър се усмихна едва забележимо.

— Ако имаш глава на раменете си — каза той сухо, — ще я държиш там, където ѝ е мястото. Съветвам те да останеш в Сейнт Луис, където ти е мястото.

— Имам намерение да видя онова, отвъд — каза Хю Глас. — С глава или без глава, аз трябва да го видя с очите си. Ще се опитам, сър, точно както и вие.

Колтър огледа с присвити очи момчето и откри у него мъжа, в който скоро щеше да се превърне. Това не бяха надуті думи. Те бяха свежи като пролетта.

Той кимна.

— Ей богу — прошепна той, — вярвам, че ще ме надминеш — Колтър се надигна сковано от масата. След това, без да се обръща, излезе от кръчмата и тръгна бавно в нощта.

На следващата година Джон Колтър умря от жълтеница и бе погребан на една могила над фермата му.

*Ние вървим, тръгваме си от всичко това,
от тичането, от пълзенето.
Когато трябва да отминем
края на тази история, светлината,
мрака и сивия здрач,
покрай белеещи се бизонски кости,
покрай сезони, години,
празни гробове, надгробни могили,
изгорени села, почернялата прерия,
където времето тече като река,
ние търсим истински край,
но откриваме само гробове,
които отминават край нас.*

Джон Колтър умря и остави

2 легла, 4 стола, 1 стъклена чаша, 1 купа и 5 чинии,
1 плуг, 1 мотика, една фурна,
2 тенджери, 3 казана,
1 чаша за кафе, 1 малък чекрък,
2 бутилки, 4 тенекиени канчета, ножове, вилици и лъжици,
1 тиган, 1 чепкало за памук, 1 ютия, 3 книги, 1 кобила, 1 жребче,
1 каруца, 1 крава с теле.

Имотът му към 10 декември 1813 г. беше оценен на \$233.76 $\frac{3}{4}$, след като се приспаднат дълговете.

Той бе положен в безименен гроб на Тунъл Хил край Сейнт Луис, по-късно забравен и, използван като пръст, стана част от железопътния насип на линията Мисури Пасифик.

Никой не знае къде почива старият Хю, макар че Джейми Бриджър даде името му на форт в Уайоминг.

*И сега, когато си тръгваме от всичко това,
в безкрайни пещери под земята,
в градовете на бъдещето,*

на края на всяка пътека намираме
череп. Няма значение чий,
но на онова изначално място,
където времето пресича света, той е носил
онази неутихваща страст, която
придава значение на яркия миг на неговото
съществуване, под слънце, небе и звезди,
където животите и бъдещето се сливат,
тръгват далеч от големия мрак,
и бележат земята с тежестта на своя взор.

Ние вървим, ето ги там, нарисувани
в древните зали на Земята;
вървим и ги виждаме, нарисувани,
дълбоко навътре, по стените на пещерата.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.